

1882-570

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

0 Δ 2
Σ Σ Σ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΙΔΙΑΙ ΔΕ

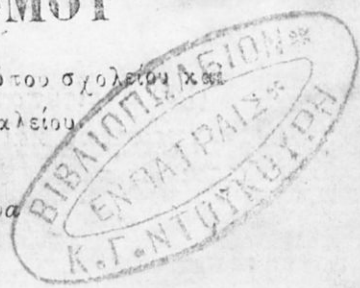
ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΥΠΟ

Π. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

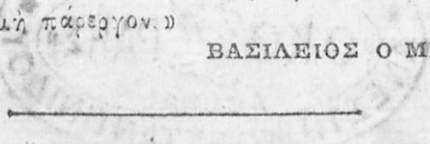
Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις προτύπου σχολείου καὶ
καθηγητοῦ τοῦ Διδασκαλείου.

Ἔκδοσις Δευτέρα
ΤΕΥΧΟΣ Β'.

«ὦ, δ' ἐγὼ τινος ἤκουσα δεινοῦ κατα-
μαθεῖν ἀνδρὸς ποιητοῦ διάνοιαν πᾶσα μὲν
ἢ ποιήσῃς τῷ Ὀμήρῳ κρεττὴς ἐστὶν ἔπαι-
νος καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς τοῦτο φέρει, ὅτε
μὴ πάρεργον.»

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤῃ: ΑΝΕΣΤΗ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

5. Ὅσος Περικλέους καὶ Ῥομῆς; 5

1882

2
1
Αὐτὸν καὶ πάλιν ἴσως

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον αὐτόγραφον τὸ ὄνομα
τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου κατα-
διώκεται ὡς προϊόν ἐκ τυποκλοπίας.

ἀράξης τὸ πλοῖόν σου καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν βράχον, ὅπου ἐνοῦνται οἱ δύο ποταμοὶ ὁ Πυριφλεγέθων καὶ ὁ Κωκυτὸς καὶ ἐκεῖ νὰ σκάψῃς λάκκον βαθὺν καὶ πλατὺν μέχρις ἐνός πήχεως. Εἰς τὸν λάκκον δὲ τοῦτον νὰ κάμῃς, ὡς ἤρως, σπονδὰς εἰς ὄλους τοὺς νεκροὺς. Καὶ ἡ μὲν πρώτη σπονδὴ νὰ εἶνε μὲ γάλα μεμιγμένον μὲ μέλι, ἡ δὲ δευτέρα μὲ γλυκὺν οἶνον, ἡ δὲ τρίτη μὲ ὕδωρ καθαρὸν, καὶ νὰ πασπαλίξῃς ἐπ' αὐτῶν καὶ ἄλευρα. Μετὰ τὰς σπονδὰς ταύτας νὰ κάμῃς δεήσεις καὶ νὰ ὑποσχεθῇς εἰς ὄλους τοὺς νεκροὺς ὅτι, ὅταν ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, θὰ θυσιάσῃς τὴν παχυτέραν στείραν βοῦν καὶ ὅτι θὰ γεμίσῃς τὴν πυρὰν μὲ πολυτίμους προσφοράς. Εἰς δὲ τὸν Τειρεσίαν ἰδιαιτέρως νὰ ὑποσχεθῇς ὅτι θὰ θυσιάσῃς κατάμαυρον κριὸν, τὸν καλλίτερον ὄλων τῶν προβάτων σου. Μετὰ τὰς δεήσεις δὲ ταύτας νὰ σφάξῃς καὶ δύο πρόβατα, ἓν ἄρρεν καὶ ἓν θήλυ μαῦρον, τὰ ὅποια νὰ δώσῃς εἰς τοὺς συντρόφους σου νὰ τὰ ἐκδώρωσι καὶ νὰ τὰ καύσωσι, σὺ δὲ νὰ στραφῇς ὀπίσω καὶ θὰ ἴδῃς ἐρχομένας πολλὰς ψυχὰς ἀποθαιμένων. Τότε εὐθὺς νὰ σύρῃς τὸ ξίφος σου καὶ νὰ ἐμποδίξῃς αὐτὰς νὰ προσεγγίσωσιν εἰς τὸ αἷμα, νὰ ἀφήσῃς δὲ μόνον τὴν ψυχὴν τοῦ Τειρεσίου τοῦ μάντεως ἧτις θὰ σοὶ ὑποδείξῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ τί νὰ πράξῃς ὅπως φθάσῃς σῶος εἰς τοὺς ἰδικούς σου. Τοιαῦτα συνδιελεγόμεθα ἡ Κέρκη καὶ ἐγώ, ὅτε ἐφάνη ἡ χρυσόθρονος αὐγὴ. Ἡ θεὰ μὲ ἐνέδυσεν ὠραῖον ἐπανωφόριον καὶ χιτῶνα, αὐτὴ δὲ ἐφόρεσε μεγαλοπρεπὲς ἀργυρόλευκον φόρεμα λεπτὸν καὶ χαρίεν, περὶ δὲ τὴν μέσην τῆς ἐξώσθη λάμπρὰν χρυσὴν ζώνην καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ἔρριψε καλύπτραν. Καὶ εὐθὺς ἔδραμον διὰ τῶν δωματίων τῶν ἀνακτόρων

καλῶν τοὺς ἐταίρους μου νὰ ἐγερθῶσιν ἵνα ἀναχωρήσωμεν. Ὅλοι οἱ ἐταῖροί μου προθύμως ἠγέρθησαν. Ἄλλ' ὁ δυστυχὴς Ἑλπήνωρ δὲν ἐπέπρωτο νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ πλέον. Ἦτο ὁ νεώτατος τῶν ἐταίρων μου, ἀλλ' ἄνθρωπος οὔτε εἰς τὸν πόλεμον διαπρέπων οὔτε εἰς τὸν νοῦν ἔξοχος. Ὁ δυστυχὴς ὑπὸ οἴνου βεβαρημένος εἶχε κρυφᾶ ἀναβῆ ἐπάνω εἰς τὴν στέγην τῶν ἀνακτόρων διὰ νὰ ἀερισθῆ, καὶ ἐκεῖ ἀπεχοιμήθη. Ὅτε δὲ τὴν πρωΐαν ἤκουσε τὰς φωνὰς καὶ τὸν θόρυβον ἐπετάχθη αἰφνιδίως καὶ λησμονήσας ποῦ εὕρισκετο ἔπεσεν ἀπὸ τὴν στέγην καὶ ἐξατραχηλίσθη.

Ἄφ' οὗ δε ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων διευθυνόμενοι εἰς τὰ πλοῖα, καθ' ὁδὸν εἶπον εἰς τοὺς ἐταίρους ὅτι δὲν ἐρχόμεθα τῶρα εἰς τὴν φίλην πατρίδα, ἀλλ' εἰς τὸν Ἄδην ὅπως ἐρωτήσωμεν τὸν μάντιν Τειρεσίαν περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπιστροφῆς. Ὅλοι ἀκούσαντες τοῦτο ἤρχισαν νὰ κλαίωσι καὶ νὰ μαδῶσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, προσπαθοῦντες νὰ μὲ ἀποτρέψωσιν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τοὺς ὠφέλησε καθόλου. Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πλοῖον, ὅπερ καὶ ἐρρίψαμεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξωπλίσαμεν. Ἡ δὲ θεὰ Κίρκη ἔφερε κριὸν καὶ ἀμνάδα μέλαιναν, ἣν ἔδωκεν ἐντὸς τοῦ πλοίου χωρὶς πλέον νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς.

§ 25. Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΕΝ Τῷ ἈΔΗ.

Με καρδίαν τεθλιμμένην ἀπεπλεύσαμεν ἐκ τῆς νήσου ταύτης διευθυνόμενοι εἰς τὰ σκοτεινὰ τοῦ Ἄδου βασίλεια. Ὁ καιρὸς ἦτο καλὸς καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἐπλέομεν ἔχοντες οὐριον ἄνεμον. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυ-

σε τότε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πέραν ὄχθην τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, ἔνθα ἔκειτο ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις τῶν Κιμμερίων, ἡ οὐδέποτε οὐδ' ὑπ' ἀκτῖνος ἡλίου φωτιζομένη. Ἐκεῖ ἀνειλύσαμεν τὸ πλοῖον καὶ ἐξαγαγόντες τὰ πρόβατα ἐπορεύθημεν κατὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ὀκεανοῦ εἰς τὸ μέρος, ὅπερ ὠρίσεν ἡ Κίρκη. Ἐνταῦθα, ἀφοῦ διὰ τοῦ ξίφους κατεσκεύασα λάκκον πηχυαῖον κατὰ τὸ μῆκος καὶ κατὰ τὸ πλάτος ἔσφαξα τὰ πρόβατα καὶ ποιήσας σπονδὰς ὑπεσχέθην εἰς ὄλους τοὺς νεκροὺς, ὅτι ὅταν ἐπιστρέψω εἰς Ἰθάκην, θὰ θυσιάσω στείραν βοῦν, εἰς δὲ τὸν Τειρεσίαν ἰδίᾳ θὰ θυσιάσω κριὸν μέλανα τὸν κάλλιστον ὄλου τοῦ ποιμνίου.

Καθὼς δὲ τὸ μέλαν αἷμα τῶν προβάτων εἰσέρρουσεν εἰς τὸν λάκκον, εὐθὺς ἔδραμον ἀναρρίθμητοι ψυχαὶ ἐκ τοῦ Ἄδου, ὅπως πῖωσιν αἷμα ἐκ τοῦ λάκκου. Ἄλλ' ἐγὼ πλησίον τοῦ λάκκου καθήμενος ἔσειον τὸ ξίφος καὶ ἐμπόδιζον αὐτάς. Οἱ δὲ σύντροφοί μου ἐξέδειραν τὰ πρόβατα καὶ ἔκαυσαν προσευχόμενοι πρὸς τὸν Ἄδην καὶ τὴν Περσεφόνην.

Μεταξὺ τῶν σκιῶν τῶν νεκρῶν πρώτη ἦλθεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἐλπήνορος, ὅστις ἔμενεν ἄταφος ἐν τοῖς μεγάροις τῆς Κίρκης. Τοῦτον ἰδὼν ἠλέητα καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν κλαίων : « Ἐλπήνορ, πῶς ἦλθες εἰς τοὺς σκοτεινοὺς τούτους τόπους ; Σὺ ἦλθες βλέπω πεζὸς ταχύτερον ἢ ἡμεῖς διὰ τοῦ πλοίου. » Ὁ Ἐλπήνωρ ἀπεκρίθη : « Ἡ μέθη, Ὀδυσσεῦ, μοὶ ἔφερε τὸν θάνατον. Ἄλλ' ὀρκίζω σε, εἰς τὴν σύζυγόν σου, εἰς τὸν πατέρα σου, ὅστις σὲ ἀνέτρεφεν ὅτε ἦσο μικρὸς καὶ εἰς τὸν Τηλέμαχον, τὸν μονογενῆ υἱόν σου, μὴ μὲ ἀφήσης ἀκλαυστόν καὶ ἄταφον. Κατὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης ἀνέγειρον μνη-

μείον εἰς δυστυχῆ ἄνθρωπον, διὰ νὰ μὲ ἀνακαλῶσιν εἰς τὴν μνήμην των οἱ μεταγενέστεροι, εἰς δὲ τὸ μνημεῖον νὰ ἐμπήξῃς τὸ προσφιλὲς κωπίον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζομαι πάντοτε, ὅταν ἤμην μεταξύ τῶν συντρόφων μου.»

Ταῦτα καὶ ἄλλα ἐλέγομεν μετὰ τοῦ δυστυχοῦς Ἑλπήγορος, ὅτε εἶδον τὴν σκιάν τῆς μακαρίτιδος μητρός μου Ἀντικλείας, τὴν ὁποίαν ἀναχωρῶν εἰς Τροίαν ἀφῆκα ὑγιᾶ ἐν Ἰθάκῃ. Εἰς τοιαύτην θεάν ἡ καρδιά μου ἐκόπη καὶ δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Καὶ ὅμως δὲν τὴν ἀφῆκα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ αἶμα.

Ἐπειτα ἦλθεν ἡ σκιά τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου μεσσηπτρον χρυσοῦν ἀνά χειρας, ἥτις εὐθὺς μὲ ἀνεγνώρισε καὶ εἶπε:

«Διὰ τί, ὦ δύστηνε, ἀφῆκες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἦλθες ἐνταῦθα ὅπως ἴδῃς τοὺς νεκροὺς καὶ τὸν ἀτερπῆ τοῦτον χῶρον. Ἄλλ' ἀπομακρύνθητι ἐκ τοῦ λάκκου καὶ ἀπόσυρε τὸ ὄξυ ξίφος, ὅπως πῖω ἐκ τοῦ αἵματος καὶ ἀνακοινώσω σοι τὰ μέλλοντα.»

Ἐγὼ εὐθὺς ὑπήκουσα. Ὁ δὲ μάντις ἀφ' οὗ ἔπιεν αἶμα εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Καλὴν ἐπάνοδον θέλεις, Ὀδυσσεῦ, εἰς τὴν πατρίδα σου. Ἀλλὰ θεὸς τις θὰ σοὶ καταστήσῃ δύσκολον αὐτήν. Ὁ Ποσειδῶν, ὁ ἄρχων τῆς θαλάσσης, εἶνε κατὰ σοῦ ὀργισμένος διὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ υἱοῦ του Πολυφῆμου καὶ δὲν θὰ δυνηθῆς νὰ ἀπορύγῃς τὴν ὀργὴν του. Πολλὰ μέλλεις νὰ πάθῃς. Ἀλλὰ θὰ σωθῆτε, ἂν δὲν βλάψῃτε τὰς βοῦς καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἥλιου, τὰ ὁποῖα θὰ εὗρητε βόσκοντα εἰς τὴν νῆσον Θρινακίαν. Ἄν ὅμως τὰ βλάψῃτε, τότε θὰ ἀπολεσθῆτε πάντες καὶ τὸ πλοῖον αὐτό. Καὶ ἂν σωθῆς σύ, θὰ ἐπιστρέψῃς μετὰ

πολὺν χρόνον μόνος ἐπὶ ξένου πλοίου εἰς τὴν πατρίδα.
 Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖ θὰ εὖρης συμφοράς. Διότι ἄνθρωποι ὕ-
 βριστὰι κάθηνται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ζητοῦντες τὴν γυναῖ-
 κά σου εἰς γάμον καὶ κατατρώγοντες τὴν περιουσίαν
 σου. Ἄλλὰ τοὺς ἀκολάστους τούτους δὲν θὰ ἀφήτῃς
 ἄτιμωρήτους. Ἀφ' οὗ δὲ τοὺς φονεύσης, τότε λάβε κω-
 πῖον ἑτοιμον ἀνά χεῖρας καὶ πορεύητι μακρὰν ἕως ὄ-
 του φθάσης εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες δὲν γνωρίζουσι τὴν
 θάλασσαν καὶ οἵτινες τρώγουσι τὰ φαγητὰ των ἄνευ
 ἄλατος. Ἐκεῖ θὰ ἀπαντήσης ἄνθρωπον, ὅστις θὰ σοὶ εἴπῃ
 ὅτι τὸ κωπῖον ὃπερ φέρεις ἐπὶ τοῦ ὤμου εἶνε πτυάριον, δι'
 οὗ ληνίζουσι. Τότε ἔμπηξε τὸ κωπῖον εἰς τὴν γῆν
 καὶ τέλεσε μεγάλην θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα ἐκ
 ταύρου, κριοῦ καὶ κάπρου. Ἐπειτα ἔλθε ὀπίσω εἰς τὴν
 οἰκίαν σου καὶ πρόσφερε εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς, οἵτινες
 κατοικοῦσιν εἰς τὸν οὐρανόν, κατὰ σειρὰν ἱεράς ἑκα-
 τόμβας. Σὲ δὲ μακρὰν τῆς θαλάσσης ἤσυχος θάνατος
 θὰ ἔλθῃ καὶ παραλάβῃ θεβαρημένον ὑπὸ εὐτυχοῦς γῆ-
 ρατος καὶ περικυκλούμενον ὑπὸ εὐδαιμόνων ἀνθρώπων.
 Ταῦτα εἶχον νὰ σοὶ εἴπω, τὰ ὅποια θὰ γείνουσιν ἐξ ἄ-
 παντος.»

Τότε, ἐγὼ εἶπον πρὸς αὐτόν :

«Τειρσεΐα, ταῦτα βεβαίως ἀπεφάσισαν αὐτοὶ οἱ θεοί.
 Ἄλλ' εἰπέ μοι, σὲ παρακαλῶ, βλέπω τὴν ψυχὴν τῆς μα-
 καρίτιδος μητρός μου νὰ κάθηται σιωπῶσα πλησίον τοῦ
 αἵματος, χωρὶς νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον
 τὸν υἱόν της οὐδὲ νὰ μοὶ ὁμιλήτῃ, τί νὰ πράξω ὅπως
 ἀναγνωρίσῃ ὅτι εἶμαι ἐγώ.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τειρσεΐας :

«Εὐκόλον ζητεῖς νὰ μάθῃς. Ὅποιαν ψυχὴν ἀφήσης

νά πῆν ἐκ τοῦ αἵματος, αὐτὴ τότε ὀμιλεῖ καὶ δύναται νὰ σοὶ εἶπῃ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ὅποιαν ὁμως ἐμποδίσῃς, αὐτὴ φεύγει πάλιν ὀπίσω.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Τειρεσίας ἐπορεύθη πάλιν εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἄδου.

§ 26. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ.

Ἄφ' οὗ ἀπῆλθεν ὁ Τειρεσίας, ἐγὼ ἐκάθισα ἀκίνητος εἰς τὸ ἄκρον τοῦ λάκκου, ἕως ὅτου ἦλθε καὶ ἡ σκιά τῆς μητρός μου καὶ ἔπιεν αἷμα· παρ' εὐθύς δὲ με ἀνεγνώρισε καὶ ὀλοφυρομένη ἔλεγε :

« Παιδάκι μου, πῶς ἦλθες ζωντανὸς κάτω εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον τόπον ; Αὐτὸς ὁ τόπος δὲν εἶνε διὰ τοὺς ζωντανούς. Μήπως τώρα περιπλανώμενος ἐκ Τροίας ἔρχεσαι ἐνταῦθα μετὰ τὸ πλοῖόν σου καὶ τοὺς συντρόφους σου, ὕστερ' ἀπὸ τόσον χρόνον ; Καὶ δὲν ἦλθες ἀκόμη εἰς τὴν Ἰθάκην οὐδὲ εἶδες τὴν γυναῖκά σου καὶ τοὺς ἰδικοὺς σου ; »

Ἐγὼ πρὸς ταῦτα εἶπον :

« Καλή μου μήτηρ, ἀνάγκη με ἔφερεν ἐδῶ εἰς τὸν Ἄδην, νὰ ἐρωτήσω τὸν μάντιν Τειρεσίαν. Διότι ἀκόμη δὲν ἐπλησίασα εἰς Ἑλληνικὴν γῆν, οὐδὲ εἰς τὸν τόπον τὸν ἰδικόν μας, ἀλλ' ἀδιακόπως ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκολούθησα τὸν Ἀγαμέμνονα ἐρχόμενον κατὰ τῶν Τρώων πάντοτε περιπλανῶμαι πολλὰ ὑποφέρων. Ἀλλὰ πῶς ἀπέθανες, μήτέρ μου ; ὑπέφερες ἀπὸ μακρὰν ἀσθενεῖαν ἢ αἵρνης ἀπέθανες ; Τί γίνεται ὁ πατήρ μου καὶ ὁ υἱός μου ; αὐτοὶ βασιλεύουσιν ἢ ἄλλος τις ἐξελέχθη βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ λαὸς θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἐγὼ δὲν ἐμελ-

λον πλέον νά ἐπιστρέψω ; Ἡ σύζυγος μου ἡ Πηνελόπη τί σκέπτεται ; μένει οἰκοκυρά ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἢ ἐνουμφεύθη ἄλλον ; »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου :

« Παιδί μου, ἐκείνη ἡ ἐνάρετος γυνὴ μένει εἰς τὰ ἀνάκτορά σου μὲ ὄλως ἀκλόνητον καρδίαν, καὶ διέρχεται πάντοτε πικρὰς νύκτας καὶ ἡμέρας κλαίουσα καὶ στενάζουσα διὰ σέ. Τὴν βασιλείαν δὲν ἔλαβεν ἄλλος τις καὶ ὁ Τηλέμαχος νέμεται τὰ βασιλικά κτήματα ἡσυχῶς. 1.) Ὁ πατήρ σου ὅμως δὲν θέλει νά ἀφήσῃ τὴν ἐξοχὴν οὐδὲ καταβαίνει ποτὲ εἰς τὴν πόλιν. Δὲν θέλει πλέον οὔτε κλίνην οὔτε στρώματα οὔτε χλαίνας οὔτε ἄλλα σκεπάσματα, ἀλλὰ τὸν μὲν χειμῶνα πλαγιάζει κατὰ γῆς πλησίον τοῦ πυρὸς ἐκεῖ ὅπου κοιμῶνται καὶ οἱ ὑπηρεταί, ἐνδεδυμένος κακὰ φορέματα, τὸ δὲ θέρος, ὅταν γίνωνται ἄφθονα τὰ ὀπωρικά, κατακλίνεται μὲ καρδίαν τεθλιμμένην εἰς τὸν ἀμπελῶνα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἔχει στρώσῃ μὲ φύλλα καταπετόντα. Οὕτω διάγει, υἱέ μου, τὴν ζωῆντου κλαίων καὶ ὀδυρόμενος διὰ σέ, ἡ δὲ συμφορὰ του ὀλοὲν αὐξάνει, διότι δὲν βλέπει νά ἐπιστρέψῃς, τὸ δὲ γῆρας καθίσταται βαρύτερον. Οὕτως ἀπέθανον καὶ ἐγὼ ἀπὸ λύπην, διότι ἐσυλλογιζόμην ὅτι μοῦ ἔλειπεν ὁ υἱός μου, ὁ γλυκὺς καὶ σοφὸς καὶ φιλόστοργος Ὀδυσσεύς. »

Ταῦτα εἶπε. Ἐμοῦ δὲ ἡ καρδία συνεκινήθη καὶ ἠθέλησα νά λάβω εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὴν ψυχὴν τῆς μακαρίτιδος μητρός μου. Καὶ τρεῖς μὲν ἐδοκίμασα νά τὴν ἐναγκαλισθῶ, ἀλλὰ καὶ αὕτη τρεῖς ἐξέφυγεν ἐκ τῶν

1 Ἡ μήτηρ τοῦ Ὀδυσσεύς κατὰ ταῦτα ἀπέθανε πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν μνηστήρων.

χειρῶν μου ὡς σκιά ἢ ὄνειρον. Τότε μεγαλειτέρα λύπη κατέλαβε τὴν ψυχὴν μου καὶ εἶπον :

«Μῆτέρ μου, διὰ τί δὲν στέκεις νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ, καὶ νὰ κλαύσωμεν, ὅπως ἀνακουφίσωμεν τὴν λύπην μας. Ἡ μήπως εἶσαι φάντασμα ὁμοιότατον πρὸς τὴν μητέρα μου, ἀπεσταλμένον ἐδῶ ὑπὸ τῆς Περσεφόνης, διὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ ὑποφέρω περισσότερο καὶ νὰ στενάζω;»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου :

«Οἴμοι, πολυπαθὲς τέκνον μου, τοιοῦτοι ἀληθῶς γινόμεθα μετὰ θάνατον. Ἄφ' οὗ ἡ ζωὴ ἐκλίπη, τὰ νεῦρα τότε δὲν συκρατοῦσι πλέον οὔτε τὰς σάρκας οὔτε τὰ ὀστέα καὶ τὰ πάντα φθείρονται καὶ ἀφανίζονται, μόνον ἡ ψυχὴ χωρίζεται τοῦ σώματος καὶ ὑπάρχει ὡς ὄνειρον. Ἄλλὰ σὺ ζήτησε νὰ ἀναβῆς τάχιστα εἰς τὸ φῶς καὶ ἐνθυμοῦ πάντα ταῦτα, ἵνα διηγηθῆς ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν σύζυγόν σου.»

Ἐν ᾧ δ' ἡμεῖς ταῦτα ἐλέγομεν, ἦλθον πολλαὶ γυναῖκες καὶ θυγατέρες ἀρίστων ἀνδρῶν, αἵτινες ἤθελον νὰ πῶσι καὶ αὐταὶ ἐκ τοῦ αἵματος. Ἄλλὰ ἐγὼ ἵνα μάθω τίνες ἦσαν ἕκασται καὶ πόθεν κατάγονται ἐσκέφθην ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀφήσω ὅλας ὁμοῦ νὰ πῶσιν αἶμα, ἀλλὰ μίαν ἐκάστην χωριστά. Καὶ ἀφ' οὗ ἐξετάσω τὴν μίαν, τότε νὰ ἀφήσω τὴν ἄλλην κατὰ σειράν. Καὶ διὰ τοῦτο εἴλκυσα τὸ ξίφος καὶ ἄφινον μίαν μίαν νὰ προσέρχεται καὶ διηγῆται.

Πρώτη ὄλων ἦλθεν ἡ Τυρῶ, κόρη τοῦ Σαλμωνέως καὶ σύζυγος τοῦ Κρηθέως, ἣτις ἠγάπα νὰ πηγαίνει συχνὰ εἰς τὰ βεῖθρα τοῦ Ἐνιπέως, τοῦ ὠραιοτάτου πάντων τῶν ποταμῶν, ὅσοι ρέουσιν ἐπὶ γῆς. Αὐτῆς τέχνα ἦσαν

ὁ Πελίας καὶ ὁ Νηλέως, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐβασίλευσε ἐν Ἰωλκῶ, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Πύλῳ.

Ἔπειτα εἶδον τὴν Ἀντιόπην, ἧς τέκνα ὑπῆρξαν ὁ Ἀμφίων καὶ ὁ Ζῆθος, οἱ κτίσαντες καὶ περιτειχίσαντες τὰς Θήβας. Μετ' αὐτὴν εἶδον τὴν Ἀλκμήνην, τὴν μητέρα τοῦ ἀτρομήτου καὶ λεοντοθύμου Ἡρακλέους, ἔπειτα τὴν Ἐπικάστην, ¹ τὴν μητέρα τοῦ Οἰδίποδος, ἔπειτα τὴν Λήδαν, τὴν μητέρα τῶν Διοσκούρων Κάστωρος καὶ Πολυδεύκου, κατόπιν τὴν Ἰφιγένειαν, τὴν μητέρα τοῦ Ὠτου καὶ Ἐφιάλτου, οἵτινες ἦσαν οἱ ὑψηλότεροι καὶ ὠραιότεροι ἄνθρωποι ἐκ πάντων, ὅσους ἔθρεψεν ἡ γῆ· διότι εἰς ἡλικίαν ἐννέα ἐτῶν εἶχον ἤδη ἐννέα πῆχυν πλάτος καὶ ἐννέα ὀργυιῶν μῆκος, οἱ ὅποιοι ἠπέιλον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ὀλυμπον νὰ φέρωσι μεταξὺ τῶν αἰωνίων θεῶν τὸν θόρυβον τοῦ πολυστενάκτου πολέμου. Ἐπεθύμισαν νὰ θέσωσι τὴν Ὀσσαν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐπὶ δὲ τῆς Ὀσσης τὸ σύδενδρον Πήλιον διὰ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ θὰ ἐπετύγχανον ἴσως τοῦ σκοποῦ τῶν, ἐὰν ἐφθάνον εἰς τὴν ἡβικὴν ἡλικίαν. Ἄλλ' ἀπώλεσεν ἀμφοτέρους ὁ υἱὸς τῆς Λητοῦς πρὶν ἀκόμη ἀνθίσωσιν ὑπὸ τοὺς κροτάφους οἱ Ἴουλοι (αἱ πρῶται τριχες) καὶ πρὶν σκεπασθῆ ἢ σιαγῶν μὲ τὴν εὐανθῆ λάχνην. Ἔπειτα εἶδον τὴν Πρόκριν, τὴν Φαίδραν, τὴν Ἐριφύλην καὶ πλεῖστας ἄλλας γυναῖκας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μόνον ἂν ἤθελον νὰ ἀναφέρω, δὲν θὰ ἐξήρκει ἡ νύξ. Εἶνε δὲ καὶ ὦρα νὰ κοιμηθῶμεν. Ἡ δὲ φροντίς τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐναπόκειται εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς ἡμᾶς.»

1) Ἡ Ἐπικάστη ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς μετ' ἔπειτα Ἰοκάστη.

§ 27. ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς, οἱ δὲ Φαίακες ἐσιώπων μαγευμένοι ὑπὸ τῆς διηγήσεως. Πρώτη δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἀρήτη ἔλυσε τὴν σιωπὴν καὶ εἶπε :

« ὦ Φαίακες ! πῶς φαίνεται ὑμῖν ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔξοχον νοημοσύνην ; Εἰς τὴν ἰδικὴν μου μὲν κατέλυσεν οἰκίαν, οὐχ ἦττον ἕκαστος ἡμῶν μετέχει τῆς τιμῆς νὰ γνωρισθῆ με τοιοῦτον ξένον. Καὶ διὰ τοῦτο δίκαιον εἶνε νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς αὐτὸν πρῶτον ὅλα τὰ δῶρα καὶ ἔπειτα νὰ τὸν στείλωμεν εἰς τὴν πατρίδα του. » Οἱ λόγοι τῆς βασιλίσσης ἐγένοντο ἀποδεκτοὶ παρ' ὄλων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλκίνοος λέγει ὅτι ὁ ξένος πρέπει νὰ περιμείνῃ μέχρι τῆς αὔριον, ἵνα πάντα τὰ πρὸς τὸν πλοῦν καλῶς παρασκευασθῶσιν. Ἐκφράζει δὲ τὸν θαυμασμόν του καὶ διὰ τὴν τέχνην, μεθ' ἧς ὁ Ὀδυσσεύς διηγήθη τὰς συμφορὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰς ἰδικὰς του, μάλιστα δὲ διὰ τὴν μεγάλην σύνεσιν, ἧτις ἐφάνη εἰς τοὺς λόγους του. Παρακαλεῖ δὲ αὐτὸν νὰ διηγηθῆ τίνα εἶδεν εἰς τὸν Ἄδην ἐκ τῶν ἀνδρείων συστρατιωτῶν του, οἵτινες ἀπέθανον ἐν Τροίᾳ.

« Ἢ νῦξ, λέγει, εἶνε μακρὰ καὶ ἀπέραντος, οὐδὲ εἶνε ἀκόμη ὥρα νὰ κοιμηθῶμεν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Καὶ διὰ τοῦτο εἰπέ ἡμῖν τὰ θαυμάσια ταῦτα πράγματα. Τίνας ἄλλας ψυχὰς φίλων σου εἶδες ἀκόμη ; Εἶμαι δὲ ἔτοιμος νὰ μείνω ἄγρυπνος καὶ μέχρι τῆς πρωίας, ἂν συνήνεις νὰ μοὶ διηγηθῆς τὰ παθήματά σου. »

Πρὸς τὸν Ἀλκίνοον ἀπήντησα ἐγώ :

«Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, εἶνε ὥρα μὲν τῶν πολλῶν λόγων, ὥρα δὲ καὶ τοῦ ὕπνου. Ἄφ' οὗ ὅμως ἡ καρδία σου ἐπιθυμῆ ἀκόμη νὰ ἀκούσῃ, διὰ τοῦτο δὲν θαρῶμαι νὰ σοὶ διηγηθῶ καὶ τὰ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἡρώων, οἵτινες ἀπέθανον ἐν Τροίᾳ ἢ καὶ ἐν τῇ πατρίδι τῶν ὑπὸ τῆς ἀπιστίας φαύλου γυναικός.

Αἱ ψυχαὶ τῶν γυναικῶν εἶχον ἀπομακρυνθῆ, ὅτε εἶδον νὰ πλησιάσῃ πικραμμένη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος τοῦ Ἀτρείδου καὶ ὄλαι αἱ ψυχαὶ τῶν συντρόφων του, ὅσοι ἐφονεύθησαν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Αἰγίσθου. Πιούσα δὲ ἐκ τοῦ αἵματος μὲ ἐγνώρισε καὶ ἐκλαίει δυνατὰ χύνουσα ἄφθονα δάκρυα. Ἠπλωσε τὰς χεῖρας διὰ νὰ μὲ ἐναγκαλισθῆ, ἀλλὰ μάτην, διότι δὲν εἶχε δύναμιν. Τότε ἤρχισα καὶ ἐγὼ νὰ κλαίω καὶ οἰκτεῖρας τὴν θέσιν τοῦ φίλου μου ἠρώτησα: «Ἐνδοξε Ἀτρείδη, βασιλεῦ τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων, εἰπέ μοι πῶς ἀπέθανες; Μὴ σὲ ἀπώλεσεν ὁ Ποσειδῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἐγείρας μανιώδεις τρικυμίας; ἢ μὴ ἔπεσες μαχόμενος ἐν τῇ ξηρᾷ;»

Πρὸς ταῦτα εὐθὺς ἀπήντησεν ὁ Ἀγαμέμνων:

«Εὐγενέστατε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολύτροπε Ὀδυσσεῦ, οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθον, ἀλλ' ἐφονεύθην ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου, συνεργούσης καὶ τῆς κατηραμένης συζύγου μου. Πολλοὺς φόνους εἶδες, Ὀδυσσεῦ, ὁ θάνατος ὅμως ἐμοῦ καὶ τῶν φίλων μου ἦτο ἐλεεινότατος. Ἐν ᾧ παρετέθη τράπεζα φαγητῶν καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ φάγωμεν, οἱ δολοφόνοι ἐπέπεσον αἴφνης καθ' ἡμῶν καὶ μᾶς ἔσφαξαν. Ἡ δὲ ἀναιδестаτὴ γυνή μου δὲν ἠθέλησεν οὔτε τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἀποθνήσκοντος νὰ κλείσῃ οὐδὲ τὸ στόμα μου. Τῇ ἀληθείᾳ, δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα φρικωδέστερον καὶ ἀναιδέστερον γυναικός, ἥτις ἠθέλε βάλῃ εἰς τὸν

νοῦν τῆς τοιαύτας καταπτύστους πράξεις, ὡς ἡ Κλυταιμνήστρα. Πόσον ἔχαιρον, ὅταν ἔφθασα εἰς τὸν τόπον μου, διότι ἔμελλον νὰ ἴδω τὰ τέχνα μου καὶ τοὺς οἰκείους μου. Ἄλλ' ἡ ἀναίσχυντος γυνὴ κατήσχυνε καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰς μετ' ἔπειτα γενησομένας συζύγους διὰ τῆς κακούργου πράξεώς της.»

Ἡρὸς τοῦτον ἐγὼ ἀπεκρίθην :

«Φοβερά πράγματα ! Τί ὑποφέρει τὸ γένος τοῦ Ἀτρέως ἔνεκα τῆς ἀπιστίας τῶν γυναικῶν ! Διὰ μὲν τὴν Ἑλένην ἀπωλέσθησαν πολλοὶ, διὰ σέ δὲ ἡ Κλυταιμνήστρα μακρὰν παρεσκεύαζεν ὄλεθρον.»

Ἡρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀγαμέμνων :

Πόσον εὐτυχῆς εἶσαι σὺ, Ὀδυσσεῦ, ὅστις ἔχεις γυναῖκα συνετὴν ! Σὺ οὐδένα κίνδυνον τοιοῦτον ἔχεις νὰ φοβῆσαι. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτε ἀπηρχόμεθα εἰς Τροίαν, ἡ Πηνελόπη ἦτο εἰσέτι νύμφη, εἶχε δὲ εἰς τὸν μαστὸν καὶ μικρὸν υἱὸν τὸν Τηλέμαχον, ὅστις τῶρα βεβαίως θὰ εἶνε ἀνὴρ. Σὺ εἶσαι εὐδαίμων πατήρ, διότι ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα, θὰ ἴδῃς τὸν υἱὸν σου καὶ θὰ τὸν ἐναγκαλισθῆς καὶ θὰ σέ ἐναγκαλισθῆ, ὅπως πρέπει. Ἐμὲ ὅμως ἡ σκληρὰ σύζυγος δὲν μὲ ἀφῆκεν οὐδὲ τὸν υἱὸν μου κἂν νὰ ἴδω καὶ νὰ τὸν χορτάσω, ἀλλ' ἐπρόλαβε καὶ μὲ ἐφόνευσε. Μὴ ἤκουσές τι περὶ τοῦ Ὀρέστου, Ὀδυσσεῦ ; Ποῦ ζῆ εἰς τὴν Σπάρτην πλησίον τοῦ θείου του Μενελάου ἢ εἰς τὸν Ὀρχομενὸν ἢ εἰς τὴν Πύλον ;»

Τότε ἐγὼ ἀπήντησα :

«Τί μὲ ἐρωτᾷς υἱὲ τοῦ Ἀτρέως ; Ἐγὼ δὲν ἤξεύρω μήτε ἂν ζῆ ὁ υἱὸς σου μήτε ἂν ἀπέθανε. Κακὸν δὲ εἶνε νὰ λέγω λόγους τοῦ ἀέρος.»

§ 58. Ο ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΗΡΩΕΣ ΕΝ Τῷ ΑΔΗ

Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς λυπημένοι καὶ δακρύνοντες πρὸς ἀλλήλους συνδιελεγόμεθα ἤλθε καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ Ἀντιλόχου καὶ τοῦ Αἴαντος.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως μὲ ἀνεγνώρισε καὶ ὀλοφρομένη εἶπεν :

« Εὐγενέστατε Λαερτιάδη, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, φοβερὸς εἶσαι, καὶ τί ἄλλο ἔργον ὑπάρχει ἀκόμη μεγαλείτερον ἵνα ἐκτελέσης καὶ τοῦτο ; πῶς ἐτόλμησες νὰ καταβῆς εἰς τὸν Ἄδην, ὅπου μόνον ἀναίσθητοι ψυχαὶ κατοικοῦσι ; »

Πρὸς τοῦτον ἐγὼ ἀπήντησα :

« ὦ Ἀχιλλεῦ, υἱὲ τοῦ Πηλέως, ἀνδρειότατε πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἤλθον κατ' ἀνάγκην ἐνταῦθα, ὅπως συμβουλευθῶ τὸν Τειρεσίαν τί νὰ πράξω διὰ νὰ φθάσω εἰς τὴν πατρίδα μου. Διότι εἰσέτι δὲν ἐπλησίασα εἰς γῆν Ἑλληνικὴν, οὔτε ἐπάτησα ἀκόμη εἰς τὴν ἰδικήν μου χώραν, ἀλλ' ὑποφέρω πάντοτε. Σοῦ ὅμως, Ἀχιλλεῦ, οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐν τῷ παρελθόντι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι θά ὑπάρξῃ μακαριώτερος. Διότι πρότερον μὲν ζῶντα σὲ ἐτιμῶμεν ἴσον πρὸς τοὺς θεοὺς, τῶρα πάλιν ἐνταῦθα εἶσαι βασιλεὺς τῶν νεκρῶν. Διὰ τοῦτο μὴ σὲ λυπῇ καθόλου ὁ θάνατος, Ἀχιλλεῦ. »

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Ἀχιλλεὺς :

« Μὴ μὲ παρηγορήσῃς διὰ τὸν θάνατόν μου, ἐνδοξε Ὀδυσσεῦ. ὦ νὰ ἤμην ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ ἄς ἤμην δούλος εἰς πτωχὸν ἄνθρωπον παρὰ νὰ εἶμαι ἐδῶ καὶ νὰ

εἶμαι βασιλεὺς ὄλων τῶν ἀποθαμμένων. Ἄλλ' εἰπέ μοι, Ὀδυσσεῦ, τί γίνεται ὁ υἱὸς μου ὁ Νεοπτόλεμος, ἦλθε εἰς τὸν πόλεμον; διεκρίθη ἐκεῖ ἢ ὄχι; περὶ δὲ τοῦ πατρὸς μου τί ἤκουσες; Βασιλεύει ἀκόμη τῶν Μυρμιδόνων ἢ τὸν περιφρονοῦσι τῶρα εἰς τὸ βαθὺ γῆράς του, μάλιστα ἀφ' οὗ εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ στερηθῇ ἐμοῦ. ὦ νὰ ἦδυνάμην μίαν στιγμὴν νὰ ἀνηρχόμην εἰς τὰ ἀνάκτορά μου, τότε θὰ ἔφριπτον τὴν ἀνδρείαν μου καὶ τὰς ἀκαταμαχίτους χεῖράς μου ἐκεῖνοι, οἵτινες τὸν ὑβρίζουσι καὶ θέλουσι νὰ τῷ ἀφαιρέσωσι τὴν βασιλείαν.»

Πρὸς ταῦτα ἐγὼ ἀπήντησα :

«Περὶ μὲν τοῦ πατρὸς σου, Ἀχιλλεῦ, οὐδὲν ἠξεύρω νὰ σοὶ εἶπω. Περὶ τοῦ υἱοῦ σου ὅμως τοῦ Νεοπτολέμου ἔχω πολλὰ νὰ διηγηθῶ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸν μετέφερον ἐκ τῆς Σκύρου εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, ὅπου διεκρίνετο εἰς τὰ συμβούλια διὰ τὴν σοφίαν του, εἰς δὲ τὰς μάχας ἠγωνίζετο πάντοτε μεταξὺ τῶν πρώτων, ἀποκτείνων ἐχθροὺς ἀπείρους. Καὶ εἰς ἄλλας μὲν περιστάσεις ἐθαύμασα τὴν ἀνδρείαν τοῦ υἱοῦ σου, ἀλλ' ἐν δὲν δύναμαί ποτε νὰ λησμονήσω. Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸν ξύλινον ἵππον, τότε ὄλοι μὲν οἱ ἠγεμόνες ἐσπόμενον τὰ δάκρυά των καὶ κρύφιος τρόμος ἐκυρίευσεν ὄλων τὴν καρδίαν· μόνον δὲ τὸν υἱόν σου οὐδέποτε εἶδον οὔτε νὰ ὠχριάσῃ οὔτε νὰ δακρύσῃ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας μὲ παρεχάλει συχνὰ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ πηδήσῃ ἔξω ἀπὸ τὸν ἵππον ζητῶν τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους καὶ τὸ δόρυ, ἵνα καταστρέψῃ τοὺς Τρῶας. Ἄλλ' ὅτε τέλος ἐξεπορθήσαμεν τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, ὁ υἱὸς σου μὲ πλούσιον μερίδιον ἐπέβη ἀβλαβὴς εἰς τὸ πλοῖόν του καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ φέρῃ οὐδεμίαν πληγὴν.»

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, ἔφυγε μὲ μακρὰ βήματα χαίρουσα κατὰ τὸν πλήρη ἀσφοδελῶν λειμῶνα, διότι εἶχεν υἱὸν τόσον ἐνδοξόν. Ἐπειτα ἤλθον καὶ ἄλλαι ψυχαὶ καὶ ἡρώτα ἐκάστη τὸν πόνον τῆς. Μόνον τοῦ Αἴαντος ἡ ψυχὴ δὲν μὲ ἐπλησίασεν ὠργισμένη, διότι ἐθεωρήθη ἐγὼ μετὰ τὸν Ἀχιλλέα ὁ ἀνδρειότερος ὄλων τῶν Ἑλλήνων καὶ οὐχὶ αὐτός, καὶ ἔλαβον ἄθλον τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέως. Εἶθε νὰ μοὶ ἔλειπεν ἡ νίκη καὶ τὰ ὄπλα, διότι ταῦτα ἔγειναν αἰτία νὰ φάγη ἡ γῆ τοιοῦτον ἥρωα τὸν Αἴαντα, ὅστις ἦτο ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα καὶ ὡς πρὸς τὸ κάλλος καὶ ὡς πρὸς τὰς πράξεις. Ἄλλ' ἐγὼ ὠμίλησα τὰ ἐξῆς πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ Αἴαντος·

«Αἴαν, υἱὲ τοῦ Τελαμῶνος, δὲν ἐμελλες ἄρα νὰ λησμονήσης οὐδὲ ἀποθανῶν τὴν κατ' ἐμοῦ ὀργήν σου διὰ τὰ κατηραμένα ἐκεῖνα ὄπλα, τὰ ὅποια ἐβλάψαν τόσον τοὺς Ἑλληνας. Διότι ἀπωλέσθης σὺ ὁ πύργος ἡμῶν. Σὲ θρηνοῦμεν δὲ πάντοτε ὅσον καὶ τὸν Ἀχιλλέα. Ἄλλ' οὕτως ἠθέλησεν ὁ θεός, Αἴαν, καὶ διὰ τοῦτο δάμασε τὴν ὀργὴν καὶ ἔλθὲ νὰ συνομιλήσωμεν.»

Ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος ἔφυγεν εὐθύς χωρὶς νὰ μοὶ ἀποκριθῆ, εἰς τὸ Ἐρεβος, εἰς τὰς ἄλλας ψυχὰς τῶν ἀποθαμμένων. Καὶ θὰ ἔτρεχον κατόπιν αὐτῆς καὶ θὰ κατάρθονον νὰ μοὶ ὀμιλήσῃ, ἂν δὲν μοὶ ἀπέσπων τὴν προσοχὴν μου ἄλλαι ψυχαὶ νεκρῶν. Ἐκεῖ εἶδον τὸν Μίνωα, ὅστις κάτω δικάζει τοὺς νεκρούς, χρυσοῦν σκήπτρον ἔχων εἰς τὰς χεῖρας. Ἐπειτα εἶδον τὸν Ὠρίωνα θηρεύοντα κατὰ τὸν πλήρη ἀσφοδελῶν λειμῶνα τὰ ἄγρια θηρία, τὰ ὅποια αὐτός εἶχε φονεύσῃ εἰς τὰ ἔρημα ὄρη. Κατόπιν εἶδον τὸν Τιτυόν, τὸν γιγάντειον υἱὸν τῆς

γῆς, ὅστις ἐξηπλωμένος κατὰ γῆς κατατρώγεται ὑπὸ δύο γυῖων δι' ἀσέβειαν πρὸς τὴν Λητώ κατὰ τὸν Πανοπέα. Μετὰ ταῦτα εἶδον τὸν Τάνταλον, ὅστις ἐντὸς λίμνης ἰστάμενος δὲν δύναται νὰ πῆ ὕδωρ, οὔτε νὰ φάγῃ τοὺς ὠραίους καρποὺς, οἵτινες κρέμανται ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του. Διότι ὅσάκις θέλει νὰ πῆ ὕδωρ, τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης εὐθὺς ξηραίνεται. Ὅταν δὲ θέλῃ νὰ κόψῃ καρποὺς καὶ ἐκτείνῃ πρὸς τοῦτο τὴν χεῖρά του, εὐθὺς ἀνεμος ταῦτα πετᾷ μέχρι τῶν σκοτεινῶν νεφῶν. Εἶδον ἐπίσης καὶ τὸν Σίσυφον ὑποφέροντα τρομερὰν τιμωρίαν. Ἐκράτει καὶ μὲ τὰς δύο τοῦ χεῖρας λίθον τεραστίου μεγέθους καὶ τὸν ἐκύλιε μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις καὶ μὲ τὰς χεῖρας καὶ μὲ τοὺς πόδας μέχρι τῆς κορυφῆς λόφου τινός. Ἄλλ' ὅτε ἐμελλε νὰ τὸν ῥίψῃ ἐπάνω τότε μὲ ὀρμὴν ἐκύλιετο πρὸς τὰ κάτω ὁ ἀναιδὴς λίθος. Τοῦτον πάλιν ἤρχιζεν ὁ ταλαίπωρος Σίσυφος νὰ ἀναβιβάξῃ, ἰδρῶς δὲ ἔρρεεν ἐκ τοῦ σώματός του, καὶ κόνις ἐστηκόνητο ἐκ τῆς κεφαλῆς του.

Κατόπιν δὲ εἶδον τὸν Ἡρακλέα, ὅστις ὅμοιος πρὸς σκοτεινὴν νύκτα ἐκράτει τὸ τόξον καὶ τὸ θέλος ἐπὶ τῆς νευρᾶς καὶ ἐπροχώρει ῥίπτων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ φοβερὰ βλέμματα ὡς τοξότης ἑτοιμος νὰ ῥίψῃ τὰ βέλη του. Ἐπὶ τοῦ στήθους του ἐκρέματο φοβερὸς τελαμῶν χρυσοῦς, κρεμαστήριον τοῦ ξίφους του, ὅπου ἦσαν θαυμαστὰ ἔργα κατεσκευασμένα, καὶ ἄρκτοι καὶ ἀγριόχοιροι καὶ λέοντες μὲ ἀστράπτοντας ὀφθαλμοὺς καὶ πόλεμοι καὶ μάχαι καὶ σφαγαὶ καὶ αἱματοχυσίαι. Ἦτο ἀδύνατον νὰ κατασκευασθῇ καὶ ἄλλο ἔργον παρόμοιον πρὸς τοῦτο ὡς πρὸς τὴν τέχνην. Ὁ Ἡρακλῆς ὡς μὲ εἶδεν, μὲ ἐγνώρισεν εὐθὺς, καὶ μὲ παράπονον μοὶ εἶπε :

«Εὐγενέστατε Λαερτιάδη, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, μὴ καὶ εἰς σὲ ἐπεβλήθῃ, ὡς ἄλλοτε καὶ εἰς ἐμὲ, ὅτε ἤμην εἰς τὴν γῆν, νὰ ζῆς ἐκτελῶν ἔργα ἐπικίνδυνα. Εἰ καὶ ἤμην υἱὸς τοῦ Διὸς, ὑπέμεινα ὅμως ἀπείρους βασάνους. Ἦμην δούλος εἰς ἄνδρα πολὺ κατώτερόν μου, ὅστις μοὶ ἐπέβαλε χαλεποὺς ἀγῶνας. Καὶ ἐδῶ ποτε μὲ εἶχε πέμψη, ὅπως φέρω ἐπάνω τὸν κύνα τοῦ Ἄδου. Διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσῃ ἄλλον φοβερώτερον ἀγῶνα. Καὶ ὅμως ἐγὼ τῇ βοήθειᾳ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς γλαυκῶπιδος Ἀθηναῖς κατώρθωσα καὶ ἐκεῖνο.»

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἡρακλῆς ἐπανῆλθεν εἰς τὰ δῶματα τοῦ Ἄδου. Ἐγὼ ὅμως ἐστάθην ἐκεῖ μὴ ἰδῶ καὶ ἄλλους τῶν ἡρώων. Ἄλλ' αἰφνης εἶδον μυριάδας νεκρῶν προσερχομένους μὲ φοβερόν θόρυβον. Διὸ ἐφοβήθην καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πλοῖον ὀρομαίως. Διότι ἐσκέφθην ὅτι ἡ Περσεφόνη ἠδύνατο νὰ στείλῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης. Φθάσας δὲ εἰς τοὺς συντρόφους μου τοὺς διάταξα νὰ λύσωσιν εὐθὺς τὰ πρυμνήσια καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον. Οἱ σύντροφοί μου εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον καὶ καθίσαντες ἐπλέομεν κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ τὰ κωπία, ἔπειτα ὅμως μὲ οὐριὸν ἄνεμον πρὸς τὴν νῆστον τῆς Κίρκης.

§ 29. ΣΕΙΡΗΝΕΣ ΚΑΙ ΣΚΥΛΛΑ.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Αἰαίαν ἀνεσύραμεν τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐκοιμήθημεν. Τῇ δὲ πρώτῃ ἐστείλά τινας τῶν συντρόφων μου εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης διὰ νὰ φέρωσι τὸν θανάοντα Ἐλπήνορα. Οἱ δὲ ἄλλοι κόψαντες ξύλα κατεσκεύασαν πυρὰν, ἐπὶ τῆς ὁποίας

θέσαντες τὸν νεκρὸν καὶ τὰ ὄπλα του κατεκαύσαμεν αὐτὸν λυπημένοι καὶ χύνοντες ἄφθονα δάκρυα. Ἐπειτα ἠγειράμεν τύμβον ὑψηλὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνεπήξαμεν ἑτοιμον κωπίον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θανόντος.

Ἡ δὲ Κίρκη ὡς ἤκουσεν ὅτι ἐπεστρέψαμεν ἐκ τοῦ Ἄδου ἐστολισθῆ καὶ ἦλθε πρὸς ἡμᾶς εὐθύς. Τὴν συνώδευον δὲ αἱ ἀμφίπολοί της φέρουσαι ἄρτον καὶ κρέας καὶ αἶθοπα οἶνον ἐρυθρόν. Σταθεῖσα δὲ ἡ θεὰ ἐν μέσῳ ἡμῶν εἶπε τὰ ἑξῆς:†

« Ἀτρόμητοι, οἵτινες ζῶντες κατήλθετε εἰς τὸν Ἄδην. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι θνήσκουσιν ἀπαξ μόνον σεῖς ὁμῶς δις. Ἄλλ' ἐλάτε τώρα ὄλην τὴν ἡμέραν τρώγετε καὶ πίνετε. Θὰ ἀποπλεύσητε δὲ αὔριον ὡς ἐξημερώση. Ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς δείξω τὴν ὁδὸν καὶ θὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα λεπτομερῶς, ὅπως διαφύγητε πάντα κίνδυνον.

Ἡμεῖς ἐξετελέσαμεν προθύμως τοὺς λόγους τῆς θεᾶς. Καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἐτρώγομεν ἄφθονα κρέατα καὶ ἐπίνομεν κάλλιστον οἶνον. Ὅτε ὁμῶς ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἦλθε τὸ σκότος, τότε οἱ μὲν σύντροφοί μου ἐκοιμήθησαν πλησίον τοῦ πλοίου, ἐμὲ δὲ λαβοῦσα ἡ θεὰ ἐκ τῆς χειρὸς ἔφερε μακρὰν τῶν φίλων καὶ καθίσασά με ἠρώτησε περὶ πάντων. Ἐγὼ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὴν τὰ πάντα χωρὶς νὰ παραλίπω τίποτε.

Τότε ἡ θεὰ μοι εἶπε τὰ ἑξῆς:†

« Ὀδυσσεῦ, καλῶς ἐξετέλεσας τὸν εἰς Ἄδου πλοῦν. Ἄλλὰ νέοι κίνδυνοι καὶ νέοι ἀγῶνες σὲ ἀναμένουσι. Πλέων ἤδη ἐντεῦθεν θὰ φθάσης εἰς τόπον, ὅπου ὑπάρχουσιν αἱ Σειρήνες, αἵτινες τόσον ἐναρμονίως ἄδουσιν, ὥστε θέλγουσι πάντα, ὅστις ἠθελεν πλεύσῃ ἐκεῖθεν. Οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ θείου αὐτῶν ἄσματος γοητευόμενοι

διευθύνουσι τὸ πλοῖον εἰς τὴν παραλίαν πρὸς τὰς Σειρῆνας, ὅπου εὐρίσκουσι βέβαιον θάνατον, ὡς δύναται τις νὰ ἴδῃ καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ὄστων, τὰ ὅποια εἶνε ἐκεῖ συσσωρευμένα. Σὺ, Ὀδυσσεῦ, ὅπως μὴ πάθῃς κακόν τι, πρέπει τῶν μὲν συντρόφων σου νὰ φράξῃς τὰ ὦτα μὲ μαλακὸν κηρὸν, σὲ δὲ, ἂν θέλῃς νὰ τὰς ἀκούσῃς, εἰπὲ νὰ δέσωσι καλῶς εἰς τὸν ἰστὸν καὶ πόδας καὶ χεῖρας καὶ δὸς αὐστηρὰν διαταγὴν, ὅταν ἤθελες παρακαλέσῃ αὐτοὺς νὰ σὲ λύσωσι, νὰ μὴ πράξωσι τοῦτο ἐκ παντὸς τρόπου ἀλλὰ νὰ σὲ δέσωσι τότε σφιγκτότερα μὲ περισσότερα δεσμά.»

Ἄφ' οὗ δὲ παρέλθῃς αὐτὸν τὸν κίνδυνον, θὰ φθάσῃς ἔπειτα εἰς μεγάλας πέτρας ἀποτόμους, ἃς καλοῦσιν οἱ θεοὶ Πλαγκτάς. Ἐνταῦθα μεγάλα κύματα τῆς θαλάσσης μετὰ ῥόχθου θραύονται καὶ οὔτε πτηνὰ οὔτε περιστεραὶ δύνανται ἄνευ βλάβῃς νὰ περάσωσιν. Ἐκεῖθεν οὐδὲν πλοῖον ἀκόμη τῶν ἀνθρώπων ἠδυνήθη νὰ διαπλεύσῃ, ἀλλὰ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ αἱ πύρινα θύελλαι συναρπάζουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς σανίδας καὶ τὰ πλοῖα. Μόνῃ ἢ Ἀργῶ ἠδυνήθη νὰ διαπλεύσῃ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔγεινε, διότι ἐβοήθησεν ἡ Ἥρα, ἡ πολὺ ἐμαρῶσα τὸν Ἰάσονα.

Ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου μέρους ὑπάρχουσι δύο σκόπελοι. Τούτων ὁ μὲν εἰς φθάνει μέχρις οὐρανοῦ μὲ τὴν ὀξείαν κορυφὴν του, ἐφ' ἧς πάντοτε ἐπικάθηται νεφέλη καὶ χιμῶνα καὶ θέρος καὶ φθινόπωρον. Εἶνε δὲ ὁ σκόπελος οὗτος τόσον ἀπότομος, ὥστε εἶνε ἀδύνατον θνητὸς ἄνθρωπος νὰ ἀναβῆ καὶ καταβῆ τοῦτον καὶ ἂν ἔχει εἴκοσι πόδας καὶ εἴκοσι χεῖρας. Κατὰ τὸ μέσον δὲ τοῦ σκοπέλου τούτου ὑπάρχει σπήλαιον σκοτεινόν, ὅπου κατοικεῖ ἡ

Σκύλλα, φοβερόν τέρας δυνάμενον νά τρομάξῃ καί αἰτούς ἀκόμη τοὺς θεοὺς. Ἐχει δώδεκα ἀμόρφους πόδας καί ἕξ μακροτάτους λαιμούς. Εἰς ἕκαστον δὲ λαιμὸν ὑπάρχει φρικαλέα φοβερά κεφαλὴ μὲ τρεῖς σειρὰς πολλῶν καί πυκνῶν θανατηφόρων ὀδόντων. Τὸ τέρας τοῦτο τὸ μὲν ἤμισυ εἶνε κεχωσμένον εἰς τὸ σπήλαιον, ἔξω δὲ ἔχει τὰς κεφαλὰς του, τὰς ὁποίας περὶ τὸν σκόπελον περιφέρουσα ἀλιεύει δελφίνας καί κύνας καί ἄλλα κήτη τῆς θαλάσσης. Ἄν δὲ πλοῖον ἤθελε παραπλεύσῃ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο, ἡ Σκύλλα ἀπλόνει τὰς φοβεράς κεφαλὰς τῆς καί ἀρπάζει δι' ἑκάστης τούτων ἐκ τοῦ πλοίου ναύτας.

Ἐκεῖ δὲ πλησίον ὅσον βολὴ δόρατος θὰ ἴδῃς, ὦ Ὀδυσσεῦ, καί τὸν ἄλλον τὸν χθαμαλότερον σκόπελον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχει συκὴ ἀγρία μὲ κατάχλωρα φύλλα.

ὑπὸ τὴν συκὴν ὑπάρχει ἡ Χάρυβδις, ἥτις τρεῖς τῆς ἡμέρας ῥοφᾷ τὰ μέλανα ὕδατα τῆς θαλάσσης, καί τρεῖς πάλιν τα ξερὰ μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος. Νὰ μὴ τύχῃς ἐκεῖ, ὅταν ῥοφᾷ τὸ ὕδωρ, διότι οὐδὲ ὁ Ποσειδῶν αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ σὲ σώσῃ ἐκ τοῦ ὀλέθρου. Ἄλλὰ καλύτερον νὰ πλησιάσῃς μᾶλλον πρὸς τὴν Σκύλλαν καί νὰ ὠθήσῃτε ἐκεῖθεν ταχέως τὸ πλοῖον. Προτιμότερον εἶνε νὰ στερηθῆς ἕξ συντρόφων ἢ πάντων.»

Πρὸς ταῦτα ἐγὼ εἶπον:

«Ἐλα εἰπέ μοι, παρακαλῶ, ὦ θεά, δὲν εἶνε τρόπος νὰ σωθῶ μὲν ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς Χαρίβδεως νὰ ἐμποδίσω ὅμως καί τὴν Σκύλλαν, ὅταν ἤθελε προσβάλλῃ τοὺς φίλους μου ;»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ Κίρκη :

«Ῥιφκίνδυνε, ἀκόμη σκέπτεσαι πολέμους καὶ μάχας.

Δὲν ὑποχωρεῖς οὐδὲ εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς ἀθανάτους· Αὕτη δὲν εἶνε θνητὴ, ἀλλ' ἀθάνατος καὶ ἀγρία, τρομερὰ καὶ ἀπροσμάχητος, οὐδὲ ὑπάρχει εἰς αὐτὴν ἀντίστασις. Τὸ καλλίτερον εἶνε νὰ φύγῃς ἀπ' αὐτῆς, διότι ἂν ἀρχίσῃς νὰ ἐτοιμάζῃσαι ἐναντίον αὐτῆς, φοβοῦμαι μήπως πάλιν ὀρμήσατα σὰς ἐπιτύχῃ καὶ ἀρπάσῃ ἄλλους τόσους μὲ τὰς κεφαλὰς τῆς. Κωπηλατήσατε λοιπὸν ὅσον δύνασθε ἰσχυρῶς, ἐπικαλέσθητε δὲ καὶ τὴν Κριταῖν τὴν μητέρα τῆς Σκύλλης, ἣτις μόνη δύναται νὰ τήνκαθῃ χάσῃ τοῦ νὰ ἐπιτεθῇ δις ἐναντίον σας.

Ἀκολουθῶς δὲ θὰ φθάσῃς εἰς τὴν Θρινακίαν, ὅπου βόσκουσιν οἱ πολλοὶ βόες καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἥλιου, ἑπτὰ ἀγέλαι βοῶν καὶ ἄλλα τόσα ποίμνια προβάτων. Ἐκάστη δὲ ἀγέλη καὶ ἕκαστον ποίμνιον ἔχει πεντήκοντα ζῶα χωρὶς οὔτε νὰ ἐλαττώωνται οὔτε νὰ αὐξάνωνται. Ποιμαίνουσι δὲ αὐτὰ θεαὶ εὐπλόκαμοι, ἡ Φαέθουσα καὶ ἡ Λαμπετία, κόραι τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Νεαίρας. Τὰ κτήνη ταῦτα πρέπει νὰ σεβασθῆτε καὶ νὰ μὴ θλάψῃτε οὐδὲν, διότι ἄλλως εἶνε ἀφρευκτος ὁ ὀλεθρὸς σας. Καὶ ἂν σωθῆς σὺ, θὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις κακῶς ἀπολέσας ὅλους τοὺς συντρόφους σου.»

§ 30. Η ΣΚΥΛΛΑ ΛΡΗΖΕΙ ΕΞ ΕΤΑΙΡΟΥΣ.

Ἐν ᾧ ἡμεῖς ταῦτα ἐλέγομεν, εἶχεν ἐξημερώσῃ. Τότε ἡ μὲν Κίρκη ἐβάδισεν ἐπάνω εἰς τὴν νῆσον, ἐγὼ δὲ ἐκρηθύνθην πρὸς τοὺς συντρόφους μου, μεθ' ὧν παρασκευάσαντες τὸ πλοῖόν μας ἐπλέομεν ἔχοντες ἐξαιρετὸν οὔριον ἄνεμον.

Τότε ἐγὼ εἶπον μὲ καρδίαν τεθλειμμένην πρὸς τοὺς συντρόφους μου:

« Ἀγαπητοὶ μου σύντροφοι, ἡ Κίρκη μοὶ ἀπεκάλυψε πράγματα, τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῆτε, διότι ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ ἡμῶν ἢ ὁ θάνατος. Ἐδῶ πλησιάζομεν εἰς τὰς Σειρήνας, τῶν ὁποίων τὰ ἄσματα καταστρέφουσι τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη νὰ προφυλαχθῶμεν νὰ μὴ ἀκούσωμεν αὐτά. Ἡ Κίρκη μόνον εἰς ἐμὲ ἐπέτρεψε νὰ τὰ ἀκούσω, ἀλλὰ μὲ τοιοῦτον ὄρον νὰ μὲ ἔχετε δεμένον εἰς τὸν ἴστον ὄρθιον καὶ ἄσας παρακαλῶ, σᾶς διατάττω νὰ μὲ λύσητε, σεῖς νὰ μὲ δέσητε μὲ περισσότερα σχοινία. »

Ἐν ᾧ ταῦτα ἔλεγον πρὸς τοὺς συντρόφους μου, τὸ πλοῖον ἐφθάσεν εἰς τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων. Ὁ οὐριος ἄνεμος ὅστις πληρῆστιος ἔπνεεν ἀπὸ τῆς νήτου τῆς Κίρκης ἔπαυσεν ἐντελῶς, καὶ ἐγένετο ἐντελής γαλήνη. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ σύντροφοί μου ἐμάζευσαν εὐθὺς τὰ πανία καὶ ἤρχισαν νὰ κωπηλατῶσιν. Ἐγὼ ὅμως ἐκ μεγάλου δέσκου κηροῦ, ὃν εἶχαν, ἔκοψα μικρὰ τεμάχια καὶ τὰ ἐπίεζον διὰ τῶν χειρῶν μου. Ὁ κηρὸς τότε ἐθερμάνθη ταχέως, ἦτο δὲ καὶ ἡμέρα θερμῆ, καὶ δι' αὐτοῦ ἐφραξά τὰ ὦτα κατὰ σειρὰν ὄλων τῶν συντρόφων μου. Οὗτοι δὲ κατόπιν δέταντες καὶ ἐμὲ καλῶς ἐπὶ τοῦ ἴστοῦ ὄρθιον καὶ χεῖρας καὶ πόδας, ἐξηκολούθουν νὰ κωπηλατῶσι καὶ ἐφθάσαμεν τόσον πλησίον εἰς τὰς Σειρήνας ὅσον ἀκούεται φωνὴ κρίζοντος ἀνθρώπου. Τότε αἱ Σειρήνες νοήσαντες ἡμᾶς ἤρχισαν λιγυρῶς νὰ ἄδωσιν :

« Ἐλθέ πρὸς ἡμᾶς, περιώνυμε Ὀδυσσεῦ, μέγα καύχημα τῶν Ἑλλήνων ! διεύθυνε τὸ πλοῖόν σου εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ νὰ ἀκούσης τὰ ἡμέτερα ἄσματα. Οὐδεὶς ἄνθρω-

πος ἀκόμη ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ χωρὶς νὰ σταθῆ καὶ ἀκούσῃ τὴν γλυκεῖαν ἡμῶν φωνήν. Φαῖδρός ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν καὶ ἤξεύρει πολὺ περισσότερα ἢ πρότερον, διότι ἡμεῖς ἤξεύρομεν πάντα, ὅσα ἔπαθον ἐν Τροίᾳ καὶ Τρῶες καὶ Ἕλληγες, ἤξεύρομεν δὲ καὶ πᾶν ὅτι συμβαίνει εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.»

Ταῦτα ἤδον αἱ Σειρήνες· τοσοῦτον δὲ ἐμὲ κατέθελξε τὸ ἄσμα αὐτῶν ὥστε διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ μὲ λύσωσι καὶ νὰ παύσωσι νὰ κωπηλατῶσιν. Αὐτοὶ ὅμως ἐκωπηλάτουν προθυμότερον. Ὁ δὲ Περιμῆδης καὶ ὁ Εὐρύλοχος ἀναστάντες μὲ ἔδεσαν μὲ περισσότερα σχοινία σφιγκτότερα ἐπὶ τοῦ ἴστοῦ, καὶ οὕτως ἐπλέομεν περαιτέρω. Ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθημεν ἐκ τῶν Σειρήνων τόσον, ὥστε οὐδεμία φωνὴ αὐτῶν ἠκούετο, τότε οἱ σύντροφοί μου ἀφήρσαν ἐκ τῶν ὠτων τὸ κηρίον, ἔλυσαν δὲ καὶ ἐμὲ ἐκ τοῦ ἴστοῦ.

Ἄλλὰ μόλις ἀφήσαμεν τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων καὶ εἶδομεν εὐθὺς καπνὸν καὶ κῆμα μέγα καὶ φοβερὸν ἠκούσαμεν δοῦπον. Οἱ σύντροφοί μου ἐφοβήθησαν καὶ αἱ κῶπαι ἔπεσον ἐκ τῶν χειρῶν των, τὸ δὲ πλοῖον ἐσταμάτησε, διότι οὐδεὶς ἐκωπηλάτει. Τότε ἐγὼ διὰ μειλιχίων λόγων ἐνεθάρρυνα αὐτοὺς λέγων·

«ὦ φίλοι, πολλάκις ἐπαλαίσαμεν ἐπιτυχῶς κατὰ μεγάλων κινδύνων. Μὴ φοβῆσθε! Ἡμεῖς, οἵτινες ἐσώθημεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ φοβεροῦ Κύκλωπος, δὲν θὰ ἀποθάνωμεν ἐνταῦθα. Ἄλλὰ πράξατε ταχέως ὅ τι θὰ σᾶς εἶπω. Οἱ μὲν ἄλλοι κωπηλατεῖτε μετὰ δυνάμεως καθήμενοι ἐπὶ τῶν ἐδρῶν σας, σὺ δὲ, πηδαλιούχε, κράτει τὸ πλοῖον μακρὰν τοῦ καπνοῦ τούτου καὶ τῶν μανιω-

δῶν κυμάτων, ἀλλὰ πρόσεχε μὴ τὸ πλησιάσης πάλιν εἰς τὸ ἄλλο μέρος πολὺ, διότι ἀπωλέσθημεν.»

Οἱ σύντροφοί μου ἐξετέλεσαν μετὰ προθυμίας ὅ,τι τοὺς εἶπον. Δὲν ἀνέφερον ὅμως εἰς αὐτοὺς τίποτε περὶ Σκύλλης, διότι θὰ ἄφρινον ὑπὸ τοῦ φόβου τὴν κωπηλασίαν καὶ θὰ ἐκρύπτοντο εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου. Ἐγὼ δὲ ἐλησμόνησα τὶ εἶπεν ἡ Κίρκη καὶ λαβὼν τὰ ὄπλα καὶ δύο δόρατα εἰστάς χεῖρας ἀνέβην εἰς τὴν πρῶραν καὶ με δ' ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸν βράχον περιέμενον νὰ ἴδω τὴν Σκύλλαν. Ἄλλ' οὐδαμοῦ περὶ τὸν ὀμιγλώδη βράχον διέκρινα αὐτήν, οἱ δὲ ὀφθαλμοί μου ἐκουράσθησαν ἀναζητοῦντες. Τὸ δὲ πλοῖον ἐπλεε μετὰξὺ δύο βράχων, τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἦτο ὁ βράχος τῆς Σκύλλης ὑψηλὸς καὶ ἀπότομος καὶ ὀλισθηρὸς, ὅπως μοί εἶπεν ἡ Κίρκη, ὁ δὲ ἄλλος ἦτο ἡ φοβερά Χάρυβδις, τὴν ὁποίαν εἶδομεν καταπίνουσαν μετὰ τρομεροῦ πατάγου τὸ ἄλμυρὸν ὕδωρ. Ἐπειτα δὲ τὸ ἐξέρνα, τὸ δὲ ὕδωρ ἐβραζε συνταρασσόμενον ἀπαράλλακτα ὡς λέβης ἐκ τοῦ πολλοῦ πυρός. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβεν ἡμᾶς. Καὶ ὅλοι εἴχομεν ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας προσηλωμένους, ὅτε ἡ Σκύλλα ἤρπασεν ἐκ τοῦ πλοίου ἕξ τοὺς καλλιτέρους τῶν συντρόφων μου. Βλέψας δὲ εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τοὺς συντρόφους διέκρινα ὑπεράνω τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τῶν ἕξ συντρόφων μου ἀρραπαζομένων εἰς τὰ ὕψη καὶ ἤκουσα τὴν σπαρακτικὴν αὐτῶν φωνὴν ζητούντων παρ' ἐμοῦ βοήθειαν.

Ὡς ὁ ἄλιεὺς προσδέσας διὰ σχοινίου εἰς μακρὰν ῥάβδον ἄγκιστρον ἐμβυθίζει τοῦτο εἰς τὸ ὕδωρ καὶ μετ' ὀλίγον συλλαβὼν ἰχθύν τινα τὸν ῥίπτει εἰς τὴν γῆν ἀσπαίροντα, οὕτω καὶ οἱ σύντροφοί μου ὑψοῦντο ἀσπαί-

ροντες πρὸς τὸν βράχον. Αὐτοῦ δὲ εἰς τὴν θύραν ἔτρωγε τὸ τέρας αὐτοὺς κραυγάζοντας καὶ ὀρέγοντας ἐν τῇ φοβερᾷ ἀγωνίᾳ πρὸς ἐμὲ τὰς χεῖρας. Ποτὲ δὲν εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐφ' ὅσον περιπλανῶμαι εἰς τὰς θαλάσσας, οἰκτρότερον θέαμα.

§ 31. ΝΕΑΙ ΣΥΜΦΟΡΑΙ ΟΔΥΣΣΕΩΣ.

Ἀφ' οὗ τέλος ἀπηλλάγημεν ἀπὸ τὴν φοβερὰν Σκύλλαν καὶ Χάριβδι, ἐπλέομεν ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον Θρινακίαν, ὅπου ἔβοσκον αἱ ὠραιᾶι ἀγελάδες καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἡλίου. Μακρόθεν ἤκουσα τὰς βοῦς μυκόμενας καὶ τὰ πρόβατα βελάζοντα. Τότε ἐνεθυμήθη τὸς λόγους τοῦ Τειρεσίου καὶ τῆς Κίρκης καὶ εἶπον τὰ ἐξῆς πρὸς τοὺς συντρόφους μου.

« Ἀγαπητοί μου φίλοι, ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἡ Θρινακία, ἡ νῆσος τοῦ Ἡλίου. Καὶ ὁ μάντις Τειρεσίας ἐν τῷ Ἄδῃ καὶ ἡ Κίρκη μοι εἶπον νὰ φύγωμεν μακρὰν αὐτῆς, διότι ἄλλως ἂν μείνωμεν ἐκεῖ, θὰ πάθωμεν μέγιστον δυστύχημα. »

Οἱ σύντροφοί μου μετὰ μεγάλης λύπης ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους, διότι καταπεπονημένοι ἐπεθύμουν ἐκεῖ νὰ ἀναπαυθῶσιν. Ὁ δὲ Εὐρύλοχος μοι ἀπήντησε μάλιστα μετ' ὀργῆς ὡς ἐξῆς. « Σκληρὸς ἄνθρωπος εἶσαι, Ὀδυσσεῦ! Ἡ ἐπιμονή σου εἶναι μέγιστη, οὐδὲ ἀποκάμνεις ποτέ. Βεβαίως σιδηροῦς ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶσαι καὶ καρδίαν σιδηρᾶν πρέπει νὰ ἔχῃς, ἀφ' οὗ δὲν ἀφίνεις τοὺς καταβασανιζομένους ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ὕπνου ἑταίρους σου νὰ ἀναπαυθῶσι καὶ νὰ φάγωσί τι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀλλὰ τοὺς διατάττεις χωρὶς ἄλλο νὰ ῥιφθῶσιν »

εἰς τὸ πέλαγος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινῆς νυκτός. Τί παράδοξον νὰ ἐγερθῶσι κατὰ τὴν νύκτα ἄνεμοι καὶ τότε ποῦ νὰ σωθῶμεν; Ἄς μὴ λησμονήσωμεν λοιπὸν ὅτι εἶνε τῶρα νύξ καὶ διὰ τοῦτο ἄς μείνωμεν ἐνταῦθα νὰ φάγωμεν τὸ φαγητόν μας ἐπὶ τῆς ξηρᾶς πλησίον τοῦ πλοίου μας, αὔριον δὲ πάλιν ἐμβαίνομεν εἰς τὸ πλοῖόν μας καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὸν πλοῦν μας.»

Πάντες οἱ ἄλλοι ἐπήνεσαν τὴν γνώμην τοῦ Εὐρύλοχου καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μείνουν. Τότε ἐγὼ μὴ δυνάμενος νὰ πείσω αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσουν, φοβούμενος δὲ μὴ βλάψωσιν εἰς τὴν νῆσον καὶ βοῦν ἢ πρόβατον τοῦ Ἡλίου καὶ ἀπολεσθῶμεν, ὠμίλησα πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐξῆς:

«Εὐρύλοχε, ἀναγκάζομαι νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν γνώμην σας, ἐπειδὴ εἶμαι μόνος. Ἄφ' οὗ βλέπω ὅτι θέλετε νὰ μείνωμεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, πρὶν ἐξέλθωμεν ἐλάτε νὰ ὀρκισθῶμεν ὅλοι μέγιστον ὄρκον ὅτι οὐδεὶς ἡμῶν θὰ βλάβῃ οὔτε βοῦν οὔτε πρόβατον τοῦ Ἡλίου.» Ἄφ' οὗ δ' ὅλοι ὠρκίσθησαν, προσωρμίσθημεν εἰς ὄρμον τινα τῆς νῆσου πλησίον γλυκέος ὕδατος καὶ ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηράν. Οἱ ἑταῖροι παρεσκεύασαν τὸ ἐσπερινὸν φαγητόν μας καὶ καθίσαντες ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν ὅσον ἐπεθύμει ἕκαστος. Κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ φαγητοῦ μας ἐνεθυμήθημεν τοὺς καλοὺς μας συντρόφους, οὓς ἔφαγεν ἡ Σκύλλα καὶ ἐκλαίομεν αὐτοὺς μέχρις ὅτου ἀπεκοιμήθημεν. Ὄρας δὲ τινὰς μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὅτε τὰ ἄστρα ἀρχίζουσιν νὰ κλίνωσιν ἐσηκώθη δεινὴ λαίλαψ, νέφη δὲ κατεκάλυψαν τὴν γῆν ὁμοῦ καὶ τὴν θάλασσαν. Ὅτε δὲ ἐξημέρωσεν, ἐσύραμεν τὸ πλοῖον εἰς βαθὺ σπήλαιον διὰ νὰ τὸ προφυλάξωμεν. Ἐκεῖ ἐκάλεσα τοὺς ἑταίρους μου πάντας ὁμοῦ καὶ εἶπον.

† Ἄγαπητοί μου ἑταῖροι, ἐν τῷ πλοίῳ ἔχομεν καὶ φαγητὰ καὶ ποτά. Ἄς ἀπέχωμεν λοιπὸν τῶν βοῶν, διὰ νὰ μὴ πάθωμέν τι. Διότι εἶνε τοῦ φοβεροῦ θεοῦ, τοῦ Ἥλιου, ὅστις βλέπει καὶ ἀκούει τὰ πάντα.»

Οἱ σύντροφοί μου ἐδέχθησαν τὴν γνώμην ταύτην καὶ εἶπον ὅτι οὐδεὶς θὰ βλάβῃ κανέν τούτων. Ἄλλ' ὁ ἄνεμος ἐξηκολούθει ἐπὶ ἓνα μῆνα νὰ πνέῃ, αἱ δὲ ζωοτροφίαι ἡμῶν ἐξηντλήθησαν. Τότε οἱ σύντροφοί μου καθ' ἡμέραν ἐλάμβανον τὰ ὄπλα των καὶ ἀγκίστρα, ὅπως φονεύσωσι πτηνόντι ἢ συλλάβωσιν ἰχθύν. Μίαν δὲ ἡμέραν ἐγὼ μὲν ἐπροχώρησα εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήτου, ὅπως προσευχηθῶ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ζητήσω παρ' αὐτῶν συμβουλήν τι νὰ πράξω. Ἀλλὰ μετὰ τὴν δέησιν μὲ κατέλαβεν ὕπνος καὶ ἐκοιμήθη. Οἱ σύντροφοί μου ὁμῶς κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐσχέπτοντο ἀνόσια ἔργα. Ὁ Εὐρύλοχος πρῶτος ἤρχισε νὰ δίδῃ εἰς αὐτοὺς κακὰς συμβουλὰς ὡς ἐξῆς.

«Ὅλοι οἱ θάνατοι, εἶπεν, εἶνε κακοὶ, φίλοι μου, ἀλλ' ὁ ἀπὸ πείνης θάνατος εἶνε ὁ χειρότερος ὄλων. Διὰ τοῦτο ἐλάτε νὰ ἐκλέξωμεν τὰς παχυτέρας βοῦς τοῦ Ἥλιου καὶ νὰ τὰς φάγωμεν. Ὅταν δὲ φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, τότε κατασκευάζομεν εἰς τὸν Ἥλιον πλοῦσιον ναὸν καὶ καταθέτομεν ἐκεῖ πολλὰ ἀφιερώματα. Ἄν δὲ πάλιν ὀργισθῇ διὰ τοῦτο καὶ θέλῃ νὰ μᾶς καταστρέψῃ, συμφωνήσωσι δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι θεοὶ, τί νὰ σᾶς εἶπω, ἐγὼ προτιμῶ νὰ ἀποθάνω καταπίνων κύματα ἢ νὰ μαραίνωμαι ἐδῶ εἰς τὴν ἔρημον ταύτην νῆσον.»

Τοὺς λόγους τοῦ Εὐρυλόχου ἐδέχθησαν εὐθὺς πάντες οἱ ἑταῖροι καὶ δραμόντες εἰς τὰς πλησίον βοσκούσας ἀγέλας τοῦ Ἥλιου ἐξέλεξαν τὰς παχυτέρας βοῦς, τὰς ἔσφαξαν καὶ ἤρχισαν νὰ τὰς ψήνουν.

Ἐγὼ δὲ, ἀφ' οὗ ἐξύπνησα, εὐθὺς ἐσηκώθην καὶ κατευθύνθην εἰς τὸ πλοῖον. Ὅτε δὲ ἤμην πλησίον τοῦ πλοίου γλυκεῖα ὀσμὴ ἤλθεν τῶν κρεάτων, καὶ εὐθὺς νοήσας τὰ συμβάντα ἐστέναξα καὶ εἶπον :

ὦ θεοί ! μοὶ ἐστείλατε τὸν ὕπνον, ἀλλ' ὁ ὕπνος μὲ ἀπώλεσεν ! »

Ἡ Λαμπετία εἶχε τρέξῃ εὐθὺς καὶ ἀνήγγειλε τὰ πάντα εἰς τὸν Ἥλιον. Οὗτος ἐξωργίσθη πολὺ καὶ εἶπε πρὸς τοὺς αἰωνίους θεοὺς.

« ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ ἄλλοι μάκαρες θεοὶ τιμωρήσατε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύς τοῦ Λαερτιάδου, αἵτινες ἀσεβῶς ἐσφαξαν τὰς βοῦς μου, ἅς μετὰ χαρᾶς πάντοτε ἔβλεπον καὶ ὅταν ἀνέβαινον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὅταν κατέβαινον εἰς τὴν γῆν. Ἄν δὲν τιμωρηθῶσιν, ὡς πρέπει, ἐγὼ θὰ φύγω εἰς τὸν Ἄδην καὶ ἐκεῖ μόνον θὰ φέγγω εἰς τοὺς νεκρούς. »

Ἡρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ζεὺς.

« Ἥλιε, σὺ φέγγε πάντοτε ὑπεράνω τῆς γῆς καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς θεοὺς. Τοὺς δὲ συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύς ἐγὼ θὰ ἀπολέσω συντρίψας τὸ πλοῖον ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης. »

Τοὺς λόγους τούτους τῶν θεῶν ἤκουσα ἀπὸ τῆν Καλυψῶ εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε διηγηθῆ ὅλα ὁ Ἑρμῆς.

Φθάσας δὲ εἰς τὸ πλοῖον ἐπέπληξα διὰ τὴν ἀνόσιον ταύτην πράξιν τοὺς συντρόφους μου. Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶχε γείνη καὶ οὐδεμίαν θεραπεία ὑπῆρχε. Καὶ ἐπὶ ἕξ ἡμέρας ἐκάθηντο οἱ συντροφοί μου τρώγοντες ἐκ τῶν παχέων κρεάτων τῶν βοῶν. Τὴν ἐβδόμην ὁμῶς ἡμέραν διωρθώθη ὁ καιρὸς καὶ ἡμεῖς παρασκευάσαντες τὸ πλοῖόν μας ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν.

Ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθημεν τῆς νῆσου καὶ δὲν ἐφαίνετο ἄλλο τι ἢ οὐρανὸς καὶ θάλασσα, τότε μέλανα νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ τρομερὰ ἐνέσκηψε συρίζουσα καταγίγς, ἣτις διέσχισε καὶ τὰ πανία τοῦ πλοίου καὶ τὸν ἰστὸν ἔρριψεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πηδαλιούχου, ὅστις νεκρὸς ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν ὡς οὕτως κατὰ κεφαλῆς. Ὁ δὲ Ζεὺς ἐβρόντησεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔρριψε κεραυνὸν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποιον ὄλον ἐκλονίσθη καὶ ἐπληρώθη ὄσμῃς θείου. Οἱ δὲ ἑταῖροι πάντες ἔπεσον νεκροὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐγὼ δὲ ἔτρεχον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ πλοῖον, ὅτε κῦμα μέγα διέλυσεν αὐτό. Εὐθύς ἀρπάσας σχοινίον ἔδεσα τρίπιν τοῦ πλοίου καὶ ἰστὸν καὶ καθίσας ἐπ' αὐτῶν ἐφερόμην ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

Μετ' ὀλίγον χρόνον ἔπαυσεν ὁ Ζέφυρος καὶ ἡ καταγίγς καὶ ἤρχισε νὰ πνέῃ ὁ Νότος, τρομερὸς ἄνεμος, διότι με ἐφερεν εἰς τὴν Σκύλλαν καὶ εἰς τὴν Χάρυβδιν. Ὁλην τὴν νύκτα ἐφερόμην ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, τῇ δὲ πρωτῆ ἄμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἦλθον εἰς τὴν φοβερὰν Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Χάρυβδις ἐρρόφα τὸ ὕδωρ, ἐγὼ ὅμως ἐπιάσθην ἀπὸ μακρὸν κλάδον τῆς ἀγρίας συκῆς, καὶ ὡς νυκτερὶς ἔμενον κρεμασμένος ἐκεῖ προσμένων νὰ ξεράσῃ ἡ Χάρυβδις τὴν τρίπιν καὶ τὸν ἰστὸν μου. Νὰ στηρίξω δὲ εἰς μέρος τι τοὺς πόδας ἢ νὰ πατήσω που δὲν ἦτο δυνατὸν, διότι αἱ μὲν ρίζαι καὶ ὁ κορμὸς τῆς συκῆς ἦσαν μακράν, κάτω δὲ ἀκριβῶς ὑπῆρχε τὸ μέρος, ὅπου ἡ Χάρυβδις ἀπερρόφα καὶ ἐξέρνα τὸ ὕδωρ. Ἐπερίμενον λοιπὸν ἐκεῖ κρεμασμένος μέχρι τῆς δαίλης, ὅτε ἐφανερῶθησαν ὁ ἰστὸς καὶ ἡ τρίπις. Εὐθύς ἔπεσον εἰς τὴν θάλασσαν ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ ἰστοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔπειτα καθίσας ἐκωπηλάτουμ διὰ

τῶν χειρῶν, ὅπως φεύγω ταχέως ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου.

Ἐντεῦθεν ἐφερόμην ἐννέα ἡμέρας εἰς τὸ πέλαγος, τῇ δὲ δεκάτῃ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπλησίασα εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ὅπου κατῴκει ἡ θεὰ Καλυψώ, ἣτις μὲ ὑπεδέχθη φιλοφρόνως καὶ μὲ ἐξένισεν ἐπτὰ ἔτη, ὡς χθὲς ἀκριβῶς διηγήθην πρὸς σὲ καὶ τὴν ἀξιότιμον σύζυγόν σας.»

§ 32. Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΠΟΠΛΕΕΙ ΕΚ ΤΩΝ ΦΑΙΑΚΩΝ.

Ὅλοι οἱ Φαίακες ἔμειναν καταγοητευμένοι ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ δὲ Ἀλκίονος εἶπε :

«ὦ Ὀδυσσεῦ, τώρα ποῦ ἤλθες εἰς ἡμᾶς, δὲν θὰ περιπλανηθῆς πλέον, ἀλλὰ θὰ ἔλθης ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου. Σεῖς δὲ, ὧ πρόκριτοι τῶν Φαίακων, ἔλθετε νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ξένον ἕκαστος ἀκόμη ἐν δῶρον μέγαν τρίποδα μετὰ λέβητος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δῶρον τοῦτο ἐνδέχεται νὰ εἶνε βαρὺ δι' ἓνα, συγκαλοῦμεν κατόπιν τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τὸ πληρόνει ὁ λαός.» Πάντες ἐδέχθησαν τὴν γνώμην τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν οἰκίαν του ἕκαστος διὰ νὰ κοιμηθῆ. Ὡς δ' ἐγένετο ἡμέρα, ἔστειλαν εἰς τὸ πλοῖον τὰ δῶρα, αὐτοὶ δὲ ἤλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου, ὅπου παρεσκευάζετο μέγα συμπόσιον. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος μετέβη εἰς τὸ πλοῖον αὐτὸς, ὅπως τοποθετήσῃ καλῶς τὰ δῶρα τοῦ Ὀδυσσέως. Κατόπιν δὲ ἤλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου πάντες ἐκάθισαν εἰς τὸ πλοῦσιον συμπόσιον τοῦ Ἀλκινόου. Καθ' ὄλην δὲ τὴν ἡμέραν ἔτρωγον καὶ ἔπινον, ὁ δὲ Δημόδοκος ἐτραγῶδει ὠραῖα ἄσματα πολλά.

Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσε, τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε !

«Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἤδη ἄς κάμωμεν τὴν τελευταίαν

σπονδήν. Ὅλα εἶνε ἔτοιμα, ὅσα τῆρχομένη νὰ μοὶ δώσῃ ὁ θεὸς καὶ δῶρα πολύτιμα καὶ νὰ ἀποσταλῶ εἰς τὴν πατρίδα μου. Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ μὲ ἀξιώσωσι νὰ τὰ χαρῶ! Εἶθε νὰ εὐρῶ ὑγιᾶ τὴν σύζυγόν μου καὶ ὄλους τοὺς ἱδικούς μου! Εἰς σᾶς δὲ εὐχομαι νὰ δώσωσιν οἱ θεοὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ νὰ ζῆτε εὐδαίμονες μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα σας, εἰς δὲ τὸν τόπον τοῦτον ποτὲ νὰ μὴ ἔλθῃ κακόν τι.» Ὅλοι εὐχαριστήθησαν ἀπὸ τοὺς καλοὺς λόγους τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ λαβόντες ποτήριον ἔσπενδον εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἤρχοντο εἰς τὸν ξένον κατευόδιον. Ὁ δὲ θεὸς Ὀδυσσεὺς λαβὼν ἀμφικύπελλον ποτήριον ἔθεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἀρήτης καὶ εἶπε:

«Εἰς ὑγείαν σου, ὦ βασίλισσα, εὐχομαι νὰ εἶσαι εὐτυχισμένη πάντοτε μέχρι γῆρατος καὶ μέχρι θανάτου, τὰ ὅποια δὲν δύναμεθα δυστυχῶς νὰ ἀποφύγωμεν. Ἐγὼ τῶρα ἀναχωρῶ. Σὺ δὲ εὐδαιμόνει ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ μὲ τοὺς παῖδάς σου καὶ τοὺς λαοὺς σου καὶ μὲ τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐξῆλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς οἰκίας. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος ἔπεμψε κήρυκα νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἣ δὲ Ἀρήτη ἔστειλε μὲ τὰς ὑπηρετρίας τὸ καλῶς κεκλεισμένον κιβώτιον, ἱμάτιον καὶ χιτῶνα καὶ φαγητὰ ἄσθονά καὶ οἶνον ἐρυθρόν.

Ὡς δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ πλοῖον, οἱ ναῦται ἔλαβον τὰ πράγματα καὶ τὰς ζωοτροφίας καὶ τὰ ἐτοποθέτησαν καλῶς ἐντὸς τοῦ πλοίου, εἰς δὲ τὴν πρύμνην ἔστρωσαν καὶ κλίνην διὰ νὰ κοιμηθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνενόχλητος. Τέλος εἰσῆλθεν καὶ οὗτος καὶ κατεκλίθη σιωπῶν, οἱ δὲ ναῦται λύσαντες τὸ πλοῖον ἀνεχώρησαν. Τόσον δὲ ταχέως ἔτρεχε τὸ πλοῖον, ὥστε οὐδὲ ἰέραξ ἠδύνατο νὰ

τὰ φθάση. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ὅστις ὑπέφερε τόσα δυστυχήματα καὶ τόσας ταλαιπωρίας καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, ἤδη ἐκοιμᾶτο βαθύτατον ὕπνον, λησμονήσας ὅσα εἶχε πάθη.

Ὅτε δὲ ἐφάνη εἰς τὴν ἀνατολὴν τὸ λαμπρότατον ἄστρον τῆς αὐγῆς ἐπλησίαζε τὸ πλοῖον εἰς τὴν νῆσον Φαίηκην. Ἐδῶ εἰς μέρος τι αὐτῆς ὑπάρχει ὁ λιμὴν τοῦ Φάρκυνος, ὅστις δὲν προσβάλλεται καθόλου ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων, τὰ δὲ πλοῖα ἐντὸς αὐτοῦ μένουσιν ἀσφαλῆ χωρὶς νὰ εἶνε δεμένα διὰ σχοινίων. Εἰς τὴν κορυφὴν δὲ τοῦ λιμένος εἶνε μία ἐλαία καὶ πλησίον αὐτῆς ἄντρον ἑραῖον ἱερὸν τῶν νυμφῶν, τὰς ὁποίας καλοῦσι Ναϊάδας. Ἐντὸς δὲ τοῦ σπηλαίου ὑπάρχουσι κρατῆρες καὶ ἄμφορες λίθινοι, ὅπου αἱ μέλισσαι γεννώσιν ἐκεῖ τὸ μέλι των, ἔπειτα καὶ ὑφ' αὐτῆρια μεγάλα ἐπίσης λίθινα δι' ὧν αἱ νύμφαι ὑφαίνουσι τὰ λαμπρὰ ὀλοπόρφυρα ὑφάσματά των. ἔχει δὲ δύο εἰσόδους, ὧν ἡ μὲν πρὸς βορρᾶν κειμένη κατεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἡ δὲ πρὸς νότον ἀνήκει εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ μόνον θεοὶ εἰσέρχονται δι' ἐκείνης.

Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον εἰσέπλευσαν οἱ Φαίηκες, γνωστὸν εἰς αὐτοὺς καὶ ἀπὸ ἄλλα ταξείδια. Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν ξηρὰν, ἐξήγαγον πρῶτον μὲν τὸν Ὀδυσσεά τεχνώσαντες αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τὰ λινὰ σκεπάσματα του καὶ μὲ τὸ λαμπρὸν στρώμα του καὶ τὸν κατέθεσαν ἐπὶ τῆς ἄμμου βυθισμένον εἰσέτι εἰς τὸν ὕπνον, ἔπειτα ἐξέβαλον καὶ ὅλα τὰ κειμήλια, τὰ ὅποια ἐσυσσώρευσαν παρὰ μερὰ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ρίζαν τῆς ἐλαίας, ἵνα μὴ τυχὸν διχάτης τις τὰ ἀφαιρέσῃ πρὶν ἐξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ ἔπειτα πάλιν ἐπανήρχοντο εἰς τὴν πατρίδα των. Ἀλλὰ πλησίον τῆς Σχερίας αἴρνης τὸ πλοῖον καὶ

οὐ ναῦται ἔγειναν λίθος μέγας. Τοῦτο ἔπραξε πρὸς τιμωρίαν ὁ Ποσειδῶν, ὅστις δὲν ἤθελεν οἱ Φαίακες νὰ φέρωσι τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν Ἰθάκην.

§. 33. ΑΘΗΝΑΣ ΜΕΤ' ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς ἐξύπνησε δὲν ἀνεγνώρισε καθόλου τὴν πατρίδα του, διότι ἡ Ἀθηνα θελούσα νὰ μὴ πορευθῆ ὁ Ὀδυσσεὺς κατ' εὐθείαν εἰς τὰ ἀνακτορά του, ἀλλὰ νὰ μείνῃ ἐνταῦθα, ὅπως συσκεφθῆ μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν ἀναισχύντων μνηστήρων, εἶχε χύση περίξ εἰς τὸν τόπον ὀμίχλην, ὥστε ὅλα ἔγειναν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα ἀγνώριστα καὶ αἱ ὁδοὶ καὶ οἱ λιμένες καὶ οἱ βράχοι καὶ τὰ δένδρα. Καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπήδησεν ὀρθὸς καὶ τρομαγμένος ἐτάθη καὶ παρετήρει τὴν χώραν. Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ κτυπῶν τοὺς μηροὺς μὲ τὰς χεῖρας ἔλεγε:

«ὦχ δυστυχία μου! Εἰς τίνων πάλιν ἀνθρώπων γῆν ἐφθασα! τί ἔχω πάλιν ἐδῶ νὰ ὑποφέρω; ποῦ νὰ φέρω τοὺς θησαυροὺς τούτους; Ποῦ νὰ ὑπάγω καὶ αὐτὸς νὰ κρυφῶ; Δὲν ἄφινον καλλίτερα τοὺς θησαυροὺς εἰς τοὺς Φαίακας καὶ ἐγὼ νὰ μεταβῶ εἰς ἄλλον φιλόξενον βασιλέα διὰ νὰ μὲ μεταφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα μου; Τί νὰ κάμω ἐδῶ τοὺς θησαυροὺς; Ἐδῶ πάλιν δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσω, διότι θὰ τοὺς ἀρπάσουν ἄλλοι! ὦ Θεέ μου! Ὑποκρισία λοιπὸν ἦσαν ὅλα τὰ τῶν Φαιάκων! Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε δίκαιον, νὰ μοὶ ὑποσχεθῶσιν ὅτι θὰ μὲ μεταφέρουν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἔπειτα νὰ μὲ φέρωσι μακρὰν εἰς ἄλλην γῆν. Ὁ θεὸς, ὅστις ἐπιβλέπει τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅστις δὲν ἀφίνει κανέν ἀμάρτημα ἀτιμώρητον, θὰ τιμωρήσῃ καὶ τοὺς Φαίακας

διὰ τὸ κακὸν, τὸ ὁποῖον μοὶ ἔκαμαν. Ἄλλ' ἄρά γε εἶνε καὶ τὰ πράγματά μου σῶα καὶ δὲν θὰ λείπη κἀνέν, ἄς τὰ ἀριθμήσω.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἠρίθμησε τὰ πράγματά του καὶ εὔρεν ὅτι δὲν ἔλειπε τίποτε. Ἐπειτα σφόδρα λυπημένος ἐπορεύθη εἰς τὴν ἀκρογιαλιὰν κλαίων καὶ στεναῶν. Τότε ἦλθε πλησίον του καὶ ἡ Ἀθηναῖα λαβοῦσα τὴν μορφήν νεαροῦ βοσκῆ τοιοῦτου, ὁποῖοι εἶνε οἱ υἱοὶ τῶν βασιλέων μὲ καλὰ ἐνδύματα καὶ μὲ δόρυ εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη ὡς τὸν εἶδε καὶ πλησιάσας εἶπε:

«Καλὲ νέε, χαῖρε! Ἐγὼ εἶμαι ξένος ἄνθρωπος καὶ πρῶτον σὲ βλέπω εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Σὲ παρακαλῶ μὴ φερθῆς ὡς ἐχθρὸς ἀλλ' ὡς φίλος. Ἴδου τὰ πράγματά μου ὅλα καὶ ἐγὼ, ἀπὸ σὲ ζητῶ σωτηρίαν. Προσπίπτω εἰς τὰ γόνατά σου καὶ σὲ παρακαλῶ ὡς θεὸν εἰπέ μοι εἰς ποίαν ἄρά γε εὐρίσκομαι χώραν; Εἶνε αὕτη νῆσος ἢ ἄκρα παχείας καὶ εὐφόρου ἠπείρου φθάνουσα μέχρι θαλάσσης; Ἡρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Βεβαίως, ὦ ξένε, ἐκ πολὺ μακρινῆς χώρας πρέπει νὰ ἔρχησαι, ἀφ' οὗ ἀγνοῆς τὴν Ἰθάκην, ἣτις εἶνε γνωστὴ εἰς ἀνατολήν καὶ δύσιν. Τὸ ὄνομα τῆς Ἰθάκης ἔφθασε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Τροίαν, ἣ ὁποία λέγουν ὅτι εἶνε μακρὰν τῆς Ἑλλάδος.»

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσπίρτισεν ὑπὸ χαρᾶς ἀλλὰ προσεπάθησε νὰ μὴ φανερωθῆ καὶ διὰ τοῦτο ὠμίλησε πρὸς τὴν Ἀθηναῖαν ὡς ἐξῆς:

«Καὶ ἐγὼ ἤκουσα τὸ ὄνομα τῆς Ἰθάκης εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὡς βλέπεις τῶρα ἔφυγα καὶ ἦλθον ἐνταῦθα. Διότι ἐφόνευσα τὸν ἀνδρεῖον Ὀρσίλοχον, τὸν υἱὸν τοῦ Ἰδομενέως, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ δώ-

ση καὶ εἰς ἐμὲ μερίδιον ἐκ τῶν λαφύρων, τὰ ὅποια ἐφέ-
ραμεν ἐκ Τροίας, λέγων ὅτι ἐγὼ δὲν ἐπολέμησα ὑπὸ τὰς
διαταγὰς τοῦ πατρός του. Καὶ ἐσώθην φυγὼν διὰ πλοίου
Φοινικικοῦ. Ἦθελον νὰ ἀποθιβάσθω εἰς τὴν Πύλον ἢ
εἰς τὴν Ἥλιδα, ἀλλ' ὄρμητικὸς ἄνεμος μᾶς παρέσυρεν
εἰς τὰ μέρη ταῦτα, τὰ ὅποια δὲν τὰ ἔχω ἴδη ἄλλοτε».

Ἡ Ἀθηναῖα ἐμειδίασε καὶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν μεγά-
λης ὠραίας γυναικὸς ἐθώπευσεν αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς
καὶ εἶπε:

«Ἡ πονηρία σου δὲν ἔχει ὄρια. Ἡρὸς τίνα ὀμιλεῖς
τοιούτους λόγους; Δὲν ἤξεύρεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ Ἀθηναῖα,
ἡ πιστὴ σου σύντροφος εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους; Καὶ
τώρα ἤλθόν σοι ἐπίκουρος, νὰ σὲ βοηθήσω νὰ κρύψῃς
τοὺς θησαυροὺς σου καὶ νὰ σοὶ εἶπω τί συμβαίνει ἐν τῇ
οἰκίᾳ σου. Ὑπόφερε γενναίως ταῦτα καὶ μὴ φανερωθῆς
εἰς κἀνένα.»

Ἡρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς:

«Καὶ πῶς νὰ σὲ ἀναγνωρίσω, θεᾶ, ἀφ' οὗ πάντοτε
κρύπτεσαι ὑπὸ παντοίας μορφάς; Ἐν δὲ γνωρίζω κα-
λῶς ὅτι πρότερον μὲ εὐνόεις καὶ μὲ ἐβοήθεις ὅτε ἐπο-
λεμοῦμεν ἐν Τροίᾳ. Ἀφ' ὅτου ὁμως ἐκεῖθεν ἀπέπλευσα,
δὲν σὲ εἶδον πλέον εἰς τὸ πλοῖόν μου, ἵνα μὲ προφυλά-
ξῃς ἀπὸ συμφορὰς τινος. Ἀλλὰ τώρα σὲ ὀρκίζω εἰς τὸν
πατέρα σου, διότι δὲν πιστεύω νὰ εἶνε ἐδῶ ἡ Ἰθάκη, ἀλλ'
ἴσως ἄλλη τις χώρα, καὶ σὺ ἀστείζουσαι μὲ ἐμὲ, εἶπέ
μοι, ἂν ἀληθῶς εἶμαι εἰς τὴν πατρίδα μου.»

Ἡρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Τοιοῦτον ἄνθρωπον σοφὸν καὶ σώφρονα, οἷος εἶσαι
σὺ, Ὀδυσσεῦ, δὲν δύναμαι ἐγὼ οὐδέποτε νὰ ἐγκαταλίπω
ἀπροστάτευτον. Εἶνε βέβαιον ὅτι δὲν ἠθέλητα νὰ συγ-

χυσθῶ πρὸς τὸν ἀδελφόν μου τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις σέ κατεδίωκε, διότι ἐτύφλωσες τὸν υἱόν του, ἀλλ' ἐγὼ ἤξευρον ὅτι θὰ σωθῆς καὶ θὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, ὅπως ἤδη πραγματικῶς εὐρίσκεσαι εἰς αὐτήν. Καὶ ὅπως πεισθῆς, ἴδε ἐδῶ τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυος καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τὴν ἐλαίαν. Τοῦτο εἶνε τὸ ἄντρον τῶν νυμφῶν, ὅπου σὺ πολλάκις ἐτέλεσας θυσίας. Ἴδου καὶ τὸ ὄρος τὸ Νήριτον.»

Ὁ Οὐδυσσεὺς ἀνεγνώρισε τώρα τὴν πατρίδα του καὶ ὑπὸ ἀμέτρου χαρᾶς καταληφθεὶς ἠσπάσθη τὸ χῶμα αὐτῆς καὶ εἶπε:

«Χαίρετε, ὦ νύμφαι τῆς πατρίδος μου, κόραι τοῦ Διός. Ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἐμελλόν ποτε νὰ σᾶς ἴδω. Ἀλλὰ τώρα ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα μου πολλὰ ὑμῖν δῶρα θὰ δώσω, ἂν ἡ Ἀθηναῖα εὐδοκήσῃ νὰ διαφυλάξῃ ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν μου ἀπὸ παντὸς κινδύνου.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Θάρρει, Οὐδυσσεῦ, τὰ πάντα θὰ ἀποβῶσι καλῶς. Ἀλλ' ἤδη ἄς κρύψωμεν τοὺς θησαυροὺς τούτους εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ σπηλαίου καὶ ἄς σκεφθῶμεν πῶς νὰ γίνωσιν ἡμῖν τὰ πράγματα ὅσον δύνανται καλλίτερα:»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔφερον τὰ πράγματα ὅλα τοῦ Ὀδυσσεῦς ἐντὸς τοῦ σπηλαίου καὶ ἔκρυψαν αὐτὰ ἐπιμελῶς, ἔπειτα καθίσαντες εἰς τὴν ρίζαν τοῦ σπηλαίου συνεσχέπτοντο πῶς νὰ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Ἡ Ἀθηναῖα διηγῆθη πάντα κατελεπτῶς ὅσα πράττουσιν οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ζητοῦντες σύζυγον τὴν Πηνελόπην, καὶ πῶς ἡ συνετὴ Πηνελόπη, ἣτις σφόδρα πενθεῖ τὴν στέρησιν τοῦ συζύ-

γού, ἀποπλανᾷ αὐτοὺς μὲ κενὰς ἐλπίδας.» Ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ἐταράχθη καὶ εἶπε:

«Ποπῶ δυστυχία μου! Ἄν δὲν μὲ ἐλεγεσ, θεᾷ, πάντα ταῦτα καὶ ἐγὼ θὰ ἐλάβανον ἀναμφιβόλως ἐν τῇ οἰκίᾳ μου παρόμοιον οἰκτρὸν θάνατον ὡς ὁ Ἀγαμέμνων. Ἀλλ' ὅπως ἐκδικηθῶ αὐτοὺς τοὺς αὐθάδεις, ἔχω ἀνάγκη τῆς προστασίας σου. Ὑπὸ σοῦ βοηθούμενος, ὦ σεβαστὴ θεᾷ, δὲν δισταίω νὰ πολεμήσω μόνος ἐναντίον τριακοσίων.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Χωρὶς ἄλλο, Ὀδυσσεῦ, ἐγὼ θὰ σοὶ παρασταθῶ καὶ θὰ σὲ βοηθήσω νὰ τιμωρήσῃς τοὺς ἀναισχύντους. Ἐπίποσον αἶμα ἔχει νὰ βρέυσῃ εἰς τὸ ἔδαφος καὶ πόσοι ἐγκέφαλοι θὰ χυθῶσι κατὰ γῆς! Ἀλλ' ὅπως κατορθώσωμεν τὸν σκοπὸν μας, θὰ σοὶ δώσω μορφήν παλαιοῦ γέροντος μὲ σῶμα κυρτὸν καὶ στεγνὸν, μὲ πρόσωπον ἐρρυτιδωμένον, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀμβλῆεις καὶ μὲ ἐνδύματα ῥυπαρότατα, ὥστε νὰ μὴ σὲ γνωρίσῃ οὔτε ἡ σύζυγός σου οὔτε ὁ υἱός σου οὔτε κανεὶς ἄλλος. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν θὰ ὑπάγῃς πρὸς τὸν συβώτην σου τὸν Εὐμαιον, ὅστις καὶ πρὸς σὲ εἶνε πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος καὶ τὸν υἱὸν σου ἀγαπᾷ ὡς καὶ τὴν ἐνάρετον Πηνελόπην. Οὗτος μένει ἐδῶ πλησίον τοῦ βράχου Κόρακος καὶ τῆς κρήνης Ἀρεθούσης, ὅπου βόσκει τοὺς χοίρους. Παρ' αὐτοῦ δὲ θὰ μάθῃς καὶ μετ' ἀκριβείας τί γίνεται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. Ἐγὼ δὲ θὰ ὑπάγω νὰ φέρω ἐκ Σπάρτης τὸν Τηλέμαχος ὅστις μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ ἐρωτήτῃ περὶ σοῦ τὸν Μενέλαον, ἂν που ὑπάρχεις ἀκόμη.»

Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς:

«Ἀλλὰ διὰ τί, ὦ θεᾷ, νὰ ταξειδεύσῃ ὁ υἱός μου καὶ νὰ ταλαιπωρῆται εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφήσῃ δὲ τὴν οἰ-

κίαν του να τὴν καταστρέψωσιν ἄλλοι, ἀφ' οὗ ἐγνώρι-
ζες ποῦ εὐρισκόμην; ἢ μὴ δὲν ἤρκουν αἱ ταλαιπωρίαί
τοῦ πατρός του;»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναΐα:

«Τὸ ταξείδιον ἔγεινε διὰ νὰ γνωρισθῇ οὐίός σου, οὐδὲ
πρέπει καθόλου νὰ ἀνησυχῆς περὶ τούτου, διότι ὄχι μό-
νον δὲν ταλαιπωρεῖται, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀμέριμνος κά-
θηται εἰς τα μέγαρα τοῦ Μενελάου· καὶ τρώγει καὶ πί-
νει ὅλα ἐν ἀφρονίᾳ. Ναὶ μὲν οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες ἐ-
νεδρεύουσι μὲ πλοῖον διὰ νὰ τὸν φονεύσωσι, ἀλλὰ μοὶ
φαίνεται ὅτι πρὸ τούτου κάμποσοι ἐκ τῶν ἀθλίων θὰ
καλύψωσι μὲ τὰ σώματά των τὴν γῆν.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους τὸν ἤγγισεν ἡ Ἀθηναΐα με-
τὴ μαγικὴν ράβδον καὶ εὐθὺς μετεβλήθη ὁ Ὀδυσσεὺς
εἰς παλαιὸν γέροντα. Ἐπειτα τὸν ἐνέδυσσε μὲ κατεσχι-
σμένα ῥυπαρά ἐνδύματα, τοῦ ἐκρέμασεν ἀπὸ τὸν ὦμον
μὲ χονδροειδέστατον σχοινίον πῆραν πενιχρὰν κατεσχι-
σμένην εἰς πολλὰ μέρη καὶ τὸν ἔστειλε πρὸς τὸν Εὐ-
μαιον, αὐτὴ δὲ μετέβη εἰς τὴν Λακεδαίμονα.

§ 34 ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΕΥΜΑΙΟΝ ΟΜΙΛΙΑ.

«Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τοῦ λιμένος ἐτράπη μίαν ἀτραπὸν
τραχεῖαν καὶ προχωρῶν μετὰ εἰς τὸ δάτος ἐκατέρωθεν
ἔχων τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἔφθασεν ὡς τῷ εἶχε δεῖξῃ
ἡ Ἀθηναΐα πρὸς τὸν λαμπρὸν χοιροβοσκόν, ὅστις ἠγά-
πα τὸν κύριον του περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ὑπη-
ρέτας, ὅσους εἶχεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς.

«Ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς, ὡς ἔφυγεν ὁ κύριός του, χωρὶς
νὰ τὸν διατάξῃ οὔτε ὁ γέρον Λαέρτης οὔτε ἡ κυρία του

ἡ Πηνελόπη, ἔφερε μόνος ἀπὸ τὸ πλησίον μέρος μεγάλους βαρεῖς λίθους καὶ περιέφραξε μίαν μεγάλην αὐλὴν μὲ τείχος ὑψηλὸν τὸ ὁποῖον ἐθρίγκωσε 1 μὲ κλάδους ἀχέρδου 2. Ἐκτὸς δὲ εἶχεν ἐμπήξῃ τριγύρω πατσαλούς πολλοὺς τὸν ἕνα πολὺ πλησίον τοῦ ἄλλου ἐκ ξύλου δρυὸς, τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀφαιρέσῃ τὸν φλοιόν. Ἐντὸς δὲ τῆς αὐλῆς εἶχε κατασκευάσῃ δώδεκα χοιροτροφεῖα μὲ 50 θηλυκάς χοίρους ἕκαστον. Οἱ ἄρρενες ὁμως χοῖροι ἦταν χωριστά, ἀλλ' ὄχι τόσον πολλοὶ, διότι καθ' ἡμέραν ἔπρεπεν ὁ συβώτης νὰ στέλλῃ ἕνα τὸν παχύτερον εἰς τὴν πόλιν πρὸς τοὺς μνηστῆρας, καὶ εἶχον ἀπομείνῃ μόνον τριακόσιοι ἐξήκοντα. Ἐφύλαττον δὲ τὰς ἀγέλας ταύτας τέσσαρες μεγάλοι καὶ ὡς θηρία ἄγριοι κύνες.

Ὁ Εὐμαιοὺς ἐκάθητο ἐξω εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐχώριζεν ἀπὸ βόειον δέρμα τσαρούχια εἰς τοὺς πόδας του. Οἱ δὲ ἄλλοι χοιροβοσκοὶ δὲν ἦταν ἐκεῖ κύνεις, διότι οἱ μὲν τρεῖς ἦσαν μὲ τοὺς χοίρους εἰς τὴν βοσκήν, ὁ δὲ τέταρτος εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν πόλιν κομίζων ἕνα χοῖρον εἰς τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Τότε παρουσιάζεται καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Καθὼς δὲ τὸν εἶδον οἱ σκύλοι ἐφώρμησαν κατ' αὐτοῦ ὑλακτοῦντες. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεύς εὐθὺς ἐκάθισε καὶ ἀφῆκε κατὰ γῆς τὴν ράβδον. Καὶ θὰ ἐκακοποιεῖτο ὑπὸ τῶν κυνῶν πλησίον τοῦ κτήματός του, ἂν ὁ Εὐμαιοὺς δὲν ἔτρεχεν εὐθὺς κατόπιν του, ἔπεσαν δὲ καὶ τὰ τσαρούχια ἀπὸ τὰς χεῖράς του, καὶ δὲν τοὺς ἐφόβιζε μὲ τὰς φωνὰς καὶ μὲ τοὺς πολλοὺς λίθους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτε κατ' αὐτῶν. Τότε εἶπε πρὸς τὸν κύριόν του :

1) Ἐφράξεν ἐπάνω

2) Κορτσᾶ..

«Ὀλίγον ἔλειψε, γέρον, νὰ σὲ σπαράξουν οἱ κύνες καὶ τί θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος ἐναντίον μου; Ἰκανὴ εἶνε ἡ συμφορὰ καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα μοὶ ἔδωκαν οἱ θεοί. Κάθημαι, βλέπεις, ἐδῶ, ἵνα θρηνηῶ διὰ τὸν σπάνιον κύριόν μου καὶ ἵνα τρέφω παχεῖς χοίρους, ὅπως τρώωσιν αὐτοὺς ξένοι. Ποῖος ἤξεύρει ποῦ πλανᾶται ἐκεῖνος εἰς τὴν ξενιτειᾶν κατατροχόμενος ὑπὸ τῆς πείνης, ἂν που ἀκόμη ζῆ! Ἄλλ' ἔλα, ὦ γέρον, ἃς ὑπάγομεν εἰς τὴν καλύβην μου νὰ φάγῃς καὶ νὰ πίῃς καὶ νὰ μοὶ εἴπῃς πόθεν εἶσαι καὶ πόσας βασάνους ὑπέφερες.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι εἰς τὴν καλύβην. Ὁ Εὐμαιὸς ἔστρωσε κατὰ γῆς μικροὺς κλάδους μὲ φύλλα καὶ ἐπ' αὐτῶν τὸ δέρμα αἰγάγρου, μέγα καὶ μαλλιαρὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνείθιζεν αὐτὸς νὰ κοιμᾶται καὶ παρεκάλεσε τὸν ξένον νὰ καθίσῃ ἐκεῖ. Ἡ ὑποδοχὴ αὕτη εὐχαρίστησε πολὺ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις εὐθὺς εἶπε πρὸς τὸν χοιροβοσκόν: «ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ σοὶ δώσωσιν, ὦ ξένε, ὅ,τι πολὺ ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου διὰ τὴν πρόθυμον ταύτην φιλοξενίαν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη, Εὐμαιέ μου χοιροβοσκέ: «ὦ ξένε μου, τὸ θεωρῶ ἁμαρτίαν καὶ ἂν ἔλσεινότερος ἀπὸ σὲ ἔλθῃ ἐνταῦθα ξένος νὰ μὴ τὸν περιποιηθῶ. Καὶ οἱ ξένοι καὶ οἱ ἐπαῖται ὅλοι στέλλονται παρὰ τοῦ Διός, εἰς ἡμᾶς ὀλίγα δίδουν καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα εὐχαριστημένοι. Διότι τοιαύτη εἶνε ἡ τύχη τῶν ὑπηρετῶν νὰ φοβῶνται πάντοτε, ὅταν ἔχωσι κυρίους νέους. Ναι, οἱ θεοὶ δὲν ἀφῆκαν νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνος, ὅστις ἐγκαρδίως θὰ μὲ ἤ-

1 Γλυκύθυμος τοῦ Οὐλήρου πρὸς τὸν χοιροβοσκόν προσφώνησις.

2 Ἰπποκρίτης τοῦ μνηστήρας.

γάπα καὶ μοὶ ἔδιδε πολλὰ πράγματα, ὅποια δίδει καλὸς κύριος εἰς τὸν οἰκέτην του, καὶ οἶκον καὶ κτῆμα καὶ ἐκλεκτὴν γυναῖκα, ὅταν βλέπη ὅτι οὗτος κοπιᾷζῃ πολὺ δι' αὐτόν, ὁ δὲ θεὸς εὐλογῆ τοὺς κόπους του. Καὶ ἐμοῦ τὸ ἔργον ἐδῶ πηγαίνει καλὰ καὶ θὰ εἶχον πολλὰς ὠφελείας, ἂν ὁ κύριός μου ἦτο ἐδῶ. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀπολεσθῆ, ποῦ νὰ ἀπολεσθῆ ὅλον τὸ γένος τῆς Ἑλένης, ἢ ὅποια κατέστρεψε τόσους ἄνδρας. Διότι καὶ ἐκεῖνος μετέβη μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς Τροίαν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Τρῶας.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν συνέσφιγξε 1 μετὴν ζώνην τὸν χιτῶνα ταχέως καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν σταῦλον, ὅπου ἦσαν κεκλεισμένοι οἱ χοῖροι. Ἐντεῦθεν λαβὼν δύο χοιρίδια τὰ ἔσφαξε τὰ ἐκαυσάλισε καὶ κόψας εἰς τεμάχια ἔψησεν εἰς τοὺς ὀβελούς καὶ παρέθηκε θερμὰ μετὰ αὐτοὺς τοὺς ὀβελούς εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἐντὸς δὲ κισσύβιου 2 ἐκέρασε καὶ οἶνον καὶ καθίσας ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐπροσκάλει αὐτόν νὰ φάγῃ λέγων :

«Τρῶγε τώρα, ξένε. Ἡμεῖς οἱ ὑπηρέται αὐτὰ τὰ χοιρίδια 3 ἔχομεν. Τοὺς σιτευτοὺς χοίρους τρώγουσιν οἱ μνηστῆρες χωρὶς οὔτε τὸν θεὸν νὰ φοβῶνται, οὔτε εὐσπλαγχνίαν νὰ αἰσθάνωνται· διότι οἱ θεοὶ δὲν ἀγαπῶσιν ἀδίκᾳ ἔργα, ἀλλὰ μόνον τὰ δίκαια καὶ τὰς καλὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων». Καὶ αὐτοὶ οἱ λησται ὅταν ἀποβιβασθῶσιν εἰς ξένην γῆν, ἀφ' οὗ ἄρπάσωσιν ὅ,τι εὕρωσι, φεύγουσι μετὰ πλοῖά τιν' εὐθὺς φοβούμενοι τὴν τιμωρίαν τοῦ θεοῦ. Οὗτοι ὁμῶς κἀθῆνται καὶ φαίνεται θὰ ἔμαθον ὅτι ἀπέθανεν

1 Ἐν τῇ μετὰ ἐπιπέδῳ ζώνῃν αἰσθητῆ.

2 Τὸ κισσύβιον ἐνταῦθα κοίτηρ, ἀλλαχοῦ δὲ οὐ ποτήριον.

3 Καὶ τὰ κρεὰς μικρῶν χοίρων ὡς καὶ τῶν πτηνῶν καὶ ἰχθύων δὲν ἐτιμάτο τότε τῶν ἡρώων ὡς λίαν μαλακῶν.

ὁ δυστυχῆς κύριός μου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν φεύγουσιν, ἀλλ' ἀμέριμνοι καταπίνουσι μὲ πολλὴν αὐθάδειαν τὰ πράγματά του, χωρὶς νὰ φεῖδωνται οὐδενός. Καὶ δὲν σφάζουσι τὴν ἡμέραν ἓνα καὶ δύο μόνον σφακτὰ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερα, τὸν δὲ οἶνον πίνουσιν ἀκόρεστοι, καὶ ὅμως διατηροῦνται ἀκόμῃ πολλὰ πράγματα· διότι ὁ κύριός μου ἦτο πολὺ πλούσιος. Δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τις ἡγεμῶν οὔτε ἐδῶ οὔτε εἰς τὴν ἡπειρον τόσον πλούσιος. Καὶ εἴκοσιν ἄνδρες ὁμοῦ δὲν ἔχουσι τόσον πλοῦτον. Ἄκουσε τί ἔχει. Εἰς μὲν τὴν ἡπειρον δέκα ἀγέλας βοῶν, καὶ ἄλλας τόσας χοίρων, δώδεκα κοπάδια προβάτων καὶ ἄλλα τόσα αἰγῶν, τὰ ὅποια ἄλλα μὲν βόσκουσιν ἄνθρωποι ξένοι, ἄλλα δὲ βοσκοὶ του. Ἐδῶ δὲ ἔχει πάλιν κοπάδια αἰγῶν μεγάλα ὅλα ἔνδεκα τὰ ὅποια βόσκει καλοὶ βοσκοὶ χωριστὰ ἕκαστος τὸ κοπάδι του καὶ κάθε ἡμέρα ὀφείλουσι νὰ στέλλωσιν ἕκαστος τὸν κάλλιστον τράγον. Τῶν χοίρων δὲ ἐπιμελοῦμαι ἐγὼ, καὶ τοὺς φυλάττω. Καθ' ἑκάστην δὲ ὀφείλω νὰ διαλέγω τὸν καλλίτερον καὶ νὰ τὸν στέλλω εἰς τοὺς μνηστῆρας.»

Ἐν ᾧ ὁ Εὐμαῖος διηγεῖτο ταῦτα, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ὠμίλει καθόλου, ἀλλ' ἔτρωγε καὶ ἔπινε, σκεπτόμενος κακὰ εἰς τοὺς μνηστῆρας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐδείπνησεν ὁ γέρων συβώτης προσέφερεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῆα τὸ ποτήριον πλήρες οἴνου, μὲ τὸ ὅποιον αὐτὸς συνείθιζε νὰ πίνη. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη πολὺ διὰ τοῦτο καὶ δεχθεὶς τὸ ποτήριον εἶπεν:

«Ἀγαπητέ μου, καὶ τίς εἶνε αὐτὸς ὅπου λέγεις, ὁ τόσον πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς κύριός σου. Λέγεις ὅτι ἐχάθη εἰς τὸν πόλεμον βοηθῶν τὰν Ἀγαμέμνονα. Εἶπέ μοι τὸ ὄνομά του, ἴσως δὲν εἶνε ἄγνωστος εἰς ἐμέ, ἀφ' οὗ εἶνε τοιοῦτος. Διότι ὁ Ζεὺς ἤξεύρει καὶ οἱ ἄλλοι θεοί, ἂν

θά σᾶς εἶδον καμμίαν εἶδθαισιν ὅτι τὸν εἶδον, διότι εἰς πολλοὺς τόπους περιεπλανήθην.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαῖος: «γέρον, δὲν πιστεύομεν πλέον τὰς ἀγγελίας. Πόσοι ἄνθρωποι ἔχοντες ἀνάγκην περιποιήσεως δὲν πηγαίνουσιν εἰς τὴν κυρίαν μου καὶ δὲν λέγει ὅ,τι φθάσῃ ἕκαστος ὅλα ψεύδη, διὰ νὰ λάβωσι δῶρα. Καὶ σὺ, ὦ γέρον, δὲν εἶνε παράδοξον νὰ μᾶς πλάσῃς καμμίαν παρομοίαν ἱστορίαν, διὰ νὰ λάβῃς φορέματα, ἐπάνωφόριον καὶ χιτῶνα; Ὁ κύριός μου δὲν ὑπάρχει πλέον, γέρον! ἀπέθανε καὶ τις ἤξεύρει τί κύνες καὶ ὄρνεα τὸν κατέφαγον, ἢ ἂν ἐπνίγῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἀφ' οὗ τὸν κατέφαγον οἱ ἰχθεῖς θὰ κεῖνται ἤδη που χωσμένα εἰς τὴν ἄμμον τὰ ὀστέα του! Πῶς θὰ τὸν λησμονήσω καὶ ἐγώ! Τόσον καλὸν ἄνθρωπον ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω δὲν θὰ εὕρω οὐδαμοῦ ἄλλον, οὐδὲ ἂν μετέβαινον εἰς τοὺς γονεῖς μου, οἱ ὅποιοι μὲ ἐγέννησαν καὶ μὲ ἀνέθρεψαν· οὐδὲ ὀδύρομαι τόσον πλέον δι' αὐτοὺς, ὅσον καὶ ἂν ποθῶ νὰ τοὺς ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ νὰ εἶμαι εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ διὰ τὸν Ὀδυσσεά βαρεῖα θλίψις κατατρώγει τὴν καρδίαν μου. Καὶ τώρα ποῦ δὲν εἶνε ἐδῶ, ὦ ξένε, ὅσάκις ἀναφέρω τὸ ὄνομά του, αἰσθάνομαι σεβασμὸν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ὀνομάζω προσφιλέστατόν μου· διότι μὲ ἠγάπα παρὰ πολὺ καὶ μὲ ἐπροστάτευε.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς: «Ἀγαπητέ μου ἀφ' οὗ ἀρνεῖσαι ὅλα καὶ ἔχεις πεποιθήσιν ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος πλέον, ὅ,τι καὶ ἂν σοὶ εἶπω δὲν θὰ τὸ πιστεύσῃς. Ἀλλ' ἐγώ δὲν θὰ σοὶ ὀμιλήσω ἀπλῶς λόγους ἀλλὰ θὰ ἐπιβεβαιώσω τούτους καὶ μὲ ὄρκον ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἔρχεται. Δὲν ζητῶ τίποτε τώρα ἀμοιβὴν διὰ τὴν κα-

λήν ταύτην εἶδῃσιν παρὰ τότε, ὅταν ὁ Ὀδυσσεὺς φθάσῃ εἰς τὰ ἀνάκτορά του. Προτοῦ δὲν δέχομαι τίποτε, ὅσον πτωχὸς καὶ ἂν εἶμαι. Διότι μισῶ ὡς τὸν θάνατον ἐκεῖνον ὅστις λέγει ψεύματα διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τὰς ἀνάγκας του. Μάρτυς μου ἔστω ὁ Ζεὺς καὶ ἡ φιλόξενος αὐτὴ τράπεζα καὶ ἡ ἐστία τοῦ ἀγνώστου μου Ὀδυσσεύος, εἰς ἣν εὐρίσκομαι, οἱ λόγοι μου πάντες θὰ ἐκτελεσθῶσιν, ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ εἶνε ἐδῶ.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη, Εὐμαιέ μου χοιροβοσκέ: «ὦ γέρον, οὔτε ἐγὼ θὰ σοὶ δώσω ἀμοιβὴν τῆς καλῆς σου ἀγγελίας, οὔτε ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐπιστρέψῃ. Ἄλλὰ πῖνε ἡσύχως τὸν οἶνόν σου καὶ ἄς ἀλλάξωμεν τὴν ὀμιλίαν καὶ μὴ μοῦ ἐνθυμίζῃς τοιαῦτα πράγματα, διότι ἡ ψυχὴ μου λυπεῖται, ὅταν τις μοὶ ὑπομνήσῃ τὸν σεβαστὸν κύριον.» Ἄς ἀφήσωμεν τοὺς ὄρκους, εἴθε νὰ ἤρχετο ὁ Ὀδυσσεὺς! Ποῖος δὲν τὸ θέλει; Ἄλλὰ τώρα ἔχομεν, γέρον, καὶ ἄλλην δυστυχίαν. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος, παιδί λαμπρὸν σὰν τὸν πατέρα του, καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ κατὰ τὴν μορφήν, δὲν ἠξεύρω τί ἔπαθε καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πύλον διὰ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πατρός του. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐνεδρεύουσι καθ' ὁδὸν νὰ τὸν φονεύσωσι διὰ νὰ μὴ μείνῃ οὐδεὶς ἀπὸ τὴν γενεάν τοῦ Ἀρκεσίου. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν ὀμιλίαν, ὁ θεὸς νὰ ἔχη ἐπ' αὐτοῦ τὴν χειρὰν του. Σὺ δὲ, ὦ γέρον, ἔλα εἰπέ μοι τὰ ἰδικά σου παθήματα καὶ μὴ μοῦ κρύψῃς τίς εἶσαι; πόθεν ἔρχεσαι; ποία ἡ πατρίς σου καὶ ποῖοι οἱ γονεῖς σου; καὶ πῶς ἦλθες ἐνταῦθα;»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς:

«ὦ γέρον, καὶ ἂν ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος ἐκαθήμεθα ἐντὸς τῆς καλύβης ταύτης χωρὶς νὰ κάμωμεν ἄλλην

ἐργασίαν ἢ νὰ διηγοῦμαι εἰς σέ τὰς συμφορὰς ὅσας οἱ
 θεοὶ μοι ἐπέβαλον, καὶ εἰς τόσον χρόνον δὲν θὰ ἦτο δυ-
 νατὸν νὰ τελειώσω διηγούμενος. Εἶμαι ἐκ Κρήτης υἱὸς
 τοῦ Κάστορος, ὃν ἐτίμων οἱ ἄνθρωποι ὡσπερ θεὸν καὶ διὰ
 τὸν πλοῦτόν του τὸν πολὺν καὶ διὰ τοὺς ἐνδόξους υἱούς
 του. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ πατρός του ἐμοιράσθημεν οἱ
 ἀδελφοὶ του τὴν περιουσίαν του καὶ ἐγὼ ἔλαβον πλού-
 σιον μερίδιον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἔβλεπον εἰς ἐμὲ
 προτερήματα, πλούσιος Κρής μὲ ἔκαμε καὶ γαμβρόν του.
 Ὡστε εἶχον γείνη ὀνομαστός καὶ διὰ τὸν πλοῦτόν μου
 καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν μου. Ἄλλ' ὅλα ταῦτα ἐξέλιπον τώ-
 ρα. Ἴδου πῶς κατήντησα. Ὡ νὰ ἔλειπεν ἡ ὀλεθρία ἐκείνη
 ἐκστρατεία εἰς Τροίαν, ἣτις ἀπώλεσε τόσους γενναίους
 ἀνδρας. Ἐμὲ καὶ τὸν Ἰδομενέα εἶχεν ἐκλέξῃ ὁ Κρητι-
 κὸς λαὸς ἀρχηγούς καὶ μὲ πολλὰ πλοῖα ἐφθάσαμεν εἰς
 Τροίαν, ὅπου ἐπὶ ἐννέα ὀλόκληρα ἔτη ἐπολεμοῦμεν καὶ
 μόλις κατὰ τὸ δέκατον ἔτος ἠδυνήθημεν νὰ κυριεύσωμεν
 τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου καὶ νὰ τὴν καταστρέψωμεν.
 Μετὰ τὴν καταστροφὴν δὲ τῆς Τροίας ἐπέβημεν εἰς τὰ
 πλοῖά μας, διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας,
 ἀλλ' ὁ θεὸς διεσχόρπισε τὸν στόλον μας καὶ ἄλλοι μὲν
 τῶν φίλων μας ἐπνίγησαν ἡμεῖς ὅμως ἐφθάσαμεν εἰς
 τὴν πατρίδα μας. Ἀλλὰ κατὰ κακὴν μου μοῖραν δὲν
 ἐκάθισα ἐκεῖ πολὺν χρόνον. Μετὰ ἓνα μῆνα ἀφίνω τὴν
 οἰκογένειάν μου καὶ μετὰ τῶν φίλων μου ἀναχωρῶ
 εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὁ καιρὸς ἦτο ἐξαιρετός καὶ μετὰ τέσ-
 σαρὰς ἡμέρας ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Νεῖλον ποταμόν.
 Διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι τῶν
 πλοίων καὶ ἔστειλα κατασκόπους νὰ παρατηρήσωσι τὴν
 χώραν. Ἀλλὰ οὔτοι παρασυρθέντες ὑπὸ τοῦ θάρρους των

ἤρχισαν ἀμέσως νὰ προσβάλλωσι τὰς ὠραίας ἐξοχὰς τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐφόνεον ὄντινα ἀνδρὰ συνήντων. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων συνήθροισε μέγαν στρατὸν ἐκ πεζῶν καὶ ἰππέων καὶ ἐπέπεσε καθ' ἡμῶν. Οἱ σύντροφοί μου εὐθὺς ἐτράπησαν εἰς αἰσχρὰν φυγὴν μὴ τολμήσαντες καθόλου νὰ ἀντιπαραταχθῶσι καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐφονεύθησαν, ὅσοι δὲ ἐσώθησαν συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι καὶ κατεδικάσθησαν εἰς βαρυτάτας ἐργασίας. Ἐμὲ εὐσπλαγχνίσθη ὁ βασιλεὺς, εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου προσέπεσον ἰκετεύων καὶ οὕτως ἐσώθην ἐκ τοῦ θανάτου. Ἐν Αἰγύπτῳ ἔμεινα ἑπτὰ ἔτη ἐργαζόμενος, ὅπου συνήθροισα πολὺν πλοῦτον. Ἀλλὰ τὸ ὄγδοον ἔτος ἦλθεν ἐκεῖ Φοῖνιξ, ἄνθρωπος ἀπατεῶν καὶ ἀγύρτης, ὅστις μὲ παρέπεισε νὰ ἔλθω εἰς τὴν Φοινίκην, ὅπου δῆθεν εἶχε τὰ κτήματά του καὶ τὰ μεγάρά του. Ἐκεῖ πλησίον του διέτριψα ἓν ἔτος. Ὅταν δὲ ἐτελείονον οἱ μῆνες καὶ αἱ ἡμέραι καὶ ἔμελλε νὰ ἀρχίσῃ νέον πάλιν ἔτος τότε μὲ βάλλει εἰς ἓν πλοῖον δῆθεν διὰ νὰ τὸν συνδράμω εἰς τὴν πώλησιν τοῦ φορτίου, τὸ ἀληθὲς ὅμως ἦτο διὰ νὰ μὲ πωλήσῃ ἐκεῖ, ποῖος ἤξεύρει εἰς πόσῃ τιμῇ. Ἐγὼ εἶχον ἐννοήσῃ τὴν πανουργίαν, ἀλλὰ τί ἠδυνάμην νὰ πράξω. Εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐπλέομεν πλοῦν ἐξαιρετον μέχρι τῆς Κρήτης. Ἀλλ' ὅτε εἶχμεν προσπεράσῃ τὴν Κρήτην καὶ οὐδεμίᾳ ξηρᾷ ἐφαίνετο, σκοτεινὰ νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν, φοβεραὶ δὲ ἐγίνοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, ἡμεῖς δὲ ἐπλέομεν ἀφεθέντες εἰς τὸν ἔλεον τοῦ θεοῦ. Ἀλλὰ φοβερὸς κεραυνὸς τὸ μὲν πλοῖον κατασυνέτριψε, τοὺς δὲ Φοῖνικας πάντας νεκροὺς ἤρπασαν καὶ κατέπιον τὰ μεγάλα κύματα τῆς θαλάσσης, εἰς ἐμὲ δὲ ὁ θεὸς ἔθεσεν εἰς τὰς χει-

τὰς χεῖράς μου ὑπερμέγεθες κατάρτιον, τὸ ὁποῖον ἐναγ-
 καλισθεὶς σφιγκτὰ ἔπλεον ἐννέα ὅλας ἡμέρας εἰς τὴν
 θάλασσαν, τῇ δὲ δεκάτῃ ἐφθασα εἰς τὴν χώραν τῶν
 Θεσπρωτῶν, ὅπου ὁ βασιλεὺς Φεῖδῶν μὲ ἐπεριποιήθη
 δώσας χλαῖναν καὶ χιτῶνα. Ἐκεῖ ἤκουσα παρὰ τοῦ
 βασιλέως αὐτοῦ ὅτι εἶχε φιλοξενήσῃ τὸν Ὀδυσσεά, μαι-
 εδειξε δὲ μάλιστα καὶ τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους εἶ-
 χεν ἀφήσῃ εἰς τὰ ἀνάκτορά του ὁ Ὀδυσσεύς, χαλκὸν
 χρυσὸν καὶ σίδηρον. Μοὶ εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ὁ Ὀ-
 δυσσεύς εἶχε μεταβῆ εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης διὰ
 νὰ ἐξετάσῃ ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰθάκην φανε-
 ρὰ ἢ κρυφά, καὶ ὅτι τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ
 τὸν φέρῃ εἰς τὴν Ἰθάκην, εἶχε βίβη εἰς τὴν θάλασσαν.
 Ἐγὼ ἀνεχώρησα πρὸ τοῦ Ὀδυσσεὺς διευθυνόμενος εἰς
 Δουλίχιον πρὸς τὸν βασιλέα Ἄκεστον. Ἄλλ' οἱ ναῦται
 διενεόθησαν κακὰ κατ' ἐμοῦ. Ὅταν εἶχον φθάσῃ εἰς τὸ
 πέλαγος, μοὶ ἀφῆρσαν ὅλα τὰ ἐνδύματά μου καὶ
 μ' ἐνέδυσαν αὐτὰ τὰ ῥάκη, τὰ ὁποῖα βλέπεις ὅτι φορῶ
 τώρα. Χθὲς δὲ τὴν ἑσπέραν ἐφθάσαμεν ἐδῶ εἰς τὴν Ἰ-
 θάκην, ὅτε ἐμὲ μόνον ἔδεσαν δυνατὰ μὲ καλῶς στρημμέ-
 νον σχοινίον εἰς τὸ πλοῖον, αὐτοὶ δὲ ἀπεβιβάσθησαν εἰς
 τὴν ἀκρογιαλιὰν ὅπως δειπνήσωσιν. Ἄλλ' ἐνῶ ἐκεῖνοι
 ἔδειπνον, ἐγὼ ἔλυσα τὰ δεσμὰ, καὶ θεὸς πρόπει νὰ μὲ
 ἐβοήθησεν εἰς τοῦτο καὶ καλύψας τὴν κεφαλὴν μὲ τὸ
 ῥάκος τοῦτο ἐκ τῆς πρύμνης διὰ τοῦ πηδάλιου κατέ-
 βην ἡσύχως εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔπλευσα ἔξω χωρὶς
 νὰ μὲ νοήσῃ κανεὶς. Φθάσας δὲ εἰς τὴν ξηρὰν ἀνέβην εἰς
 τινα ὄρυν καὶ ἐκεῖ ἔμεινα κεκρυμμένος. Οἱ ναῦται ἀρ' οὐ
 ἔφαγον ἤλθον εἰς τὸ πλοῖον· ἐπειδὴ δὲ δὲν μὲ εὗρον ἐξήλ-
 θον καὶ μὲ ἐζήτουν πανταχοῦ ἔστενοχωρημένοι διὰ τὴν

ἀφάνειάν μου. Τέλος ὅμως ἀπηλπίσθησαν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον πάλιν. Καὶ οὕτως ἐγὼ ἐσώθην καὶ ἦλθον εἰς τὴν κατοικίαν φρονίμου ἀνθρώπου· διότι μοι ἦτο πεπρωμένον φαίνεται νὰ ζήσω ἀκόμη.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη, Εὐμαιέ μου χοιροβοσκέ:

«ὦ δυστυχῆ ξένη! Βεβαίως μοι ἐλύπησες τὴν καρδίαν διηγηθεὶς πάντα καὶ ὅσα ἔπαθες καὶ ὅσα περιεπλανήθης. Ἄλλ' ὅσα μοι εἶπες περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς ταῦτα δὲν τὰ πιστεύω. Σὺ εἶσαι ἄξιος λύπης καὶ εὐπλαγχνίας καὶ χωρὶς νὰ καταφεύγῃς εἰς πλαστάς ἱστορίας. Ἐγὼ, ξένη, νὰ σοὶ εἶπω περὶ τοῦ κυρίου μου. Αὐτὸς ἀφ' οὗ δὲν ἀπέθανεν οὔτε ἐν Τροίᾳ, οὔτε ἐν τῇ πατρίδι, ὅπως τοῦλάχιστον ἐνταφιασθῆ ὅπως πρέπει, ἀπωλέσθη ἀδόξως. Ἐγὼ δὲν πηγαίνω εἰς τὴν πόλιν ποτέ, ἐκτὸς ἀν' ἐμὲ καλέσῃ ἢ Πηνελόπη, ἣτις στενάζει καθ' ἡμέραν διὰ τὴν μακροχρόνιον ἀπουσίαν τοῦ κυρίου μου. Τί νὰ κάμω ἐκεῖ; ὁ κύριός μου δὲν ὑπάρχει. Καὶ δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ ἐρωτήσω ἢ νὰ ὀμιλήσω περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἀφ' ὅτου μὲ ἠπάτησεν Αἰτωλὸς τις, τὸν ὁποῖον ἐφιλοξένησα εἰς τὴν καλύβην ὅτι εἶδεν εἰς τὴν Κρήτην τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὅτι τὸ θέρος τοῦτο ἢ τὸ πολὺ τὸ φθινόπωρον θὰ ἦτο ἐδῶ μὲ ὄλους τοὺς συντρόφους του καὶ μὲ ἀπίρους θησαυρούς. Εἰς ἐμὲ, γέρον, δὲν ἀρέσκουν αἱ πλασταὶ ἱστορίαι, τὰς ὁποίας λέγουν τινὲς διὰ νὰ χαροποιήσουν καὶ διὰ νὰ τύχουν φιλοξενίας. Ὁ ξένος εἶνε καὶ χωρὶς τούτων σεβαστὸς καὶ ἄξιος περιποιήσεως διότι προστατεύει τοῦτον ὁ Ζεὺς.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς:

«Ἐπειδὴ βλέπω, γέρον, ὅτι οὐδενὸς μέτου πείθεσαι οὔτε διὰ λόγων οὔτε δι' ὄρκων ἔλα νὰ κάμωμεν

μίαν ἄλλην συμφωνίαν. Ἐάν μὲν ὁ κύριός σου ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του νὰ μοὶ δώσῃς τότε φορέματα καὶ νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὸ Δουλίχιον, ὅπου ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ μου. Ἐάν δὲ δὲν ἐπανέλθῃ, καθὼς λέγω, τότε νὰ διατάξῃς τοὺς ὑπηρέτας σου νὰ μὲ κρημνίσωσιν ἀπὸ τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ βράχου, ἵνα φοβῆται εἰς τὸ ἐξῆς καὶ πᾶς ἄλλος πτωχὸς νὰ λέγῃ ψεῦδη.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ καλὸς χοιροβοσκός: «Αὐτὰ δὲν γίνονται, ξένε. Ἐγὼ νὰ φονεύσω σέ, τὸν ὁποῖον ἔφερα εἰς τὴν καλύβην μου καὶ ἐφιλοξένησα; Τότε τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος; πῶς θὰ σταθῶ ἔμπροσθεν τοῦ Διὸς διὰ νὰ τὸν παρακαλέσω; Ἀλλὰ τώρα εἶνε ἡ ὥρα τοῦ δείπνου· εὐθὺς δὲ θὰ εἶνε ἐδῶ καὶ οἱ σύντροφοί μου, καὶ θὰ ἐτοιμάσωμεν καλὸν φαγητόν.»

Δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος καὶ ἠκούσθη ἔξω ἀπερίγραπτος βοή τῶν χοίρων. Οἱ χοιροβοσκοὶ ἔφερον καὶ ἐκλείσαν αὐτοὺς εἰς τοὺς σταύλους νὰ κοιμηθῶσι. Τότε εἶπεν ὁ Εὐμαιὸς: «φέρετε τὸν καλλίτερόν μας χοῖρον νὰ τὸν σφάζωμεν πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου, ὅστις μᾶς ἤλθε μακρόθεν. Μετ' αὐτοῦ δὲ ἄς εὐφρανθῶμεν καὶ ἡμεῖς, οἵτινες τόσον τυραννούμεθα διὰ τοὺς χοίρους τοὺς δὲ κόπους μας τρώγουσιν ἄλλοι ἀτιμωρητί.» Οἱ χοιροβοσκοὶ εὐθὺς ἔφερον χοῖρον πενταετῆ, τὸν ὁποῖον εὐθὺς ἔσφαξαν καὶ ἔφησαν. Ἐπειτα προσευχηθέντες εἰς τοὺς θεοὺς ἐκάθισαν νὰ φάγουν. Ὁ Εὐμαιὸς προσέφερε πρὸς τὸν Ὀδυσσεά ὀλόκληρον τὴν ὠμοπλάτην τοῦ χοίρου, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους συντρόφους του ἔδωκεν ἄλλα καλὰ κρέατα καὶ ἄφθονα. Ἡ εὐγένεια αὕτη τοῦ γέροντος εὐχαρίστησε τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις εἶπε τὰ ἐξῆς:

«Εἶθε νὰ σὲ ἀγαπήσῃ ὁ Ζεὺς τόσον, Εὐμαιε, ὅσον ἐγὼ

σὲ ἀγαπῶ· διότι εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὄντα μὲ τιμᾶς μὲ καλὰ πράγματα.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἤρχισαν νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν. Ἄφ' οὗ δὲ ἐκορέσθησαν φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, τότε οἱ ἄλλοι χοιροβοσκοὶ ἐσηκώθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς κλίνας των. Εἶχε δὲ εὐθύς νυκτώσῃ ἰ καὶ ὄλην τὴν νύκτα ἔβρεχε καὶ ἔπνεεν ὁ πάντοτε βροχερὸς ἄνεμος Ζέφυρος. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὸν Εὐμαιοῦν, ὅστις τόσον πολὺ τὸν περιποιεῖτο, ἂν θὰ ἐξεδύετο τὴν χλαῖνάν του διὰ νὰ τὴν δώσῃ εἰς αὐτὸν ἢ ἂν θὰ διέταπτεν ἄλλον τινὰ νὰ κάμῃ τοῦτο, εἶπε τὰ ἐξῆς:

«Ἄκουσέ με, Εὐμαίε καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι φίλοι. Δὲν δύναμαι νὰ μὴ διηγηθῶ μίαν ἱστορίαν, μάλιστα ἀφ' οὗ ἔπιον καὶ ἰκανὸν οἶνον, τὸν μωρὸν, ὅστις καὶ τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον τὸν κάμνει νὰ τραγωδῇ καὶ νὰ γελᾷ τρυφερά καὶ νὰ χορεύῃ καὶ νὰ λέγῃ λόγους, οἵτινες καλλίτερον ἦτο νὰ μὴ ἐλέγοντο. Ἄφ' οὗ λοιπὸν τώρα ἤρχισα, δὲν ἤμπορῶ, θὰ τὸ εἶπω. Αἶ καὶ νὰ εἶχον ἐκείνην τὴν νεότητα καὶ δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχον ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Μενέλαος καὶ ἐγὼ ὡς ἀρχηγοὶ ἐπήγαμεν μίαν φορὰν νὰ φυλάξωμεν μὲ τοὺς ἀνδράς μας ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας. Ἐκεῖ μέσα εἰς τοὺς θάμνους καὶ εἰς τὸν καλαμῶνα εἴμεθα κεκρυμμένοι καὶ ἐφυλάττομεν. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἔπεσεν ὁ βορρᾶς καὶ ἤρχισε νὰ πίπτῃ χιτῶν πολλή, ἣτις μᾶς ἐσκέπασεν ὡς πάχνη, περίξ δὲ τῶν ἀσπίδων μας ἐσχηματίζετο κρύσταλλος. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἂν καὶ ἦτο ὀριμύτατος ψῦχος ἐκοιμῶντο ἤσυχαι ἔχοντες τὰς χλαῖνας των καὶ τοὺς χιτῶνάς των προφυ-

ἰ Κίτα τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον τὸ λυκόφως καὶ τῆς πρωῆς καὶ τῆς ἐπέρας διαρκεῖ σχετικῶς ὀλίγιστον χρόνον, ὅτε ἐπέρχεται νύξ.

λαττόμενοι δὲ καὶ μὲ τὰς ἀσπίδας των. Ἐγὼ ὅμως ἀπερισκέπτως δὲν εἶχον λάβη μαζῆ μου τὴν χλαῖναν μου διότι ἐπίστευον ὅτι καὶ ἄνευ χλαίνης δὲν θὰ ἐκρύβον καὶ ἦλθον μόνον μὲ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν χιτῶνα τοῦ θώρακος μου. Ἄλλ' ὀλίγας ὥρας πρὶν φέξῃ ἀκριβῶς τότε, ὅτε ἀρχίζουσι τὰ ἄστρα νὰ δύουσι, ἐκέντησα μὲ τὸν ἀγκῶνα τὸν Ὀδυσσεῖα πλησίον μου ὄντα, ὅστις εὐθύς μὲ ἤκουσε, καὶ εἶπον: «Ὀδυσσεῦ, δὲν θὰ εἶμαι πλέον ζωντανός, ἀποθνήσκω ἐκ τοῦ ψύχους, διότι δὲν ἔχω χλαῖναν. Μεγαλειτέρα ἀνοησία δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη ἢ νὰ ἔλθω ἐδῶ μὲ τὸν χιτῶνα μόνον τοῦ θώρακος. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει πλέον σωτηρία». Ὡς δὲ ὁ Ὀδυσσεύς ἤκουσε ταῦτα πρὸς ἐμὲ μὲν εἶπε σιγαῶν: «Σιώπα τώρα, μὴ σὲ ἀκούσῃ κανεὶς ἐκ τῶν ἄλλων», πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους στηρίζας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος ἔλεγεν: «Ἀκούσατε, φίλοι, ὠνειρεύθη, ὅτι ἀπεμακρύνθημεν πολὺ ἀπὸ τὰ πλοῖα. Πιστεύω νὰ εἶνε κανεὶς ἐδῶ, ὅστις νὰ τρέξῃ καὶ νὰ εἶπῃ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ἂν ἦτο δυνατόν νὰ παρεκίνει καὶ ἄλλους καὶ ἔλθωσιν ἐκ τῶν πλοίων ἐνταῦθα.» Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Θόας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδραίμονος ἔρριψε κατὰ γῆς τὴν φοινικὴν ἠ χλαῖναν καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐγὼ δὲ εὐχαριστημένος τότε ἐκοιμήθη μὲ τὴν χλαῖναν ἐκείνου μέχρι τῆς πρωίας.»

Πρὸς τοῦτον ὁ Εὐμαιὸς εἶπε:

«Γέρον ἢ διήγησις αὕτη δὲν θὰ ἀποβῆ πρὸς κακόν σου. Ἴδου θὰ σοὶ δώσω νὰ ἐνδυσθῆς τώρα ἐνδύματα. Πρῶτ' ὅμως πρέπει νὰ φορέσῃς τὰ βράκη σου· διότι ἡμεῖς ἐδῶ δὲν ἔχομεν οὔτε χλαίνας πολλὰς, οὔτε χιτῶνας νὰ

1 Βχθ' κόκκινον.

ἀλλάσσωμεν. Ἐκαστος ἔχει μόνον μίαν ἐνδυμασίαν.»
 Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐσηκώθη καὶ ἔστρωσε διὰ τὸν Ὀδυσ-
 σέα πλησίον τοῦ πυρὸς δέρματα προβάτων καὶ αἰγῶν.
 Ἀφ' οὗ δὲ ἐπλαγίασεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ
 χλαῖναν πυκνὴν καὶ μεγάλην, τὴν ὁποίαν μετεχειρίζετο
 ὁ Εὐμαιος, ὅταν ἦτο χειμῶν βαρὺς.

Τοιουτοτρόπως ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ἄλλοι νέοι χοι-
 ροβοσκοὶ ἐκοιμήθησαν ἐντὸς τῆς καλύβης. Ὁ Εὐ-
 μαιος ὁμῶς δὲν εὐχαριστεῖτο νὰ κοιμηθῇ μακρὰν τῶν χοί-
 ρων. Καὶ διὰ τοῦτο κρεμάσας τὸ ξίφος περὶ τοὺς ὤμους
 τοῦ ἐνδουθῆος ἰδὲ καὶ τὴν χλαῖναν καὶ ἐπ' αὐτῆς ῥίψας
 καὶ δέρμα μέγα δασύμαλλον αἰγός, λαβὼν δὲ καὶ τὸ ἀκόν-
 τιόν του μετέβη νὰ κοιμηθῇ εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου οἱ χοῖ-
 ροὶ ἐκοιμῶντο προφυλαττόμενοι ἀπὸ τὸν βορρᾶν. Ὁ δὲ
 Ὀδυσσεὺς ἔχαιρε, διότι ἔβλεπεν ὅτι ὁ ὑπηρέτης τόσον
 πιστῶς ἐξετέλει τὴν ἐργασίαν του πρὸς τὸν ἀπόντα κύ-
 ριον του.

§ 36. ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ.

Ἡ Παλλὰς Ἀθηνα θέλουσα νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Τηλέμα-
 χος εἰς Ἰθάκην τῶρα ὅπου ἦλθε καὶ ὁ πατήρ του ἵνα
 συσκεφθῶσι μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν μνηστήρων μετέβη εἰς
 Σπάρτην, εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου, ἐνθα εὗρεν
 ἐπὶ τῆς κλίνης τὸν Τηλέμαχον ἄγρυπνον, διότι πολλαὶ
 φροντίδες καὶ σκέψεις περὶ τοῦ πατρός του ἐβασάνιζον
 τὴν ψυχὴν του. Ὁ Πεισίστρατος ὁμῶς ὁ υἱὸς τοῦ Νέ-
 στορος ἐκοιμᾶτο βαθὺν ὕπνον. Ἡ Ἀθηνα σταῖσα πλη-
 σίον τοῦ Τηλεμάχου εἶπε:

«Τηλέμαχε, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθῃς τάχιστα εἰς

Ἰθάκην, καθ' ὅσον ὁ πατήρ καὶ ἄλλοι συγγενεῖς τῆς μητρός σου ἀναγκάζουσιν αὐτὴν νὰ νυμφευθῆ τὸν Εὐρύμαχον, ἕνα τῶν μνηστήρων, ὅστις προσφέρει περισσότερα δῶρα καὶ πλουσιωτέραν προίκα. Πρόσεξε μὴ σοὶ λάβῃ πρᾶγμα τι μεθ' ἑαυτῆς. Αἱ γυναῖκες, ὡς γνωρίζεις, εἶνε τοιαῦται. Ὡς ὑπανδρευθῶσι πάλιν, δὲν φροντίζουν πλεόν οὔτε διὰ τὰ τέκνα τῶν τῶν πρώτα, οὔτε τὸν ἀποθανόντα σύζυγόν τῶν ἐνθυμοῦνται, ἀλλὰ προσπαθοῦσι νὰ ἀναδείξωσι πάντοτε τὴν οἰκίαν τοῦ νέου ἀνδρός. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ νὰ ἐμπιστευθῆς τὰ πάντα εἰς ὁποίαν ὑπηρέτριαν θεωρεῖς πιστήν, μέχρις ὅτου καὶ σὺ ἀποκατασταθῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου σὲ καθιστῶ προσεκτικὸν καὶ εἰς τὸ στενὸν μεταξύ Ἰθάκης καὶ Σάμης. Ἐκεῖ ἐνεδρεύουσιν οἱ μνηστῆρες ὅπως σὲ φονεύσωσιν. Ἀλλὰ σὺ νὰ πλεύσῃς ἐκεῖθεν ἐν καιρῷ νυκτὸς κρατῶν τὸ πλοῖον μακρὰν τῶν νήσων τούτων καὶ ὁ θεὸς θὰ σὲ σώσῃ ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου. Ὡς δὲ φθάσῃς εἰς Ἰθάκην τοὺς μὲν συντρόφους καὶ τὸ πλοῖον στείλε εἰς τὴν πόλιν, σὺ ὅμως πορεύθητι πρὸς τὸν πιστόν σας ἄνθρωπον τὸν Εὐμαῖον, ἐνθα πρέπει νὰ κοιμηθῆς. Πρὸς δὲ τὴν μητέρα σου ἀνάγγειλε διὰ τοῦ Εὐμαίου, ὅτι ἐπανήλθες σώος.» Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἔγεινεν ἄφαντος. Ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐξήγειρε τὸν Πεισίστρατον καὶ εἶπεν αὐτῷ νὰ ἀναχωρήσωσι. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ ἔγεινεν ἡμέρα. Τότε ἐξηγέρθη ἐκ τῆς κλίνης καὶ ὁ Μενέλαος καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτούς. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως ἐνεδύθη ταχέως τὰ φορέματά του καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν Μενέλαον εἶπεν ὅτι ἀνάγκη ἤδη νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ παρακαλεῖ τὸν Μενέλαον νὰ μὴ τὸν ἐμποδίσῃ περισσότερον χρόνον. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Μενέλαος:

«Τηλέμαχε, ἀφ' οὗ ἡ ἐπιθυμία σου εἶνε νὰ φύγῃς ἐγὼ δὲν θὰ σὲ κρατήσω περισσότερο· διότι φρονῶ ὅτι ὁ ξενίζων δὲν πρέπει οὔτε νὰ ἐμποδίξῃ τὸν ξένον, ὅταν βιάζηται νὰ ἀναχωρήσῃ, οὔτε πάλιν νὰ τὸν παρακινήῃ νὰ φύγῃ, ὅταν ἐκεῖνος θέλῃ νὰ μείνῃ. Ἀλλὰ μὴ φύγῃς ἀκόμη πρὶν συμφάγωμεν ὁμοῦ καὶ πρὶν λάβῃς δῶρόν τι πρὸς ἀνάμνησιν.»

Εὐθὺς ἐδόθη προσταγή νὰ παρασκευασθῶσι πλούσια φαγητά, ὁ δὲ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν Μεγαπένθης κατέβησαν εἰς τὸν εὐώδη θάλαμον, ὅθεν ἔλαβον ὁ μὲν Μενέλαος ποτήριον ἀμφικύπελλον, ἡ δὲ Ἑλένη λαμπρότατον πέπλον ἔργον τῶν χειρῶν τῆς τεχνικώτατα κεντημένου, εἰς τὸν Μεγαπένθην δὲ ἔδωσαν κρατῆρα ἀργυροῦν καὶ οὕτως ἦλθον πρὸς τὸν Τηλέμαχον. Τότε εἶπεν ὁ Μενέλαος: «Τηλέμαχε, ὁ Ζεὺς νὰ σὲ βοηθήτῃ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, ὅπως ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ σου. Ἴδου λάβε αὐτὸ τὸ ποτήριον καὶ τὸν κρατῆρα, δεῖγμα τῆς πρὸς σὲ καὶ τὸν πατέρα σου ἀγάπης.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Τηλεμάχου, ὁ δὲ Μεγαπένθης ἔστητε τὸν κρατῆρα ἐμπρός. Ἐπειτα ἦλθε καὶ ἡ Ἑλένη φέρουσα τὸν πέπλον καὶ εἶπε: «Καὶ ἐγὼ, ἀγαπητόν μου τέκνον, σοὶ προσφέρω τὸ δῶρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον μόνῃ ἐπεξεργάσθη πρὸς ἐνθύμησιν, νὰ τὸ φορέσῃ ἡ σύζυγός σου κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου σου. Ἔως τότε ἄς τὸ φυλάττῃ ἡ καλὴ σου μήτηρ. Σοὶ εὐχομαι δὲ κατευόδιον καὶ νὰ φθάσῃς φαιδρὸς εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ εἰς τὸν οἶκόν σου.»

Ταῦτα εἰπούσα ἡ Ἑλένη ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Τηλέμαχον τὸν λαμπρὸν πέπλον. Ὁ δὲ Πεισίστρατος ἔλαβε πάντα τὰ δῶρα ταῦτα καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ κα-

λάθιον τῆς ἀμάξης. Ἐπειτα ἦλθον πάντες εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἔφαγον ἐκ τῶν φαγητῶν, τὰ ὅποια εἶχον δι' αὐτοὺς παρασκευασθῆ. Μετὰ δὲ τὸ φαγητὸν ἀπεχαιρέτησαν καὶ τὸν Μενέλαον καὶ τὴν Ἑλένην ὡς καὶ τὸν Μεγαπένθην καὶ ἐξῆλθον τῆς οἰκίας νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἀμαξάν. Ὁ Μενέλαος προέπεμψεν αὐτοὺς μέχρι τῆς θύρας, ὅπου εἶπε ταῦτα:

«Χαίρετε, τέκνα μου, τὰ σεβάσματά μου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Νέστορα. Ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν πατρικὴν ἀγάπην, ἣν ἐδείκνυε πρὸς ἐμὲ, ὅτε ἐμαχόμεθα ἔμπροσθεν τῆς Τροίας.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος:

«Προθυμότατα, ὦ βασιλεῦ, θὰ ἀναγγείλωμεν πάντα μετ' ἀκριβείας, ὡς λέγεις. Εἶθε καὶ ἐγὼ νὰ εὑρισκον ἐν Ἰθάκῃ τὸν πατέρα μου διὰ νὰ τῷ εἶπω ὅτι ἔρχομαι ἀπὸ τὸν Μενέλαον, ὅστις ἐδείξε πρὸς ἐμὲ ὄλην τὴν ἀγάπην του, ἡ μὲν ἔδωκε δὲ καὶ πολλὰ πολύτιμα δῶρα.»

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ἡ Ἑλένη: «Εἶθε, Τηλέμαχε, νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ εὐχή σου καὶ ἡμεῖς νὰ ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ζῆ εὐτηχῆς ἐν Ἰθάκῃ ἐν τῷ μέσῳ τῆς οικογενείας του καὶ τῶν συγγενῶν του.» Ὁ Τηλέμαχος ἀφ' οὗ εὐχαρίστησε τὴν Ἑλένην διὰ τοὺς φιλόφρονας τούτους λόγους ἐμάστιξε τοὺς ἵππους, οἵτινες διὰ μέσου τῆς πόλεως ἔτρεχον κατὰ τὴν πεδιάδα. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυεν, ἔφθασαν εἰς τὰς Φηράς καὶ κατέλυσαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διοκλέους, ἐνθα ἔτυχον ὡσαύτως μεγάλης φιλοξενίας.

Τῇ δὲ πρωΐᾳ ζεύξαντες πάλιν τοὺς ἵππους ἐξηκολού-

1 Τοιαύτη γλῶσσα εἶνε γλῶσσα ἀνδρὸς εὐγνώμονος.

θησαν τὴν πορείαν των. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ εὐρέθησαν εἰς τὴν Πύλον. Τότε ὁ Τηλέμαχος εἶπε ταῦτα πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος: «Πεισίστρατε, δὲν πιστεύω νὰ μοὶ ἀρνηθῆς μίαν χάριν, τὴν ὁποίαν θὰ σοῦ ζητήσω. Ἡμεῖς εἴμεθα ἔκπαλαι φίλοι πατρικοί, ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ συνομήλικες. Τὸ δὲ ταξείδιον τοῦτο θὰ μᾶς συνοικειώσῃ ἀκόμη περισσότερον. Μὴ μὲ φέρῃς πέραν τοῦ πλοίου, ἀλλ' ὡς φθάσωμεν ἐκεῖ, ἄφες με νὰ καταβῶ καὶ νὰ φύγω· διότι ὁ γέρον ἀπὸ πολλὴν ἀγάπην νὰ μὲ φιλεύσῃ θὰ μὲ κρατήσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ σας, ἐν ᾧ εἶνε μεγάλη ἀνάγκη νὰ φύγω ταχύτερον.»

Ὁ Πεισίστρατος μετὰ τινὰ σκέψιν εὗρεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν φίλον του σπεύδοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἔστρεψε τοὺς ἵππους κατὰ τὸ πλοῖον. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ ἐξήγαγεν ἐκ τῆς ἀμάξης τὰ δῶρα, ὅσα εἶχε πρὸς τὸν Τηλέμαχον δώσῃ ὁ Μενέλαος καὶ τὰ ἔθεσεν ὅλα ἐντὸς τοῦ πλοίου, ἔπειτα εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον·

«Ταχέως τώρα ἀναβαίνετε καὶ σὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου εἰς τὸ πλοῖον, πρὶν φθάσω εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ ἀναγγεῖλω τοῦτο εἰς τὸν γέροντα. Διότι γνωρίζω πολὺ καλὰ πόσον ἡ καρδιά αὐτοῦ παραφέρεται, δὲν θὰ σὲ ἀφήσῃ, θὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος ἐδῶ νὰ σὲ καλέσῃ, καὶ πιστεύω ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ ὀπίσω ἄπρακτος. Ἀλλὰ καὶ οὕτω πολὺ θὰ ὀργισθῇ.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Πεισίστρατος καὶ διεύθυνε τοὺς ἵππους εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Τηλέμαχος προσέταξε τοὺς συντρόφους του νὰ ἐτοιμασθῶσι ταχέως καὶ νὰ φύγωσι.

Ὅτε δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα καὶ προσηύχοντο πρὸς τὴν Ἀθηναῖν νὰ δώσῃ αὐτοῖς ταξείδιον καλὸν, βλέ-

πουσε ὁρομαίως πρὸς αὐτοὺς ἐρχόμενον τὸν μάντιν Θεοκλύμενον ἐκ τοῦ γένους τοῦ Μελάμποδος, ὅστις φονεύσας ἄνθρωπον ἐν Ἄργει κατεδιώκετο νὰ συλληφθῆ ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀποθανόντος. Ὁ Τηλέμαχος εὐσπλαγχνίσθη αὐτὸν καὶ ἔλαβεν ἐν τῷ πλοίῳ. Εὐθύς δὲ ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια καὶ στήσαντες τὸν ἰστόν, ἀπλώσαντες δὲ καὶ τὰ ἰστία ἐπλεον. Ἡ δὲ Ἀθηναῖ ἔστειλεν οὐριον ἄνεμον δυνατὸν διὰ νὰ φθάσῃ ταχέως εἰς τὴν Ἰθάκην. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσε καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, τὸ πλοῖον παρέπλεε τὴν Ἥλιδα καὶ ἐξ ἄλλου μέρους τὰς ἄλλας νήσους, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐσκέπτετο ἂν θὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον ἢ θὰ σωθῆ.

§ 36 ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΠΡΟΣ ΕΥΜΑΙΟΝ ΑΦΙΞΙΣ.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἔτρωγον καὶ ἐν τῇ καλύβῃ ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Εὐμαιοὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἀφ' οὗ δὲ ἐδείπνησαν, ὁ Ὀδυσσεύς θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὸν Εὐμαιοὺς ἂν εὐχαριστεῖται νὰ τὸν ἔχῃ περισσότερον χρόνον ἐν τῇ καλύβῃ καὶ νὰ τὸν φιλοξενῆ ἢ θέλει νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὴν πόλιν εἶπε τὰ ἑξῆς : « Ἡξεύρεις τί σκέπτομαι, Εὐμαιοῦ ; αὔριον νὰ ἔλθω εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ ζητήσω ἐλεημοσύνην, ἵνα μὴ ἐξοδεύω σὲ καὶ τοὺς συντρόφους σου. Μόνον σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συμβουλευτῆς τί πρέπει νὰ κάμω καὶ νὰ μοὶ δώσῃς ἓνα καλὸν ὁδηγὸν νὰ μὲ φέρῃ ἐκεῖ· ὅταν δὲ φθάσω εἰς τὴν πόλιν, τότε πηγαίνω μόνος μου εἰς τὰς οἰκίας, ἴσως μοὶ δώσουν ἄλλοι κρασί ἄλλοι ψωμί. Θὰ μεταβῶ δὲ καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύς διὰ νὰ εἶπω εἰς τὴν Πηνελόπην τὴν εἶδη-

σιν και να πλησιάσω και τους μνηστήρας, ίσως μοι δώσουν από τα πολλά φαγητά που έχουν να φάγω και εγώ. Ήμπορεί δὲ να με προσλάβουν και υπηρέτην των να τους υπηρετῶ καλῶς εἰς ὅ,τι θέλουν. Εἰς τὴν υπηρεσίαν, Εὐμαιε, δὲν πιστεύω να εὐρίσκεται ἄνθρωπος καλλίτερός μου. Ήξεύρω και φωτιὰν να ανάψω εὐκολα και ξύλα ξηρά να σχίσω και να ψήσω και να κόψω τὸ κρέας και να κεράσω και τέλος ὅλας τὰς υπηρεσίας, ὅσας οἱ δοῦλοι κάμνουσιν εἰς τοὺς κυρίους.»

Διὰ ταῦτα δὲ δυσφορῶν † εἶπες, Εὐμαιέ μου χοιροβοσκέ :

«Ὡ ἀλλοίμονον πῶς σοῦ ἦλθε τοιαύτη σκέψις, ξένε ; βεβαίως ζητεῖς να εὕρης ἐκεῖ τὸν θάνατόν σου, ἂν ἀπεφάσισης να εἰσχωρήσης εἰς τοὺς μνηστήρας, πῶν ὁποίων ἢ αὐθάδεια και ἢ τυραννία δὲν ἔχουν ὅρια. Οἱ υπηρέται ἐκείνων δὲν εἶνε τοιοῦτοι, ἀλλὰ νέοι με καλὰ φορέματα, με ὠραῖον πρόσωπον και με κεφαλὴν πάντοτε ἀλειμμένην με μύρα. Καλλίτερα μεῖνε ἐδῶ, γέρον, εἰς ἡμᾶς δὲν δίδεις κἀνὲν βᾶρος. Και ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως, αὐτὸς θὰ σοὶ δώσῃ και φορέματα και θὰ σε στείλῃ, ὅπου ἐπιθυμεῖς.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὁ θεὸς να σε ἀνταμείψῃ διὰ τὴν καλωσύνην σου, γέρον. Με σώζεις ἀπὸ τὰς περιπλανήσεις και τὰς ταλαιπωρίας και τὰς πικρίας ἀνθρώπου ἐπαίτου. Τί ὑπάρχει χειρότερον ἀπὸ τὴν ἐπαιτείαν ; ἀλλὰ τί ἠμποροῦμεν ἄλλο να πράξωμεν, ὅταν μᾶς διατάττῃ ἢ κατηραμένη κοιλία ; Τώρα ὅμως ἀφ' οὗ με κρατεῖς ἐδῶ, δὲν μοι λέγεις τί γίνεται ὁ πα-

† Στενοχωρούμενος.

τήρ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ὀδυσσέως, ζῶσιν ἀκόμη ἢ ἀπέθανον;»

Ἡρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιοσ :

«Ὁ Λαέρτης, ὁ πατήρ τοῦ Ὀδυσσέως ζῆ, ἀλλὰ κάθε στιγμήν παρακαλεῖ τὸν θεὸν νὰ ἀποθάνῃ, διότι βαρεῖα λύπη κατέχει τὴν καρδίαν του διὰ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις οὐδαμοῦ ἀκούεται, ὡς καὶ διὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του, ἣτις μάλιστα τὸν ἔρριψεν εἰς πρόωρον γῆρας. Καὶ αὐτὴ ἡ δυστυχὴς ὑπὸ λύπης τοῦ υἱοῦ ἀπέθανε φοβερόν θάνατον, τὸν ὁποῖον οἱ θεοὶ νὰ μὴ δώσωσιν εἰς οὐδένα ἰδικόν μας ἄνθρωπον. Καὶ ἐν ὧσιν μὲν ἔζη ἐκείνη, εἰ καὶ ἦτο λυπημένη, εἶχον καὶ ἐγὼ ἐν πρόσωπον ἀγαπητὸν νὰ ὀμιλῶ καὶ νὰ συσκέπτωμαι, διότι αὐτὴ μὲ ἀνέθρεψεν ὁμοῦ μὲ τὴν κόρην τῆς τῆν Κτιμένην. Ὅτε δὲ ἐμεγαλώσαμεν, τὴν μὲν Κτιμένην ὑπάνδρευσε εἰς Σάμην, ἐμὲ δὲ ἀφ' οὗ ἐνέδυσσε λαμπρὰ φορέματα καὶ μοι ἔδωκε καὶ ὑποδήματα μὲ ἔστειλεν ἐδῶ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ μὲ ἠγάπα ὡς τέκνον τῆς. Ἀλλὰ τώρα ἐχάθη καὶ ἐκείνη καὶ μετ' αὐτῆς ὅλα ταῦτα. Βεβαίως ἐδῶ δὲν στερούμεθα τίποτε, ὁ θεὸς εὐλόγησε τὸν ἔργον μας καὶ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς νὰ φάγωμεν καὶ νὰ πῖωμεν καὶ ἄλλους πτωχοὺς νὰ ἐλεήσωμεν. Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις αὐτά; ἀπὸ τὴν δέσποιάν μας τώρα δὲν ἠμποροῦμεν ποτὲ νὰ ἀκούσωμεν ἓνα καλὸν λόγον ἢ ἔργον, ἀφ' ὅτου ἐνέπεσε τὸ κακὸν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες. Τὸν ὑπῆρτην πολὺ εὐχαριστεῖ ξένη, ὅταν ὀμιλῇ πρὸς αὐτὸν ἢ κυρία του καὶ δὲν τὸν θεωρῇ ξένον, τῷ δίδει δὲ νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖῃ καὶ ἔπειτα ὅταν φεύγῃ διὰ τὴν ἐξοχὴν τὸν φιλοδωρῇ καὶ μὲ δῶρα καὶ μὲ ἄλλα, ὅσα θέλουσιν οἱ ὑπῆρται.»

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς :

« ὦ συμφορά σου ! μικρὸς μικρὸς, Εὐμαιε, ἐστερή-
θης καὶ τὴν πατρίδα σου καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ ἤλ-
θες εἰς τὰ ξένα ! Ἄλλὰ πῶς συνέβη τοῦτο ; Πόλεμος
ἔγεινε καὶ κατεστράφη ἡ πατρίς σου, ἢ μὴ σέ εὖρον λη-
σται ἔξω εἰς τὰ πρόβατα ἢ εἰς τοὺς βόας μόνον καὶ ἀρ-
πάσαντες σέ μετέφερον εἰς τὴν Ἰθάκην, ὅπου σέ ἠγόρα-
σεν ὁ κύριος ἐδῶ ; »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιὸς :

« Ἔνε, ἀφ' οὗ μὲ ἐρωτᾷς πῖνε τὸ κρασί σου καὶ ἄκουε.
Αἱ νύκτες τῶρα εἶνε ἀπέραντοι καὶ ἔχει τις καὶ νὰ κοι-
μηθῇ καὶ νὰ διασκεδάσῃ. Οὐδὲ μᾶς θιάζει τις νὰ κοιμη-
θῶμεν ἐνωρίς. Εἶνε δὲ ἀηδία καὶ ὁ πολὺς ὕπνος. Οἱ ἄλ-
λοι ὅμως, ὅστις θέλει ἄς ὑπάγῃ νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ ση-
κωθῇ πρῶτὸ νὰ φάγῃ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν βοσκήν τοὺς
χοίρους τοῦ κυρίου μας. Ἡμεῖς δὲ οἱ δύο, ξένε, θὰ μεί-
νωμεν ἐδῶ εἰς τὴν καλύβην καὶ θὰ διασκεδάζωμεν διη-
γούμενοι πρὸς ἀλλήλους τὰ παθήματά μας. Διότι καὶ εἰς
τὰ παρελθόντα βάσανά του εὐρίσκει ὁ ἄνθρωπος εὐχαρί-
στησιν, ὅταν πολλὰ ἔπαθε καὶ πολλαχοῦ περιεπλανήθη.
Ἄν ἤκουσες, ὑπάρχει ὑπεράνω τῆς Ὀρτυγίας μία νῆ-
σος καλουμένη Συρία, ἣτις δὲν εἶνε τόσον πολυάνθρω-
πος, εἶνε ὅμως λαμπρὸς τόπος μὲ βοσκὰς πολλὰς καὶ
κτήνη πολλὰ, ὅπου πολὺς οἶνος καὶ πολὺς σῖτος πα-
ράγεται. Ἐκεῖ οὔτε πεινά ποτε ὑπάρχει οὔτε ἄλλη τις
ἀσθένεια, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουν εἰς βαθύτατον γῆ-
ρας ἡσυχώτατον θάνατον. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι δύο πό-
λεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ πατήρ μου Κτήσιος.
Ἐδῶ δὲ ἦλθον οἱ Φοῖνικες ἄνθρωποι ἀπατεῶνες μὲ πλοῖον
φορτωμένον διάφορα κοσμήματα. Εἰς τὴν οἰκίαν μας δὲ

ἦτο μία γυνὴ Φοίνισσα ἐκ Σιδῶνος, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγοράσῃ ἀπὸ πειρατὰς ὁ πατὴρ μου, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναθήσῃ τὴν ἀνατροφὴν μου. Μὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ὅταν μίαν ἡμέραν ἐπλυνε μόνῃ, ἐγνωρίσθησαν οἱ Φοίνικες ὅτι εἶνε συμπατριῶται καὶ εἶπον ὅτι εὐχαρίστως θὰ μετέφερον εἰς τοὺς γονεῖς τῆς, οἵτινες ἀκόμα ζῶσιν ἐν Φοινίκῃ ἐν τῷ μέσῳ πολλοῦ πλοῦτου. Ἡ Φοίνισσα εὐχαριστήθη ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ εἶπε νὰ κρατήσωσι τὸ πρᾶγμα μυστικόν, ἕως ὅτου φορτώσωσι πάλιν μὲ πράγματα τὸ πλοῖον. Καὶ ὅτε εἶνε ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσωσι, «τότε ἄς ἔλθῃ λέγει εἰς νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ καὶ ἐγὼ θὰ ἀρπάσω ὅ,τι εὖρω πολύτιμον καὶ θὰ τὸ φέρω πρὸς ὑμᾶς. Θὰ σᾶς φέρω δὲ καὶ τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, ἐν ἐξυπνότατον παιδάκι, τρέχον πάντοτε μαζὴ μου, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖτε νὰ πωλήσητε εἰς μεγάλην τιμὴν πρὸς ξένους ἀνθρώπους.» Ταῦτα εἶπεν ἡ γυνὴ καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Οἱ δὲ Φοίνικες ἔμενον ἐκεῖ ἐν ὀλόκληρον ἔτος, ἕως ὅτου ἐφόρτωσαν πολλὰ πράγματα εἰς τὸ πλοῖον. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς των ἔστειλαν εἰς τὰ ἀνάκτορά μας ἓνα ἐκ τῶν συντρόφων των τὸν πονηρότερον διὰ νὰ πωλήσῃ δῆθεν ἐν περιδέριον χρυσοῦν, ὅπερ ἐν τῷ μεταξύ εἶχε καὶ ἤλεκτρον. Ἡ μήτηρ μου καὶ αἱ ὑπηρέτριαι ἔλαβον τοῦτο εἰς τὰς χεῖρας καὶ θέλουσαι νὰ τὸ ἀγοράσωσι παρετήρουν μετὰ προσοχῆς. Ἀλλὰ τότε ἐπωφελήθη τὴν εὐκαιρίαν ὁ Φοῖνιξ καὶ ἐνευσεν εἰς τὴν γυναῖκα ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ φύγουν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐξετέλεσε τοῦτο, ἐπανήλθεν εἰς τὸ πλοῖον. Ἐκεῖνῃ δὲ λαβοῦσα ἐμὲ ἐκ τῆς χειρὸς μὲ ἐξήγαγεν ἐκ τῆς οἰκίας. Εὖρε δὲ εἰς τὸν πρόδομον τρία πολύτιμα ποτήρια καὶ τὰ ἐπῆρε μαζὴ τῆς κρύψασα αὐ-

τά εἰς τὸν κόλπον τῆς. Ἐγὼ δὲ τὴν ἠκολούθουν ὄλωσ
 ἄκακος. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἤλθομεν καὶ ἡμεῖς εἰς
 τὸ πλοῖον τῶν Φοινίκων. Εὐθὺς τότε ἀνεβίβασαν καὶ ἡ-
 μᾶς εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἔφυγον. Καὶ ἐπὶ ἕξ μὲν ἡμέρας
 ἐπλέομεν καλῶς, ἔχοντες οὐριον ἄνεμον, τὴν ἐβδόμην
 ὅμως ἀσθενεῖ αἴφνης καὶ ἀποθνήσκει ἡ Φοίνισσα. Οἱ δὲ
 ναῦται νεκρὰν ἔρριψαν αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξη-
 κολούθησαν τὸν πλοῦν των, ἐγὼ δὲ ἔμεινα μόνος μὲ
 πικραμμένην καρδίαν. Ἐπὶ τέλους δὲ ὑπὸ τῶν ἀνέμων
 καὶ τῶν κυμμάτων ἐρρίφθημεν εἰς τὴν Ἰθάκην, ὅπου μὲ
 ἠγόρασεν ἐδῶ ὁ Λαέρτιος. Οὕτως εἶδον, ξένε, τὴν γῆν
 ταύτην.»

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς·

«Εὐμαιε, πολὺ μοῦ συνεκίνησες τὴν καρδίαν διηγη-
 θεῖς τὴν συμφορὰν σου. Ἄλλ' εἰς σέ ὁ Ζεὺς ἔδωκεν ἐκ-
 τὸς τοῦ κακοῦ καὶ καλὸν νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν καλοῦ
 ἀνθρώπου, ὅστις σοὶ παρέχει προθύμως καὶ φαγητὸν καὶ
 ποτὸν καὶ νὰ ζῆς ζωὴν καλὴν. Ἐγὼ ὅμως ὁ δυστυχῆς
 πλανῶμαι βλέπεις εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν
 χωρὶς νὰ εὐρίσκω οὐδαμοῦ ἡσυχίαν.»

Τοιαῦτα συνδιαλέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀπεκοι-
 μήθησαν ὀλίγον χρόνον, διότι εἶχεν ἐξημερώση. Οἱ δὲ
 σύντροφοι τοῦ Τηλεμάχου ἔλυσαν τὰ ἱστία, κατεβίβα-
 σαν τὸν ἱστὸν καὶ ἔφερον τὸ πλοῖον κωπηλατοῦντες εἰς
 τὸν λιμένα, ὅπερ δέσαντες διὰ τῶν σχοινίων ἐξῆλθον
 εἰς τὴν ἀκρογιαλιὰν καὶ ἐδείπνησαν.

Τότε εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Τηλέμαχος·

«Σεῖς πηγαίνετε τώρα μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν πόλιν, διότι
 ἐγὼ θὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐξοχὴν νὰ παρατηρήσω τὰ
 πράγματά μου καὶ τὴν ἐσπέραν θὰ ἔλθω εἰς τὴν πόλιν,

ὅπου αὖριον θὰ σᾶς δώσω λαμπρὸν γεῦμα διὰ τὴν καλο-
 σύνην σας τὴν πολλήν· νὰ μὲ συνδράμητε εἰς τὸ ταξείδι-
 ον τοῦτο.» Πρὸς δὲ τὸν Θεοκλύμενον τὸν μάντιν εἶπεν.
 «Ἐὰν εἶχον ἄλλως τὰ πράγματά μου, Θεοκλύμενε, θὰ
 σὲ ἔστελλον νὰ ἔμενες εἰς τὴν οἰκίαν μας. Ἀλλὰ τώρα,
 ὅτε ἐγὼ μὲν δὲν θὰ εἶμαι ἐκεῖ, ἡ δὲ μήτηρ μου μένει εἰς
 τὸ ὑπερῶν, καλλίτερον μοὶ φαίνεται νὰ μεταβῆς, ἀλλα-
 χοῦ ἢ εἰς τοῦ Εὐρυμάχου τὴν οἰκίαν, ἀνδρὸς τιμωμένου
 πολὺ παρά τῶν Ἰθακησίων καὶ πλουσίου, ἢ εἰς τοῦ Κλύ-
 του τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς εἶνε οὗτος ὁ στενὸς
 μου φίλος Πείραιος ὅστις μὲ ἐσυντρέφει εἰς τὸ τα-
 ξείδιον τοῦτο. Ἐνταῦθα νομίζω καλλίτερον νὰ μείνης
 ὅπου θὰ εὖρης μεγάλην φιλοξενίαν, ἕως ὅτου ἔλθω καὶ
 ἐγὼ εἰς Ἰθάκην.» Ὁ Πείραιος ἀπεκρίθη ὅτι εὐχαρίστως
 δέχεται τὸν ξένον κατ' οἶκον καὶ θὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸν
 περιποιηθῆ, ὅσον πολὺν χρόνον καὶ ἂν ἤθελεν ἀπουσι-
 ἀζῆ ὁ Τηλέμαχος. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ μὲν Τη-
 λέμαχος ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας τὰ πέδιλά του ¹ καὶ ἔ-
 λαβεν ἐκ τοῦ πλοίου τὸ δόρυ του, οἱ δὲ ναῦται εἰσηλθόν
 εἰς τὸ πλοῖον, ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια καὶ ἀνεχώρησαν.
 Ἐπειτα ἀνεχώρησε καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ μετ' ὀλίγον
 ἔφθασαν εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου ἦσαν οἱ ἀναρίθμητοι χοῖ-
 ροι, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων κατώκει ὁ ἐξαίρετος καὶ
 ἀφωσιωμένος εἰς τοὺς κυρίους τοῦ χοιροβοσκός.

§ 37 Ο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιοὺς ὡς ἐξημέρωσε, τοὺς μὲν

¹ Ἐντὸς τοῦ πλοίου καὶ εἰς τὴν ἀκρογχιλιᾶν περιεπάτει ἀνυπόδητος.

ὕπνρητας ἐξαπέστειλαν μὲ τοὺς χοίρους εἰς τὴν βοσκήν, αὐτοὶ δὲ ἔμειναν ἐντὸς τῆς καλύβης καὶ παρεσκευάζον τὸ πρόγευμά των, ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς ἤκουσεν ἔξω κτύπον ποδῶν χωρὶς ὅμως οἱ κύνες καθόλου νὰ ὑλακτῆσωσι. Καὶ τότε εὐθὺς λέγει πρὸς τὸν Εὐμαιον: «Εὐμαιε, ἀκούω, κάπποιος ἔρχεται. Βεβαίως ἢ σύντροφός σου ἤτις τῶν γνωρίμων σου, ἀφ' οὗ οἱ κύνες δὲν ὑλακτοῦσι.» Δὲν εἶχε τελειώσῃ τοὺς λόγους τούτους, ὅτε ἐφάνη εἰς τὸ κατώφλιον τῆς καλύβης ὁ Τηλέμαχος. Ὁ Εὐμαιος ἐκπεπληγμένος ἐσηκώθη ἐπάνω καὶ ἔδραμεν εἰς προὔπαντησιν τοῦ κυρίου του, τοῦ ὁποίου ἐφίλησε τὴν κεφαλὴν τοὺς δύο ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς δύο χεῖρας, χύνων ἅμα θερμὰ δάκρυα. Ὅποίαν δὲ ἀγάπην δεικνύει πατῆρ πρὸς υἱὸν μονογενῆ, χάριν τοῦ ὁποίου πολλὰ ὑπέφερε καὶ ἐβασανίσθη, καὶ τὸν ὁποῖον βλέπει ὕστερον ἀπὸ δέκα ἐτῶν ἀποδημίαν, τοιαύτην ἔδειξεν ἤδη καὶ ὁ Εὐμαιος πρὸς τὸν Τηλέμαχον, τὸν ὁποῖον κρατῶν ἐνηγκαλισμένον ἐφίλει πανταχοῦ, ὡς διαφυγόντα ἐκ τοῦ θανάτου. Καὶ κλαίων ἔλεγε τὰ ἑξῆς:

«Ἦλθες, Τηλέμαχέ μου, γλυκύ μου φῶς. Δὲν ἤλπιζον πλέον νὰ σὲ ἐπανίδω. Ἄλλ' ἐλθὲ τώρα ἐντὸς, προσφιλέ μου τέκνον, διὰ νὰ χαρῶ ὀλοφύχως βλέπων σε ἀμέσως ἐλθόντα εἰς τὴν καλύβην μας μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Σὺ δὲν ἔρχεσαι συχνὰ νὰ βλέπῃς τὰ κτήματά σου καὶ τοὺς βοσκούς σου, ἀλλὰ μένεις εἰς τὴν πόλιν. Φαίνεται σοὶ ἀρέσκει νὰ βλέπῃς τὸ κατηραμένον πλῆθος τῶν μνηστήρων.» Πρὸς ταῦτα εὐθὺς ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος ὡς ἑξῆς:

«Πάτερ μου, θὰ γείνη ὅπως λέγεις. Ἐγὼ χάριν σοῦ ἤλθον ἐνταῦθα καὶ διὰ νὰ σὲ ἶδω καὶ διὰ νὰ μάθω παρὰ

σοῦ ἐὰν ἡ μήτηρ μου μένη ἀκόμη εἰς τὰ ἀνάκτορά μας ἢ ἐνυμφεύθη αὐτὴν ἄλλος τις, καὶ ἡ κλίνη τοῦ Ὀδυσσεῦς ἡραχνιασμένη κεῖται ἔρημος.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιος:

«Ὅχι, τέκνον μου, ἡ μήτηρ σου μένει εἰς τὴν οἰκίαν σας, κλαίουσα καὶ στενάζουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν του τὸ δόρυ καὶ ὁ Τηλέμαχος εἰσήλθεν ἐντὸς τῆς καλύβης. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὸ κάθισμά του. Ἄλλ' ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐδέχθη εἰπὼν « κάθισε, ξένη. Ἡμεῖς καὶ ἄλλοῦ εὐρίσκομεν κάθισμα εἰς τὴν καλύβην μας. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ δώσῃ καὶ εἰς ἐμὲ ἐν κάθισμα.» Καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐκάθισε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐκάθισεν ἐπὶ ἄλλου καθίσματος, ὅπερ παρεσκεύασεν αὐτῷ ὁ χοιροβοσκός. Ἐπειτα παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτον καὶ κρέατα ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια εἶχον περισσεύσῃ τὴν προτεραίαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, τότε ἠρώτησεν ὁ Τηλέμαχος· «πάτερ πόθεν σοὶ ἦλθεν ὁ ξένος οὗτος; Ποῖοι τὸν ἔφερον εἰς Ἰθάκην;» Ὁ Εὐμαιος ἀπεκρίθη ὅτι εἶνε ἐκ Κρήτης ἄνθρωπος πολλὰ ἰδὼν καὶ παθῶν. Τοιαύτη ἦτο ἡ τύχη του. Τώρα δὲ πάλιν ἐδραπέτευσεν ἀπὸ ἐν πλοῖον θεσπρωτῶν καὶ ἦλθεν ἐνταῦθα. Ἐγὼ θὰ σοὶ τὸν παραδώσω καὶ κάμε ὅ,τι θέλεις. Ἀπὸ σὲ περιμένει προστασίαν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος:

«Εὐμαιε, ἤξεύρεις πῶς εἶνε τώρα ἡ οἰκία μας. Ἡμικρῶ ἐγὼ νὰ τὸν προστατεύσω, ὅταν οἱ μνηστῆρες τὸν μεταχειρίζονται κακῶς; Καλλίτερον εἶνε νὰ μείνῃ ἐδῶ, ἐγὼ δὲ τοῦ στέλλω καὶ φορέματα καὶ πέδιλα καὶ τροφήν καὶ ὅλα ὅσων ἔχει ἀνάγκην, ἵνα μὴ ἐξοδεύει καὶ σᾶς.»

Κατόπιν δὲ θὰ φροντίσω νὰ τὸν στείλω, ὅπου ἡ καρδιά του ἐπιθυμεῖ. Ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ δὲν τὸ εὐρίσκω καλὸν, διότι οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες δὲν θὰ τὸν ἀφίνωσιν ἤσυχον, ἐγὼ δὲ ταῦτα βλέπων θὰ λυποῦμαι· διότι δὲν εἶνε δυνατὸν εἶς νὰ παλαίσῃ πρὸς πολλοὺς, ὅσον ἀνδρεῖος καὶ ἂν εἶνε, διότι οἱ πολλοὶ εἶνε ἀνδρεῖότεροι.»

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπεν·

«ὦ φίλε, μὲ συγχωρεῖτε νὰ ἀναμιχθῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ὀμιλίαν σας. Ἐμοῦ μὰ τὴν ἀλήθειαν κατασπαράσσεται ἡ καρδιά· ὅταν ἀκούω νὰ πράττωσι τοιαῦτα οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ ἀπορῶ πῶς σὺ τοιοῦτος νέος ἐπιτρέπεις εἰς αὐτοὺς τοιαῦτα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπεθύμουν νὰ μάθω ἂν καὶ σὺ συναινεῖς εἰς ὅλα ταῦτα ἢ ὑποχωρεῖς εἰς τὴν βίαν τοῦ λαοῦ, ὅστις μισεῖ σὲ καὶ θέλει τὴν καταστροφὴν σου. Πῶς; δὲν ἔρχονται πρὸς σὲ βοηθοὶ οἱ ἀδελφοί σου; Αἶ καὶ νὰ ἤμην νέος μάλιστα υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύως ἢ ὁ Ὀδυσσεὺς αὐτὸς καὶ νὰ μοῦ ἔκοπτον ἐχθροὶ τὴν κεφαλὴν, ἂν δὲν ἤρχόμην μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύως καὶ ἂν δὲν ἠφάνιζον τοὺς αὐθάδεις πάντας. Ἀλλὰ καὶ ἂν μὲ κατέβαλον αὐτοὶ μόνον πολλοὶ ὄντες, θὰ προετίμων νὰ ἀποθάνω καλλίτερα εἰς τὰ ἀνάκτορά μου, παρὰ νὰ βλέπω τοιαῦτα ἀνόσια ἔργα καθ' ἡμέραν ἐπαναλαμβανόμενα, νὰ ὑβρίζωνται οἱ ξένοι, νὰ κατασπαταλῶνται τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ νὰ ἀτιμάζεται ἡ οἰκία μου.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος·

«Ἐγὼ, ξένε, δὲν ἔχω ἀδελφούς. Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐγέννησεν ἄλλον υἱόν, καὶ ὁ Λαέρτης πάλιν ἐγέννησε μόνον τὸν πατέρα μου. Αὐτοὶ δὲ οἱ καταστρέφοντες τὸν οἶκόν μου δὲν εἶνε ὁ λαὸς τῆς Ἰθάκης, ὅστις ἐξ ἐναν-

τίας μᾶς ἀγαπᾶ πολὺ, ἀλλὰ πολυάριθμοι εὐγενεῖς καὶ ἐκ τῆς Ἰθάκης καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν παρακειμένων νήσων τῆς Σάμης, τῆς Ζακύνθου καὶ τοῦ Δουλιχίου, οἵτινες φέρονται τοιοῦτοτρόπως διὰ νὰ ἀναγκάσωσι τὴν μητέρα μου νὰ νυμφευθῆ ἓνα ἐξ αὐτῶν. Καὶ δὲν εἶνε παράδοξον νὰ ἐξολοθρευῶσι καὶ ἐμὲ αὐτόν. Ἄλλ' ἢ μήτηρ μου δὲν δύναται οὔτε νὰ ἀρνηθῆ οὔτε νὰ συναινέσῃ καὶ ἀναβάλλῃ τὸ πρᾶγμα μὲ διαφόρους προφάσεις. Ἄλλὰ ποῦ θὰ καταλήξουν ταῦτα ὁ θεὸς ἤξεύρει. Σὺ δὲ, Εὐμαιε, τρέξε εὐθὺς εἰς τὴν πόλιν νὰ εἴπῃς εἰς τὴν μητέρα ὅτι ἐπανῆλθον σῶος ἐκ τῆς Πύλου καὶ ὅτι μένω ἐδῶ. Πρόσεξε ὅμως νὰ μὴ μάθῃ τίποτε κανεὶς ἄλλος διότι πολλοὶ θέλουν τὸ κακόν μου.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Εὐμαιοσ·

«Τὰ ἤξεύρω καὶ τὰ καταλαμβάνω, Τηλέμαχε, ἐννοῶ πῶς πρέπει νὰ φερθῶ. Ἄλλὰ δὲν νομίζεις καλὸν νὰ ἀγγεῖλω μὲ τὸν ἴδιον δρόμον τὴν ἔλευσίν σου καὶ εἰς τὸν Λαέρτην, ὅστις λέγουν ἀφ' ὅτου ἔμαθε τὴν ἀναχώρησίν σου εἰς Πύλον οὔτε τρώγει οὔτε πίνει, ἀλλὰ κλαίει καὶ στενάζει, ἔμεινε δὲ δέρμα καὶ ὀστά;»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος·

«ὦ δυστυχία μας! Ἄλλὰ τί δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ κάμωμεν εἰς τὸν Λαέρτην, Εὐμαιε; Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλέξωσιν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των, ἡμεῖς πρῶτον πάντων θὰ ἐπροτιμῶμεν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πατρός μου καὶ τοῦτο θὰ ἐπαρηγόρει τὸν Λαέρτην. Ἄλλὰ τώρα ὅπως εἶνε τὰ πράγματα, ποῦ νὰ περιπλανᾶσαι σὺ εἰς τοὺς ἀγροὺς ζητῶν τὸν Λαέρτην. Σὺ εἰπέ εἰς τὴν μητέρα μου ὅ,τι σοὶ εἶπον καὶ ἔλα ὀπίσω. Ἡ μήτηρ ὅμως ἄς στείλῃ κρυφᾶ εὐθὺς τὴν οἰκονόμον τῆς οἰκίας

μας πρὸς τὸν γέροντα Λαέρτην διὰ νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ἐπανήλθον.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Εὐμαιὸς ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πέδιλα καὶ ἀνεχώρησε ὁρομαίως.

§ 38 ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ.

Ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ Εὐμαιὸς, ἡ Ἀθηναῖα εὐθὺς λαβοῦσα τὴν μορφήν μεγάλης καὶ ὠραίας γυναικὸς ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τῆς καλύβης εἰς τὴν αὐλήν, ἔνθα ἤθελε νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτοῦ. Ὁ Τηλέμαχος ὁμῶς δὲν ἐνόησε τίποτε, μόνον ὁ Ὀδυσσεὺς ἐνόησε καὶ οἱ κύνες οἵτινες ἰδόντες τὴν θεὰν ἐφοβήθησαν καὶ ἤρξαντο νὰ φεύγωσι πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς καλύβης κλυζώμενοι 1. Ὁ Ὀδυσσεὺς εὐθὺς ἐξῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν καὶ ἐστάθη ἔμπροσθεν τῆς θεᾶς, ἣτις εὐθὺς ἤρξατο νὰ λέγῃ πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς :

«Ὀδυσσεῦ, τώρα πλέον φανέρωσε τὸ σχέδιόν μας εἰς τὸν υἱόν σου ἄνευ ἐπιφυλάξεως ὅτι καὶ οἱ δύο θὰ ἔλθῃτε εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ ἐξολοθρεύσητε τοὺς μνηστῆρας. Καὶ ἐγὼ δὲν θὰ μείνω πολὺν χρόνον μακρὰν ὑμῶν, διότι θέλω νὰ σᾶς βοηθήσω.»

Ἀφ' οὗ δὲ εἶπε ταῦτα ἡ θεὰ ἤγγισεν αὐτὸν μὲ τὴν χρυσῆν τῆς ράβδον καὶ εὐθὺς τὰ μὲν ράκη τοῦ Ὀδυσσεῦς μετεβλήθησαν εἰς λαμπρὰν ἐνδυμασίαν, τὸ δὲ σῶμα ἐγένετο εὐθὺ καὶ ὀρθόν, αἱ δὲ ρυτίδες τοῦ προσώπου ὅλαι ἐξηλείφθησαν καὶ αἱ παρειαὶ ἔγειναν πλήρεις καὶ μελαγχροιναὶ κεκαλυμμέναι περίξ ὑπὸ γενειάδος μαύ-

1 Κλαίοντες ἐκβάλλοντες φωνὰς τοιαύτας ὡσάν νὰ δέρωνται.

ρης. Καὶ ἡ μὲν Ἀθηναῖα, ἀφ' οὗ ἐξετέλεσε τοῦτο, ἔφυγε. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς ἦλθεν εἰς τὴν καλύβην. Ὁ δὲ Τηλέμαχος ὡς εἶδε τὴν τοιαύτην μεταβολὴν ἐξεπλάγη καὶ ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του ἀλλαχοῦ φοβηθεὶς μὴ εἶνε θεός· καὶ εἶπε : «ξένε, τώρα μοὶ φαίνεσαι πολὺ διάφορος ἢ πρότερον. Καὶ βεβαίως θὰ εἶσαι θεός. Ἔσο ἡμῖν ἴλεως καὶ διαφύλαττε ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ ! »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς :

«Ὅχι, δὲν εἶμαι θεός. Εἶμαι ὁ πατήρ σου, διὰ τὸν ὁποῖον σὺ πολλάκις ἀνεστέναζες ἐν ταῖς συμφοραῖς σου». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξερράγη εἰς δάκρυα καὶ ἐφίλησε τὸν υἱὸν του. Ὁ Τηλέμαχος ὁμῶς ἔμενεν ἐκπεπληγμένος καὶ μὴ πιστεύων εἰς τοὺς λόγους τοῦ πατρός του εἶπε :

«Σὺ δὲν εἶσαι ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ πατήρ μου, ἀλλὰ θεός τις, ὅστις μὲ ἐξαπατᾷ διὰ τὸ νὰ κλαίω καὶ ἀναστενάζω ἐπιπερισσότερον. Διότι ποῖος ἄνθρωπος δύναται νὰ πράττῃ τοιαῦτα θαύματα, τὸν γέροντα νὰ μεταποιῇ εἰς νέον ;»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς : «Μὴ θαυμάζης, τέκνον μου, ἐγὼ καὶ οὐδεὶς ἄλλος εἶνε ὁ πατήρ σου. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅστις μετὰ εἴκοσιν ἐτῶν βασάνους καὶ κλύνας ἔρχομαι ἤδη εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄν δὲ πρότερον ἐνεφανίσθην ὡς ἐπαίτης καὶ ἤδη μεταβεβλημένος, τοῦτο γίνεται ὑπὸ τῆς Ἀθηναῖας. Τί δὲν δύνανται οἱ θεοὶ νὰ πράξωσιν, ὅταν θέλωσι !» Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐκάθισε. Ὁ δὲ Τηλέμαχος τότε ἐνηγγαλίσθη εὐθὺς τὸν πατέρα. Καὶ ἤρχισαν ἀμφοτέροι νὰ κλαίουσιν καὶ νὰ θρηνοῦν ὡς τὰ πτηνὰ, τῶν ὁποίων ἀρπάζουσιν τοὺς νεοσσούς των, χωρὶς νὰ λέγωσι λέξιν. Ἐπειτα ἠρώτησεν ὁ Τηλέμαχος : «Ποῖοι σὲ ἔφερον ἐδῶ, πάτερ ;» Οἱ Φαίακες, ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς οἵτινες

μοί ἔδωκαν καὶ λαμπρὰ δῶρα, χαλκὸν χρυσὸν καὶ φορέματα. Ταῦτα ἔκρυψα ἐντὸς σπηλαίου καὶ ἦλθον ἐδῶ κατὰ συμβουλήν τῆς Ἀθηναῆς, ὅπως σκεφθῶμεν περὶ τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων. Ἄλλ' ἔλα εἰπέ μοι πόσοι εἶνε τὸν ἀριθμὸν καὶ ὅποιοι; ἵνα σκεφθῶ ἂν δυνάμεθα ἡμεῖς οἱ δύο μόνοι νὰ τοὺς καταφέρωμεν ἢ θὰ χρειασθῶμεν καὶ ἄλλους.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος :

« Πάτερ, ἔχω ἀκούσῃ περὶ τῆς δόξης σου ὅτι εἶσαι καὶ αἰχμητῆς ἄριστος καὶ σύμβουλος καλός. Ἄλλὰ πολὺ μέγα πρᾶγμα εἶπες καὶ μὲ καταλαμβάνει διὰ τοῦτο ἐκπληξίς. Δὲν εἶνε δυνατόν δύο ἄνθρωποι νὰ πολεμήσωσι πρὸς πολλοὺς καὶ ἀνδρείους. Οἱ μνηστῆρες δὲν εἶνε δέκα ἢ εἴκοσι μόνον, εἶνε πεντήκοντα δύο ἀπὸ Δουλίχιον, εἴκοσι τέσσαρες ἀπὸ τὴν Σάμην, εἴκοσιν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον καὶ δώδεκα ἀπὸ τὴν Ἰθάκην, ἐκτὸς τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες δὲν εἶνε καὶ οὔτοι ὀλίγοι. Ἄν ὅλους τούτους προσβάλωμεν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, φοβοῦμαι μήπως ἀντὶ νὰ βλάψωμεν βλαφθῶμεν ἡμεῖς δεινῶς. Καὶ διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ζητήσωμεν βοήθειαν παρ' ἄλλων, ἂν εἶνε δυνατόν.» « Ἔχομεν, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς, βοηθοὺς τὸν Δία καὶ τὴν Ἀθηναῖαν, οἵτινες θὰ προστατεύσωσι τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα. Σὺ αὔριον πρῶτ' ἔρχεσαι εἰς τὴν πόλιν καὶ συναναστρέφεται μὲ τοὺς μνηστῆρας. Ὑστερον δὲ θὰ φέρῃ καὶ ἐμὲ ὁ χοιροβοσκὸς μεταμορφωμένον εἰς ἐπαίτην καὶ γέροντα. Ὅτι δῆποτε δὲ καὶ ἂν πράξωσι πρὸς ἐμὲ κακὸν οἱ μνηστῆρες καὶ ἂν ἀκόμη μὲ σύρωσιν ἐκ τῶν ποδῶν καὶ μὲ ρίψωσιν ἔξω, τοῦτο νὰ μὴσὲ ὀργίστη καθόλου, ἀλλὰ νὰ τὸ ὑπομείνης καὶ τὸ πολὺ διὰ μάλακῶν λόγων νὰ

προσπαθῆς νὰ πείσης αὐτοὺς νὰ μὴ φέρωνται τοιοῦτο-
τρόπως. Ἄλλ' αὐτοὶ δὲν θὰ ἀκούσουν· διότι πλησιάζει ἡ
ἡμέρα τοῦ θανάτου των. Ἄλλὰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἄν-
θρωπος πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι ἐπανῆλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς οὔ-
τε ὁ Λαέρτης οὔτε ὁ Εὐμαιος οὔτε ἄλλος τις τῶν ὑ-
πηρετῶν, οὐδὲ αὐτὴ ἡ Πηνελόπη. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀνάγκη
νὰ γνωρίζωμεν ἐγὼ καὶ σὺ μόνον.»

§ 39. ΕΠΙΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον οὗτοι συνδιελέγοντο, ἔφθασαν καὶ
οἱ σύντροφοι τοῦ Τηλεμάχου μὲ τὸ πλοῖόν των εἰς τὸν
πολυβαθῆ λιμένα τῆς Ἰθάκης, ὁπόθεν εὐθὺς ἀπέβησαν
εἰς τὴν ξηρὰν ἐξελκύσαντες καὶ τὸ πλοῖον. Ἐπειτα ἤλ-
θον εἰς τὴν πόλιν, τὰ δὲ λαμπρὰ δῶρα μετέφερον εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ Κλυτίου. Ὅπως δὲ καθησυχάσωσι τὴν
Πηνελόπην, ἣτις ἀπαύστως ἔκλαιε διὰ τὸν υἱόν της, ἔ-
στειλαν κήρυκα νὰ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ Τηλέμα-
χος ἐπανῆλθεν ὑγιῆς ἐκ Σπάρτης, καὶ ὅτι ἤδη μετέβη
εἰς τοὺς ἀγροὺς νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰ κτήματά του. Ἐν ᾧ
δὲ ὁ κήρυξ ἔφθασεν εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ὀδυσσεῶς, συνήν-
τησεν ἐκεῖ καὶ τὸν Εὐμαῖον καὶ ἀμφοτέροι εἰσῆλθον
εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ ὁ μὲν κήρυξ ἐνώπιον ὄλων τῶν
ὑπηρετριῶν εἶπεν ὅτι ἐπανῆλθεν ὁ Τηλέμαχος, ὁ Εὐ-
μαιος ὁμῶς ἦλθε πλησίον τῆς Πηνελόπης καὶ εἰπὼν
πάντα ὅσα εἶχε διατάξῃ ὁ υἱός της, ἀνεχώρησεν εὐθὺς
εἰς τοὺς χοίρους του. Οἱ δὲ μνηστῆρες ὡς ἤκουσαν ὅτι
ἐπανῆλθεν ὁ Τηλέμαχος ἐταράχθησαν καὶ λύπη κατέ-
λαβε τὴν ψυχὴν των. Καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆλθον τῆς αἰ-

θούσης και καθίσαντες ἐν τῇ αὐλῇ πρὸ τῶν θυρῶν ἐσκέπτοντο περὶ τούτου. Πρῶτος δὲ ὁ Εὐρύμαχος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«ὦ φίλοι, οὐδεὶς ἐπίστευεν ὅτι ὁ Τηλέμαχος μὲ τὴν αὐθάδειάν του θά διεπέραινε τὸ ταξειδίον. Ἀλλὰ τώρα πρέπει νὰ στείλωμεν πλοῖον διὰ νὰ καλέσωμεν ἐκείνους ἐκ τῆς ἐνέδρας νὰ ἐπιστρέψωσι.» Δὲν εἶχον δὲ τελειώσῃ τὸν λόγον, ὅτε ὁ Ἀμφίνομος στραφείς πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης εἶδε πλοῖον εἰσερχόμενον εἰς τὸν λιμένα καὶ τοὺς ναύτας συστέλλοντας τὰ ἱστία. Καὶ εὐθὺς ἤρχισε νὰ γελᾷ ἐκ καρδίας λέγων: «Μὴ στέλλωμεν πλέον εἰδῆσιν, διότι ἰδοὺ αὐτοὶ ἔφθασαν. Ἡ θεὸς τις εἶπε τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἢ καὶ αὐτοὶ εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των τὸ πλοῖον παρερχόμενον, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ φθάσωσι.»

Πάντες ὡς ἤκουσαν ταῦτα ἔδραμον εἰς τὴν παραλίαν καὶ ὑποδεχθέντες τοὺς φίλους των ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἀγορὰν μόνοι, μὴ ἐπιτρέποντες εἰς οὐδένα οὔτε νέον οὔτε γέροντα νὰ παρευρεθῇ ἐκεῖ. Πρῶτος δὲ ὁ Ἀντίνοος ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐνέδρας ἤρχησε νὰ ὀμιλῇ ταῦτα:

«Μοὶ φαίνεται παράδοξον, φίλοι μου, πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος διέφυγε τὸν θάνατον. Τὴν ἡμέραν ἔθετον σκοποὺς κατὰ διαδοχὴν εἰς ὅλας τὰς ὑψηλοτέρας ἄκρας τῆς νήσου. Ἄμα δὲ ἔδυεν ὁ ἥλιος, οὐδεμίαν νύκτα ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλ' ἐπλέομεν μὲ τὸ πλοῖόν μας εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ ἐπιτύχωμέν που τὸν Τηλέμαχον καὶ νὰ τὸν φονεύσωμεν. Καὶ ἄς χρεωστῇ χάριν εἰς τὸν θεόν, ὅστις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς χειρᾶς μας καὶ τὸν ἔφερεν ἐδῶ σῶον. Ἀλλ' ἡμεῖς πρέπει καὶ ἐδῶ νὰ μὴ τὸν ἀφήσωμεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ ζῆ. Διότι

ἐν ὅσῳ αὐτὸς ὑπάρχει δὲν θὰ κατορθώσωμεν τίποτε. Αὐτὸς εἶνε ἄνθρωπος νοήμων, ὁ δὲ λαὸς δὲν μᾶς ἀγαπᾷ τώρα καὶ παρὰ πολὺ. Ἐλάτε λοιπὸν, πρὶν συγκαλέσῃ τὸν λαὸν καὶ μᾶς ἐκθέσῃ ὡς δολοφόνους καὶ πάθωμεν τὰ χειρότερα, νὰ προλάβωμεν νὰ τὸν φονεύσωμεν. Ἐπειτα διανέμομεν μεταξύ μας τὴν περιουσίαν του καὶ τὴν Πηνελόπην λαμβάνει σύζυγον εἷς ἐξ ἡμῶν. Ἄν δὲ ἡ γνώμη αὕτη δὲν σᾶς ἀρέσκῃ τότε ἄς φύγωμεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν του καὶ ἄς μὴ τρώγωμεν τὰ ἀγαθὰ του. Καὶ ἕκαστος ἄς προσπαθήσῃ διὰ τῶν δώρων νὰ προσελκίσῃ τὴν ἀγάπην τῆς βασιλίσσης καὶ νὰ τὴν συζευχθῇ.»

Ταῦτα εἶπε, πάντες δὲ ἐτήρουν ἄκραν σιωπὴν. Μόνον ὁ Ἀμφινόμος ἐκ Δουλιχίου, ἀνὴρ καὶ μὲ νοῦν καὶ μὲ ἀρετήν, ἔλυσε τὴν σιωπὴν καὶ εἶπε: «ὦ φίλοι, ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδέποτε θὰ ἀπεφάσιζον νὰ φονεύσω τὸν Τηλέμαχον. Εἶνε στυγερὸν νὰ φονεύωνται οἱ βασιλεῖς. Ἄλλ' ἄς ἐρωτήσωμεν τὸν θεὸν καὶ ἂν μᾶς ἐπιτρέπῃ τοῦτο, τότε ἐγὼ μόνος μου θὰ τὸν φονεύσω, ἂν ὅμως τοιαῦτα πράγματα ἀπαγορεύωνται, τότε πρέπει νὰ παύσωμεν καὶ νὰ τὰ σκεπτώμεθα.» Οἱ λόγοι τοῦ Ἀμφινόμου ἤρσαν εἰς ὄλους. Εὐθύς δὲ διέλυσαν τὸν σύλλογον καὶ ἦλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεῶς.

Ἄλλ' ἡ Πηνελόπη μαθοῦσα παρὰ τοῦ κήρυκος Μένδοντος ὅτι οἱ μνηστῆρες συνεσκέφθησαν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Τηλεμάχου, κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερώου εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι καὶ πλήρης ἀγανακτήσεως ὠμίλησε πρὸς τὸν Ἀντίνοον ταῦτα:

«Ἀντίνοε, ὕβριστὰ, κακοῦργε, σὲ λέγουν ἐν Ἰθάκῃ ἄριστον μεταξύ τῶν ὀμηλίκων σου κατὰ τὸν νοῦν καὶ τοὺς λόγους· ἀλλὰ σὺ οὐδόλως εἶσαι τοιοῦτος. Διὰ τί,

ὦ παράφρον, σκέπτεσαι νὰ φονεύσης τὸν Τηλέμαχον. Οὕτως ἀποδίδεις τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκαμε πρὸς τὸν πατέρα σου, ὅτε οἱ Ἰθακήσιοι ἤθελον νὰ τὸν σπαράξωσι, διότι ὁμοῦ μὲ τοὺς Ταφίους εἶχε διαρπάσῃ τὴν χώραν τῶν συμμάχων μας Θεσπρωτῶν, καὶ τὸν προσέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ; Αὐτοῦ τὴν οἰκίαν τώρα σὺ ἀντὶ τῆς χάριτος ἐκείνης καταστρέφεις καὶ ζητεῖς νὰ νυμφευθῆς τὴν γυναῖκα καὶ νὰ φονεύσης τὸν υἱόν, ἐμὲ δὲ ρίπτεις εἰς μέγα πένθος. Ἀλλὰ σὲ συμβουλεύω νὰ παύσης ἐμπόδιζε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους.»

Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Εὐρύμαχος:

«Ἡσύχασε, ὦ βασίλισσα, καὶ μὴ σκέπτεσαι τοιαῦτα πράγματα. Ἐν ὧσιν ἐγὼ ζῶ καὶ ἔχω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀνοιχτούς δὲν θὰ τολμήσῃ οὐδέποτε ἄνθρωπος νὰ βάλλῃ χεῖρα εἰς τὸν υἱόν σου· διότι εὐθὺς θὰ ρεύσῃ τὸ αἷμά του περὶ τὸ δόρυ μου. Ἐνθυμοῦμαι πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ ἐκράτησε πολλάκις εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ μοὶ ἔδιδε κρέας ψητὸν εἰς τὰς χεῖρας, μὲ ἐπότιζε δὲ οἶνον. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν Τηλέμαχον ἀγαπῶ ὡς ἀδελφόν μου καὶ δὲν πρέπει καθόλου νὰ φοβῆσαι θάνατον ἀπὸ τοὺς μνηστήρας.» Ταῦτα ἔλεγε διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν Πηνελόπην, αὐτὸς ὅμως εἶχε ὀλεθρίας σκέψεις εἰς τὸν νοῦν του.

Ἡ Πηνελόπη ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῶον, ἔνθα ἔκλαιε τὸν ἠγαπημένον σύζυγόν της μέχρις ὅτου ἀπεκοιμήθη. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως καὶ ὁ Τηλέμαχος ἐν τῇ καλύβῃ εἶχον σφάξην χοῖρον ἐνὸς ἔτους καὶ παρεσκευάζον τὸ ἑσπερινὸν φαγητὸν των. Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ ὁ Εὐμαιὸς ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς πόλεως. Ὅπως δὲ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ ἀναγγεῖλῃ τοῦτο

εἰς τὴν Πηνελόπην, ἣ Ἀθηναῖα μετέβαλε τὸν Ὀδυσσεά
 πάλιν καὶ κατὰ τὴν μορφήν καὶ κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν
 εἰς γέροντα ἐπαίτην. Τότε ὁ Τηλέμαχος πρῶτος εἶπε
 πρὸς τὸν χοιροβοσκόν :

« Ἦλθες, Εὐμαιε. Τί νεώτερα ἀπὸ τὴν πόλιν; Ἐπα-
 νήλθον οἱ μνηστήρες ἐκ τῆς ἐνέδρας ἢ φυλάττουσιν ἀ-
 κόμη νὰ περάσω ἀπ' ἐκεῖ ; »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη, Εὐμαιε :

« Δὲν ἐφρόντισα διὰ ταῦτα νὰ ἐξετάσω· ἐγὼ ἐκύττα-
 ζα νὰ φέρω τάχιστα τὴν εἶδησιν καὶ νὰ ἐπανέλθω ἐν-
 ταῦθα. Ἀλλὰ μὲ ἐπρόλαβεν ἄλλος καὶ τὸ εἶπεν ἐσταλ-
 μένος ἀπὸ τοὺς συντρόφους σου, μὲ τὸν ὁποῖον μαζῆ
 εἰσήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ὅτε δὲ ἐπέστρεφον ἀπὸ τὸν
 λόφον τοῦ Ἑρμοῦ εἶδον νὰ ἀράζῃ πλοῖον πλήρες ἀν-
 δρῶν ἐνόπλων· ὑπέθεσα δὲ ὅτι θὰ εἶνε ἐκεῖνοι, ἀλλὰ δὲν
 ἤξεύρω καλά. »

Ὁ Τηλέμαχος ἐμειδίασε βλέψας εἰς τὸν πατέρα του
 κρυφᾶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκόν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤτοιμάσθη
 τὸ φαγητὸν καὶ φαγόντες ἐκοιμήθησαν.

§ 40 ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΕΙΣ ΙΘΑΚΗΝ.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ πρῶτὸς ὁ Τηλέμαχος θέλων νὰ με-
 ταβῆ εἰς τὴν πόλιν, ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας τὰ πέδιλά του,
 ἔλαβε τὸ δόρυ του καὶ εἶπε πρὸς τὸν χοιροβοσκόν του :

« Πάτερ μου, ἐγὼ θὰ ἔλθω εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὲ ἴδῃ
 ἡ μήτηρ μου· διότι τότε αὐτὴ θὰ παύσῃ νὰ κλαίῃ καὶ
 θρηνηῖ. Ὡς πρὸς δὲ τὸν ξένον ὁδήγησε τὸν δυστυχῆ εἰς
 τὴν πόλιν νὰ ἐπαιτήσῃ καὶ θὰ τῷ δώσῃ, ὅστις εὐχαρι-
 στεῖται καὶ φαγητὸν καὶ ποτόν. Ἐγὼ δὲ εἰς τοιαύτην

θέσιν εύρισκόμενος δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ μαζεύσω εἰς τὴν οἰκίαν μου ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν κακοφαίνεται τοῦτο εἰς τὸν ξένον, μοὶ εἶνε ἀδιάφορον· ἐγὼ ἀγαπῶ νὰ λέγω πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. 1

Πρὸς ταῦτα εἶπε καὶ ὁ Ὀδυσσεύς :

«ὦ φίλε μου, καὶ ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μένω ἐδῶ, διότι εἰς τὸν πτωχὸν καλλίτερον εἶνε νὰ ἐπαιτῆ εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐπειτα δὲν εἶμαι καὶ νέος πλέον διὰ νὰ δύναμαι νὰ ἐκτελῶ ὅ,τι θέλημα ἐπιθυμεῖ ὁ κύριός μου. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θὰ ἔλθω εἰς τὴν πόλιν ὁμοῦ μὲ τὸν Εὐμαῖον. Ἀλλὰ θὰ μείνω ἀκόμη ἀλίγον χρόνον ἐνταῦθα νὰ πυρωθῶ εἰς τὸ πῦρ, νὰ ζεστάνη δὲ καὶ ἡ ἡμέρα· διότι τὰ φορέματά μου εἶνε ἄθλια καὶ φοβούμαι μὴ μὲ βλάβῃ ἢ πρῶϊνὴ πάχνη², ἢ δὲ πόλις λέγουν ὅτι εἶνε μακράν.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Τηλέμαχος ἀνεχώρησε καὶ ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός του. Ὡς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἀπέθεσε τὸ δόρυ, ἡ Εὐρύκλεια πρώτη εἶδεν αὐτὸν καὶ πλήρης χαρᾶς ἔδραμεν καὶ ἐφίλει τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους, καὶ αἱ ἄλλαι ὑπηρέτριαι ἔχαιρον ὄλαι διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Τηλεμάχου. Ἡ δὲ Πηνελόπη ὡς ἤκουσεν ὅτι ἦλθεν ὁ Τηλέμαχος κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερώου καὶ ἐναγκαλισθεῖσα τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν τῆς ἐφίλησε τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς δύο ὀφθαλμούς καὶ εἶπεν· «ἦλθες, Τηλέμαχέ μου, καλὸν μου τέκνον. Δὲν ἤλπίζον νὰ σε ἶδω πλέον, μετέβης εἰς Πύ-

1 Ἡ σκληρότης ἐνταῦθα τοῦ Τηλεμάχου εἶνε προσποιητὴ ἕνεκα τοῦ Εὐμαίου, ὅπως μὴ αὐτός ὑποπτεύσῃ τι καὶ ἀναγνωρίσῃ τὸν ξένον.

2 Ἐγένοντο ταῦτα κατὰ φθινόπωρον.

λον κρυφᾶ διὰ νὰ μάθῃς περὶ τοῦ καλοῦ πατρός σου. Εἰπέ μοι, τί ἔμαθες.»

Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος : «Μῆτέρ μου, ἄφες με ἤσυχον, βλέπεις δὲν ἔπαθον τίποτε. Ἄλλὰ σὺ, ἀφ' οὗ λουσθῆς καὶ ἐνδυθῆς καθαρά φορέματα τάξε εἰς τοὺς θεοὺς μεγάλας θυσίας, νὰ μὴ ἀφήσουν ἡμᾶς ἄνευ ἱκανοποιήσεως. Ἐγὼ δὲ θὰ ὑπάγω εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ προσκαλέσω ἓνα ξένον, ὅστις ἐκεῖθεν μὲ ἠκολούθησεν ἐρχόμενος ἐνταῦθα. Τοῦτον εἶπα νὰ φιλοξενήσῃ καὶ περικοιμηθῇ ὁ Πείραιος, ἕως ὅτου ἔλθω καὶ ἐγώ.»

Ἡ Πηνελόπη εὐθὺς ἐξετέλεσε τοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ τῆς, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπορεύθη εἰς τὴν ἀγορὰν. Ἡ Ἀθηναῖα ἐπέχυσεν ἐπ' αὐτοῦ θεῖαν χάριν καὶ ὁ λαὸς παρετήρει τοῦτον μετὰ θαυμασμοῦ. Τότε καὶ οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες τὸν περιεκύκλωσαν εἰς τὸ φανερόν μὲν λέγοντες λόγους γλυκεῖς, πράγματι ὅμως ἔχοντες κακοὺς σκοπούς. Ἄλλ' ὁ Τηλέμαχος ἀφῆκεν αὐτοὺς καὶ ἦλθε πρὸς τοὺς πατρικούς του φίλους τὸν Μέντορα, τὸν Ἄντιφον καὶ Ἀλιθέρσην, οἵτινες ἠρώτων τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ταξειδίου του. Ἐπειτα ἦλθε καὶ ὁ Πείραιος μὲ τὸν ξένον, ὃν εὐθὺς ἐχαιρέτισεν ὁ Τηλέμαχος καὶ ἐκάθισε πλησίον του. Ὁ δὲ Πείραιος εἶπε : «Τηλέμαχε, στῆλε εἰς τὴν οἰκίαν μου ἀνθρώπους σου νὰ λάβῃς τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα σοὶ ἔδωκεν ὁ Μενέλαος.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος :

«Πείραιε, βλέπεις πῶς εἶνε τὰ πράγματά μου. Καλλίτερον νὰ μένουν ταῦτα εἰς τὴν οἰκίαν σου· διότι οἱ μνηστῆρες ζητοῦν νὰ μὲ φονεύσουν καὶ νὰ διαμοιρασθῶσι τὰ κτήματά μου μεταξύ των. Καὶ ἂν κατορθώσουν τοῦτο, τότε καλλίτερα νὰ χαρῆς σὺ τὰ δῶρα ταῦ-

τα ἢ ἐκεῖνοι. Ἄν ὁμως ἐκεῖνοι καταστραφῶσι, τότε τὰ φέρεις εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ σὺ χαίρων πρὸς φίλον σου χαίροντα.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπορεύθησαν αὐτὸς καὶ ὁ ξένος εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου λουσθέντες καὶ νιφθέντες κατὰ τὰ εἰθισμένα ἐκάθισαν νὰ φάγουν. Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὅσον ἐπεθύμει ἕκαστος, ἡ Πηνελόπη, ἥτις ἐκάθητο ἀντικρὺ των νήθουσα μὲ τὴν ἡλακάτην, ἤρχισε νὰ λέγῃ τὰ ἑξῆς :

«Τηλέμαχε, ἐγὼ διατὶ νὰ κάθημαι ἐδῶ, θὰ ἀναβῶ ἐπάνω εἰς τὴν πολυστένακτον κλίνην μου, τὴν ὁποίαν καθ' ἑκάστην βρέχω μὲ τὰ δάκρυά μου, ἀφ' ὅτου ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνεχώρησε μὲ τοὺς Ἀτρεΐδας εἰς Τροίαν. Σὲ ἠρώτησα, πρὶν ἔλθουν ἐντὸς οἱ μνηστῆρες ἂν ἤκουσες πού τι περὶ τοῦ πατρός σου, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησες νὰ μοὶ εἴπῃς τίποτε.»

Ὁ Τηλέμαχος διηγεῖται ὅλας τὰς περιποιήσεις, ὅσαι ἐγένοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν Πύλῳ καὶ ἐν Σπάρτῃ. Περὶ δὲ τοῦ πατρός του λέγει τοῦτο μόνον ἤξευρεν ὁ Μενέλαος κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Πρωτέως ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς διατρίβει ἐν τῇ νήσῳ Ὠγυγία εἰς τὰ μέγαρα τῆς Καλυψοῦς λυπούμενος διότι δὲν ἔχει πλοῖον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ Πηνελόπη συνεκινήθη ταῦτα ἀκούσασα. Ὁ δὲ μάντις Θεοκλύμενος ἐπαρηγόρησε τὴν Πηνελόπην διασχυρισθεὶς ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς εὕρισκεται ἐντὸς τῆς Ἰθάκης.

§ 41 ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΜΕΓΑΡΟΙΣ ΤΟΥ.

Ἐν ᾧ ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος τοιαῦτα ὠμί-

λου, οί μνηστῆρες ἐν τῇ λιθοστρώτῳ αὐλῇ ἐτέρποντο
ρίπτοντες τὸν δίσκον καὶ τὸ ἀκόντιον. Ὅτε δὲ ἦλθον
τὰ σφακτὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν, τότε ἀφῆκαν τὰς διασκεδά-
σεις καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον νὰ σφά-
ξωσι τὰ πρόβατα, τὰς αἰγας τοὺς σιτευτοὺς χοίρους καὶ
μίαν βοῦν καὶ νὰ παρασκευάσωσι τὸ δεῖπνόν των. Κατ'
αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον εἶπεν ὁ Εὐμαιος πρὸς τὸν Ὀδυσσεά:

«ὦ ξέने, καιρὸς τῶρα νὰ φύγωμεν διὰ τὴν πόλιν,
εἰς τὴν ὁποίαν τόσον πολὺ ἐπιθυμεῖς νὰ μεταβῆς. Τί
καλὸν θὰ ἦτο δι' ἐμὲ νὰ ἔμενες ἐδῶ διὰ νὰ προσέχῃς
τὴν καλύβην. Ἄλλ' ὁ κύριός μου διέταξεν ἄλλο καὶ
πρέπει νὰ ὑπακούσω, διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν κατόπιν ἐπιπλή-
ξεις, τὸ ὁποῖον δὲν μοὶ ἀρέσκει καθόλου. Ἔλα λοιπὸν
νὰ πηγαίνωμεν. Ὁ καιρὸς ἦλθε καὶ ἐπέρασε μάλιστα,
καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμεν, διότι κατὰ τὴν ἐσπέραν θὰ
εἶνε ψῦχος περισσότερον.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς:

«Καλὰ λέγεις, Εὐμαιε, νὰ ἀναχωρήσωμεν ἀμέσως.
Ἄλλὰ δὸς μοι ἂν ἔχῃς ράβδον τινὰ κομμένην διὰ νὰ
στηρίζωμαι; διότι λέγουν ὅτι ἡ ὁδὸς εἶνε πολὺ ὀλισθη-
ρά.» Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκρέμασεν εἰς τοὺς ὤμους του τὴν
κατεσχισμένην ἀθλίαν πήραν. Ὁ δὲ Εὐμαιος τῷ ἔδωκε
καλὴν βακτηρίαν καὶ ἀνεχώρησαν. Ὅταν δὲ ἔφθασαν
πλησίον τῆς πόλεως εἰς τὴν κρήνην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐ-
λάμβανον ὕδωρ οἱ ἄνθρωποι, ἐκεῖ συνήντησαν καὶ τὸν
Μελάνθιον ὁμοῦ μετὰ δύο ἄλλων ὑπηρετῶν φέροντα εἰς
τοὺς μνηστῆρας ἐκ τοῦ ποιμνίου ἐκλεκτὰς αἰγας. Ὁ δὲ
Μελάνθιος ὡς τοὺς εἶδεν ἤρχισε νὰ λέγῃ τοὺς ἐξῆς ἀ-
πρεπεῖς λόγους:

«Καλὰ λέγουν, ἰδοὺ ὁ ἄθλιος ὀδηγεῖ τὸν ἄθλιον. Ὁ

θεὸς συντροφεύει πάντοτε τὸν ὅμοιον μὲ τὸν ὅμοιον. Ποῦ μᾶς τὸν πᾶς αὐτὸν τὸν καταφαγαῖν, καὶ σὺ παληάνθρωπε, τὸν σικχαμερὸν ζήτουλαν, τὸν σαχανογλύφον, τὸν ὁποῖον εἰς οἵανδ' ἴποτε θύραν θελήσης εὐρίσκεις νὰ ζητῆς νὰ χάψη κομμάτια. Δὲν μοὶ τὸν δίδεις νὰ μοὶ καθαρίζω τοὺς σταύλους καὶ νὰ ρίπτῃ κλάδους εἰς τὰ ἐρίφια καὶ ἐγὼ θὰ τῷ δίδω νὰ πίνῃ τυρόγαλα διὰ νὰ παχύνουν οἱ μηροὶ του. Ἄλλ' ἡ ἐργασία δὲν θὰ τῷ ἀρέσῃ διότι ἔμαθε νὰ γεμίζῃ διὰ τῆς ἐπαιτίας τὴν ἀπλήρωτον κοιλία του. Ἄλλ' ἄκουσε, ἂν ἔλθῃ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύς, αἱ πλευραὶ του θὰ σπάσουν χωρὶς ἄλλο πολλὰ σκαμνία, τὰ ὁποῖα θὰ διευθυνθῶσιν ἐπάνω του.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους διαβαίνων πλησίον ἐλάκτισε τὸν Ὀδυσσεῖα ἐπὶ τῶν ὀσφύων. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς ὑπέμεινε γενναίως τὴν ὕβριν ταύτην, εἰ καὶ ἠδύνατο δι' ἑνὸς κτυπήματος κατὰ κεφαλῆς νὰ ρίψῃ κατὰ γῆς τὸν ἄθλιον. Ὁ Εὐμαιοὺς ὁμῶς ἠγανάκτισε πολὺ καὶ εἶπεν: «ὦ νὰ ἤρραχτο, ἄθλιε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ νὰ ἔβλεπες τότε τὴν συμφορὰν σου! Περιφέρεσαι ὄλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀφίνεις τὰ ποίμνια ἄνευ ἐπιτηρήσεως νὰ καταστρέφονται.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Μελάνθιος·

«Τί λόγοι εἶνε οὗτοι τοὺς ὁποῖους λέγει ὁ ἐπίτριπτος κύων, τὸν ὁποῖον μίαν ἡμέραν θὰ τὸν ἀρπάσω καὶ θὰ τὸν φέρω μακρὰν τῆς Ἰθάκης νὰ τὸν πωλήσω καὶ νὰ ὠφεληθῶ. ὦ ποῦ νὰ ἀπέθνησκεν ἢ νὰ ἐφονεύετο ὑπὸ τῶν μνηστήρων καὶ ὁ Τηλέμαχος ὅπως ἀπωλέσθη καὶ ὁ πατήρ του.» Ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα ἐπορεύθη ταχέως εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου εἰσελθὼν ἐκάθισε μετὰ τῶν μνηστήρων ἀντικρὺ τοῦ Εὐρυμάχου τὸν ὁποῖον ἠγάπα πολὺ.

Εὐθύς δὲ τῷ παρετέθησαν καὶ κρέατα καὶ ἄρτος νὰ φάγη. Ἦδη δὲ εἶχον πλησιάσει τὰ ἀνάκτορα καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιὸς καὶ ἤκουσαν τὸν ἦχον τῆς φόρμιγγος, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἀοιδὸς Φῆμιος ἤρχιζε τὸ ἄσμα του. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε τὸν χοιροβοσκὸν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ εἶπεν: «Εὐμαιε, θεβαίως αὕτη ἐδῶ θὰ εἶνε ἡ μεγαλοπρεπὴς οἰκία τοῦ Ὀδυσσεύς. Εὐκόλως διακρίνεται μεταξὺ τῶν ἄλλων. Τί ἔκτασιν ποῦ ἔχει, πόσον ἡ αὐλὴ εἶνε τεχνικῶς κατεσκευασμένη καὶ τί στερεαὶ θύραι εἶνε ἐκεῖναι. Δὲν ἠμπορεῖ ἄνθρωπος νὰ τὴν παραβιάσῃ εὐκόλως. Ὑποθέτω δὲ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ εὐωχοῦνται ἐκεῖ, διότι μοῦ ἦλθε κνῖσα, ἀκούω δὲ καὶ φόρμιγγα, τὸν ἀχώριστον σύντροφον τῆς τραπέζης.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιὸς :

«Τίποτε δὲν σοῦ διαφεύγει, ξένε, ἀληθῶς εὐωχία γίνεται. Ἄλλὰ τῶρα νὰ σκεφθῶμεν ἐδῶ· ἡ πῆγαινε σὺ ἔμπρὸς καὶ ἐγὼ ἔρχομαι κατόπιν μόνος, ἢ ἂν θέλῃς, ἄφες νὰ προπορευθῶ ἐγὼ καὶ σὺ περιμένεις ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἔρχεσαι. Μὴ βραδύνης ὅμως πολὺ νὰ ἔλθῃς, μὴ σὲ ἴδῃ κἀνεὶς ἐκτὸς καὶ σὲ διώξῃ ἢ σὲ κακοποιήσῃ. Τί λέγεις ;»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς :

«Πῆγαινε, Εὐμαιε, καὶ ἐγὼ περιμένω ἐδῶ. Ἀπὸ κτυπήματα καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας ταλαιπωρίας εἶμαι συνειθισμένος ὥστε καὶ ἐδῶ ἂν μοὶ εἶνε πεπρωμένον νὰ πάθω τι, θὰ ὑπομείνω καὶ τοῦτο, ἀρκεῖ μόνον νὰ μοὶ δώσουν κάτι τι διὰ νὰ γεμίσω τὴν γαστέρα, τὴν ὁποίαν ἄλλως δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ δαμάσῃ.»

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τοιαῦτα συνδιελέγοντο, κύων τις ἐξήπλωμένος ἐσήκωσε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα. Ἦτο

ὁ Ἄργος, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεὺς αὐτὸς εἶχεν ἀνεθρέψη, πρὶν μεταβῆ εἰς Τροίαν καὶ τὸν ὁποῖον δὲν ἐχάρη. Τὸν κύνα τοῦτον ἀπέλυον ἄλλοτε οἱ νέοι εἰς κυνήγιον ἀγρίων αἰγῶν ἐλάφων καὶ λαγῶν. Τότε ὅμως ἀπόντος τοῦ κυρίου του ἔκειτο ἐπὶ πολλῆς κόπρου ἡμιόνων καὶ βοῶν, ἧτις ἦτο κεχυμένη ἔμπροσθεν τῶν θυρῶν διὰ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὴν οἱ δοῦλοι νὰ κοπρίσωσι τοὺς ἀγρούς. Ἐνταῦθα ἔκειτο ὁ Ἄργος γεμᾶτος ἀπὸ ζῶφια. Καὶ ὡς εἶδε τὸν Ὀδυσσεῖα πλησίον, ἔσεισε τὴν οὐρὰν καὶ κατέβασε τὰ ὦτα διότι δὲν ἠδύνατο ἀπὸ ἀδυναμίαν νὰ τρέξῃ ἐπάνω εἰς τὸν κύριόν του. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐλυπήθη καὶ στρέψας τὸ πρόσωπόν του ἐκαθάρισε τὰ δάκρυά του χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τίποτε ὁ Εὐμαιος καὶ εἶπεν :

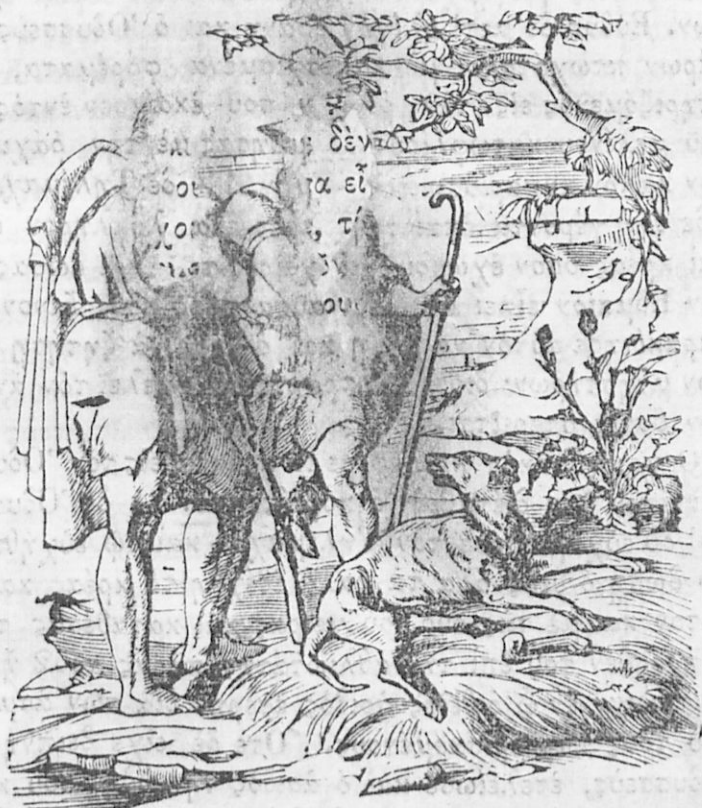
«Εὐμαιε, ἰδὲ πῶς ἐκεῖνος ὁ σκύλος κεῖται εἰς τὴν κόπρον. Ἐχει σῶμα μὲν ὠραῖον, ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ἂν ἦτο καὶ ἀπὸ τοὺς ταχεῖς κύνας ἢ ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους διατηροῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ οἱ εὐγενεῖς πρὸς στολισμόν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη, Εὐμαιέ μου χοιροβοσκέ :

«Ὁ σκύλος οὗτος, ξένε, εἶνε ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς ὅστις μᾶς ἀπέθανε μακρὰν. Ἄν τὸν ἐβλεπες τότε πῶς τὸν ἀφῆκεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπερχόμενος εἰς Τροίαν, θὰ ἐθαύμαζες τὴν ταχύτητα καὶ δύναμίν του. Ὅ,τι θηρίον ἀγρίον καὶ ἂν ἐβγαζεν, ἦτο ἀδύνατον νὰ τοῦ φύγῃ. Ἦτο δὲ καὶ ἄριστος ἰχνηλάτης. Ἀλλὰ τῶρα βλέπεις εὐρίσκειται εἰς τοιαύτην ἀθλιότητα, διότι ὁ μὲν κύριός του ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος, αἱ δὲ ὑπηρέτριαι δὲν φροντίζουσι καθόλου δι' αὐτόν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ δοῦλοι, ξένε, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ κύριος, δὲν κάμνουν ἀφ' ἑαυτῶν

ὅ,τι πρέπει. Διότι ὁ θεός, ὅταν ὁ ἄνθρωπος γείνη δοῦλος, στερεῖ αὐτὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς.»

Ἄφ' οὗ εἶπε ταῦτα εἰσῆλθεν εἰς τὰ μέγαρα πρὸς τοὺς μνηστῆρας. Ὁ Ἄργος ὁμῶς ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπέθανεν εὐθύς ὡς εἶδε μετὰ εἴκοσιν ἔτη τὸν περιλημμένον κύριόν του.

Ἁ Ἄργος ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα.

§ 42 ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ.

Ὁ Τηλέμαχος πρῶτος εἶδε τὸν χοιροβοσκὸν ἐρχόμενον εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ καθίσῃ πλησίον. Ὁ δ' Εὐμαιοὺς κατεσταλμένως ἔλαβε σκαμνίον ἐκεῖ κείμενον καὶ καθίσας ἀντικρὺ τοῦ Τηλεμάχου ἤρξατο νὰ τρώγῃ ἐκ τῶν παρατιθέντων αὐτῷ φαγητῶν. Εὐθύς δὲ μετ' ὀλίγον ἐφάνη καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, εἰς γέρον πτωχότατος μὲ κατεσχισμένα φορέματα, ὅστις στηριζόμενος εἰς τὴν ῥάβδον τοῦ ἐκάθισεν ἐντὸς ἐπὶ τοῦ μελίνου κατωφλίου ὑνατμβήσας μὲ τὴν ῥάχιν εἰς τὸν καλὸν κυπαρίσσιον. Ὁ μὲν 1 ὅτε δὲ Τηλέμαχος ὡς εἶδε τὸν γέροντα ἐπαίτην ὕβριεν ἕνα λόκληρον ἄρτον καὶ κρέας ὅσον ἐχώρουν αἱ ἰχειρές του καὶ δώσας εἰς τὸν Εὐμαιοὺς εἶπε: «Φέρε νοαῦτα πρὸς τὸν ξένον καὶ παρακίνησε αὐτὸν νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ ἴδιος νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν μνηστήρων· διότι ἡ ἐντροπὴ δὲν ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον ὅστις στερεῖται.»

Ὁ χοιροβοσκὸς προσέφερε τὰ κρέατα εἰς τὸν Ὀδυσσεά καὶ εἶπεν ὅσα διέταξεν ὁ κύριός του. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς ἀφ' οὗ εὐχαρίστησε τὸν Τηλέμαχον καὶ τῷ εὐχέθη νὰ τῷ δώσῃ ὁ θεὸς ὅλα τὰ καλὰ ἐδέχθη τὸ κρέας καὶ τὸν ἄρτον καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας καὶ καταθέσας ταῦτα ἔμπροσθέν του ἐπὶ τῆς ἀθλιωτάτης πήρας του 2 ἤρχισε νὰ τρώγῃ, ἐν ᾧ ὁ θεὸς ἀοιδὸς ἔτερπε διὰ τῶν ἀσμάτων του τοὺς παρευρισκομένους. Ὅτε δὲ εἶχε δειπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς, ἐτελείωσε καὶ ὁ ἀοιδὸς τὴν ᾠδὴν του καὶ οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ συνδιαλέγωνται πρὸς ἀλλήλους

1 Παραστάδα, κάσαν.

2 Ὡστε ἡ πήρα τῷ ἐχρησίμευε καὶ ὧ; τράπεζα.

καὶ νὰ διασκεδάζωσι. Τότε παρέστη πρὸς τὸν Ὀδυσσεά ἢ Ἀθηναῖα καὶ τὸν παρώτρυνε νὰ περιέλθῃ τοὺς μνηστῆρας καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' ἐκάστου ἐλεημοσύνην, ὅπως οὕτω γνωρίσῃ ὅποιοι τούτων εἶνε καλοὶ καὶ ὅποιοι κακοί, ἂν καὶ τοῦτο οὐδένα ἔμελλε νὰ ἀπαλλάξῃ τοῦ ὀλέθρου. Ὁ Ὀδυσσεὺς εὐθύς ἐσηκώθη καὶ ἔλθων εἰς τοὺς μνηστῆρας ἤρξατο νὰ ἐπαιτῇ ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ εἰς τὰ δεξιὰ ἀπλόνων τὴν χεῖρα ὡσάν νὰ ἤσκει πρὸ πολλοῦ τὴν τέχνην ταύτην. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐδίδον πρὸς αὐτὸν καὶ ἀποροῦντες ἡρώτων ποῖος εἶνε καὶ πόθεν ἦλθε. Τότε ὁ Μελάνθιος εἶπεν ὅτι εἶδε τὸν χοιροβοκὸν γὰ ὁδηγῆ αὐτὸν ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἤξεύρει ποῖος εἶνε. Ὁ δὲ Ἀντίνοος ὡς ἤκουσε ταῦτα εἶπεν·

«ὦ κατάρατε χοιροβοσκὲ, τί σοῦ ἦλθε καὶ μᾶς τὸν ἔφερες ἐδῶ; Ἡ δὲν σοὶ ἀρκοῦν ὅλοι οὗτοι ποῦ εἶνε ἐδῶ διὰ νὰ καταφάγουν τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου σου καὶ μᾶς ἐκάλεσες καὶ ἄλλον;»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαῖος·

«Ἀντίνοε, ἐν ᾧ εἶσαι καλὸς δὲν ὀμιλεῖς καλά. Διότι ποῖος πηγαίνει νὰ καλέσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ξένου πλὴν ἂν εἶνε τεχνίτης τις ἢ μάντις ἢ ἰατρός, τῶν ὀποιῶν ἔχει ἀνάγκη, ἢ καὶ ἀοιδός, ὅπως ἄδων τέρπη.

Τοιοῦτοι ἄνθρωποι μάλιστα εἶνε περιζήτητοι πανταχοῦ. Ἀλλὰ τὸν πτωχὸν ποῖος τὸν καλεῖ διὰ νὰ τὸν τρέφῃ. Ἀλλὰ σὺ ἐκ πάντων τῶν μνηστῆρων καταφέρεσαι περισσότερον κατὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Ὀδυσσεως, ἰδίᾳ δὲ κατ' ἐμοῦ. Ἀλλ' ἐγὼ ἀδιαφορῶ πρὸς τοῦτο, ἐν ὅσῳ ζῆ ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἢ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος.»

Ὁ Τηλέμαχος ἐπενέβη εἰς τὴν ὀμιλίαν ταύτην καὶ εἶπε πρὸς μὲν τὸν Εὐμαῖον νὰ σιωπήσῃ καὶ νὰ μὴ πιά-

νεται μὲ τὸν Ἀντίνοον, ὅστις ἔχει πάντοτε τὴν συνηθειαν νὰ πειράζῃ μὲ σκληροὺς λόγους πρὸς δὲ τὸν Ἀντίνοον ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ φεῖδῆται τόσον πολὺ τῆς περιουσίας του, ἐκτὸς ἂν φροντίζῃ νὰ φάγῃ αὐτὸς μόνος ταύτην.»

Πρὸς ταῦτα ὁ Ἀντίνοος ἀπεκρίθη λαβὼν τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας του σκαμνίον :

«Τηλέμαχε, αὐθάδη καὶ παράφορε, ἂν ὅλοι οἱ μνηστῆρες τῷ ἐδίδον τόσον ἑ τρεῖς μῆνας θὰ ἴστατο μακρὰν ἀπὸ τὴν οἰκίαν ταύτην.»

Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι μνηστῆρες ἐδίδον καὶ ἐπλήρωσαν τὴν πῆραν τοῦ ἐπαίτου ἄρτου καὶ κρεάτων. Καὶ ὅσον οὐπὼ ἐμελλε νὰ τελειώσῃ τὴν σειρὰν καὶ ἐπανεληθὼν εἰς τὸ κατώφλιον νὰ γευθῆ ὁ ξένος τὰ δωρήματα τῶν μνηστῆρων. Τελευταῖος δὲ ἦτο ὁ Ἀντίνοος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεύς εἶπεν : «Ἐλα δός μοι καὶ σὺ, φίλε. Δὲν μοὶ φαίνεσαι νὰ εἶσαι ὁ χειρότερος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὁ καλλίτερος καὶ ὁμοιάζεις πρὸς βασιλέα. Διὰ τοῦτο σὺ νὰ μοὶ δώσῃς περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ νὰ κηρύττω τὸ ὄνομά σου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ ἐγὼ δὲν ἤμην οἶον μὲ βλέπεις, φίλε. Ἄλλοτε κατώκουν πλουσίαν οἰκίαν μὲ ὑπηρέτας καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐδίδον πρὸς ἄλλους ἐλεημοσύνην. Ἀλλὰ τώρα ἀπωλέσθησαν πάντα. Μὲ ἐφώτισεν ὁ θεὸς νὰ μεταβῶ μὲ πειρατὰς εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἐπάθομεν πανωλεθρίαν καὶ ἐγὼ συνελήφθην αἰχμάλωτος. Ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἦλθον ἔπειτα εἰς Κύπρον καὶ τώρα ἐκ τῆς Κύπρου ὡς βλέπεις ἐδῶ.»

1 Δηλ. τὸ σκαμνὶ τὸ ὁποῖον ἀνασηκώσας δεικνύει εἰς τὸν Τηλέμαχον.

Πρὸς τοῦτον ὀργισθεὶς εἶπεν ὁ Ἄντινοος :

« Ποῖος διάβολος μᾶς ἔφερεν αὐτὸν τὸν ἄθλιον ἐδῶ
 νὰ μᾶς χαλᾷ τὴν ὄρεξιν. Φύγε μακρὰν ἀπὸ τὴν τρά-
 πεζάν μου καὶ πήγαινε ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον, διὰ νὰ μὴ σέ
 στείλω εὐθύς κακῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Κύπρον σου.
 Τί θρασὺς καὶ ἀναιδὴς ἐπαίτης ποῦ εἶνε ! Μᾶς ἐπῆρεν
 ὄλους κατὰ σειρὰν καὶ ὄλοι τοῦ δίδου ἀνευ φειδοῦς εἰς
 τὰ τυφλά, χωρὶς νὰ τοῦ ἀρνηθῆ κανεὶς, βέβαια διότι
 εἶνε ξένα πράγματα καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ σωθοῦν. »
 Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφυγεν ἐκεῖθεν καὶ εἶπε : « Κρῖμα ἡ ψυχὴ
 σου δὲν εἶνε ὅπως ἡ μορφή σου ! Σὺ ἀπὸ τὰ ἰδικά σου
 οὐδὲ ἄλλας θὰ ἐδίδες εἰς ὅποιον σοὶ ἐζήτει, ἀφ' οὗ δὲν
 κατορθόνεις ἀπὸ τὰ ξένα, τὰ ὅποια ἔχεις ἐν τόσῃ ἀφθο-
 νίᾳ, οὐδὲ ἐν κομμάτι ψωμί νὰ λάβῃς καὶ μοὶ δώσης. »

Οἱ λόγοι οὗτοι ἠρέθισαν περισσότερο τὸν Ἄντινοον,
 ὅστις ἀγριοκυττάξας τὸν Ὀδυσσεά εἶπε :

« Τώρα ποῦ ἤρχισες καὶ νὰ ὑβρίζῃς δὲν πιστεύω νὰ
 ἐξέλθῃς σῶος ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔ-
 λαβε τὸ σκαμνίον καὶ ἐκτύπησε τὸν Ὀδυσσεά ὀπισθεν
 κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἔμεινεν ἀ-
 κλόνητος ὡς βράχος, χωρὶς νὰ τρεκλίσῃ καθόλου, καὶ
 σιωπῶν ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν κακὰ κατ' αὐτοῦ σκεπτό-
 μενος. Ἐπειτα ἦλθεν ὀπίσω εἰς τὸ κατώφλιον καὶ κα-
 θίσας χαμαὶ ἔθεσεν ἔμπροσθέν του τὴν πεπληρωμένην
 πήραν καὶ εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας :

« Ὅταν κτυπᾶται τις μαχόμενος διὰ τὰ πράγματα
 τοῦ ἢ διὰ τοὺς βόας τοῦ ἢ διὰ τὰ πρόβατά του, δὲν τὸν
 πονεῖ καθόλου οὔτε λυπεῖται. Ἄλλ' ἐμὲ ὁ Ἄντινοος
 ἐκτύπησεν ἕνεκα τῆς κοιλίας τῆς ἀθλίας, ἣτις δι-
 δει πολλὰ δυστυχήματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλὰ ἂν

ὑπάρχη καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς θεός, ὁ Ἄντινοος νὰ μὴ φθάσῃ νὰ ὑπανδρευθῆ, ἀλλὰ νὰ τοῦ κόψῃ ὁ θεός τὴν ζωήν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἄντινοος: «Ἡ κάθου καὶ τρῶγε ἤσυχος ἢ φύγε διὰ νὰ μὴ σὲ πιάσωμεν ἀπὸ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας καὶ σὲ ἐκβάλλωμεν κακῶς ἀπ' ἐδῶ.»

Οἱ μνηστῆρες ὁμῶς ἠγανάκτησαν διὰ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Ἄντινόου πρὸς τὸν ἐπαίτην, μάλιστα δὲ εἰς τούτων εἶπεν: «Ἄντινοε, δὲν ἔκαμες καλὰ νὰ κτυπήσῃς τὸν δύστηνον ἐπαίτην. Δὲν φοβεῖσαι μὴ εἶνε θεός τις μεταμορφωμένος; Διότι οἱ θεοὶ πολλακίς λαμβάνουσι ἀνθρώπων μορφάς διὰ νὰ δοκιμάζουσι τὰς καλὰς ὡς καὶ τὰς κακὰς τῶν ἀνθρώπων διαθέσεις.» Τοιαῦτα ἔλεγον οἱ μνηστῆρες ἀλλ' ὅλα ἦσαν ἀνωφελῆ διὰ τὸν Ἄντινοον. Ὁ δὲ Τηλέμαχος, εἰ καὶ ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὸ κτύπημα τοῦ πατρός του, δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλ' ἔσεισε μόνον τὴν κεφαλὴν περιμένων τὴν ὥραν τῆς ἐκδικήσεως. Καὶ ἡ Πηνελόπη ἤκουσε τὸ κτύπημα τοῦ ξένου ἐκ τοῦ θαλάμου της καὶ εἶπεν: «Εἶθε οὕτω νὰ κτυπήσῃ καὶ σὲ ὁ Ἀπόλλων, Ἄντινοε.» Καὶ εὐθὺς ἐκάλεσε τὸν Εὐμαιοὺν καὶ εἶπε νὰ φέρῃ πρὸς αὐτὴν τὸν ξένον διὰ νὰ ἐρωτήσῃ μὴ ἤκουσέ τι περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς.

Πρὸς ταύτην ὁ Εὐμαιοὺς ἀπεκρίθη:

«ὦ νὰ ἐσιώπων οἱ μνηστῆρες, βασίλισσά μου καὶ νὰ ἤκουες τί πράγματα αὐτὸς ὁ ξένος διηγεῖται. Θὰ σοῦ ἐμάγευε τὴν καρδίαν. Τρεῖς νύκτας καὶ τρεῖς ἡμέρας τὸν εἶχον εἰς τὴν καλύβην μου καὶ δὲν μοὶ ἐτελείωσεν ἀκόμη τὴν διήγησιν τῶν δυστυχημάτων του. Ὅταν διηγῆται, νομίζεις ὅτι ἀκούεις ἀοιδόν. Λέγει ὅτι εἶνε ἐκ Κρήτης πατρικὸς φίλος τοῦ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποίου

μάλιστα ἤκουσεν ὅτι ζῆ εἰς τῶν Θεσπρωτῶν τὴν χώραν καὶ ὅτι ἔρχεται φέρων πολλοὺς θησαυρούς.»

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ἡ Πηνελόπη :

« Πήγαινε καὶ κάλεσέ τον νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, διὰ νὰ τὰ εἶπῃ αὐτὸς ἐνώπιόν μου. Οἱ μνηστῆρες ἄς παίζουσι καὶ ἄς διασκεδάζουσι. Τί ἀνάγκην ἔχουσι, ξένα κρέατα καὶ ξένον οἶνον πίνουσιν οἱ κακοῦργοι. Ὡ νὰ ἤρχετο ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ τότε θὰ ἔβλεπον τὴν συμφορὰν των ! » Ἐν ᾧ ἡ Πηνελόπη ἔλεγε ταῦτα, ἐπταρνίσθη δυνατὰ ὁ Τηλέμαχος. Καὶ περιχαρῆς διὰ τοῦτο ἡ Πηνελόπη εἶπε πρὸς τὸν Εὐμαῖον :

« Ἦκουσες, Εὐμαῖε, ὁ Τηλέμαχος ἐπταρνίσθη εἰς τοὺς λόγους μου. Βεβαίως δὲν θὰ σωθῇ κἀνεὶς ἐκ τῶν μνηστῆρων. Ἄν νοήσω ὅτι ὁ ξένος λέγῃ ἀλήθειαν ὑπόσχομαι ὅτι θὰ τῷ δώσω μίαν καλὴν ἐνδυμασίαν καὶ χλαῖναν καὶ χιτῶνα. »

Ὁ Εὐμαῖος ἦλθεν εὐθὺς πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, καθήμενον εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ τρώγοντα ἐκ τῶν δοθέντων πρὸς αὐτὸν φαγητῶν καὶ εἶπε :

« Ξέγε πάτερ, σὲ καλεῖ ἡ Πηνελόπη, ἡ μήτηρ τοῦ Τηλεμάχου. Θέλει νὰ σὲ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ συζύγου της. Ἄν δὲ ὅσα λέγεις περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς νοήσῃ ὅτι εἶνε ἀληθῆ, θὰ σοὶ δώσῃ μίαν καλὴν ἐνδυμασίαν, ἡ ὁποία μάλιστα πολὺ τώρα σοὶ χρησιμεύει, διότι ἄρτον εὐρίσκεις πανταχοῦ, ὅπου ζητήσῃς, διὰ νὰ πληρώσῃς τὴν γαστέρα σου. »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

« Εὐμαῖε, προθύμως θὰ διηγηθῶ εἰς τὴν Πηνελόπην τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ' εἶπέ, τώρα δὲν εἶνε καιρὸς νὰ ἔλθω πρὸς αὐτήν. Εἶδες τί ἔπαθον ἀπὸ τοὺς αὐθάδεις μνηστῆ-

ρας χωρίς νά δυνηθῆ κάνειis νά μέ βοηθήσῃ οὔτε ὁ Τηλέμαχος οὔτε ἡ Πηνελόπη. Καί διὰ τοῦτο εἶπε εἰς τὴν βασίλισσαν νά περιμένῃ μέχρι τῆς δούσεως τοῦ ἡλίου, ὅτε θὰ ἔλθω νά καθίσω εἰς τὴν πυρὰν πολὺ πλησίον, διότι βλέπεις τί ἐνδύματα ἔχω, καὶ νά διηγηθῶ εἰς αὐτὴν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ συζύγου της.»

Ἡ Πηνελόπη, ὡς εἶδε τὸν Εὐμαῖον ἄνευ τοῦ ξένου ἐπανερχόμενον ἠρώτησε νά μάθῃ τὴν αἰτίαν. Ἄλλ' ὁ Εὐμαῖος εἶπε τοὺς λόγους τοῦ ξένου. Ἡ δὲ Πηνελόπη ἀκούσασα ταῦτα ὠμολόγησεν ὅτι ὁ ξένος εἶνε φρόνιμος ἄνθρωπος καὶ ὅτι καλὰ κάμνει νά μὴ δίδῃ ἀφορμὰς ὑβρεων εἰς τοὺς μνηστῆρας. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Εὐμαῖος ἦλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ εἶπε κρυφᾶ εἰς τὸν Τηλέμαχον ταῦτα:

«Τέκνον μου, ἐγὼ θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν καλύβην νά φυλάξω τὰ πράγματά μας. Σὺ ὅμως πρόσεχε δι' ὅλα ἐδῶ, πρὸ πάντων ὅμως νά προφυλάττῃς τὴν ζωὴν σου· διότι πολλοὶ σὲ ἐπιβουλεύονται, τοὺς ὁποίους εἶθε ὁ θεὸς νά ἀπολέσῃ πρὶν πράξωσι πρὸς ἡμᾶς κακόν τι.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος:

«Μένε ἤσυχος, πάτερ μου, θὰ ἔχω εἰς ὅλα τὴν προσοχὴν μου καὶ ὁ θεὸς ἄς μᾶς διαφυλάττῃ ἀπὸ τὸ κακόν. Σὺ ὅμως φάγε καὶ πῆγαινε, τῇ δὲ πρῶτῃ νά ἔλθῃς καὶ νά μᾶς φέρῃς σφακτὰ καλά.»

Ὁ Εὐμαῖος ἐκάθισεν εὐθύς καὶ ἔφαγε καὶ περὶ τὸ δειλινὸν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν σκηνὴν του.

§ 43. ΠΥΓΜΑΧΙΑ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΚΑΙ ΙΡΟΥ.

Εἶχεν ἤδη προχωρήσῃ ἡ ἡμέρα, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐ-

τέρποντο ἄδοντες καὶ χορεύοντες, ὅτε ἤλθεν εἰς τὰ μέγα-
 ρα καὶ ἄλλος ἐπαίτης κοσμογυρισμένος, ὅστις ἦδη
 ἔζη ἐν Ἰθάκῃ ἐπαιτῶν καὶ εἶχε τὴν ἱκανότητα εἰς
 τὴν κοιλίαν νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ἀκαταπαύστως. Τὸ
 σῶμά του ἦτο μέγα, ἀλλὰ χωρὶς δυνάμεως. Ὀνομάζετο
 μὲν κυρίως Ἀρναῖος, ἀλλ' οἱ μνηστῆρες ὅλοι τὸν ἐκά-
 λουν Ἴρον, ¹ διότι τὸν ἔστελλον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ ἀγ-
 γελίας. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ἴρος ἤλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα
 καὶ ὡς εἶδε τὸν Ὀδυσσεῦ εὐθὺς εἶπε :

«Φύγε ἀμέσως ἀπ' ἐδῶ, γέρον, μὴ σέ σύρω εὐθὺς ἀπὸ
 τὸν πόδα. Δὲν καταλαμβάνεις ὅτι ὅλοι βλέπουν ἐμὲ καὶ
 μοὶ λέγουσι νὰ σέ σύρω ; Ἐγὼ ὅμως ἐντρέπομαι νὰ τὸ
 κάμω. Ἀλλὰ σήκου, μὴ ἔλθωμεν καὶ εἰς τὰς χεῖρας.»
 Τοῦτον ἰδὼν ἀγρίως ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε :

«Καυμένη ἐγὼ δὲν σοῦ κάμνω κανέν κακὸν οὔτε σοῦ
 ὀμιλῶ οὔτε σέ φθονῶ ὅσα πολλὰ καὶ ἂν σοὶ δώσῃ τις.
 Τὸ κατώφλιον δὲ τοῦτο χωρεῖ καὶ τοὺς δύο καὶ δὲν πρέ-
 πει νὰ σοὶ κακοφαίνεται ὅταν καὶ ἄλλος λαμβάνῃ δῶ-
 ρα. Μοὶ φαίνεται δὲ ὅτι καὶ σὺ εἶσαι ἐπαίτης ὅπως καὶ
 ἐγώ. Τὸν πλοῦτον ἐπιφυλάττονται νὰ δώσωσιν ἡμῖν
 οἱ θεοὶ κατόπιν. ² Εἰς δὲ τὰς χεῖρας μὴ μὲ προκα-
 λῆς πολὺ πολὺ, μὴ θυμῶσω καὶ σοῦ γεμίσω μὲ ὄλον
 μου τὸ γῆρας στῆθος καὶ χεῖλη μὲ αἵματα, καὶ σέ κά-
 μω νὰ μὴ πατήσῃς δεῦτερον εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ὀδυσ-
 σεῦς.»

Πρὸς τοῦτον ὀργισθεὶς εἶπεν ὁ Ἴρος:

«Ὁ τὸν καταφαγαῖν πῶς τρέχει ἡ γλῶσσά του ὡς
 γραῖδιου. Ἦθελον νὰ τῶ κόψω καὶ μὲ τὰς δύο μου

¹ Ἴρος ὁ ἄγγελος τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἡ Ἴρις ὁ ἄγγελος τῶν
 θεῶν. ² Κίρωνεία.

χειρας μερικὰς καὶ νὰ τῷ πετάξω τοὺς ὀδόντας ἐκ τῶν
σιαγόνων ὡς τοῦ σιτοφθόρου χοίρου. Ἴ Ζώσου ἵνα ἰδῶ-
σι καὶ ὅλοι οὔτοι ἐδῶ πῶς γίνεται μάχη μίαν φοράν.
Ἄλλὰ πῶς θὰ δυνηθῆς σὺ νὰ παλαίσῃς πρὸς ἄνδρα
νεώτερόν σου ;»

Με τοιοῦτους λόγους οὔτοι εἶχον ἐξοργισθῆ κατ' ἄλ-
λήλων, ὅτε εἶδεν αὐτοὺς ὁ Ἄντινοος, εἰς τὸν ὁποῖον ἤ-
ρεσκον τοιαῦται ἱστορίαί, καὶ γελάσας ἐκ καρδίας εἶπε
πρὸς τοὺς μνηστῆρας : « ὦ φίλοι, τοιοῦτόν τι μᾶς ἔ-
λειπεν ἕως τώρα, ἰδοὺ καὶ ἄλλο εἶδος διασκεδάσεως μᾶς
ἔστειλαν οἱ θεοὶ ἐνταῦθα· ὁ ξένος καὶ ὁ Ἴρος θὰ ἔλθουν
εἰς χειρας· ἅς σπεύσωμεν νὰ τοὺς ἐρεθίσωμεν. »

Εὐθύς δὲ ὅλοι ἀνεπήδησαν γελῶντες καὶ συνηθροί-
σθησαν περὶ τοὺς ῥακενδύτας ἐπαίτας, ὁ δὲ Ἄντινοος
εἶπε :

« Συμφωνεῖτε, μνηστῆρες; Εἰς τὸ πῦρ εἶνε γαστέρες
πλήρεις αἵματος καὶ λίπους διὰ τὸ δεῖπνόν μας. Ὅστις
δὲ ἐκ τῶν δύο νικήσῃ τὸν ἄλλον, νὰ σηκωθῆ καὶ νὰ
διαλέξῃ μόνος του ὁποῖαν ἐξ ὄλων θέλῃ. Εἰς τὸ ἐξῆς δὲ
οὗτος θὰ τρώγῃ πάντοτε παρ' ἡμῖν, οὐδὲ θὰ ἀφήσωμεν
ἄλλον ἐπαίτην νὰ μᾶς πλησιάσῃ. »

Οἱ λόγοι τοῦ Ἄντινούου ἤρεσαν εἰς ὅλους. Ἄλλ' ὁ
Ὀδυσσεὺς φοβούμενος ἐκ τῶν μνηστήρων δόλον εἶπε:
« ὦ φίλοι, δὲν εἶνε δυνατόν ποτε γέρων καταβεβλημένος
μάλιστα καὶ ὑπὸ τῆς δυστυχίας νὰ παλαίσῃ πρὸς ἄνδρα.
Ἄλλ' ἡ κοιλία ἢ κακοῦργος μὲ ὠθεῖ νὰ δέχωμαι καὶ
κτυπήματα. Ἄλλὰ σεῖς νὰ μὲ διαβεβαιώσητε δι' ὄρκου
ὅτι δὲν θὰ βοηθήσητε τὸν Ἴρον καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐξ ἡ-

1 Συνειθίζον ἔπιω, ποιῶσι τοὺς χοίρους ἀβλαβεῖς, εἰς τὰ σπάρ-
τὰ νὰ ἐκβάλλωσι τοὺς ὀδόντας.

μῶν θὰ μὲ κτυπήσῃ. Ἄφ' οὗ δὲ πάντες ὠρκώθησαν ὅτι θὰ μείνουν οὐδέτεροι, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐζώσθη τὰ ῥάκη του, ὅτε ἐφάνησαν καὶ οἱ καλοὶ καὶ μεγάλοι μηροὶ του, οἱ εὐρεῖς ὦμοί του, τὸ στῆθός του καὶ οἱ στιβαροὶ του βραχίονες καὶ ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστῆρας, μάλιστα δὲ εἰς τούτων εἶπε: «Ὁ Ἴρος ἄϊρος τὴν ἔπαθε, τί μηροὺς ὁ γέρον ἐκρυσπεν ὑπὸ τὰ ῥάκη!» Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἴρος ἤρχισεν ἤδη νὰ φοβῆται καὶ νὰ τρέμῃ ὄλος καὶ ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ ἀλλ' οἱ ὑπηρέται τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἐζώσαν διὰ τῆς βίας. Ὁ δὲ Ἀντίνοος τὸν ἐπέπληξε διὰ τὸν φόβον καὶ τὸν ἠπειλήσεν ὅτι ἂν νικηθῆ ἀπὸ τὸν γέροντα, θὰ τὸν στείλῃ μὲ πλοῖον εἰς τὸν Ἐχέτον ¹ νὰ τοῦ κόψῃ ῥίνα καὶ ὦτα τὰ ὅποια θὰ ῥίψῃ ὦμὰ νὰ φάγουν οἱ κύνες. Ὁ δὲ Ἴρος ἐφοβήθη τώρα ἀκόμη περισσότερο. Ἐπειτα τὸν ἔφερον εἰς τὸ μέσον οἱ ὑπηρέται καὶ τοῦ ἐσήκωσαν καὶ τὰς δύο χεῖρας διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐσκέπτετο πῶς νὰ τὸν κτυπήσῃ νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ ὄλως διόλου διὰ μεγάλου κτυπήματος ἢ δι' ἐλαφροτέρου νὰ τὸν ῥίψῃ μόνον κατὰ γῆς. Εὗρε δὲ καλλίτερον τὸ δεύτερον, διότι ἐφοβεῖτο μήπως τὸν ἀναγνωρίσουν καὶ οἱ μνηστῆρες. Καὶ ὁ μὲν Ἴρος ὡς εἶχε σηκωμένας τὰς χεῖρας ἐκτύπησε τὸν Ὀδυσσεά κατὰ τὸν δεξιὸν ὦμον, ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως τὸν ἐκτύπησεν εἰς τοὺς κροτάφους ὥστε τὰ ὀστᾶ ἐμβῆκαν μέσα καὶ ὁ Ἴρος μουγκρίζων ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ἐλάκτιζε μὲ τοὺς πόδας. Οἱ μνηστῆρες τοῦτο ἰδόντες ἀπέθανον ἀπὸ τὸν γέλωτα. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς λαβὼν αὐτὸν ἐκ τοῦ ποδὸς ἔσυρεν ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου τὸν ἐστήριξεν εἰς τὸν τοῖχον καὶ τῷ ἔθηκεν εἰς τὰς χεῖρας

¹ Τοῦ Ἐγέτρου ἢ Ὑπριωδία εἶχε καταστῆ προσιμῶδης.

σκήπτρον καὶ εἶπε; «Ἐδῶ γὰ κάθησαι φόβητρον¹ τῶν χοίρων καὶ τῶν κυνῶν καὶ μὴ θέλε σὺ ὁ ἔλεεινός γὰ κάμνης τὸν βασιλέα εἰς τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἐπαίτας, μὴ σὲ εὖρη ἀκόμη καὶ μεγαλείτερον κακόν.» Ἄφ' οὗ δὲ εἶπε ταῦτα, ἐφόρεσε πάλιν τὴν κατεσχισμένην πήραν του καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ὀπίσω εἰς τὸ κατώφλιον. Ἄλλὰ καὶ οἱ μνηστῆρες γελῶντες ἐκάθισαν ἐντὸς καὶ συνέχαιρον τὸν Ὀδυσσεῖα λέγοντες:

«Ὁ Ζεὺς, ξένε καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ γὰ σοὶ δώσωσιν ὅτι ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου, διότι ἀπήλλαξες τὴν πόλιν ἀπὸ τὸν ἀχόρταγον τοῦτον ἐπαίτην. Ἡμεῖς δὲ εὐθὺς θὰ τὸν στείλωμεν πρὸς τὸν βασιλέα Ἐχέτον, ὅστις εἶνε ὄλεθρος ὄλων τῶν ἀνθρώπων.»

Οἱ λόγοι οὗτοι εὐχαρίστησαν τὸν Ὀδυσσεῖα, ὁ δὲ Ἄντινοος τοῦ παρέθηκε μίαν μεγάλην γαστέρα παραγεμισμένην μὲ λίπος καὶ αἶμα, ὁ δὲ Ἀμφίνομος δύο ἄρτους καὶ οἶνον ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου, ὅπερ προσφέρων εἶπε: «Εἰς ὑγίειαν σου, ὦ ξένε πάτερ, εἶθε γὰ σοὶ ἔλθῃ εἰς τὸ μέλλον εὐτυχία, ἀφ' οὗ τῶρα ὑποφέρῃς ἀπὸ πολλὰ δυστυχήματα.»

Πρὸς ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπεκρίθη:

«Ἀμφίνομε, μοὶ φαίνεσαι ἄνθρωπος πολὺ φρόνιμος καὶ φιλόφρων, καὶ διὰ τοῦτο ἄκουσε τί θὰ σοὶ εἶπω. Οὐδὲν πρᾶγμα ὑπάρχει ἀστατώτερον τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ γῆς. Διότι λέγει ὅτι δὲν θὰ τὸν εὖρη ποτὲ δυστυχία, ἐν ὅσῳ οἱ θεοὶ τῷ δίδουν τὰ ἀγαθὰ καὶ βαστάζουν τὰ γόνατά του. Ἄλλ' ὅταν ὁμως οἱ θεοὶ τῷ δώσωσι καὶ δυσάρεστα, καὶ ταῦτα πάλιν ἂν καὶ μὲ δυσαρέσκειαν ὑπο-

¹ Σκιάζαρος.

ρέφει συμμορφούμενος πάντοτε πρὸς τὰς περιστάσεις. Καὶ ἐγὼ ἔμελλον νὰ εἶμαι μεταξύ τῶν ἀνθρώπων εὐ-
 τυχῆς, ἀλλ' ἔπραξα πολλὰ ἀνόητα, καὶ ἰδοὺ πῶς κα-
 τήντησα. Καὶ διὰ τοῦτο ποτὲ δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος
 νὰ εἶνε ἀδίκος, ἀλλ' ἀνευ ἀλαζονίας ἄς ἀπολαμβάνῃ ἡ-
 σύχως ὅσα οἱ θεοὶ τῷ δίδουσι. Τί αὐθαίρετα πράγματα
 βλέπω νὰ πράττωσιν ἐδῶ οἱ μνηστῆρες, νὰ φθείρωσι
 τὴν περιουσίαν καὶ νὰ ἐνοχλῶσι τὴν σύζυγον ἐκείνου,
 ὅστις βεβαίως δὲν θὰ μείνῃ ἀκόμῃ πολὺν χρόνον μα-
 κράν. Σὲ δὲ εἶθε ὁ θεὸς νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς οἰκίας
 ταύτης, μηδὲ νὰ ἀπαντήσῃς αὐτὸν, ὅταν θὰ εἶνε εἰς τὸν
 οἶκόν του, διότι δὲν πιστεύω ἀναιμωτὶ νὰ ἀποχωρισθῶ-
 σιν οἱ μνηστῆρες καὶ ἐκεῖνος.»

Ταῦτα εἶπε καὶ ἔπιε τὸν οἶνον, τὸ δὲ ποτήριον πά-
 λιν ἔθηκεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀμφινόμου, ὅστις ἐπαν-
 ἦλθεν εἰς τὴν θέσιν του σκεπτόμενος δι' ὅσα ἤκουσε καὶ
 μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην ὑπὸ τῆς λύπης.

§ 44. ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ ΑΥΘΑΔΕΙΑ.

Ἡ Πηνελόπη ἤκουσε πάντα, ὅσα συνέβησαν μεταξύ
 τῶν δύο ἐπαιτῶν καὶ ἐσκέφθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν,
 ὅπου ἦτο καὶ ὁ Τηλέμαχος, καὶ νὰ συμβουλευσῇ αὐτὸν
 νὰ μὴ ἀνέχεται νὰ γίνωνται τοιαῦτα ἐν τῇ οἰκίᾳ του, νὰ
 ἀποφεύγῃ δὲ ὅσον δύναται τὴν συναναστροφὴν τῶν μνη-
 στῆρων, οἵτινες πάντοτε τὸν ἐπιβουλεύονται. Τὴν σκέψιν
 δὲ ταύτην ἀνεκοίνωσε καὶ εἰς τὴν Εὐρυνόμην, ἣτις εὔ-
 ρεν αὐτὴν ὀρθὴν συνεβούλευσεν ὅμως τὴν Πηνελόπην
 νὰ στολισθῇ πρότερον καὶ ἔπειτα νὰ παρουσιασθῇ. Ἡ
 Πηνελόπη ὅμως εἶπεν ὅτι οὐδεμίαν διαθέσιν ἔχει νὰ στο-

λίξεται, διότι τὴν χαρὰν αὐτῆς ἀφῆρσαν οἱ θεοὶ ἀφ' ὅτου ἀπωλέσθη ὁ Ὀδυσσεύς. Μόνον ἐζήτησε πρὸς συνοδὴν δύο ὑπηρετρίας, διότι ἐντρέπετο νὰ παρουσιασθῆ ἡ μόνη. Ἐν ᾧ δὲ ἡ Εὐρυνόμη ἐξῆλθε νὰ καλέσῃ τὰς ὑπηρετρίας, ἡ Ἀθηναῖα ἐπέχυσε γλυκὺν ὕπνον εἰς τὴν Πηνελόπην, καὶ ἤλειψε τὸ πρόσωπόν της μὲ τὸ θεῖον κάλλος, μὲ τὸ ὁποῖον ἀλείφεται ἡ Ἀφροδίτη, ὅταν μεταβαίνη εἰς τὸν χορὸν τῶν χαρίτων, καὶ κατέστησεν αὐτὴν καὶ μεγαλειτέραν καὶ παχυτέραν καὶ λευκοτέραν ὡς ὄστουν ἐλέφαντος. Ἄλλ' ἐκ τοῦ γλυκέος ὕπνου ἐξήγειραν τὴν Πηνελόπην αἱ ζωηραὶ ὀμιλίαι τῶν ἀμφιπόλων, αἵτινες ἤρχοντο διὰ νὰ συνοδεύσωσιν αὐτήν.

Ἡ Πηνελόπη ὡς ἐξύπνησεν, ἔτριψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της καὶ εἶπεν: «Ὑπνος μὲ κατέλαβε τὴν δυστυχῆ πολὺ γλυκὺς. Εἶθε τόσον γλυκὺς νὰ μοὶ ἤρχετο τῶρα καὶ ὁ θάνατος, ἵνα μὴ τήκωμαι περισσότερον ὄρηνοῦσα σπάνιον διὰ τὰ προτερήματά του σύζυγον.» Μετὰ ταῦτα κατέβη ἐκ τῶν ὑπερώων μὲ τὰς δύο ὑπηρετρίας καὶ ἦλθεν εἰς τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες μετ' ἐκπλήξεως ἔβλεπον θαυμάζοντες τὸ κάλλος αὐτῆς. Ἀποταθεῖσα δὲ πρὸς τὸν Τηλέμαχον εἶπε: «Τηλέμαχε, μοὶ φαίνεται ὅτι περισσότερον νοῦν εἶχες, ὅτε ἦσο παῖς ἢ τῶρα. Τί εἶνε τοῦτο, τὸ ὁποῖον διεπράχθη ἐντὸς τῆς οἰκίας ταύτης, νὰ ἀφῆσῃς οὕτω νὰ κακοποιηθῆ ὁ ξένος. Πῶς τῶρα ἂν ὁ ξένος πάθῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μας ἐκ τοῦ κτυπήματος; εἰς σὲ θὰ εἶνε τὸ αἶσχος καὶ ἡ βλάβη.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος:

«Μῆτέρ μου, δίκαιον ἔχεις νὰ ἀγανακτῆς. Ἡξεύρω πολὺ καλὰ ποῖον εἶνε καλὸν καὶ ποῖον κακόν, δὲν εἶμαι

πλέον νήπιον. Ταῦτα δὲν ἔπρεπε νὰ συμβῶσι. Ἀλλὰ πῶς εἶνε δυνατὸν ἐγὼ μόνος ἄνευ οὐδενὸς βοηθοῦ νὰ προλαμβάνω καὶ ματαιῶνω τὰς ἀνοησίας ὄλων τούτων. Ὁ ἀγὼν δὲ τοῦ ξένου καὶ τοῦ Ἴρου δὲν ἀπέβη, ὅπως οἱ μνηστῆρες ἐπεθύμουν· διότι ὁ ξένος ἐδείχθη ἀνδρείοτερος. Εἶθε, ὦ Ζεῦ καὶ Ἀθηναῖα καὶ Ἀπολλων, καὶ οἱ μνηστῆρες νὰ ἐξηπλοῦντο κατὰ γῆς, ὡς ἐξηπλώθη ὁ Ἴρος, ὅστις τῶρα κάθηται εἰς τὴν αὐλὴν μὲ ἐσχυμμένην κεφαλὴν ὡς μεθυσμένος καὶ δὲν δύναται οὐδὲ εἰς τοὺς πόδας του νὰ σταθῇ ὀρθὸς καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του.»

Τοιαῦτα συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος, χωρὶς νὰ ἀκούωσι τίποτε οἱ μνηστῆρες. Ἐπειτα ὠμίλησε πρὸς τὴν Πηνελόπην καὶ ὁ Εὐρύμαχος λέγων· «Εὐγενεστάτη κόρη τοῦ Ἰκαρίου, συνετὴ Πηνελόπη, ἂν σὲ ἴδωσιν οἱ Ἕλληγες τῆς Πελοποννήσου ὅλοι, εὐθὺς τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτὶ θὰ εὐωχοῦνται περισσότεροι μνηστῆρες εἰς τὰ μέγαρά ταῦτα· διότι ὑπερέχεις τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν ὠραιότητα, τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν σύνεσιν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη :

«Εὐρύμαχε, τὰ χαρίσματα τὰ ἰδικά μου, καὶ ἡ ὠραιότης μου καὶ τὸ σῶμα ἐχάθησαν, ἀφ' ὅτου οἱ Ἕλληγες καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ σύζυγός μου ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Ἰλίου. Καὶ ἂν ἐκεῖνος ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκόν του, τοῦτο θὰ ἦτο δι' ἐμὲ ἐνδοξότερον καὶ ὠραιότερον. Ἀλλὰ τῶρα μαραίνομαι, διότι τόσα κακὰ μοὶ ἔδωκεν ὁ θεός. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτε ἄφινε τὴν προσφιλεῖν του πατρίδα, μὲ ἔλαβεν ἐκ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ εἶπε : «Γύναι, δὲν πιστεύω ὅλοι οἱ Ἕλληγες νὰ ἐπανέλθωσιν σῶαι ἐκ τῆς

Τροίας. Διότι ὡς ἀκούω οἱ Τρῶες εἶνε δεινοὶ πολεμισταὶ μαχόμενοι ἀνδρείως καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ πεζῆ. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἤξεύρω ἂν θὰ μὲ ἀφήσῃ ὁ θεὸς ἢ θὰ ἀπολεσθῶ καὶ ἐγὼ ἐκεῖ ἐν Τροία. Σὺ δὲ φρόντιζε ἐνταῦθα περὶ ὄλων. Ἐνθυμοῦ πάντοτε τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου, ὅπως ἔπραξες μέχρι τοῦδε, ἢ καὶ ἀκόμη περισσότερον, ἀφ' οὗ ἐγὼ εἶμαι μακράν. Ὅταν ἴδῃς καὶ γενειάσῃ ὁ υἱὸς μας, τότε καὶ σὺ νὰ ὑπανδρευθῆς μὲ ὅποιον θελήσῃ ἡ καρδιά σου καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν οἰκίαν ἐκεῖνου.» Τοιαῦτα μοὶ ἔλεγεν ἐκεῖνος, τὰ ὅποια τώρα ὅλα γίνονται. Καὶ δὲν εἶνε μακράν ἢ ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ἣν μέλλει νὰ συναφθῇ ὁ δεῦτερος μισητὸς γάμος ἐμοῦ τῆς δυστυχοῦς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολὺ μὲ λυπεῖ. Πάλαι δὲν ἦτο αὕτη ἡ συνήθεια τῶν μνηστήρων. Ὅταν ἤθελον νὰ ὑπανδρευθοῦν, αὐτοὶ ἔφερον καὶ βόας καὶ πρόβατα ἰδικὰ τῶν διὰ νὰ φάγωσιν οἱ φίλοι τῆς νύμφης καὶ ἐδίδον καὶ ὠραῖα δῶρα, ἀλλὰ δὲν ἔτρωγον τὴν ξένην περιουσίαν.»

Ταῦτα εἶπεν ἡ Πηνελόπη, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εὐφράνθη διότι τῶν μνηστήρων προεκάλει τὰ δῶρα καὶ εὐχαρίστει αὐτοὺς μὲ τοὺς γλυκεῖς τῆς λόγους, ἐν ᾧ εἶχεν εἰς τὸν νοῦν τῆς ἄλλα.

Πρὸς τὴν Πηνελόπην ὁμοῦς ἀπεκρίθη ὁ Ἀντίνοος : «Κόρη τοῦ Ἰκαρίου, συνετὴ Πηνελόπη, δῶρα μὲν, ὅστις θέλῃ τῶν Ἑλλήνων ἄς φέρῃ ἐνταῦθα καὶ σὺ νὰ τὰ δεχθῆς· διότι δὲν εἶνε καλὸν ν' ἀρνήται τις τὰ δῶρα. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν κινούμεθα ἀπ' ἐδῶ οὔτε δι' ἐργασίαν οὔτε δι' ἄλλο τι, ἐὰν δὲν ὑπανδρευθῆς ἓνα ἐξ ἡμῶν πρότερον.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἤρσαν εἰς ὄλους τοὺς μνηστήρας, οἵτινες εὐθὺς ἔστειλαν τοὺς ὑπηρέτας τῶν νὰ φέρῃ ὅτι ἤθε-

λε νὰ δωρήσῃ ἕκαστος. Καὶ ὁ μὲν Ἀντίνοος ἔφερε μέγαν περικαλλῆ πέπλον κεντημένον, μὲ δώδεκα ὀλοχρύσους περόνας ὁ δὲ Εὐρύμαχος ἔφερε ὄρμονι χρυσοῦν τεχνικώτατα ἐπεξεργασμένον καὶ μὲ ἤλεκτρα κατὰ σειρὰν ὡστὸν ἥλιον, ὁ δὲ Εὐρυδάμας δύο ἐνώτια τρίγληνα, ἧτοι ἕκαστον μὲ τρεῖς σειράς ἐκ πολλῶν μαργαριταρίων, τὰ ὅποια καλλίστα ἦσαν προσηρμοσμένα, πολλῆ δὲ χάρις ἐξ αὐτῶν ἀπέλαμπεν, καὶ ἄλλοι ἄλλα, τὰ ὅποια ὅλα ἔδωκαν εἰς τὴν Πηνελόπην, ἧτις ἐκεῖθεν ἐπανῆλθεν εἰς τὰ δωμάτιά της, αἱ δὲ θεράπαιναι τῆς ἔφερον τὰ δῶρα. Ἐπειτα ἤρχισαν οἱ μνηστῆρες νὰ χορεύουν καὶ νὰ τραγωδοῦν, ἕως ὅτου ἦλθεν ἡ ἑσπέρα. Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε, ἔστησαν εἰς τὴν αἴθουσαν εὐθὺς τρεῖς λαμπτήρας διὰ νὰ φέγγωσι. Πέριξ δὲ ἔθεσαν ξηρὰ ξύλα λεπτά μὲ τὸν πέλεκυν κομμένα, εἰς τὰ ὅποια ἀνεμίγνυον καὶ δαδίον. Αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἐσχάλευον ἕκαστη κατὰ σειρὰν τὸ πῦρ διὰ νὰ φέγγῃ. Τότε ἦλθε πρὸς αὐτάς καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶπε: « Ὑπηρέτριαι τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις λείπει τόσον χρόνον ἀπ' ἐδῶ, σεῖς πηγαίνετε νὰ καθίσητε μὲ τὴν βασίλισσαν, ἵνα στρήφετε τὴν ἡλακάτην σας ἢ νὰ ξάνητε μαλλία καὶ νὰ τὴν διασκεδάζητε, διὰ δὲ τὸν φωτισμὸν τῶν μνηστῆρων φροντίζω ἐγώ, καὶ ἂν ἀκόμη θελήσωσι νὰ μείνωσιν ἐδῶ μέχρι τῆς πρωίας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ἀποκάμω, διότι εἶμαι παρά πολὺ καρτερικός. » Αἱ ὑπηρέτριαι ὡς ἤκουσαν ταῦτα εἶδον πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐγέλασαν. Ἡ δὲ Μελανθώ², ὠραία μὲν ὑπηρέτρια, ἀνατραφεῖσα ὑπὸ τῆς Πηνελόπης, ἀλλ' ἀναίσχυντος καὶ αὐθάδης, ἧτις ἀδιαφοροῦσα ὄλως εἰς τὸ πένθος τῆς οἰκοδε-

1 ἄλυσιν περὶ τὸν λαιμόν. 2 Ἀδελφὴ τοῦ ἀγροίκου καὶ ἀναίσχυντου Μελανθέως τοῦ αἰγοβοσκού.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σποίνης, ἔζη μετὰ τῶν ἀκολάστων μνηστήρων, μὲ τρόπον αὐθάδη εἶπε τὰς ἐξῆς ὕβρεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά:

« Ἄθλιε, βεβαίως ἔχασες τὰ μυαλά σου, ἀφ' οὗ δὲ πηγαίνεις νὰ κοιμηθῆς εἰς κανὲν χαλκεῖον ἢ εἰς κανὲν θόλον πουθενά, παρὰ μένεις ἐδῶ καὶ μᾶς ἐγέμισες φλυαρίας. Ἡ τὸ ἐπῆρες ἐπάνω σου ποῦ ἐνίκησες τὸν Ἴρον; Ἐχε τὸν νοῦν σου μὴ σηκωθῆ κανεὶς ἄλλος πολὺ δυνατώτερος ἀπὸ τὸν Ἴρον καὶ σοῦ δώση κατὰ κεφαλῆς κτυπήματα δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ καὶ σὲ πετάξῃ κακῶς ἔξω ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα αἱματοκυλισμένον.»

Ταύτην ἐκύτταξε μὲ τὸ ἀγριον ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶπε:

« Τί ὑβρίζεις, παληόσκυλα, περίμενε εὐθὺς θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Τηλέμαχον νὰ τὰ εἶπω, διὰ νὰ σὲ κάμῃ κομμάτια.»

Ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους αἱ ὑπηρέτριαι, ἔκοψε τὸ αἷμά των καὶ ἔφυγεν ἡ μία ἐδῶ καὶ ἡ ἄλλη ἐκεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν, διότι ἐπίστευσαν ὅτι θὰ τὰ εἶπῃ ὁ γέροντων. Τότε ἔμεινε μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐφρόντιζε μὲ καὶ περὶ τοῦ φωτός, ἀλλ' ἐσκέπτετο καὶ πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς μνηστῆρας καὶ ὅλους τοὺς κακοὺς ὑπηρέτας, τὸ ὁποῖον καὶ ἐξετέλεσε.

Οἱ δὲ μνηστῆρες ὡς εἶδον τὸν Ὀδυσσεά πλησίον τῶν λαμπτήρων ἤρχισαν νὰ σκώπτωσιν αὐτὸν καὶ νὰ διασκεδάζωσι. Πρῶτος δὲ ὁ Εὐρύμαχος ἐν τῷ μέσῳ γελάτων εἶπε:

Οἱ θεοὶ βλέπω μᾶς ἀγαποῦν, καὶ μᾶς ἔστειλαν ἐδῶ αὐτὸν τὸν φωτεινὸν ἄνθρωπον. Δὲν βλέπετε πόσον φέγγει ὅλος πρὸ πάντων δὲ ἡ φαλάκρα του, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲ μίαν τρίχα ἠμπορεῖ τις νὰ εὕρῃ.» Ἐπειτὸ ἐστράφη πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ εἶπε:

«Θὰ ἤθελες, ξένε, ἂν ἤθελα ὁμῶς καὶ ἐγὼ ¹ νὰ γείνης δοῦλος εἰς τὸ κτῆμά μου, ὅπου θὰ σοὶ δίδω ἄφθονον ψωμί καὶ θὰ σὲ ἐνδύσω φορέματα καὶ θὰ σοὶ δώσω νὰ βάλῃς καὶ ὑποδήματα. Ἄλλὰ ποῦ θέλεις σὺ νὰ ἀκούῃς ἀπὸ τοιαῦτα πράγματα, ἀφοῦ ἤξεύρεις ὅτι ἄνευ κόπου σοῦ γεμίζουν ἄλλοι τὴν ἀπλήρωτον κοιλίαν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

«Εὐρύμαχε, ἤθελα νὰ εἶμεθα ἐγὼ καὶ σὺ κατὰ τὸν Μάϊον, ὅτε ἡ ἡμέρα εἶνε μεγάλη, εἰς ἓνα τόπον ὅπου νὰ ὑπάρχη πολὺ γρασίδι καὶ σὺ νὰ εἶχες ἐν καλὸν ὄρεπανον καὶ ἐγὼ ὁμοίως ἄλλο ἐν καὶ νὰ ἐθερίζομεν νυστικοὶ ἀπὸ πρῶτας μέχρι νυκτὸς διὰ νὰ δοκιμάσωμεν ποῖος ἀντέχει περισσότερον. Ἡ νὰ εἶχομεν ἐν ζευγος βοῶν ἕκαστος καὶ νὰ ὀργόναμεν εἰς παχὺ χωράφι, διὰ νὰ ἔβλεπες ἂν ἔπαυόν ποτε νὰ αὐλακίζω ἐμπρὸς πάντοτε ἀπὸ σέ. Ἡ νὰ ἦτο σήμερον πόλεμος καὶ νὰ εἶχον ἀσπίδα, δύο δόρατα καὶ περικεφαλαίαν καὶ θὰ ἔβλεπες ἐμὲ μαχόμενον μὲ τοὺς πρῶτους καὶ τότε δὲν θὰ ἐκάθησο νὰ ὀμιλῇς ὑβριστικῶς περὶ τῆς κοιλίας μου. Ἄλλὰ σὺ εἶσαι ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ νομίζεις ὅτι εἶται μέγας καὶ ἰσχυρὸς, διότι συναναστρέφεις μὲ ὀλίγους καὶ ὄλους μικροὺς ἀνθρώπους. Ἄν ἔλθῃ ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεύς, αἱ θύραι αὗται ὅσον πλατεῖται καὶ ἂν εἶνε, θὰ σοὶ φανοῦν, ὅταν φεύγῃς ἔξω, πολὺ στεναί.»

Ὁ Εὐρύμαχος ἐθύμωσεν ἔτι περισσότερον τῶρα καὶ μὲ τὸ ἄγριον ἰδὼν τὸν Ὀδυσσεῖα εἶπε: «Εὐθύς, ἔλθεινέ, θὰ σοὶ δείξω νὰ μάθῃς τί ὑβρεῖς εἶνε αὗται, ποῦ λέγεις ἐναντίον ὄλων ἡμῶν, χωρὶς νὰ φοβῆσαι καθόλου. Βεβαίως

¹ ἀστειῖτος ἀνούσιος.

ἢ ὁ οἶνος σοῦ ἐχάλατε τὸν νοῦν ἢ εἶσαι πάντοτε μωρός
καὶ δὲν ἠξέυρεις τί λέγεις.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε τὸ
σκαμνίον καὶ ἔρριψε κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσ-
σεὺς ἔπεσεν εὐθὺς κάτω εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀμφινόμου
καὶ τὸ σκαμνὶ ἐκτύπησε τὸν οἰνοχόον εἰς τὴν δεξιὰν χει-
ρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τῷ ἔπεσεν ἢ πρόχους καὶ αὐτὸς ὁ
ἴδιος ἔπεσε φωνάζων κατὰ γῆς. Εὐθὺς δὲ ἔγεινε πολὺς
θόρυβος μετὰ τῶν μνηστήρων, εἰς δὲ αὐτῶν εἶπεν!
«ὦ νὰ μὴ ἐπρόφθανε καὶ ἤροχετο ἐδῶ αὐτὸς ὁ ἀλήτης 1,
ὅστις μᾶς ἔφερεν ἐδῶ ἄνω κάτω. Κατηντήταμεν νὰ φι-
λονεικοῦμεν περὶ ἐπαιτῶν καὶ δὲν θὰ αισθανώμεθα πλέον
τὴν εὐχαρίστησιν τῶν καλῶν μας φαγητῶν, ἂν ἐξακο-
λουθῶμεν ταῦτα καὶ ἐφεξῆς.»

Ὁ δὲ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας: «Ἡσυ-
χάσατε, καλοὶ ἄνθρωποι, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κρυφθῆτε
ὅτι ἐφάγατε καὶ ἐπίετε ἀρκετά. Μοὶ φαίνεται ὅτι και-
ρὸς εἶνε νὰ μεταβῆ ἕκαστος νὰ κοιμηθῆ. Πάλιν ὅπως θέ-
λετε, ἐγὼ δὲν βιάζω κανένα.»

Οἱ μνηστῆρες ἐξωργίσθησαν διὰ τοὺς λόγους τούτους
τοῦ Τηλεμάχου, ἀλλ' ὁ Ἀμφινόμος κατεπράυνεν αὐτοὺς
λέγων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δυσαρεστηταί τις καὶ νὰ ὑβρίζῃ
ὅταν τῷ λέγουν τὸ ὀρθόν. Προτρέπει δὲ αὐτοὺς νὰ ἀφή-
σωσιν ἡσυχον τὸν ξένον καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν οἰ-
κίαν των νὰ κοιμηθῶσιν. Οἱ μνηστῆρες ἐδέχθησαν τοὺς
λόγους τοῦ Ἀμφινόμου καὶ ἀπῆλθον ἐκ τῶν ἀνακτόρων.

§ 45. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Εἰς τὴν αἴθουσαν δὲ ἔμεινεν ὁ Ὀδυσσεὺς ὅστις διελο-

1 βραγαπόντης.

γίζετο πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς μνηστῆρας. Καὶ διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον: «Τηλέμαχε τὰ ὄπλα εἶνε ἀνάγκη ὅλα νὰ κρύψῃς μέσα εἰς τὸν θάλαμον. Ἄν δὲ οἱ μνηστῆρες ζητήσωσι νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν εἰπέ ὅτι μετέφερον ταῦτα ἀλλαχοῦ πρῶτον μὲν, ἵνα τὰ προφυλάξω ἀπὸ τὸν καπνὸν, ὁ ὁποῖος τὰ ἐμαύρισε, καὶ δευτερον ἵνα μὴ φιλονεικήσαντές ποτε, μάλιστα ὅταν ἔχητε πιῆ οἶνον, πληγώσητε διὰ τούτων ἀλλήλους.» Ὁ Τηλέμαχος εὐθὺς ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς του. Προσκαλέσας δὲ ἐκτὸς τὴν Εὐρύκλειαν εἶπε:

«Μάννα, κλεῖσε τὰς γυναῖκας ὅλας ἐντὸς τοῦ γυναικωνίτου, διότι θέλω νὰ φέρω εἰς τὸν θάλαμον τὰ ὠραῖα ὄπλα τοῦ πατρὸς μου, τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἀνοησίαν μου ἀφῆκα τόσον χρόνον ἐδῶ καὶ ἔφθειρεν ὁ καπνός.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια:

«Εἶθε τέκνον μου, νὰ σὲ φωτίσῃ ὁ θεὸς νὰ φροντίσῃς διὰ τὸν οἶκόν σου καὶ φυλάξῃς τὰ πράγματά σου. Ἄλλὰ ποῖος θὰ σοὶ φέξῃ; διότι τὰς ὑπηρετρίας δὲν ἀφίνεις νὰ ἔλθωσιν ἔξω.»

«Αὐτὸς ὁ ξένος ἐδῶ, εἶπεν ὁ Τηλέμαχος· διότι ὅστις τρώγει τὸ ψωμί μου πρέπει νὰ κάμνῃ καὶ ἐργασίαν ὁποῖος καὶ ἂν εἶνε.»

Ἡ Εὐρύκλεια ἔκλισε τὰς θύρας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἔφερον εἰς τὸ δωμάτιον τὰς περικεφαλαίας, τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ δόρατα. Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα κατέθεσαν εἰς τὴν ὀπλοθήκην, τότε τὸν μὲν Τηλέμαχον ἔστειλεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ κοιμηθῇ, αὐτὸς δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν αἴθουσαν νὰ ὀμιλήσῃ μὲ τὴν Πηνελόπην, διότι ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ καὶ ταύτην ὡς καὶ ὅλας τὰς ὑπηρετρίας. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο μόνος, ἦλθεν ἐκ τοῦ θαλάμου καὶ ἡ

Πηνελόπη ὁμοιάζουσα κατὰ μὲν τὸ σῶμα μὲ τὴν Ἄρτεμιν, κατὰ δὲ τὸ κάλλος μὲ τὴν Ἀφροδίτην. Εὐθύς δὲ αἱ ὑπηρέτριαι ἔθηκαν πλησίον τῆς πυρᾶς ἀνακλιετήριον πεποικιλιμένον μὲ ἐλέφαντα καὶ ἄργυρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθισεν ἡ βασίλισσα. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι ὑπηρέτριαι ἐσήκονον τὸν ἄρτον καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ποτήρια, μὲ τὰ ὁποῖα ἔπινον οἱ μνηστῆρες, ἡ Μελανθῶ ὁμως καὶ πάλιν ἐπέπληττε τὸν Ὀδυσσεά λέγουσα: «Ξένη, δὲν θὰ μᾶς ξεφορτωθῆς ἀπ' ἐδῶ; τί περιτριγυρίζεις ἐδῶ ὄλην τὴν νύκτα διὰ τὴν βλέπῃς τὰς γυναῖκας; Ἔλα πῆγαινε ἔξω, ἄθλιε, ἀρκετὰ ἔφαγες, ἵνα μὴ σὲ βγάλω ἀμέσως ἐγὼ μὲ τὸν δαβλόν.»

Ταύτην μὲ τὸ ἄγριον ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε:

«Τί τὰ ἔβαλες ἐδῶ μ' ἐμέ, δαιμονισμένη; Βεβαίως διότι μὲ βλέπεις χωρὶς μύρα καὶ μὲ ἄθλια φορέματα καὶ ἐπαίτην. Ἄλλὰ τί πταίω εἰς τοῦτο ἐγὼ; Ἡ ἀνάγκη μὲ κάμνει. Ἐπειτα τοιοῦτοι εἶνε ὅλοι οἱ ἐπαίται. Καὶ ἐγὼ ἤμην ἄλλοτε πλούσιος καὶ μὲ ὑπηρέτας, ἀλλὰ τώρα βλέπεις πῶς κατήντησα. Διὰ τοῦτο πρόσεχε μὴ μάθουν τὴν συμπεριφορὰν σου ἡ Πηνελόπη ἢ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ ὁποῖος πιθανὸν νὰ ἔλθῃ, ἢ καὶ ὁ Τηλέμαχος ὅστις τώρα δὲν εἶνε πλέον μικρὸς, καὶ σοῦ ἀφαιρέσουν ὄλην αὐτὴν τὴν ἔπαρσιν, ποῦ ἔχεις.»

Ἡ Πηνελόπη ἤκουσε τὴν συνδιάλεξιν ταύτην καὶ ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν λέγουσα:

«Ἡ αὐθάδεια σου δὲν ἔχει ὄρια, ἀναιδεστάτη! καὶ θὰ ξεσπάσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου ὁ τρόπος σου οὗτος! Ἐγὼ καλῶ τὸν ξένον νὰ μάθω τι περὶ τοῦ ἀνδρός μου, τὸν ὁποῖον τόσον πενθῶ, καὶ αὐτὴ τὸν διώγει!»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους εἶπεν εἰς τὴν Εὐρυνόμην

καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν ξένον μίαν καθέκλαν νὰ καθίσῃ. Ἐπειτα ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖος εἶνε καὶ ποία εἶνε ἡ πατρίς του.

Πρὸς ταῦτα δὲ ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

«Βασίλισσα, ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω τὴν ἀρετὴν σου καὶ τὸ ὄνομά σου δικαίως φημίζεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἄλλὰ περὶ τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος μου σὲ παρακαλῶ μὴ ἐξετάξῃς, διότι δὲν θέλω νὰ ἐνθυμοῦμαι τὴν δυστυχίαν μου καὶ νὰ κλαίω, μάλιστα εἰς ξένην οἰκίαν, πρᾶγμα πολὺ ἀπρεπές. Τί θὰ εἶπῃ ὅστις μὲ ἶδῃ; Θὰ νομίσῃ ἴσως ὅτι τὰ δάκρυα εἶνε ἀποτελέσματα τοῦ οἴνου.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη :

«Ἄν ἤρχετο, ξένε, ὁ Ὀδυσσεύς, τοῦτο θὰ ἦτο δι' ἐμὲ μεγαλειτέρα δόξα καὶ εὐχαρίστησις. Ἄλλὰ βλέπεις δὲν ἀκούεται οὐδαμοῦ. Ἄλλ' ὡς νὰ μὴ ἤρκει αὕτη ἡ δυστυχία, ἤλθον εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες καὶ ἐπιμένουσι νὰ ὑπανδρευθῶ ἓνα ἐξ αὐτῶν. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον τοὺς ἐγέλων νὰ περιμένουν λέγουσα ὅτι δὲν ἤμπορῶ νὰ ὑπανδρευθῶ ἂν δὲν τελειώσω πρότερον ἓν πανί, τὸ ὁποῖον ὕφαινον δῆθεν ὡς σάβανον τοῦ πενθεροῦ μου Λαέρτου. Ἄλλ' ὅ,τι ὕφαινον τὴν ἡμέραν, τὸ ἐξῦφαινον τὴν νύκτα καὶ ἡ ἱστορία αὕτη διήρκεσε τρία ὀλόκληρα ἔτη. Ἄλλὰ τὸ τέταρτον ἔτος μὲ ἐπρόδωκαν αἱ ὑπηρέτριαι εἰς τοὺς μνηστῆρας καὶ ἠναγκάσθη νὰ τὸ τελειώσω. Ὡστε τῶρα δὲν ἔχω καμμίαν πρόφασιν νὰ ἀναβάλω τὸν γάμον μου, οἱ δὲ γονεῖς μου μὲ βιάζουσι πολὺ νὰ ὑπανδρευθῶ καὶ ὁ υἱός μου αὐτὸς στενοχωρεῖται βλέπων φθειρομένην ὑπὸ τῶν μνηστῆρων τὴν περιουσίαν του. Τοιαῦτα εἶνε, ξένε, τὰ ἰδικά μου πράγματα. Ἐν τούτοις ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ μάλω τὸ γένος σου

ποῖον εἶνε, διότι δὲν θὰ κατάγεται βεβαίως κατὰ τὴν παραιομίαν οὔτε ἀπὸ τὴν ὄρνιν οὔτε ἀπὸ τὴν πέτραν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

« Ἄφ' οὔ, βασίλισσα ἐπιμένεις νὰ μάθῃς τὴν πατρίδα μου καὶ τὸ γένος, ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ μὴ ὑπακούσω. Εἶμαι ἐκ Κρήτης ἕγγονος τοῦ Μίνως τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐνναετῆς ἤδη ὠμίλει μὲ τὸν Δία, καὶ υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος. Εἶμαι φίλος πολὺ τοῦ συζύγου σου, τὸν ὅποιον δώδεκα ἡμέρας ἐφιλοξένησα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ὅτε εἶχεν ὑπὸ σφοδροῦ ἀνέμου παραπλέων τὸν Μαλέα μὲ τὰ πλοῖά καὶ τοὺς συντρόφους του ρίφθη εἰς Κρήτην. Ἐκεῖθεν δὲ ἄφ' οὔ ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος διηυθύνθη εἰς Τροίαν.»

Ἡ Πηνελόπη ἐξερράγη εἰς δάκρυα καὶ ἔκλαιε τὸν πλησίον αὐτῆς καθήμενον σύζυγόν της. Ἐπειτα ὅμως ὅπως πεισθῆ καλλίτερον ὅτι ὁ φιλοξενηθεὶς ἐν Κρήτῃ ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς ἠρώτησεν ὀποίου εἶδους φορέματα ἐφόρει ὁ σύζυγός της καὶ ὀποῖός τις ἦτο αὐτὸς ὡς καὶ οἱ παρακακολουθοῦντες αὐτὸν σύντροφοί του.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

« Δύσκολον εἶνε βασίλισσα, νὰ ἐνθυμηθῶ μετ' ἀκριβείας ὅλα, διότι ἤδη παρῆλθον εἴκοσιν ἔτη ἐνθυμοῦμαι ὅμως ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἐφόρει διπλὴν πορφυρὰν χλαῖναν μὲ μίαν χρυσῆν περόνην, ἣ ὀποία εἶχεν ἐμπρὸς ἐν ἀριστούργημα, δηλ. παρίστανε κύνα κρατοῦντα μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἐν ἐλαφάκι καὶ θέλοντα νὰ πνίξῃ τοῦτο ἀσπαῖρον εἰς τοὺς πόδας του. Τοῦτο ὅλοι ὅσοι ἐβλεπον ἐθαύμαζον. Ἐπειτα ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸν μαλαχὸν καὶ λεπτὸν ὡς φλοιὸν ξηροῦ κρομμύου χιτῶνά του, ὅστις ἔλαμπεν ὡς ὁ ἥλιος. Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ἂν ταῦτα εἶχε συμπαραλάβῃ ἐκ τῆς οἰκίας του ἢ τὰ εἶχε δῶση πρὸς αὐτὸν κά-

νεις τῶν φίλων του. Καὶ ἐγὼ τῷ ἔδωκα ἐν χαλκοῦν ξίφος, μίαν διπλὴν πορφυρᾶν χλαῖναν καὶ ἓνα χιτῶνα. Εἶχε δὲ μαζῆ του καὶ ἓνα κήρυκα ὀλίγον τι αὐτοῦ πρεσβύτερον μελαχροινὸν μὲ πολλὴν κόμην, ὅστις ὠνομάζετο Εὐρυβάτης καὶ τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ὀδυσσεὺς περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, διότι ἦτο ἄνθρωπος πολὺ φρόνιμος.»

Κατὰ τὴν διήγησιν ταύτην ἡ Πηνελόπη, ἀναγνωρίσασα τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα εὐστόχως περιέγραψεν ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐξερράγη εἰς θρήνους, ἀλλὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς βαθέως συνεκινήθη διὰ τὸ πένθος τῆς συζύγου. Ἐπειτα εἶπεν ἡ Πηνελόπη :

«Ἐένε μου καὶ πρότερον σέ εὐσπλαγγνίσθην ἀλλὰ τώρα θὰ εἶσαι εἰς τὴν οἰκίαν μου φίλος καὶ θὰ τιμᾶσαι. Ἐγὼ ἡ ἰδία τοῦ ἐδίπλωσα ἐκεῖνα τὰ φορέματα καὶ τὰ ἔδωκα ὡς καὶ τὴν περόνην. Ἀλλὰ δὲν θὰ τὸν ἶδω πάλιν, διότι ἔτυχε κακὴ ὥρα, ὅτε ἀνεχώρησε διὰ τὸ Κακοίλιον.»

Ἡρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη Ὀδυσσεὺς :

«Εὐγενεστάτη βασίλισσα, δίκαιον ἔχεις νὰ θρηνηῖς ἄνδρα μάλιστα ὡς τὸν Ὀδυσσεά. Ὁ θάνατος πάντοτε εἶνε πικρὸς. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἤκουσα ὅτι ζῆ εἰς τῶν Θεσπρωτῶν τὴν χώραν καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθῃ. Ἀλλ' οἱ ἀγαπητοὶ σύντροφοί του ὅμως εὖρον πάντες κακὸν θάνατον ἐν τῇ θαλάσῃ τιμωρηθέντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ, διότι ἔσφαξαν τὰς βουῖς τοῦ Ἥλιου, καὶ μόνον τὸν Ὀδυσσεά ἐπὶ τρόπιδος τοῦ πλοίου ἐξέβαλον τὰ κύματα εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, οἵτινες τὸν περιποιήθησαν πολὺ καὶ τοῦ ἔδωκαν καὶ πολλὰ δῶρα, ἤθελον μάλιστα νὰ τὸν φέρουν αὐτοὶ καὶ εἰς τὴν πατρίδα του καθ' ὅλα ἀβλαβῆ. Καὶ θὰ ἦτο πρό πολλοῦ ἔδῳ ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀν

δὲν ἐνόμιζε συμφορώτερον νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Θεσπρω-
 τίαν διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης περὶ τῆς
 εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς του, πῶς πρέπει νὰ γείνη
 αὕτη φανερά ἢ κρυφά. Ταῦτα μοὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν
 Θεσπρωτῶν καὶ μετέβεβαίωσεν ὅτι, ὅταν ἐπανέλθῃ ἐκ τοῦ
 μαντείου ὁ Ὀδυσσεύς, θὰ τὸν στείλῃ μὲ πλοῖόν του εἰς
 Ἰθάκην. Μοὶ ἔδειξεν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς μεγάλους
 θησαυροὺς τοῦ Ὀδυσσέως, ποῦ εἶχεν ἀποθέσῃ εἰς μίαν
 αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων. Ἐγὼ ὅμως ἀνεχώρησα
 πρῶτῃτερα, διότι ἔτυχε νὰ φεύγῃ πλοῖον διὰ τὸ Δουλί-
 χιον. Ὡστε κατὰ ταῦτα ὁ Ὀδυσσεύς ζῆ καὶ θὰ εἶνε ἐδῶ
 ἢ τοῦτον τὸν μῆνα ἢ τὸν ἄλλον.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη :

«ὦ νὰ ἤρχετο ὁ Ὀδυσσεύς, ξένε μου, καὶ τότε θὰ ἐ-
 γνώριζες ὅπως δῶρα θὰ σοὶ ἐδίδον. Ἄλλ' ἡ καρδία μου
 λέγει ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους διέ-
 ταξε τὰς ὑπηρετίας νὰ πλύνωσι τοὺς πόδας τοῦ ξένου
 καὶ νὰ ἐτοιμάσωσιν εἰς αὐτὸν κλίνην ζεστήν διὰ νὰ κοι-
 μηθῇ. Συμβουλεύει δὲ αὐτὰς νὰ προσέχωσι μὴ ἐνοχλή-
 σωσι τὸν ξένον λέγουσα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀφ' οὗ εἶνε ὀλι-
 γοχρόνιος πρέπει νὰ πράττῃ καὶ νὰ λέγῃ τοιαῦτα, διὰ
 τὰ ὅποια καὶ ὅταν ζῆ τιμᾶται καὶ ὅταν ἀποθάνῃ μετ'
 ἐπαίνων μνημονεύεται.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

«Βασίλισσα, ἡ μαλακὴ κλίνη μοὶ εἶνε μισητὴ, ἀρ' ὅ-
 του ἀπεχωρίσθῃ ἀπὸ τὰ χιονερά ὄρη τῆς Κρήτης καὶ
 θὰ πλαγιάσω, ὅπως ἐκοιμώμην πρότερον ἐν ἀθλίᾳ στρω-
 μνῇ ἀναμένων τὴν πρωίαν. Οὔτε τοῦτο τὸ νίψιμον τῶν
 ποδῶν ἐπιθυμῶ ἢ ψυχὴ μου. Δὲν θέλω νὰ με ἐγγίσῃ καμ-
 μία ἀπ' αὐτὰς τὰς ὑπηρετίας, αἵτινες εἶνε ἐδῶ, ἐκτὸς ἂν

ὑπάρχη καμμία γραῖα παλαιά, πρόθυμος εἰς ἐργασίαν, τῆς ὁποίας ἡ καρδία νὰ εἶδε βάσανα, ὅπως καὶ ἐμοῦ. Εἰς ταύτην ἐπιτρέπω νὰ ἐγγίση τοὺς πόδας μου.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη :

«Πόσον σαφῶς σκέπτεσαι, ξένε. Δὲν εἶδον μέχρι τοῦδε ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τόσον φρόνιμον ξένον. Ἀληθῶς ἔχομεν μίαν πολὺ φρόνιμον ἀλλ' ἀδύνατον ὅμως γραῖαν, ἣ ὁποία ἀνέθρεψεν ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ. Ἐλα Εὐρύκλεια, νίψε τὸν συνομήλικα τοῦ κυρίου σου. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἴσως τώρα θὰ ἔγεινε τοιοῦτος· διότι αἱ δυστυχίαι γηράσκουσι ταχέως τοὺς ἀνθρώπους.»

Ἡ Εὐρύκλεια ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της καὶ ἔλεγε κλαίουσα τὸν Ὀδυσσεά : «Ὡχ εἰς ἐμὲ, τέκνον μου, ἡ ὁποία δὲν ἤμπορῶ τίποτε νὰ σοὶ κάμω. Βλέπεις ὁ θεὸς σὲ ἐμίσησε πολὺ, ἀνθρωπον καλὸν καὶ θεοσεβῆ. Διότι κάνεις δὲν προσέφερε τόσας θυσίας εἰς τὸν Δία, ὅσας σὺ εὐχόμενος νὰ φθάσης εἰς βαθὺ γῆρας καὶ νὰ μεγαλώσης τὸν υἱόν σου. Ἀλλὰ τώρα δὲν θὰ ἔλθης οὐδέποτε πλέον εἰς τὴν πατρίδα σου. Οὕτω καὶ ἐκεῖνον θὰ ὕβριζον αἱ ὑπερήτριαι, ξένε, ὅτε ἦτο εἰς τὴν οἰκίαν σου, ὡς ὕβρίζουσι σὲ ὅλαι ἐδῶ αὐται αἱ σκύλαι, τὰς ὁποίας δὲν ἀφίνας νὰ σὲ νίψουν διὰ νὰ ἀποφύγῃς τὰς ἐνοχλήσεις· καὶ καλὰ ἔκαμες ποῦ ἐζήτησες ἐμὲ νὰ σὲ πλύνω, διότι ἡ ψυχὴ μου εὐρίσκει εὐχαρίστησιν εἰς τὰς περιποιήσεις. Τί νὰ σοῦ εἶπω, ξένε, πολλοὶ ἀνθρώποι ἤλθον ἐνταῦθα, ἀλλὰ κάνεις δὲν ὠμοίαζε τόσον μὲ τὸν Ὀδυσσεά, ὅσον σὺ καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ κατὰ τοὺς πόδας καὶ κατὰ τὴν φωνήν.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς :

«Γραῖά μου, οὕτω λέγουσιν ὅλοι ὅσοι μᾶς εἶδον καὶ

τοὺς δύο, ὅτι ὁμοιάζομεν πολὺ, ὅπως καὶ σὺ τῶρα λέγεις.»

Ἄφ' οὗ εἶπον ταῦτα, ἡ γραῖα ἔφερε μίαν λαμποκοποῦσαν λεκάνην, μὲ τὴν ὁποίαν συνείθιζε νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας, καὶ ἔχυσεν ἐντὸς πρῶτον μὲν ὕδωρ ψυχρὸν, κατόπιν δὲ καὶ θερμὸν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς φοβούμενος μήπως ἡ γραῖα πλύνουσα τοὺς πόδας ἴδῃ τὴν πληγὴν καὶ τὸν ἀνάκαλύψῃ ἔσυρε τὸ κάθισμά του μακρὰν τῆς ἐστίας εἰς σκοτεινὸν μέρος διὰ νὰ μὴ φαίνεται τίποτε. Καὶ ἡ Εὐρύκλεια πλησιέστερον ἔλθοῦσα μὲ τὴν λεκάνην ἤρχισε νὰ πλύνῃ τὸν κύριόν της. Ἄλλ' ὥς ἡ χεὶρ της ἔφθασεν εἰς τὴν πληγὴν, τὴν ὁποίαν τῷ ἐπροξένησεν ἀγριόχοιρος ἄνω τοῦ γόνατος, ὅταν εὐρίσκετο εἰς κυνήγιον ἐπὶ τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Αὐτολύκου τοῦ πάππου του, εὐθὺς ἀνεγνώρισε τὸν κύριόν της καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν χαρὰν τῆς ἔπεσεν ὁ ποῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς μετὰ κρότου ἐντὸς τῆς λεκάνης, ἡ ὁποία ἔγυρε καὶ ἐχύθη τὸ νερὸν κατὰ γῆς. Χαρὰ δὲ καὶ λύπη κατέλαβεν ἅμα τὴν ψυχὴν της, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐπληρώθησαν δακρύων, ἐπιάσθη ἡ φωνὴ της καὶ εἶπε θωπεύουσα τὸν Ὀδυσσεῖα :

«Σὺ μοῦ εἶσαι τέκνον μου, καὶ τόσον καιρὸν δὲν σε ἐγνώρισα.» Ἐν ᾧ δὲ ἤθελε νὰ ἀναγγεῖλῃ τοῦτο καὶ εἰς τὴν Πηνελόπην, ἥτις ἐκάθητο ἀπέναντι, ὁ Ὀδυσσεὺς τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα καὶ εἶπε· «Σιωπῆ, μάννα μου, διότι ἀπωλέσθημεν. Ἄφ' οὗ σὺ μὲ ἀνεγνώρισες δὲν πρέπει κανεὶς ἄλλος νὰ μάθῃ ὅτι ἦλθον, οὐδ' αὐτὴ ἡ Πηνελόπη. Ἐχω πεποιθήσιν εἰς τὴν ἀγάπην σου ὅτι θὰ τητήσῃς τοῦτο μυστικόν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια :

«Τέκνον μου, σὺ ἤξεύρεις τὴν ψυχὴν μου, ἂν ἡ πέτρα καὶ ὁ σίδηρος λέγῃ μυστικόν ἄλλο τόσον καὶ ἐγὼ

θὰ εἶπω. Μᾶς κατέστρεψαν τὴν οἰκίαν τέκνον μου, οἱ μνηστῆρες, μερικαὶ δὲ καὶ ἀπὸ τὰς ὑπηρετρίας δὲν φέρονται καλῶς καὶ πρέπει νὰ τὰς τιμωρήσῃς.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς:

«Ὁ θεὸς νὰ μᾶς βοηθήσῃ μάννα μου, νὰ τιμωρήσωμεν τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας καὶ τὰς ἀναιδεῖς ὑπηρετρίας.»

Ἡ Εὐρύκλεια ἀγαγῶρίζουσα τὸν Ὀδυσσεύα.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Εὐρύκλεια ἐξῆλθε καὶ ἔφερεν ἄλλο νερόν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπλύθη καλά ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἠλείφθη μὲ ἔλαιον, ἔσυρε τὸ κάθισμά του πλησίεστε-

ρον τοῦ πυρός διὰ νὰ ζεσταθῆ, τὴν δὲ πληγὴν ἐσκέπασε μὲ τὰ βράκη. Τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ Πηνελόπη: «Ξένε, ἐν ἀκόμῃ θὰ σὲ ἐρωτήσω καὶ ἔπειτα θὰ σὲ ἀφήσω νὰ κοιμηθῆς. Ἡ ἰδική μου δυστυχία εἶνε μεγάλη, καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα δὲν ἠμπορῶ νὰ παρηγορηθῶ. Τώρα δὲ μὲ ἀναγκάζουν νὰ νυμφευθῶ καὶ ἓνα τῶν μνηστήρων, οἱ ὅποιοι κατατρώγουσιν ἐδῶ τὴν περιουσίαν μας, καὶ δὲν ἠξεύρω τί νὰ κάμω.

Εἶδον δὲ ἐν ὄνειρον καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσης. Εἴκοσι χῆνες μου, ἔτρωγον σῖτον εἰς τὴν αὐλήν, ὅτε αἰετὸς μέγας ἐλθὼν ἐκ τοῦ ὄρους ἐπνίξε πάσας καὶ ἔφυγε. Τότε ἤρχισα νὰ λυπῶμαι καὶ νὰ θρηνῶ διὰ τὰς χῆνας. Ἄλλ' αἰετὸς ἐπανελθὼν μὲ ἐπαρηγόγει λέγων: «Μὴ λυπῆσαι, Πηνελόπη, δὲν βλέπεις ὄνειρον ἀλλὰ καθαρὸν πρᾶγμα; Λεὲ χῆνες εἶνε οἱ μνηστήρες, ἐγὼ δὲ ὁ αἰετὸς εἶμαι ὁ σύχθος σου, ὅστις ἐπανῆλθον καὶ θὰ ἐξολοθρεύσω ὅλους τοὺς μνηστῆρας.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐξύπνησα καὶ βλέψασα πρὸς τὰς χῆνας εἶδον αὐτὰς νὰ τρώγουν σιτᾶρι πλησίον τῆς πυέλου. 1 »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς:

«Τὸ ὄνειρον τοῦτο, βασίλισσα, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σημαίνῃ ἄλλο τι ἀφ' οὗ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς σοὶ τὸ εἶπε. Οἱ μνηστήρες θὰ τὴν πάθουν καὶ δὲν θὰ σωθῆ κανεὶς.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη:

«Ὅλα τὰ ὄνειρα, ξένε δὲν πραγματοποιοῦνται. Μακάρι νὰ ἐγίνοντο, ὅπως τὰ λέγεις. Ἄλλ' αὐριον, ξένε, εἶνε δι' ἐμὲ ἡ τρομερὰ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὀφείλω νὰ ἀφήσω τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσεύς. Θὰ γείνη ἀγὼν εἰς τὸν

1 σκάφης, κοπάνης, κορήτου.

ὅποτον θὰ στηθῶσι κατὰ σειρὰν οἱ δώδεκα πελέκεις τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὅστις δὲ δυνηθῆ νὰ τανύσῃ διὰ τῆς χειρός του εὐκόλως τὸ τόξον καὶ νὰ περάσῃ τὸ βέλος διὰ τῆς ὀπῆς καὶ τῶν δώδεκα πελέκεων, τοῦτον ἐγὼ θὰ ἀκολουθήσω εὐθὺς καὶ θὰ ἀποχωρισθῶ ἀπὸ τὴν οἰκίαν ταύτην τὴν ἠγαπημένην καὶ πλουσίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

«Βασίλισσα, καλὰ θὰ κάμῃς νὰ γείνη αὔριον ὁ ἀγών. Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀγών ὁ Ὀδυσσεύς θὰ εἶνε ἐδῶ.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη :

«Δὲν ἤξεύρεις πόσον μὲ εὐχαριστεῖ ἡ συναναστροφή σου, ξένε, καὶ εὐχαρίστως θὰ ἔμενον ὄλην τὴν νύκτα αὐπνος νὰ σὲ ἀκούω, ἀλλὰ πρέπει καὶ σὺ νὰ κοιμηθῆς. Οὕτως ἐκανόνισεν ὁ θεὸς τὰ πράγματα, οἱ ἄνθρωποι νὰ κοιμῶνται τὴν νύκτα. Ἐγὼ θὰ ὑπάγω τώρα εἰς τὸνθάλαμόν μου νὰ κατακλιθῶ, σὺ δὲ κοιμήθητι ὅπου θέλεις ἢ στρῶσε κατὰ γῆς ἢ εἰπέ νὰ σοῦ θέσουν καὶ μίαν κλίνην.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπορεύθη αὐτὴ εἰς τὸ δωμάτιόν της λυπημένη διὰ τὸν σύζυγόν της, κατόπιν δὲ καὶ ὅλαι αἱ ὑπηρέτριά της.

§ 46. ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΜΝΗΣΤΗΡΟΦΟΝΙΑΣ.

Ἄφ' οὗ ἀνεχώρησεν ἡ Πηνελόπη, κατεκλίθη καὶ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὸν πρόδομον στρώσας κατὰ γῆς δέρμα βοῶς καὶ προβάτων, ἡ δὲ Εὐρυνόμη τὸν ἐσχέπασε μὲ μίαν χλαῖναν. Ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῆ ὄλην τὴν νύκτα, σχεπτώμενος πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς αὐθαδεῖς μνηστῆρας χωρὶς νὰ πάθῃ αὐτὸς κακόν. Ἐπειτα

τὸν ἀνησύχου· καὶ αἱ αἰσχροὶ ὑπηρέτριαι, αἵτινες ἐγέλωλῳ καὶ εὐφραίνοντο ἐπιστρέφουσαι ἀπὸ τὰς οἰκίας τῶν μνηστῆρων. Καὶ ἔλεγε πρὸς ἑαυτόν: « Ὑπόμεινε καρδίᾳ μου καὶ τοῦτο, ὡς ὑπέμεινες καὶ τὴν αὐθάδειαν τοῦ κλέκλωπος, τὸν ὁποῖον ἔβλεπες νὰ σοὶ τρώγῃ τοὺς ἡγαπημένους σου φίλους. Καὶ τούτου θὰ εὐρεθῇ θεραπεία.»

Ταῦτα ἔλεγε καθ' ἑαυτόν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ περιεστρεφετο δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ὡς τὸ κρέας τὸ ὁποῖον βιαζόμενός τις νὰ ψῆσῃ ταχέως γυρίζει πότε ἀπ' ἐδῶ καὶ πότε ἀπ' ἐκεῖ. Ἄλλ' ἐν ᾧ εὐρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν κατέβη ἡ Ἀθηναῖα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐλθοῦσα πλησίον του εἶπε: « Διὰ τί πάλιν ἀγρυπνεῖς, δυστυχῆ; Ἐδῶ εἶσαι εἰς τὴν οἰκίαν σου, εἰς τὴν σύζυγόν σου καὶ εἰς τοιοῦτον υἱόν, ὁποῖον πᾶς ἄνθρωπος εὐχεται νὰ ἔχῃ.» Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς: « Ὅλα ταῦτα εἶνε ὀρθοθεὰ, ὅπως τὰ λέγεις. Ἀλλὰ πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ φονεύσω τοὺς μνηστῆρας, χωρὶς νὰ πάθω τίποτε, εἰς τοῦτο νὰ μὲ συμβουλευσῆς παρακαλῶ.» Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναῖα: « Μὴ φοβοῦ, Ὀδυσσεῦ, ὅταν ἐμὲ ἔχῃς προστάτην καὶ πεντήκοντα στίφη ἀνθρώπων ἂν σὲ περιεκύκλουν καὶ ἤθελον νὰ σὲ φονεύσουν, καὶ τότε θὰ τοὺς ἐπερνεῖς τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα. Κοιμήθητι λοιπὸν ἡσύχως διότι εἶνε βάσανος νὰ μένη τις ἀγρυπνός δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ θὰ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς μερίμνας.»

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ θεὰ ἐπέχυσεν ἐπὶ τῶν βλεφάρων τοῦ ἥρωος γλυκὺν ὕπνον καὶ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸν Ὀλύμπου. Ἀκριβῶς δὲ καθ' ὃν χρόνον κατελάμβανε τὸν Ὀδυσσεῖα ὁ λύων τὰ μέλη καὶ διαλύων τὰς φροντίδας τῆς ψυχῆς ὕπνος ἀφύπνισθη καὶ ἡ πιστὴ σύζυγός του καὶ καθεζομένη ἐπὶ τῆς μαλακῆς κλίνης τῆς ἐκλαίει πο

λῶν χρόνον. Ἐπειτα προσευχήθη εἰς τὸν θεὸν ταῦτα :
 «Θεέ μου, κόψε μου τὴν ζωὴν ! Εἰς ἐμὲ καλλίτερον
 εἶνε νὰ καταβῶ εἰς τὰ μισητὰ βάθη τῆς γῆς, ὅπου θὰ
 ἴδω τὸν Ὀδυσσεά ἢ νὰ μένω ἐδῶ καὶ νὰ γείνω σύζυγος
 ἀνδρὸς κατωτέρου του. Δὲν ἔχω ἢ δυστυχῆς οὐδὲ μίαν
 ὥραν ἡσυχίαν. Καὶ τώρα ὠνειρεύθην ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἦτο πλησίον μου τοιοῦτος, ὁποῖος ἦτο ὅτε ἀνεχώρησε.
 Καὶ εὐχαριστήθην, διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν εἶνε ὄνειρον
 παρὰ ἀλήθεια.»

Οἱ θρῆνοι τῆς Πηνελόπης ἀφύπνισαν τὸν Ὀδυσσεά,
 ὅστις εὐθὺς ἐσηκώθη ἀπὸ τοῦ στρώματος καὶ ἔφερε τὴν
 μὲν χλαῖναν καὶ τὴν μηλωτὴν ἐντὸς τῆς αἰθούσης, τὰ
 δὲ ἄλλα δέρματα ἐκτὸς εἰς τὴν αὐλήν. Ἐκεῖ δὲ ἤκουσε
 καὶ μίαν ὑπῆρέτριαν, ἣτις ἄλεθε ὅλην τὴν νύκτα σῖτον
 εἰς τὸν χειρόμυλον καὶ δὲν εἶχε τελειώση ἀκόμη, διότι
 ἦτο ἀδύνατος, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι ἐνδεκα πρὸ πολλοῦ ἐτε-
 λείωσαν τὴν ἐργασίαν των καὶ ἤδη ἐκοιμῶντο, νὰ λέγῃ :

«Θεέ μου, εἰσάκουσον καὶ ἐμοῦ τῆς δυστυχοῦς μίαν
 εὐχὴν· τὸ σημερινὸν φαγητὸν νὰ εἶνε εἰς τοὺς μνηστῆ-
 ρας τὸ τελευταῖόν των, διότι ἐλύθησαν τὰ γόνατά μου
 νὰ ἀλέθω ὅλην τὴν νύκτα σῖτον δι' αὐτοῦς.»

Εἶχεν ἤδη ἐξημερώση καὶ ὄλαι αἱ ὑπῆρέτριαι ἐσηκώ-
 θησαν καὶ ἀναψαν πῦρ. Ἐπειτα ἐσηκώθη καὶ ὁ Τηλέ-
 μαχος ὅστις εὐθὺς ἐνδυθεὶς ἦλθε πρὸς τὴν Εὐρύκλειαν
 καὶ εἶπε :

«Αὐτὸν τὸν ξένον, τὸν ὁποῖον ἔχομεν εἰς τὴν οἰκίαν
 μας, τὸν περιποιήθητε ; τοῦ ἐδώκατέ τι νὰ φάγῃ ; νὰ
 κοιμηθῇ ; ἢ δὲν τὸν ἐνεθυμήθη κανεὶς ;»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια :

«Τί λέγεις τέκνον μου ; ὁ ξένος ἐκάθησε καὶ ἔπιεν

οἶνον, ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδία του, φαγητὸν ὅμως δὲ ἠθέλησε νὰ φάγη, διότι εἶπεν ὅτι δὲν ἐπεῖνα πλέον. "Ἐπειτα ὅτε ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ ὕπνου δὲν ἠθελε νὰ κοιμηθῆ εἰς κλίνην μὲ στρώματα ἀλλ' ἐκοιμήθη εἰς τὸ πρόδομον μὲ δέρματα βοῦς καὶ προβάτων. Ἡμεῖς ὁμοίως τὸν ἐσκεπάσαμεν κατόπιν μὲ μίαν χλαῖναν.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ μὲν Τηλέμαχος διηγήθη εἰς τὴν ἀγορὰν, ἡ δὲ Εὐρύκλεια διέταττε τὰς ὑπηρέτριαις νὰ ἐκτελέσωσιν ἐκάστη τὴν ἐργασίαν ταχέως, λέγουσα ὅτι οἱ μνηστῆρες θὰ ἔλθουν εἰς τὰ νάκτορα πρῶτὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἕνεκα τῆς ἑορτῆς.

Αἱ ὑπηρέτριαι εὐθὺς ἐξετέλεσαν τὰς διαταγὰς τῆς Εὐρυκλείας. Ἐπειτα ἦλθον καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν μνηστῆρων καὶ ἔσχισαν ξύλα. Καὶ ὁ Εὐμαιὸς ἔφερε τρεῖς παχεῖς χοίρους, τοὺς ὁποίους ἔκλεισεν ἐντὸς τῆς αὐλῆς.

Ἰδὼν δὲ τὸν Ὀδυσσεῆα φιλοφρόνως ἐχαιρέτισε καὶ εἶπε

«Ἔνε, πῶς περναῖς τώρα, σὲ βλέπουσι καλλίτερον μνηστῆρες ἢ σὲ μεταχειρίζονται ὡς καὶ πρότερον ;

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

«Ὁ θεὸς νὰ τιμωρήσῃ τὰ κακοῦργα σχέδια, τὰ ὁποῖα μηχανῶνται οὗτοι ἐν ξένη οἰκίᾳ, χωρὶς νὰ ἔχωσιν οὐδὲν τὴν ἐλαχίστην αἰδῶ.»

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους συνδιελέγοντο ἦλθε καὶ ὁ Μελάνθιος φέρων τὰς ἀρίστας αἰγὰς διὰ δειπνὸν τῶν μνηστῆρων. Ἰδὼν δὲ τὸν Ὀδυσσεῆα εἶπε τὸν ἐξῆς ὀχληροῦς λόγους :

«Ἔνε, ἀκόμη εἶσαι ἐδῶ ; δὲν ἔχεις σκοπὸν νὰ μὴ ἀφήσῃς ἡσύχους ; ἢ θέλεις νὰ φάγῃς ξύλο καὶ τότε φύγῃς ; καὶ ἀλλοῦ εἶναι Ἀχαιοὶ, οἱ ὁποῖοι τρώγουν.»

Πρὸς τοῦτον ὁ Ὀδυσσεύς δὲν εἶπε τίποτε. Ἐπει-

ἦλθε καὶ ὁ Φιλοίτιος μὲ μίαν βοῦν στεῖραν καὶ παχείας
αἰγας, τὰς ὁποίας ἔδεσεν εἰς τὴν αὐλήν. Ἔπειτα ἐπλη-
σίασε πρὸς τὸν χοιροβοσκὸν καὶ τὸν ἡρώτα :

Ὁ Φιλοίτιος χαιρετίζων τὸν Ὀδυσσεύα.

«Εὐμαίε, ποῖος εἶνε ὁ ξένος οὗτος, ὅστις ἦλθεν εἰς
τὴν οἰκίαν μας ; ποία εἶνε ἡ πατρίς του ; ὁ κακόμοιρος !
Ἴδὲ τί σῶμα ἔχει βασιλικόν ! Ἀλλὰ ἡ δυστυχία καὶ αὐ-
τοὺς τοὺς βασιλεῖς μεταβάλλει.»

Ταῦτα εἰπὼν ἔδωκε τὴν δεξιάν εἰς τὸν Ὀδυσσεύα καὶ εἶπε :

Χαῖρε, ὦ ξένε πάτερ. Ὁ θεὸς νὰ σοὶ δώσῃ τὰ καλὰ τοῦλάχιστον εἰς τὸ μέλλον, διότι τώρα εἶσαι δυστυχῆς. Ὡ θεέ μου, πῶς δύνασαι νὰ βλέπῃς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἐπλάσας, νὰ ὑποφέρουν τόσας λύπας καὶ συμφορὰς! Καθὼς σὲ εἶδον, ξένε, ἤρχισε νὰ πάλλῃ σφοδρῶς ἡ καρδιά μου καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπληρώθησαν δακρύων ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά, διότι καὶ ἐκεῖνος πιστεύω νὰ πλανᾶται καὶ νὰ φορῇ τοιαῦτα ῥάκη, ἂν ζῆ που τῆς γῆς ἀκόμη. Ἄλλ' ἐὰν ἀπέθανε καὶ κατέβῃ εἰς τὸν Ἅδη, ὦ τὸν καλόν μου Ὀδυσσεά, ὅστις μικρὸν ἀκόμη ὄντα μὲ διώρισεν ἀρχιβουκόλον εἰς τοὺς βόας τοῦ ἐν Κεφαλληνία. Οἱ βόες τοῦ τῶς δ' ὄλοεν πληθύνονται θαυμασίως, ἂν καὶ πολλὰ μὲ διασπέρτουν ἄλλοι νὰ φέρω ἐδῶ διὰ νὰ τρώγουν, χωρὶς οὔτε τὸν θεὸν νὰ φοβῶνται οὔτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐντρέπωνται. Ἄλλὰ τοῦτο εἰς ἐμὲ εἶνε ἀνυπόφορον καὶ πολλάκις ἐσκέφθην νὰ λάβω ὄλους τοὺς βόας καὶ νὰ φύγω μακρὰν. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο εὖρον κακόν, ἀφοῦ ὑπάρχει υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἐπειτα πάντοτε ἐλπίζω νὰ ἔλθῃ ὁ δυστυχῆς ἐκεῖνος καὶ νὰ διασκορπίσῃ ἀπ' ἐδῶ ὄλους τοὺς αὐθάδεις.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

«Βουκόλε, μοὶ φαίνεται ἄνθρωπος καλὸς καὶ φρόνιμος καὶ διὰ τοῦτο δὲν δυσκολεύομαι νὰ σοὶ εἶπω ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς θὰ ἔλθῃ χωρὶς ἄλλο καὶ σὺ θὰ εἶσαι ἐδῶ καὶ θὰ ἴδῃς μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἂν θέλῃς, τοὺς μνηστῆρας φονευμένους, οἵτινες κάμνουσιν ἐδῶ τὸν κύριον.»

Πρὸς τοῦτον πάλιν ἀπεκρίθη ὁ ἀρχιβουκόλος :

«Αἶ καὶ νὰ ἐγίνετο τοῦτο, ξένε, καὶ νὰ ἔβλεπες τὴ δύναμιν ἔχω καὶ χεῖρας.»

Τὴν αὐτὴν εὐχὴν ἐξέφρασε καὶ ὁ Εὐμαιοὺς νὰ ἐπανέλ-
θῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν οἰκίαν τῶν.

§ 47. ΥΒΡΕΙΣ ΤΩΝ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ.

Τοιαῦτα οὗτοι πρὸς ἀλλήλους συνδιελέγοντο, ἐν ᾧ οἱ
μνηστῆρες συνεσκέπτοντο πῶς νὰ φονεύσωσι τὸν Τηλέ-
μαχον. Ἄλλ' ὁ Ἀμφινόμος τοὺς ἐμπόδισε εἰπὼν : «Τοι-
αῦτα πράγματα, φίλοι μου, εἶνε δύσκολον νὰ ἐπιτύχουν-
ᾶς ἀφήσωμεν τὸν φόνον καὶ ᾶς ἐπιδοθῶμεν εἰς τὸ φαγη-
τὸν καλλίτερον.» Οἱ μνηστῆρες εὐχαριστήθησαν ἐκ τῶν
λόγων τοῦ Ἀμφινόμου καὶ ἐλθόντες εἰς τὰ μέγαρα τοῦ
Ἰούσσεως ἐσφαξαν τοὺς χοίρους, τὰς αἶγας καὶ τὴν βοῦν
καὶ παρεσκευάζον τὸ φαγητὸν τῶν. Ἐπειτα ἐκάθισαν
νὰ σάγουν. Τὸν δὲ Ὀδυσσεύα ἐκάθισεν ὁ Τηλέμαχος εἰς
τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ἐπίτηδες, ὅπου ἐπὶ μικρᾶς τρα-
πέζης τῷ παρέθηκεν ὀλίγα σπλάγχνα, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ
οἶνοι εἰς χρυσοῦν ποτήριον καὶ εἶπε : «Ἐδῶ τώρα κά-
θισε, ξένε, καὶ τρῶγε καὶ πίνε. Λόγους δὲ καὶ κτυπή-
ματα ἐντὸς τῆς οἰκίας μου θὰ ἀπαγορεύσω εἰς πάντα,
διότι ἡ οἰκία αὕτη δὲν εἶνε δημοσίᾳ, εἶνε τοῦ Ὀδυσσεως,
δι' ἐμὲ δὲ τὴν ἔκτισεν ἐκεῖνος. Διὰ τοῦτο προσέχετε μνη-
στῆρες καὶ εἰς τοὺς λόγους σας καὶ εἰς τὰ ἔργα σας, διὰ
νὰ μὴ ἔχωμεν κατόπιν ἔριδας καὶ φιλονεικίας.»

Οἱ μνηστῆρες ὡς ἤκουσαν ταῦτα ἐδάγκασαν τὰ χεῖλη
τῶν καὶ ἐθαύμαζον τὴν τόλμην τοῦ Τηλεμάχου. Ὁ δὲ
Ἄντινος εἶπεν : «Ὅσον σκληρὸς καὶ ἂν εἶνε ὁ λόγος
οἶτος τοῦ Τηλεμάχου, θὰ τὸν ὑπομείνωμεν, φίλοι. Δὲν
ἄφηκεν ὁ θεὸς, εἰ δ' ἄλλως θὰ τὸν εἶχομεν ἤδη ἡμεῖς
πρὸ πολλοῦ καθησυχάσει.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀντίνοος, ὁ δὲ Τηλέμαχος δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους του. Ἐπειτα εἶχαν ψηθῆ καὶ τὰ κρέατα καὶ οἱ μνηστῆρες καθίσαντες ἔτρωγον καὶ ἔπινον. Οἱ δὲ ὑπηρέται ἔδωκαν καὶ εἰς τὸν Ὀδυσσεά καλὰ κρέατα, διότι οὕτω διέταξεν ὁ Τηλέμαχος. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἔτρωγον, ἤθελον νὰ διασχεδάζουσαν καὶ μὲ τὸν ξένον, ὅστις ἔτρωγε καθήμενος εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας. Εἰς δὲ μάλιστα τούτων ὁ Κτήσιππος ἐκ Σάμης ἄνθρωπος πλουσιώτατος μὲν ἀλλ' ἀφρονέστατος, ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ὅσω περισσότερα δῶρα ἐχάριζε εἰς τὴν Πηνελόπην τοσοῦτω καὶ αὐτὴ περισσώτερον θὰ τὸν ἠγάπα καὶ θὰ τὸν προετίμα ὡς σύζυγον, εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας : « Ὁ ξένος μας, φίλοι, βλέπετε, καλὰ τρώγει καὶ πίνει. Αὐτὸ εἶνε καλὸν, διότι δὲν ἀρμόζει οἱ ξένοι τοῦ Τηλεμάχου, ὅσοι ἔρχονται ἐδῶ, νὰ φεύγωσι μὲ κενὰς χεῖρας. Καὶ διὰ τοῦτο ἰδοὺ θὰ τὸν φιλοξενήσω καὶ ἐγὼ μὲ ἐν δῶρον, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ καὶ αὐτὸς νὰ χερίσῃ πάλιν εἰς κἀνένα ἄλλον ὑπηρέτην τῆς οἰκίας ταύτης. »

Ταῦτα λέγων ἔλαβε μὲ τὴν χεῖρά του ἐκ τοῦ κανίστρου ἓνα πόδα βοῦς καὶ τὸν ἔρριψε κατὰ τοῦ Ὀδυσσεως. ὅστις ὁμως ἐπροφυλάχθη κλίνας εὐθὺς πρὸς τὰ ἰλάγια τὴν κεφαλὴν του μὲ πικρὰ μειδιάματα. Ὁ ποῦς ὁμως ἐκτύπησεν εἰς τὸν τοῖχον. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἀργίσθη καὶ εἶπε :

« Κτήσιπτε, τοῦτο ἦτο διὰ σὲ καλλίτερον ὅτι δὲν ἐκτύπησες τὸν ξένον. Ἄλλως θὰ σὲ διεπέρων εἰς τὸ μέσον διὰ τοῦ δόρατος καὶ ὁ πατήρ σου ἀντὶ γάμου θὰ ἐφρόντιζεν ἐδῶ περὶ τάφου τώρα. »

« Διὰ τοῦτο προσέξατε καλὰ εἰς τὸ ἐξῆς· διότι δὲν ἵκαναί μαι πλέον νὰ ὑποφέρω τὴν αὐθάδειάν σας. Καὶ ἂν ἴ-

λετε νὰ μὲ φονεύσητε, πράξατε καὶ τοῦτο· δι' ἐμὲ καλλίτερον εἶνε νὰ ἀποθάνω ἢ νὰ βλέπω τοιαῦτα ἄτιμα ἔργα διαπραττόμενα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, οἱ δὲ μνηστῆρες πάντες ἐτήρουν βαθεῖαν σιωπὴν. Μετὰ τινα δὲ χρόνον ὠμίλησεν ὡς ἐξῆς ὁ Ἀγέλαος ὁ Δαμαστορίδης :

« ὦ φίλοι, δὲν πρέπει τις νὰ ὀργίζεται καὶ νὰ ὑβρίζει, ὅταν τῷ λέγουν τὸ δίκαιον. Ἀφήσατε τὸν ξένον ἤσυχον ὡς καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηρέτας. Εἰς τὸν Τηλέμαχον ὁμῶς καὶ εἰς τὴν μητέρα σου ἐπεθύμουν νὰ κάμω μίαν φιλικὴν πρότασιν, ἐὰν μοὶ ἐπιτρέπουν. Ἐν ὧσιν μὲν ἠλπίζεται ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς, καλὰ ἐκάμνετε ὅτι ἐπεριμένετε καὶ ἐκρατεῖτε ἐδῶ τοὺς μνηστῆρας. Ἀλλὰ τώρα ὅτε εἶνε φανερόν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐπανέρχεται πλέον, πρέπει νὰ δοθῇ ἐν τέλος εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἢ μήτηρ σου ἄς νυμφευθῇ τὸν καλλίτερον ἐξ ἡμῶν, ἵνα καὶ σὺ ἡσυχάσῃς καὶ ἀπολαύσῃς τὰ ἀγαθὰ σου τρώγων καὶ πίνων.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος·

« Ἀγέλαε, μὰ τὸν Δία καὶ τὰ πάθη τοῦ πατρός μου, ὅστις που μακρὰν τῆς Ἰθάκης ἢ ἀπέθανεν ἢ πλανᾶται ἀκόμη, ἐγὼ δὲν ἀναβάλλω τὸν γάμον τῆς μητρός μου, μάλιστα τὴν παρακινῶ νὰ ὑπανδρευθῇ, ὅποιον θέλῃ, τῇ δίδω δὲ καὶ πολλὰ δῶρα. Ἀλλὰ νὰ τὴν διώξω ἐκ τῆς οἰκίας μου διὰ τῆς βίας, τοῦτο ἐγὼ δὲν τὸ πράττω καὶ ὁ θεὸς νὰ μὴ μοῦ τὸ δώσῃ.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐταράχθησαν τὰς φρένας ὑπὸ τῆς Ἀθηναῆς καὶ ἤρχισαν νὰ γελῶσι καὶ νὰ διαστρέφωσι τὸ πρόσωπον καὶ νὰ τρώγωσι μάλιστα ὠμὰ κρέατα, οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐπληροῦντο

δακρύων καὶ ἡ καρδία των εἶχε προδιάθεσιν εἰς θρή-
 νους. Τότε ὁ μάντις Θεοκλύμενος εἶπε· «Δυστυχεῖς, τί
 εἶνε τοῦτο τὸ κακὸν ποῦ πάσχετε; Νύξ περιεκύκλωσεν
 ὑμᾶς ὅλους, θρήνοι ἀκούονται, αἱ παρειαὶ σας ἐπληρώ-
 θησαν δακρύων, οἱ τοῖχοι ἐρραντίσθησαν ὑπὸ αἵματος,
 ἡ αἶθουσα καὶ ἡ αὐλὴ εἶνε πλήρης ψυχῶν, αἵτινες ζη-
 τοῦσι νὰ καταβῶσιν εἰς τὸν Ἄδην, ὁ δὲ ἥλιος ἠφανίσθη
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ μέγα σκότος πανταχοῦ διεχύθη.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ μάντις, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐξεκαρδίσθη-
 σαν γελῶντες μὲ τὸν Θεοκλύμενον. Ὁ δὲ Εὐρύμαχος
 εἶπε:

«Μωρὸς εἶνε ὁ ξένος οὗτος. Ἐκβάλετε αὐτὸν εὐθύς,
 ἔξω νέοι, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀφοῦ ὅλα ἐδῶ τοῦ
 φαίνονται νύξ.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Θεοκλύμενος·

«Εὐρύμαχε, δὲν σοὶ ἀπήτησα νὰ μοὶ δώσης ὁδηγούς.
 Ἔχω καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ πόδας ὅχι ἓνα ἀλλὰ
 δύο, καὶ νοῦν ὅπως πρέπει. Μὲ αὐτὰ φεύγω ἀπ' ἐδῶ,
 διότι βλέπω τὸ κακὸν πρὸς σᾶς ἐρχόμενον καὶ οὐδεὶς
 ἀπὸ σᾶς θὰ δυνηθῇ νὰ τὸ ἀποφύγῃ, οἵτινες καθήμενοι
 ἐδῶ ὑβρίζετε καὶ σικπέτεσθε ἀνόσια ἔργα.»

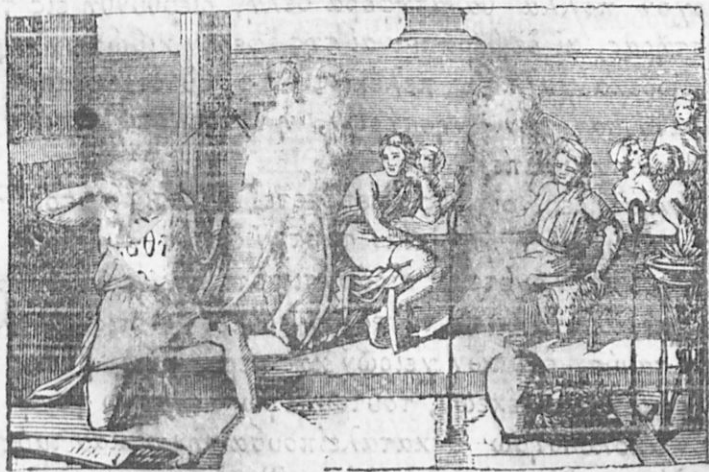
Ταῦτα εἰπὼν ὁ μάντις ἐξῆλθεν ἐκ τῶν μεγάρων καὶ
 ἦλθεν εἰς τὸν Πείραιον, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη φιλοφρόνως.
 Οἱ δὲ μνηστῆρες ὅλοι βλέποντες ἀλλήλους ἐγέλων καὶ
 ἔλεγον περιπαίζοντες τὸν Τηλέμαχον·

«Τηλέμαχε, δὲν ὑπάρχει ἄλλος σοῦ ἀτυχέστερος εἰς
 τοὺς ξένους. Ὁ μὲν εἷς εἶνε ρυπαρὸς ἐπαίτης ζητῶν ἀ-
 διακόπως ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἐργα-
 σίαν, ἀληθῶς βάρος τῆς γῆς· ὁ δὲ ἄλλος πάλιν ἐσηκώθη
 ἐδῶ νὰ μᾶς προφητεύσῃ. Καὶ μοὶ φαίνεται καλλίτερον

πρᾶγμα δὲν ἠμπορεῖ ἄλλα νὰ γείνη ἢ νὰ ρίψωμεν αὐτοὺς ἐγτὸς ἑνὸς πλοίου καὶ νὰ τοὺς στείλωμεν εἰς τοὺς Σικελοὺς, ὁπόθεν ἠμπορεῖς νὰ ἔγῃς κάποιαν ὠφέλειαν.»

Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἔδωκε κάμμίαν προσοχὴν εἰς ταύτας τὰς φλυαρίας καὶ ἠτένιζε μετ' ἀνυπομονησίας τὸν πατέρα του περιμένων πότε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν ἀναιδῶν μνηστήρων.

Ἡ Πηνελόπη ἐκάθητο ἀπέναντι τῶν μνηστήρων εἰς τὸν θάλαμόν της καὶ ἤκουε τοὺς λόγους καὶ τοὺς γέλωτας τῶν μνηστήρων, οἵτινες ἔτρωγον νοστιμώτατα φαγητά. Ἀλλὰ τὸ ἔσπερινόν των φαγητὸν, τὸ ὁποῖον ἔμελλεν ἡ θεὰ καὶ ὁ ἀνδρεῖος Ὀδυσσεὺς νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς, δὲν θὰ τοὺς εὐχαρίσται τόσον καὶ δικαίως· διότι αὐτοὶ πρότερον διέπραξαν ἀπρεπῆ ἔργα.

§ 48. ΘΕΣΙΣ ΤΟΞΟΥ.

Ἡ δὲ Ἀθηναῖα ἐνέβαλεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Πηνελόπης

νά παρουσιάσῃ εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσέως, εἰς τὸ ὁποῖον νά διαγωνισθῶσι καὶ οὕτω νά ἀρχίσῃ ὁ φόνος. Ἡ Πηνελόπη λοιπὸν λαβοῦσα ὡραίαν χαλκὴν κλειδα μὲ ἐλεφαντίνην λαβὴν ἐπορεύθη εἰς τὸ τελευταῖον δωμάτιον, ὅπου ἦσαν οἱ θησαυροὶ τοῦ Ὀδυσσέως χαλκός, χρυσός καὶ σιδήρος, ὡς καὶ τὸ τόξον τὸ ὁποῖον ἐδώρησεν ὁ Ἴφιτος ὁ υἱὸς τοῦ διασῆμου τοξότου Εὐρύτου εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἀφ' οὗ δὲ ἤνοιξε διὰ τῆς κλειδὸς τὴν θύραν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον. Ἀναβάσα δὲ ἐπὶ ὑψηλῆς σανίδος ὅπου ἔκειντο τὰ κιβώτια τὰ περιέχοντα τὰ εὐώδη φορέματά της ἔλαβε διὰ τῆς χειρὸς τὸ κρεμάμενον τόξον ὁμοῦ μετὰ τῆς τοξοθήκης καὶ καθίσασα ἔκλαιεν ἔχουσα ταῦτα ἐπὶ τῶν γονάτων. Ἐπειτα μετὰ τοῦ ὅπλου τούτου καὶ τῆς φαρέτρας, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρχον πολλὰ θανατηφόρα βέλη, διευθύνθη εἰς τοὺς μνηστῆρας, αἱ δὲ θεράπαιναί της ἔφερον κιβώτιον περιέχον δώδεκα χαλκοὺς πελέκεις. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν μνηστήρων, ἡ Πηνελόπη ἐστάθη εἰς τὴν θύραν καὶ εἶπε :

«Μνηστῆρες, οἵτινες ἐπεπέσετε, ἀπουσιάζοντος τοῦ ἀνδρός μου, εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην διὰ νὰ κλέψῃτε καὶ νὰ πίνητε καὶ λέγετε ὡς πρόφασιν ὅτι θέλετέ νὰ νυμφευθῆτε ἐμὲ, ἰδοὺ λάβετε τὸ τόξον τοῦτο. Ὅστις εὐκόλως τοῦτο τανύσῃ διὰ τῶν χειρῶν καὶ περάσῃ τὸ βέλος διὰ τῶν δώδεκα πελέκειων, τούτου ἐγὼ θὰ γείνω γυνὴ καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσω ἐγκαταλείπουσα τὴν οἰκίαν ταύτην, ἣν οὐδέποτε θέλω λησμονήσῃ.» Ταῦτα εἶπε καὶ διέταξε τὸν Εὐμαιον νὰ δώσῃ τὰ ὅπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας, ὅστις δακρύσας ἐδέχθη καὶ κατέθηκε ταῦτα. Ἐκλαιε δὲ καὶ ὁ βουκόλος ὡς εἶδε τὸ τόξον τοῦ κυρίου του.

Τούτους ἰδὼν ἐπέπληξεν ὁ Ἀντίνοος λέγων!

«Τί κλαίετε, μωροὶ χωρικοὶ, καὶ κάμνετε νὰ κλαίη καὶ ἡ βασίλισσα, τῆς ὁποίας ἡ καρδιά εἶνε πάντοτε λυπημένη διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της. Ἡ παύσατε ἢ πηγαίνετε ἔξω νὰ κλαύσητε καὶ ἀφήσατε ἐδῶ τὰ θανατηφόρα ταῦτα τόξα νὰ ἀγωνισθῶμεν ἡμεῖς. Μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ τόξον τοῦτο δὲν ἐντίνεται τόσο εὐκόλως, διότι δὲν ὑπάρχει ἐδῶ ἀνὴρ τοιοῦτος ὡς τὸν Ὀδυσσεά, τὸν ὁποῖον ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποῖος ἦτο, ἂν καὶ ἤμην τότε ὅτε τὸν εἶδον παιδίον μικρόν.»

Ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ Ἀντίνοος, οὐχ ἤττον ὅμως ἐνόμιζεν ὅτι καὶ τὸ τόξον θὰ ἐντείνη καὶ τὸ βέλος διὰ τῶν πελέκεων ὄλων θὰ διαπεράσῃ καὶ δὲν ἤξευρεν ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἐμελλε νὰ γευθῇ τὸ πικρὸν βέλος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ὀδυσσεώς, τὸν ὁποῖον χθές καὶ αὐτὸς ὕβριζε καὶ τοὺς ἄλλους παρεκίνηει νὰ τὸν ὕβριζωσι.

Τότε εἶπε καὶ ὁ Τηλέμαχος πρὸς τοὺς μνηστῆρας:

«ὦ συμφορὰ μου, ἡ μήτηρ μου ὑπανδρεύεται καὶ ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἐγὼ γελῶ καὶ χαίρω. Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνη ἄλλως. Ἐμπρὸς λοιπὸν μνηστῆρες, ἀγωνισθῆτε ἀνευ ἀναβολῆς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, τοῦ ὁποῖου ἄθλον εἶνε γυνὴ μοναδική εἰς τὸν κόσμον, ὡς πάντες γνωρίζετε. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ θὰ κάμω μίαν ἀπόπειραν νὰ ἐντείνω τὸ τόξον τοῦ πατρός μου. Καὶ ἂν ἐπιτύχω θὰ εὐχαριστηθῶ, καθ' ὅσον θὰ εἶμαι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἀγωνίζωμαι τοὺς καλοὺς ἀγῶνας τοῦ πατρός μου.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔστησεν ὁ Τηλέμαχος τοὺς δώδεκα πελέκεις κατὰ σειράν καὶ λαβὼν τὸ τόξον ἦλθε εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας. Καὶ τρεῖς μὲν προσεπάθησε

νά ἐντείνῃ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ἀπέτυχεν. Ὅτε δὲ τὴν τετάρτην φορὰν ἔλαβεν ὄλας τὰς δυνάμεις του καὶ ἐλπίς ὑπῆρχεν ἤδη νὰ τὸ τανύσῃ, ὁ Ὀδυσσεὺς ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ παύσῃ. Τότε ὁ Τηλέμαχος κατέθηκε τὸ τόξον κατὰ γῆς καὶ στηρίξας τοῦτο ἐπὶ τῆς θύρας εἶπε :

«ὦ δυστυχία μου, τὸ τόξον τώρα δὲν δύναμαι νὰ τανύσω, θὰ δυνηθῶ ἄρά γε νὰ πράξω τοῦτο ὅταν μεγαλώσω ; Ἀλλὰ τανύσατε σεῖς, ὦ μνηστῆρες, οἵτινες εἴσθε ἐμοῦ ἰσχυρότεροι.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος καὶ ἐκάθισεν. Ἐπειτα ἐσηκώθη ὁ Ἀντίνοος καὶ ἔκαμε μίαν πρότασιν νὰ γείνη ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τὰ δεξιὰ, ὅπως γίνεται καὶ ὅταν κερνοῦν. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο εὐθὺς παρ' ὄλων δεκτὴ καὶ ἐδόθη τὸ τόξον εἰς τὸν Λειώδη τὸν ἱερέα ἐπὶ τῶν θυσιῶν, ὅστις μόνος ἐκ τῶν μνηστῆρων δὲν ἠρέσκετο εἰς τὰς αὐθάδεις αὐτῶν πράξεις. Ἀλλὰ καὶ οὗτος μάτην ἐπειράθη νὰ τὸ τανύσῃ, καὶ εἶπεν ἀφήσας αὐτὸ κατὰ γῆς· «Ἐλάτε, φίλοι, δοκιμάσατε καὶ σεῖς. Αὐτὸ τὸ τόξον θὰ μᾶς χάσῃ, τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύω νὰ δυνηθῇ κάνεις ἐδῶ νὰ τανύσῃ.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ἀντίνοος :

«Τί λόγοι εἶνε οὔτοι, Λειώδη, τοὺς ὁποίους λέγεις. Διότι δὲν δύνασαι σὺ νὰ τανύσῃς τὸ τόξον, νομίζεις ὅτι δὲν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι νὰ τανύσωσι τοῦτο ;»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀντίνοος καὶ διέταξε τὸν Μελάνθιον νὰ ἀνάψῃ πῦρ καὶ νὰ θέσῃ πλησίον τοῦ πυρὸς καθίσματα καὶ νὰ φέρῃ τὸν μέγαν ἐκ στέατος δίσκον, μὲ τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀλείφουν τὸ τόξον θερμαίνοντες αὐτὸ εἰς τὴν πυράν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντα εἰς οὐδὲν ἐβόηθησαν. Πάντες ἐδοκίμασαν, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ τανύ-

ση τὸ τόξον. Ὑπελείποντο δὲ μόνον οἱ δύο ἀκόμῃ ὁ Ἄντινοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, οἵτινες διέπρεπον ὡς πρὸς τὴν δύναμιν μεταξὺ τῶν μνηστήρων.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἐξῆλθον ἐκ τῆς οἰκίας ὁμοῦ καὶ ὁ Εὐμαιὸς καὶ ὁ Φιλοίτιος, κατόπιν δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ὅτε δὲ ἦσαν ἔξω ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε πρὸς αὐτούς :

«Βουκόλε καὶ σὺ χοιροβοσκῆ, ἂν τῶρα ἔφερον ἐδῶ ὁ θεὸς αἴφνης τὸν Ὀδυσσεά, σεῖς τότε ποῖον θὰ ἐβοηθεῖτε αὐτὸν ἢ τοὺς μνηστήρας;» Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Φιλοίτιος· «ὦ θεέ μου, ἄς ἤρχετο μόνον ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ τότε θὰ ἐβλεπες τί δύναμιν ἐγὼ ἔχω καὶ τί χειρας διοικῶ.» Ταῦτα ἐπανέλαβε καὶ ὁ Εὐμαιὸς. Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων ἐνόησεν ὁ Ὀδυσσεύς τὴν ἀγάπην καὶ πίστιν τῶν ὑπηρετῶν του καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς :

«Ὁ Ὀδυσσεύς, ἀγαπητοί μου, εὐρίσκεται ἐδῶ καὶ εἶμαι ἐγὼ, ὅστις μετὰ εἴκοσιν ἐτῶν ταλαιπωρίας εἰς τὴν ξένην βλέπω πάλιν τὴν πατρίδα μου. Σεῖς μόνοι ἐξ ὀλῶν τῶν ὑπηρετῶν μου βλέπω μένετε πιστοὶ εἰς τὸν κύριόν σας. Καὶ διὰ τοῦτο σᾶς ὑπόσχομαι τῶρα ὅτι, ἂν ὁ θεὸς μὲ συνδράμῃ νὰ ἐξολοθρεύσω τοὺς μνηστήρας, θὰ σᾶς ὑπανδρεύσω καὶ θὰ σᾶς δώσω κτήματα καὶ θὰ σᾶς κτίσω οἰκίαν πλησίον τῆς ἰδικῆς μου καὶ θὰ θεωρῶ καὶ σᾶς τέκνα μου ὡς τὸν Τηλέμαχον. Καὶ διὰ νὰ βεβαιωθῆτε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, θὰ σᾶς δείξω καὶ τὴν οὐλὴν τὴν ἐπὶ τοῦ γόνατός μου.» Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἐπαραμέρισεν ἀπὸ τῆς οὐλῆς τὰ ῥάκη. Οὗτοι δὲ ἰδόντες καὶ πεισθέντες ἐνηγαλίσθησαν κλαίοντες τὸν κύριόν των καὶ ἐφίλουν αὐτοῦ καὶ κεφαλὴν καὶ ὦμους. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἠσπάζετο αὐτούς.

Καὶ θὰ ἔμενον οὕτω μέχρι τῆς ἑσπέρας κλαίοντες, ἂν ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἔλεγε πρὸς αὐτούς·

«Ἀφήσατε τοὺς θρήνους, μὴ μᾶς ἴδῃ κανεῖς καὶ τὸ εἶπη ἐντός. Μὴ μένωμεν ἐδῶ πλείοτερον χρόνον. Ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ἀνάκτορα ὅχι ὅμως ὅλοι ὁμοῦ. Ἐγὼ εἰσέρχομαι πρῶτος, κατόπιν δὲ ἔρχεσθε καὶ σεῖς. Σᾶς λέγω δὲ τοῦτο· οἱ μὲν μνηστῆρες ὅλοι δὲν θὰ θελήσωσι νὰ δώσωσι καὶ εἰς ἐμὲ τὸ τόξον, ἀλλὰ σὺ, Εὐμαίε, μὴ ἐξετάσης τί λέγουν οἱ μνηστῆρες, λάβε τὸ τόξον καὶ φέρε πρὸς ἐμέ· ἔπειτα εἶπε εἰς τὰς ὑπηρετρίαις νὰ κλείσωσι καλῶς τὰς θύρας τοῦ δωματίου των καὶ νὰ μὴ ἐξέλθῃ οὐδεμία ἔξω εἰς ὅ,τι καὶ ἂν συμβῆ, ἀλλὰ νὰ κάθηνται ἡσύχως καὶ νὰ ἐκτελῶσι τὰς ἐργασίας των. Σὺ δὲ Φιλοίτιε, νὰ κλείσῃς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς καλῶς μὲ τὴν κλεῖδα καὶ νὰ στερεώσῃς αὐτὴν καλλίτερα καὶ μὲ σχοινία.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους εἰσηλθε πρῶτος ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του, κατόπιν δὲ ἤλθον καὶ οἱ ὑπηρέται. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον κατεγίνετο καὶ ὁ Εὐρύμαχος εἰς τὴν πυρὰν νὰ τανύσῃ τὸ τόξον. Ἀλλὰ καὶ οὗτος μάτην κατεπονεῖτο. Τότε ἀνεστέναξε καὶ εἶπε:

«Δὲν μὲ μέλει τόσον διὰ τὸν γάμον, διότι ἑλληγίδες ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ ἐν τῇ Ἰθάκῃ αὐτῇ καὶ ἐν ἄλλῃ γῆ, ὅσον μὲ μέλει δι' ἡμᾶς ὅλους ἐδῶ, τοὺς ὁποίους θὰ χλευάσῃ ὅλος ὁ κόσμος, διότι φαινόμεθα τόσον κατώτεροι τοῦ Ὀδυσσεύς ὡς πρὸς τὴν δύναμιν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τανύσωμεν τὸ τόξον ἐκεῖνου.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ἀντίνοος·

«Εὐρύμαχε, δὲν εἶνε οὕτω; καὶ σὺ τὸ καταλαμβάνεις. σήμερον εἶνε ἑορτὴ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἄς ἀφήσωμεν

λοιπὸν τὸ τόξον εἰς αὔριον. Ἄφ' οὗ δ' ἐκτελέσωμεν εἰς τὸν θεὸν μεγάλην θυσίαν, τότε ἐξακολουθοῦμεν καὶ πάλιν τὸν ἀγῶνα.»

Οἱ μνηστῆρες ἐδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀντινόου καὶ ἤρξαντο νὰ κάμνωσι σπονδὰς καὶ νὰ πίνη ἕκαστος ὅσον οἶνον ἐπεθύμει ἡ καρδία του. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε : «Καὶ ὄλους μὲν ὑμᾶς τοὺς μνηστῆρας, παρακαλῶ, πρὸ πάντων ὅμως τὸν Εὐρύμαχον καὶ Ἀντίνοον, ὅστις ὡς φαίνεται ἐκ τῶν λόγων του ἔχει θεοσεβῆ καρδίαν, νὰ δώσητε τὸ τόξον διὰ νὰ δοκιμάσω καὶ ἐγὼ ἔμπροσθέν σας, ἂν σώζηται τι ἀκόμη ἐκ τῆς δυνάμεώς μου τῆς προτέρας, ἢ μοὶ τὴν ἀπώλεσαν πᾶσαν αἰ πλάναι καὶ αἰ συμφοραί.»

Οἱ μνηστῆρες ὡς ἤκουσαν ταῦτα ἠγανάκτησαν σφόδρα, διότι ἐφοβήθησαν μήπως τανύσῃ τὸ τόξον. Ὁ δὲ Ἀντίνοος εἶπε·

«Ἄθλιε ἐπαῖτα, βεβαίως δὲν ἔχεις καθόλου μυελόν. Δὲν εὐχαριστεῖσαι ὅτι κάθησαι καὶ τρώγεις ἐδῶ μὲ εὐγενεῖς ἀνθρώπους χωρὶς νὰ σοὶ λείπη τίποτε, ἀλλ' ἀκούεις καὶ τι λέγομεν. Ἄν ἔπιες πολὺν οἶνον καὶ δὲν ἠξεύρεις τι λέγεις, ἐνθυμήθητι τι ἔπαθεν ὁ Εὐρυτίων εἰς τὸ συμπόσιον τοῦ Πειρίθου. Τὰ αὐτὰ θὰ πάθῃς καὶ σὺ, ἂν τανύσῃς τὸ τόξον. Δὲν θὰ σὲ συγχωρήσωμεν, ἀλλὰ θὰ σὲ στείλωμεν πρὸς τὸν Ἔχετον, ὅπου, οὐδὲν δύναται νὰ σὲ σώσῃ. Κάθησε λοιπὸν ἤσυχος καὶ πῖνε καὶ μὴ φιλονείκει πρὸς ἀνδρας νεωτέρους σου.»

Πρὸς τοῦτον εἶπεν ἡ Πηνελόπη :

«Ἀντίνοε, οὔτε καλὸν εἶνε οὔτε δίκαιον νὰ ὑβρίζῃς τοὺς ξένους. Φοβεῖσαι μήπως μὲ νυμφευθῇ ὁ ξένος οὗτος, ἂν τανύσῃ τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσεύος ; Δὲν πιστεύω οὐδέ

αὐτὸς νὰ ἐσκέφθη τοιοῦτόν τι. Καθίσατε λοιπὸν ἤσυτοι καὶ μὴ σκέπτεσθε πράγματα ἀνύπαρκτα.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Εὐρύμαχος·

«Δὲν σκεπτόμεθα μὲν τοῦτο, ὦ βασίλισσα, ἀλλὰ σκεπτόμεθα τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες θὰ εἶπουν ὅτι αὐτὸς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τανύσωσι τὸ τόξον, τὸ ὁποῖον ἐπιπέτης ἐτάνυσε. Τοῦτο εἶνε ὕβρις δι' ἡμᾶς.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

«Εὐρύμαχε, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχωσι παρὰ τῶν λοιπῶν τιμὴν ἀνθρώποι, οἵτινες ἀτιμάζουσι τὴν οἰκίαν ἀνδρῶν εὐγενοῦς. Δὲν εἶνε ἄρα γε τοῦτο ἀτιμία; Ἐπειτα ὁ εὐγενὴς οὗτος εἶνε ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας. Δώσατε λοιπὸν τὸ τόξον καὶ ἂν τὸ τανύσῃ, ἐγὼ θὰ τῷ δώσω καλὰ φερέματα καὶ ὄξυ ἀκόντιον νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τοῦ κύνος καὶ ξίφος δίκοπον, καὶ πέδιλα καὶ θὰ τὸν στεῖλῃς ὅπου ἐπιθυμῇ ἡ καρδιά του.»

Πρὸς ταύτην εἶπεν ὁ Τηλέμαχος·

«Μῆτέρ μου, τὸ τόξον ἀνήκει εἰς ἐμὲ καὶ ἐγὼ θὰ ἔχω νὰ τὸ δώσω ἢ καὶ νὰ τὸ χαρίσω εἰς ὅποιον θέλω καὶ κἀνεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα οὔτε τῶν κατοικησάντων τὴν Ἰθάκην οὔτε τις ἐκ τῶν ἄλλων νήσων νὰ ἐμποδίσῃ. Ἀλλὰ σὺ πήγαινε εἰς τὸ δωματιὸν σου καὶ κύτταξε τὴν ἐργασίαν σου καὶ περὶ τοῦ τόξου θὰ φημί σοι τίς εἶμι, ὅστις εἶμι κύριος τῆς οἰκίας ταύτης.»

Ἡ Πηνελόπη ἐξεπλάγη διὰ τοὺς φρονίμους λόγους τοῦ Τηλεμάχου καὶ ἀνέβη εὐθὺς εἰς τὸ ὑπερῶν· ὁ χοιροβοσκὸς ἔλαβε τὸ τόξον διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Τότε οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ κραυγάζουν καὶ ἀπειλοῦν τὸν Εὐρῆμαχον ὅτι θὰ τὸν διαμελίσωσιν, ἂν ἀφήσῃ κατὰ γῆς τὸ τόξον. Ὁ χοιροβοσκὸς ἐφοβήθη

ἄφηκε πάλιν τοῦτο εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Τότε εἶπεν ὁ Τηλέμαχος: «Γέρον, ἐμπρὸς φέρε τὸ τόξον. Εἰς ἐμὲ θὰ ὑπακούσης καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἄλλους, ἵνα μὴ σὲ διώξω εὐθὺς τώρα μὲ πέτρας, ἂν καὶ εἶμαι νεώτερός σου. ὦ νὰ ἤμην καὶ τῶν μνηστήρων ἰσχυρότερος ὅπως εἶμαι καὶ σοῦ καὶ θὰ ἔβλεπες πῶς θὰ ἐπέτων κάπποιοι ἐξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου μετ' ἀγανακτίσεως.»

Πάντες οἱ μνηστῆρες ἐγέλασαν ταῦτα ἀκούσαντες καὶ ἄφηκαν τὴν ὀργὴν των. Ὁ δὲ χοιριβοσκὸς ἔφερε καὶ ἔδωκε τὸ τόξον εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἐπειτα ἐκάλεσε τὴν Εὐρύκλειαν καὶ εἶπε:

«Ὁ Τηλέμαχος διατάττει νὰ κλείσης καλῶς τὰς θύρας τοῦ θαλάμου καὶ νὰ μὴ ἐξέλθῃ κάμμία γυνὴ ἐκτὸς εἰς ὅ,τι καὶ ἂν συμβῆ.» Ἡ Εὐρύκλεια μετὰ χαρᾶς ἔκλεισε τὰς θύρας εὐθὺς.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Φιλοίτιος ἔδραμεν εὐθὺς ἐκτὸς τῆς αὐλῆς καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν στερεώσας αὐτὴν καὶ διασχοινίου βυβλίνου. Ἐπειτα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν θέσιν του καὶ παρετήρει τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἔχων ἀνὰ χεῖρας τὸ τόξον παρετήρει τοῦτο προσεκτικῶς πανταχοῦ μὴ ἔβλαψαν αὐτὸ κατὰ τὴν ἀπουσίαν του οἱ σκώληκες. Οἱ δὲ μνηστῆρες παρετήρουν τοῦτον, εἰς δὲ εἶπε πρὸς τὸν ἄλλον·

«Φαίνεται νὰ εἶνε κυνηγὸς καὶ θὰ τῶ ἀρέσκουν πολὺ τὰ τόξα. Ἴσως ἔχει εἰς τὴν οἰκίαν του παρόμοιον ἢ τὸ βλέπει διὰ νὰ κάμῃ τοιοῦτον καὶ αὐτὸς ὁ τυχοδιώκτης.»

Ἄλλος δὲ τις πάλιν ἔλεγεν ἐκ τῶν αὐθάδων μνηστήρων·

«Εἶθε οὕτω νὰ ἐπιτυχάνωσιν αὐτοῦ αἱ ἐπιχειρήσεις, ὥς τώρα θὰ κατορθώσῃ νὰ τανύσῃ καὶ τὸ τόξον.»

Ταῦτα ἔλεγον οἱ μνηστῆρες· ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμως ὡς ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ μέγα τόξον καὶ τὸ παρεπήρησε πανταχοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας εὐθὺς τὸ ἐτάνυσεν ὡς τανύει τὴν χορδὴν περὶ τὸν νέον κόλλοπα ὁ κιθαρωδός. Ἐπειτα ἔλαβε μὲ τὴν δεξιᾶν χεῖρα τὴν νευρὰν καὶ τανύσας ἀφῆκε διὰ τὰ ἴδη ἂν εἶνε διαρκῆς ἢ μὴ. Ἡ νευρὰ ἐξέβαλε ὑπὸ τὴν χεῖρά του φωνὴν παρομίαν πρὸς φωνὴν χελιδόνος. Ἐπειτα ἔθεσε τὸ βέλος καὶ ἐκ τῆς θέσεώς του ὡς ἦτο καθήμενος ἔρριψεν εἰς τοὺς πελέκεις. Τὸ βέλος ἐπέτυχεν εἰς τὴν ὀπὴν καὶ διήλθε πέρα καὶ πέρα καὶ διὰ τῶν δώδεκα πελέκειων. Τότε εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν του :

«Τηλέμαχε, δὲν σοὶ φέρει ἀτιμίαν ὁ ξένος, ὃν ἐδέχθης εἰς τὴν οἰκίαν σου. Καὶ τὸ τόξον ἐτάνυσα εὐκόλως καὶ τοῦ σκοποῦ ἐπέτυχον. Ἀκόμη βλέπω διατηρεῖται ἡ δύναμίς μου καὶ δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὅποιον μὲ ὑβρίζουσιν οἱ μνηστῆρες. Τώρα δὲ εἶνε ὥρα νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ ἄλλο φαγητὸν τὸ ἑσπερινὸν ἃς εἶνε καὶ ἡμέρα, καὶ ἃς διασκεδάσωμεν αὐτοὺς μὲ τὴν φόρμιγγα καὶ μὲ ἄσματα.»

Ταῦτα εἶπε καὶ ἔνευσεν εἰς τὸν Τηλέμαχον διὰ τῶν ἀφρύων. Οὗτος δ' εὐθὺς φορέσας τὸ ξίφος του καὶ λαβὼν ἀνά χεῖρας τὸ δόρυ ἐστάθη εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Ὀδυσσεὺς.

§ 49. ΜΝΗΣΤΗΡΟΦΟΝΙΑ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς τώρα ἀπεδύθη τὰ ῥάκη του καὶ κρατῶν ἀνά χεῖρας τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν ἐπήδησεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ χύσας ἔμπροσθέν του τὰ βέλη εἶπε: «Ὁ μὲν ἀβλαβὴς οὗτος ἀγὼν ἐξετελέσθη. Τώρα

ὅμως μᾶς ἀπομένει νὰ ρίψωμεν καὶ εἰς τὸν ἄλλον σκοπὸν, τὸν ὁποῖον κάνεις ἕως τώρα δὲν ἐπέτυχε. Ἄς δοκιμάσω μὴ μὲ εὐνοήσῃ ὁ Ἀπόλλων καὶ ἐπιτύχω ἐγώ.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐτόξευσε τὸν Ἀντίνοον, ὅστις ἀμέριμνος εἶχε σηκώσῃ μέγα ποτήριον πλήρες οἴνου καὶ κρατῶν τοῦτο καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας ἦτο ἑτοιμος νὰ τὸ καταπίῃ. Ἐν ᾧ δὲ εἶχεν εἰς τὸ στόμα του τὸ ποτήριον, τοῦ ἦλθε τὸ βέλος εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τὸ ποτήριον ἔπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν του. Εὐθὺς δὲ αὐλὸς αἵμαματος ἔρρευσεν ἐκ τῆς ρινός του, καὶ πίπτων κατὰ γῆς ἐκτύπησε μὲ τὸν πόδα τὴν τράπεζαν καὶ ἔρριψεν ὅλα τὰ φαγητὰ κάτω, ὥστε καὶ ἄρτος καὶ κρέατα ἀνεμίχθησαν μὲ αἷμα. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἰδόντες τοῦτο ἤρχισαν νὰ φωνάζουν καὶ σηκωθέντες ὀρθοὶ ἔτρεχον εἰς τὴν αἴθουσαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ παρατηροῦντες πανταχοῦ εἰς ὅλους τοὺς τοίχους. Ἄλλὰ δὲν ἦτο ἐκεῖ οὔτε ἀσπίς οὔτε δόρυ νὰ λάβουν. Τότε ἤρχισαν μετὰ μεγάλης ὀργῆς νὰ ἐπιπλήττωσι τὸν Ὀδυσσεῆα λέγοντες: «Ἄθλιε, ποῦ ἔχεις τὸν νοῦν σου ὅταν τοξεύῃς; τώρα ἐχάθης καὶ γῦπες θὰ σὲ φάγουν· διότι ἐφόνευσες τὸν καλλίτερον νέον τῆς Ἰθάκης.»

Ταῦτα ἔλεγον νομιζόντες ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξ ἀπροσεξίας χωρὶς νὰ θέλῃ ἐφόνευσε τὸν Ἀντίνοον, καὶ δὲν ἤξευρον οἱ ἀνόητοι ὅτι καὶ αὐτῶν ὁ θάνατος ἦτο πλησίον. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀγρίως ἰδὼν εἶπε: «Δὲν ἐπιστεύετε, σκύλοι, ὅτι θὰ ἐπανέλθω ἐκ τῆς Τροίας πάλιν καὶ διὰ τοῦτο κατεστρέφετε τὴν περιουσίαν μου, ἠτιμάζετε τὴν οἰκίαν μου καὶ ἠθέλετε ζῶντος ἐμοῦ νὰ νυμφευθῆτε τὴν γυναῖκά μου χωρὶς οὔτε τὸν θεὸν νὰ φο-

εἴησθε οὔτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐντρέπησθε. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν θὰ ἀφήσω ἀπὸ σᾶς κανένα τώρα ζωντανόν.»

«Ὅλοι οἱ μνηστῆρες ὠχρίασαν ἀπὸ τὸν φόβον καὶ - ἔκαπτος ἐκύτταζε πῶς νὰ σωθῆ. Ὁ δὲ Εὐρύμαχος εἶπε :

« Ἄν μὲν πράγματι, ὦ ξένε, εἶσαι ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ Ἰθακήτιος, δίκαιον ἔχεις νὰ ἀγανακτῆς· διότι πολλὰ ἀνόητα ἐγένοντο καὶ εἰς τὰ μέγαρά σου καὶ εἰς τὰ κτήματά σου. Ἄλλ' ἐκεῖνος ὅστις ἦτο αἴτιος ὄλων τούτων, ὁ Ἀντίνοος, κεῖται ἤδη φονευμένος. Αὐτὸς διωργανάνωσεν ὅλα ταῦτα ἐδῶ ὄχι τόσον διότι ἤθελε νὰ νυμφευθῆ οὐδὲ δι' ἐνδειαν, ὅσον διότι ἤθελε νὰ φονεύσῃ τὸν Τηλέμαχον καὶ νὰ γείνη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης. Καὶ τώρα δίκαια ἐπαθεν ἀνθ' ὅσων ἐπραξεν. Ἡμᾶς ὁμῶς, τὸν λαόν σου, εὐσπλαγγνίσθητι, Ὀδυσσεῦ, καὶ θὰ σοὶ πληρώσωμεν ὅλα ὅσα ἐράγομεν καὶ ἐπίομεν εἰς τὰ μέγαρά σου ἕως εἴκοσι βοῶν ἀποζημιώσιν. Θὰ σοὶ δώσωμεν δὲ καὶ χαλκὸν καὶ χρυσὸν ὅσον θέλεις. Προτοῦ δὲ δίκαιον ἔχεις νὰ ᾗται ὠργισμένος.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς ἀγρίως ἰδὼν :

« Εὐρύμαχε, καὶ ὅλα τὰ πατρικά σας ἂν μοὶ δώσητε καὶ ἂν εἰς ταῦτα προσθέσητε καὶ ἄλλα, ἐγὼ κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἀφήσω ἀτιμώρητον τὴν ὕβριν τῶν μνηστῆρων. Καὶ τώρα πρόκειται ἢ νὰ πολεμήσητε ἐναντίον μου ἢ νὰ φύγητε διὰ νὰ σωθῆτε. Ἄλλὰ δὲν πιστεύω νὰ σωθῆ οὐδεὶς.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνέβαλον τοὺς μνηστῆρας εἰς μείζονα φόβον, ὁ δὲ Εὐρύμαχος εἶπε :

« ὦ φίλοι, ὁ ἀνθρώπος οὗτος ἔχει σκοπὸν, ὡς βλέπω, νὰ μᾶς φονεύσῃ ὅλους. Διὰ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη νὰ πολεήσωμεν· σύρατε τὰ ξίφη σας καὶ κρυπτόμενοι ὀπισθεν

τῶν τραπεζῶν ἄς ὀρμήσωμεν κατ' αὐτοῦ ὅλοι διὰ μιᾶς ἴσως δυνηθῶμεν νὰ ἀπωθήσωμεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κατωφλίου καὶ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν πόλιν νὰ καλέσωμεν τὸν λαὸν εἰς μάχην. Καὶ θὰ ἴδῃ τότε πῶς τοξεύουν.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Εὐρύμαχος καὶ σύρας τὸ ξίφος ὤρμησε κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῦς μὲ φοβεράν φωνήν. Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτόξευσεν αὐτὸν παρὰ τὸν μαστὸν, τὸ δὲ βέλος διεπέρασε τὸ ἦπαρ καὶ αὐτὸς φωνεμένος ἔπεσε κατὰ γῆς πρηνῆς. Ἐπειτα ὤρμησεν ὁ Ἀμφινόμος μὲ γυμνὸν ξίφος θέλων νὰ διέλθῃ διὰ τῆς θύρας, ἀλλ' ἐπρόλαβε καὶ τὸν ἐκτύπησεν ὀπισθεν μεταξὺ τῶν ὤμων ὁ Τηλέμαχος διὰ τοῦ δόρατος καὶ τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς νεκρόν. Ἐπειτα ὁ Τηλέμαχος ἔδραμε πρὸς τὸν πατέρα του καὶ εἶπε: «Πάτερ, πρέπει νὰ φέρω ἀσπίδα καὶ δόρατα καὶ περικεφαλαίαν, νὰ ὀπλίσω δὲ καὶ τὸν χοιροβοσκὸν καὶ τὸν βουκόλον.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς·

«Μὴ χάνῃς καιρὸν, ἐν ὅσῳ ἔχω βέλη, τέκνον μου, ἀλλὰ νὰ ἔλθῃς εὐθύς διὰ νὰ μὴ ἀφήσωμεν κανένα νὰ διέλθῃ διὰ τῆς θύρας.» Ὁ Τηλέμαχος ἔδραμεν εὐθύς εἰς τὴν ὀπλοθήκην καὶ λαβὼν τέσσαρας περικεφαλαίας καὶ δύο δόρατα καὶ τέσσαρας ἀσπίδας ἐπανῆλθεν εἰς τὸν πατέρα του. Καὶ ἀφ' οὗ ἐνεδύθη αὐτὸς, ἐνέδυσσε κατόπιν καὶ τοὺς ὑπηρέτας. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐνεδύθη τελευταῖος ἀφ' οὗ ἐξήντηλῃσε τὰ βέλη του καὶ πολλοὺς ἔρριψε κατὰ γῆς μνηστῆρας. Ἀλλ' ὁ Μελάνθιος γνωρίζων τὰ τῆς οἰκίας τοῦ Ὀδυσσεῦς ἔδραμεν εἰς τὴν ὀπλοθήκην, ἣν εἶχε λησμονήσῃ ὁ Τηλέμαχος νὰ κλείσῃ καὶ ἐχόμισεν εἰς τοὺς μνηστῆρας καὶ δόρατα καὶ ἀσπίδας καὶ περικεφαλαίας, καὶ ἐπορεύθη πάλιν νὰ χομίσῃ καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἰδὼν ὁ

Ὀδυσσεὺς ἐφοβήθη καὶ ἔστειλε τὸν Φιλοίτιον καὶ Εὐμαιον νὰ ἰδῶσι ποῖος ἔφερε ὄπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας ὑπηρέτριά τις ἢ ὁ Μελάνθιος. Ἄν δὲ εἶνε ὁ τελευταῖος, δίδει διαταγὴν νὰ τὸν συλλάβουν καὶ δέσαντες νὰ κρεμάσωσι τοῦτον ζῶντα ἐν τῇ ὀπλοθήκῃ. Οἱ ὑπηρέται ἐξέτελεσαν τὴν διαταγὴν τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ τὸν Μελάνθιον ἐν τῇ ὀπλοθήκῃ εὐρόντες κομίζοντα καὶ ἐκ δευτέρου ὄπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας ἔδεσαν καὶ ἐκρέμασαν εἰς στῦλον τῆς ὀπλοθήκης. Αὐτοὶ δὲ ἐπανῆλθον πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα ἔχοντες ὅλα τὰ ὄπλα των.

§ 50. ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΜΝΗΣΤΗΡΟΦΟΝΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ δύο ὑπηρέται ἵσταντο ἤδη ἀκόμη ἐν τῷ κατωφλίῳ, οἱ δὲ μνηστῆρες ἦσαν ἀπέναντι μὲ ξίφη καὶ δόρατα ὀπλισμένοι καὶ ἔτοιμοι νὰ πολεμήσωσι. Κατὰ τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ἦλθε καὶ ἡ Ἀθηναῖα λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος καὶ παρέστη εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα. Ὁ δὲ Ἀγέλαος εἶπε :

«Μέντορ, ἂν βοηθήσης τὸν Ὀδυσσεῖα τότε καὶ σὲ θά φονεύσωμεν, ὅπως καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα, τὴν δὲ περιουσίαν σου ὅλην θά διανείμωμεν πρὸς ἀλλήλους καὶ θά διώξωμεν ἐκ τῆς Ἰθάκης καὶ τοὺς υἱοὺς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου καὶ τὴν γυναῖκά σου.»

Αἱ ἀπειλαὶ αὗται ἠρέθισαν ἐπι μᾶλλον τὴν Ἀθηναῖαν, ἣτις εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα :

«Δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς σὲ, Ὀδυσσεῦ, ἡ τόλμη ἐκείνη καὶ ἡ ἀνδρεία, τὴν ὁποίαν εἶχες, ὅτε ἐπολέμεις ἐν Τροίᾳ χάριν τῆς Ἑλένης ἐπὶ ἐννέα κατὰ συνέχειαν ἔτη καὶ ἔρριπτες κατὰ γῆς τόσους ἀνδρείους Τρῶας. Πῶς τώρα,

ὄτε εἶσαι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, δειλιᾶς σὺ ἀπέναντι τῶν μνηστῆρων; Ἐλθὲ ἐδῶ, φίλε, στάσου πλησίον μου διὰ νὰ ἴδῃς πῶς πολεμεῖ ὁ Μέντωρ βοηθῶν τοὺς εὐεργέτας του.» Ταῦτα εἶπεν ἐνθαρρύνων τὸν Ὀδυσσεύα. Ἄλλ' αὐτὴ δὲν μετέσχε τῆς μάχης καὶ μεταβλήθεισα εἰς χελιδόνα ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ μελάθρου τῆς οἰκίας.

Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ἔχοντες τοὺς ἀνδρειοτέρους ὀδηγοὺς ὥρμησαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος. Ὁ δὲ Ἀγέλαος ἐνεθάρρυνεν αὐτοὺς λέγων: «Θάρρος, φίλοι! ὁ ἀνὴρ οὗτος βλέπετε ἀπέκαμεν ἤδη. Ἐπειτα τὸν ἐγκατέλιπε καὶ ὁ Μέντωρ, ὅστις ἦλθεν ἐδῶ ὀλίγον νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ἀλαζονίαν του. Ἄλλὰ μὴ ρίπτετε ὅλοι διὰ μιᾶς τὰ δόρατά σας. Κατὰ πρῶτον διευθύνετε σεῖς οἱ ἕξ τὰ ἀκόντιά σας κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος. Καὶ ἂν φονεύσωμεν τοῦτον, περὶ τῶν ἄλλων μὴ σᾶς μέλη.» Ταῦτα εἶπε καὶ ἔρριψαν καὶ οἱ ἕξ τὰ ἀκόντιά των κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος. Ἄλλ' ἡ Ἀθηγὰ ἀπέτρεψε ταῦτα καὶ ἐκτύπησαν ἄλλα εἰς τὴν θύραν καὶ ἄλλα εἰς τὸν τοίχον. Τότε εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς: «Τώρα εἶνε καὶ ἡ ἰδική μας σειρὰ νὰ ρίψωμεν.» Καὶ πρῶτος ἔρριψε τὸ ἀκόντιον ἐναντίον ἐνὸς τῶν μνηστῆρων, ὃν ἔρριψε κατὰ γῆς νεκρόν. Ἐπειτα ἔρριψε καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ὁποίων ὄλων αἱ βολαὶ ἐπέτυχον. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἰδόντες τέσσαρας ἐκ τῶν φίλων των ἀποθανόντας ἐφοβήθησαν καὶ ἐκρύφθησαν εἰς τὴν ἀκροτάτην γωνίαν τῆς αἰθούσης. Τότε ἐπήδησεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἔσυραν τὰ ἀκόντια ἐκ τῶν πτωμάτων τῶν μνηστῆρων. Ἄλλὰ καὶ πάλιν οἱ μνηστῆρες ὥρμησαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ ἔρριψαν κατ' αὐτοῦ τὰ ἀκόντιά των. Ἄλλὰ καὶ τώρα δὲν ἐπέτυχον. Μόνον τοῦ Ἀμφιμέδοντος τὸ ἀκόντιον ἀπέξυσε

ὀλίγον τὴν χεῖρα τοῦ Τηλεμάχου ἐπὶ τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦ Κτησίππου τὸ δόρυ ἐξουγράνισε τὸν ὤμον τοῦ Εὐμαίου. Ἄλλ' οὗτοι καὶ ἄλλοι δύο εὐθύς ἀπέθανον βληθέντες ὑπὸ τῶν δοράτων τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ὀδυσσεύς. Πρὸς δὲ τὸν Κτήσιππον ἀποθνήσκοντα εἶπεν ὁ Φιλοίτιος· «Μάθε, Κτήσιππε, τώρα νὰ σκέπτεσαι τί ὀμιλεῖς καὶ νὰ μὴ μεγαλαυχῆς, ἀλλὰ νὰ ἀφίνης τὰ πράγματα εἰς τοὺς θεούς, οἵτινες εἶνε πολὺ ἀνώτεροι. Ἴδου αὐτὴ σοὶ ἦτο ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὸν πόδα, τὸν ὅποιον ἔρριψες κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς ἐπαιτοῦντος.» Τότε ἡ Ἀθηναῖα ἐκίνησε τὴν φοβερὰν αὐτῆς αἰγίδα ἐκ τῆς ὀροφῆς καὶ ἐνέβαλε τρόμον εἰς τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες ἔτρεχον πεφοβισμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὰ μέγαρα, ὡς οἱ βόες, οὓς κατὰ τὴν ἀνοιξιν διώκει ὁ οἶστρος. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ δύο ὑπηρέται ἐπέπιπτον κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐφόνεον. Ἐξ ὅλου δὲ τοῦ πλήθους τῶν εὐρεθέντων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ φθειρόντων τὰ ἀγαθὰ του οὐδεὶς ἀπέμεινε πλὴν τοῦ Φημίου καὶ τοῦ κήρυκος Μέδωντος. Διότι ὁ μὲν Φήμιος ἀκουσίως ἐψάλλεν εἰς τοὺς μνηστῆρας, ὁ δὲ Μέδων, ὡς ὠμολόγησεν ὁ ἴδιος ὁ Τηλέμαχος πρὸς τὸν πατέρα του, διότι ἡγάπα πάντοτε καὶ ἐφρόντιζε περὶ τῆς οἰκίας τοῦ Ὀδυσσεύς.

Τότε εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς·

«Δὲν φονεύω σέ, Μέδων, διὰ νὰ μάθης καὶ λέγῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὅτι τῆς κακουργίας πολὺ καλλιτέρα εἶνε ἡ εὐεργεσία. Πήγαине μετὰ τοῦ Φημίου ἔξω τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ καθίσατε ἐκεῖ διὰ νὰ ἀποτελειώσω ὅ,τι λείπει ἀκόμη.»

Οὗτοι πλήρεις φρίκης ἐξῆλθον καὶ ἐκάθισαν πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ Διός. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀφ' οὗ εἶδεν ὅτι

τραπέζας και τὰ καθίσματα καλῶς· οἱ ὑπηρεταί δὲ και ὁ Τηλέμαχος ἐβόηθουν και οὗτοι ξύοντες τὸ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αἶμα μὲ ξύστρα. Ἄφ' οὗ δὲ τὰ πάντα ἐτακτοποιήθησαν, τότε ἔφερον τὰς ὑπηρετρίας εἰς τὸν προσδιορισθέντα τόπον και τὰς ἐκρέμασαν. Ἔπειτα ἔφερον και τὸν Μελάνθιον εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου ἀπανθρώπως αὐτὸν διεμέλισαν. Ἔπειτα ἐνιψαν τὰς χεῖρας και τοὺς πόδας και ἐπανήλθον εἰς τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἀφ' οὗ ἐκάπνισε τὴν οἰκίαν μὲ θεῖον πρὸς καθαρισμὸν διέταξε τὴν Εὐρύκλειαν νὰ καλέσῃ τώρα νὰ ἔλθῃ και ἡ Πηνελόπη και ὄλαι αἱ ὑπηρετρίαι.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια :

«Ναὶ ὄλαι ταῦτα εὐθὺς θὰ ἐκτελέσω τέκνον μου. Ἀλλὰ θὰ σοὶ φέρω χιτῶνα και χλαῖναν νὰ ἐνδυθῆς και νὰ μὴ στέκῃς μὲ αὐτὰ τὰ ῥάκη, τὰ ὅποια δὲν ἤμπορῶ νὰ βλέπω.» Ταῦτα εἶπεν ἡ Εὐρύκλεια και ἔδραμεν εἰς τὰς ὑπηρετρίας και ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀδυσσεως, αἷτινες ἄμα ἤκουσαν τοῦτο ἤγαψαν εὐθὺς δάδας και ἐλθοῦσαι περιεκύκλωσαν τὸν Ὀδυσσεά και λαμβάνουσαι ἐφίλουν τὰς χεῖράς του. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς κατελήφθη ὑπὸ χαρμῶν μελαγχολίας και ἐκλαιε, διότι ἐγνώριζεν ὄλας.

§ 51. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΟΣ

ΥΠΟ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ.

Ἡ γραῖα Εὐρύκλεια, ἀφ' οὗ ἀνήγγειλεν εἰς τὰς ὑπηρετρίας τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀδυσσεως ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερφῶν πλήρης χαρᾶς διὰ νὰ εἶπῃ και εἰς τὴν κυρίαν τῆς ὅτι ἦλθεν ὁ σύζυγός τῆς. Τὰ γόνατά τῆς εἶχον ἐνδυναμῶση και οἱ πόδες κάμη πτερά. Σταθεῖσα δὲ ὑπεράνω τῆς κε-

φαλῆς τῆς Πηνελόπης εἶπε : « Ἐξύπνησε τέκνον μου, νὰ ἴδῃς, ὅ,τι τόσον χρόνον περιμένεις. Ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐφόνευσεν ὅλους τοὺς μνηστῆρας.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη :

« Τί ἔπαθες, καλή μου γραῖα, ἐλθοῦσα ἐδῶ εἰς τοιαύτην ὥραν διὰ νὰ μὲ ἐξυπνήσῃς καὶ νὰ μοὶ εἴπῃς ἀδύνατα πράγματα ; Δὲν πιστεύω νὰ εἶσαι εἰς τὰ καλά σου νὰ κάθησαι καὶ σὺ νὰ γελᾷς μὲ τὴν δυστυχίαν μου. Πήγαινε, ἂν ἦτο ἄλλη, οὐδὲ μίαν στιγμὴν θὰ τὴν ἄφινον εἰς τὴν οἰκίαν μου.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια :

« Ὅχι, τέκνον μου, δὲν σὲ γελῶ, ὁ Ὀδυσσεὺς εἶνε ἐντὸς τῆς οἰκίας του. Εἶνε ὁ ξένος, τὸν ὁποῖον ὕβριζον ὅλοι εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ Τηλέμαχος τὸ ἤξευρεν, ἀλλὰ τὸ διετήρησε μυστικὸν μέχρις ὅτου τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας.» Ὡς δὲ ἤκουσε ταῦτα ἡ Πηνελόπη ἐπήδησεν ἀπὸ τὴν κλίνην πλήρης χαρᾶς καὶ ἐναγκαλισθεῖσα τὴν Εὐρύκλειαν εἶπε δακρῦουσα : « Ἐλα εἰπέ μου καλή μου μάνα τὴν ἀλήθειαν, ἂν τῶντι ἦλθεν, ὡς λέγεις, πῶς ἠδυνήθη μόνος νὰ φονεύσῃ ὅλους ὁμοῦ τοὺς μνηστῆρας ;»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια :

« Δὲν εἶδον, δὲν ἔμαθον πῶς ἔγεινε. Ἀλλὰ τοὺς στεναγμοὺς μόνον καὶ τὰς φωνὰς τῶν φονευομένων ἤκουσα· διότι ὅλαι αἱ ὑπηρέτριαι ἐκαθήμεθα εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου μὲ κλειστάς θύρας περίτρομοι μέχρις ὅτου ἦλθε καὶ μὲ ἐκάλεσεν ὁ Τηλέμαχος. Εἰς τὴν αἴθουσαν εἶδον ὅλους τοὺς μνηστῆρας κατὰ γῆς κυλιομένους εἰς τὸ αἶμά των καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα ὡς λέοντα ἰστάμενον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Τώρα δὲ ἔφερον τὰ πτώματα ὅλα εἰς τὴν

αὐλήν καὶ ἔπλυναν καὶ ἐκαθάρισαν τὴν οἰκίαν. Καὶ μὲ ἔστειλεν ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ σοὶ εἶπω νὰ μεταβῆς ἐκεῖ. Ὅ,τι τόσον χρόνον ἠλπίζομεν, τέκνον μου, ἔγεινεν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθεν ὑγιῆς εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὴν γυναῖκά του καὶ εἰς τὸν υἱὸν του. Οἱ δὲ ὑβρισταὶ μνηστῆρες, διὰ τὰς κακίας των ἀπωλέσθησαν.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

«Ἄς μὴ χαίρωμεν ἀκόμῃ, μάννα μου, διότι τίς οἶδε, τοὺς μὲν μνηστῆρας νὰ ἀπώλεσαν οἱ θεοὶ διὰ τὰ κακουργήματά των καὶ τὴν ἀναισχυντίαν των. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος του καὶ δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια·

«Τί λέγεις, τέκνον μου, ὁ ἀνὴρ σου εἶνε ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ σὺ λέγεις ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐγὼ τὸν ἀνεγνώρισα εὐθύς, ὅτε τοῦ ἔπλυνα τοὺς πόδας, ἀπὸ τὴν οὐλήν, τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἐπάνω τοῦ γόνατος καὶ ἤθελον νὰ σοὶ τὸ εἶπω τότε ἀλλὰ μοῦ ἔκλεισε μὲ τὴν χεῖρα τὸ στόμα καὶ μὲ ἐμπόδισε σχεδιάζων ἄλλα μὲ τὸν νοῦν του. Ἄλλ' ἔλα τώρα νὰ πηγαίνωμεν καὶ ἂν δὲν σοὶ λέγω ἀλήθειαν, νὰ διατάξῃς νὰ μὲ κάμουν κομμάτια.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

«Ὅσον πολλὰ καὶ ἂν εἶδες, Εὐρύκλεια, εἰς τὴν ζωὴν σου, τινὰ πράγματα τῶν θεῶν ὅμως μένουσιν ἀνεξερεῦνητα 1. Ἐν τούτοις ἄς ὑπάγωμεν καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν

1 Ἡ Πηνελόπη ἐξοικαλοῦται πιστεύοντα ὅτι θεὸς τις λαβὼν τὴν μορφήν τοῦ Ὀδυσσεύος ὡς καὶ τὴν οὐλήν διέπραξε τὸν φόνον τῶν μνηστῆρων καὶ ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐπανῆλθε.

διὰ νὰ ἴδω τὸν υἱὸν μου καὶ τοὺς φονευθέντας μνηστῆρας ὡς καὶ ἐκεῖνον ὅστις τοὺς ἐφόνευσε.»

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα κατέβη ἐκ τῶν ὑπερώων καὶ διευθύνετο εἰς τὴν αἴθουσαν σκεπτομένη τί νὰ πράξῃ, νὰ σταθῇ μακρὰν καὶ νὰ ἐξετάσῃ ἂν ὁ ξένος εἶνε ἀληθῶς ὁ σύζυγός της ἢ εὐθὺς νὰ τὸν πλησιάσῃ καὶ νὰ φιλήσῃ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας. Εὖρε δὲ καλλίτερον τὸ πρῶτον. Καὶ διὰ τοῦτο εἰσελθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιον ἐκάθισεν ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς τὸν ἄλλον τοῖχον. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκάθητο βλέπων κάτω καὶ προσμένων νὰ ὁμιλήτῃ πρὸς αὐτὸν πρῶτα ἢ σύζυγός του. Ἡ Πηνελόπη πολὺν χρόνον ἐκάθητο σιωπῶσα. Καὶ ἄλλοτε μὲν προσωμοίαζε τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ ὡς πρὸς τὴν φυσιογνωμίαν καὶ ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐδυσκολεύετο νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ἔνεκα τῆς κακῆς ἐνδυματίας. Τότε εἶπεν ὁ Τηλέμαχος· «Μῆτερ, πῶς φέρεται τοιουτοτρόπως; Δὲν χαίρει ἄρά γε καὶ σοῦ ἢ καρδιά διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ πατρός μου, ὅστις εἴκοσιν ὄλα ἔτη ἔλειπε μακρὰν ἡμῶν; Διατί δὲν ἔργεσαι πλησίον του νὰ τῷ ὁμιλήσῃς;» Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη· «Γέκνον μου, δὲν ἠξέυρω πῶς ἔγεινεν ἡ ψυχὴ μου· δὲν δύναμαι οὔτε νὰ ὁμιλήσω οὔτε νὰ ἐρωτήσω οὔτε νὰ ἴδω αὐτὸν κατὰ πρόσωπον. Ἄν ἀληθῶς εἶνε ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν θὰ βραδύνη νὰ γνωρισθῶμεν καλλίτερα.»

Ἐμειδίασεν ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τὴν ὑπερβολικὴν προσοχὴν τῆς συζύγου του καὶ εἶπε·

«Ἄρες, Τηλέμαχε, τὴν μητέρα σου νὰ μὲ πειράξῃ. Τώρα, διότι μὲ βλέπει βερυπωμένον καὶ μὲ τοιαῦτα ἐνδύματα δὲν μὲ καταδέχεται καὶ λέγει ὅτι δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος. Ἄλλ' ἡμεῖς πρέπει νὰ σκερθῶμεν ὅπως μὴ μάθωσι

τίποτε οἱ συγγενεῖς τῶν φονευθέντων καὶ μᾶς βλάβῳσι. Καὶ διὰ τοῦτο ἐδῶ πρέπει νὰ φανῆ ὅτι γίνεται γάμος. Ἐνδουθῆτε λοιπὸν καὶ σεῖς καὶ αἱ ὑπηρέτριαι καλὰ φορέματα καὶ ἀρχίσατε τὸν χορὸν, ὃ δὲ Φῆμιος ἄς παίζη διὰ τῆς φόρμιγγος τὰ ἄσματα τοῦ χοροῦ. Τοιοῦτοτρόπως θὰ δυνηθῶμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἐκεῖ νὰ σκεφθῶμεν ἔπειτα τί πρέπει νὰ πράξωμεν.»

Οἱ λόγοι τοῦ Ὀδυσσεῶς παρευθὺς ἐξετελέσθησαν. Ὁ θεῖος ἀοιδὸς λαβὼν τὴν φόρμιγγά του ἔπαιζεν ὠραῖα ἄσματα, οἱ δὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καλὰ φορέματα ἐνδεδυμένοι ἤρχισαν νὰ ἄδουν καὶ χορεύουν, ὥστε ἀπὸ τὸν χορὸν ἔτριζεν ὅλη ἡ οἰκία. Ὅσοι δὲ διαβάται ἢ γείτονες ἤκουον τὸν κρότον ἔξωθεν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους:

«Βεβαίως τῶν μνηστήρων τις νυμφεύεται τὴν πολυζήτητον βασιλίσσαν. Ἡ ἀθλία δὲν ἠδύνατο νὰ περιμείνη ἀκόμη, ἕως οὔ ἔλθῃ ὁ πρῶτος σύζυγός της.»

Ταῦτα ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους οἱ περίεξ μὴ ἠξεύροντες τί συμβαίνει. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλούσθη καὶ ἐνεδύθη ὠραῖα ἐνδύματα, ἡ δὲ Ἀθηναῖ ἐπέχυσεν ἐπ' αὐτοῦ θεῖαν χάριν καὶ ἐφαίνετο καὶ ὑψηλότερος καὶ ὠραιότερος. Με τοιαύτην δὲ χάριν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐξελθὼν τοῦ λουτροῦ ἐπορεύθη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ καθίσας εἰς τὸ κάθισμά του ἀντικρὺ τῆς Πηνελόπης εἶπε:

«Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ γυνὴ ἄλλη ἔχουσα σκληροτέραν τῆς ἰδικῆς σου καρδίαν, διότι οὐδεμίᾳ ἄλλῃ θα ἐφέρετο οὕτω πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὃν βλέπει μετὰ εἰκοσιν ἐτῶν ἀποδημίαν καὶ ὅστις τόσα δυστυχήματα ὑπέμεινε μέχρις ὅτου ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀλλὰ σὺ, Εὐρύκλεια, πήγαινε καὶ στῶσε νὰ κοιμηθῶ· αὐτὴ ἐδῶ ἔχει σιδηρᾶν καρδίαν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη :

«Θαυμάσιε ἄνθρωπε, οὔτε ὑπερηφανεύομαι οὔτε σὲ περιφρονῶ οὔτε μὲ ἐκπλήττεις πολὺ· διότι ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ ὁποῖος ἦσο, ὅτε ἔφυγες ἐκ τῆς Ἰθάκης. Ἀλλὰ σὺ, Εὐρύκλεια, πήγαινε καὶ ἀφ' οὗ θέσῃτε ἐντὸς τοῦ θαλάμου τὴν κλίνην στρώσατε εἰς αὐτὴν καὶ στρώματα καὶ ὠραῖα προσκεφάλαια καὶ καλὰ σκεπάσματα.»

Ταῦτα εἶπεν ἡ Πηνελόπη δοκιμάζουσα τὸν σύζυγόν της. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε βαρέως φέρων: «Λυπηρὸν λόγον εἶπες, ὦ γύναι. Τίς μοι μετεκίνησεν ἀλλαχοῦ τὴν κλίνην; Διότι αὕτη ἦτο κατεσκευασμένη ἐπὶ ἐλαίας, τὴν ὁποῖαν συμπεριέλαβον ἐπίτηδες ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὅταν οὗτος ἐκτίζετο. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσεν ὁ θάλαμος τότε ἀπέκοψα τὴν κορυφὴν τῆς ἐλαίας καὶ ἐπὶ τοῦ κορμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπέξυσα καὶ ἐκόσμησα μὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐλέφαντα προσήρμωσα καλῶς τῇ κλίνην μας, ὡς καλῶς ἤξεύρεις, Πηνελόπη. Καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω πῶς μετεκινήθη αὕτη, ἐκτὸς ἂν ἀπέκοψαν τὸν κορμὸν τῆς ἐλαίας.»

Ἡ Πηνελόπη ὡς ἤκουσε τὰ καθ' ἕκαστα τῆς κλίνης, ἔτρεμον τὰ γόνατά της διότι ἐπέισθη, ὅτι ἦτο ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ τρέξασα ἐνηργκαλίσθη μετὰ δακρῶν τὸν σύζυγόν της λέγουσα: «Μὴ ὀργίζου μοι, Ὀδυσσεῦ, ὅστις πάντοτε ἦσο ἄνθρωπος φρόνιμος καὶ καλός. Δὲν σὲ ἀνεγνώρισα εὐθύς καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔδειξα ἀμέσως τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην μου. Ἐφοβούμην μὴ ἦτο ἄλλος ἄνθρωπος καὶ μὲ ἐξαπατήσῃ διὰ τῶν λόγων του· διότι εἰς τὸν κόσμον ὑπάρχουσι καὶ κακοὶ ἄνθρωποι ὡς καὶ καλοί. Καὶ ἡ Ἑλένη ἂν ἐσκέπτετο τοῦτο, δὲν θὰ συμπαρασύρετο ὑπὸ τοῦ ξένου νὰ φερθῆ τόσον ἀνοήτως. Τώρα ὁμως πείθομαι ἐκ

ψυχὰς τῶν μνηστῆρων νὰ ἐξέλθουν ἐκ τῶν ἀνακτόρων διὰ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὰς εἰς τὸν Ἄδην. Ἄφ' οὗ δὲ πᾶσαι συνήχθησαν, ἐκίνησεν ὁ Ἑρμῆς ἐμπρὸς καὶ κατόπιν ἐκεῖναι τρίζουσαι ὡς τρίζουσιν αἱ νυκτερίδες, πτερυγίζουσαι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος σπηλαίου, ὅταν καμμία ἐκ τῆς σειρᾶς πέσῃ κάτω ἀπὸ τὸν βράχον, ὅπου πᾶσαι εἶνε προσκεκολλημέναι. Καὶ ἄφ' οὗ διήλθον τὸν Ὀκεανὸν, τὸν βράχον τῆς Λευκάδος καὶ τὰς πύλας τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν δύσιν, ἔφθασαν εἰς τὸν πλήρη ἀσφοδελῶν λειμῶνα ὅπου διατρίβουσιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων. Ἐκεῖ εὗρον τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀχιλλέως ὁμοῦ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ Πατρόκλου, τοῦ Ἀντιλόχου καὶ τοῦ Αἴαντος. Ἐπειτα ἦλθε καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος λυπημένη καὶ μετ' αὐτῆς καὶ αἱ ἄλλαι ψυχαὶ τῶν συναποθανόντων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Αἰγίσθου. Πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὠμίλησα πρῶτον ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως ταῦτα :

« Ἀτρεΐδῃ, ἐπιστεύομεν ὅτι σὲ περισσότερον πάντων θὰ ἠγάπα πάντοτε ὁ Ζεὺς, ὅστις σοὶ εἶχε δῶσθαι τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πάντων τῶν ἐν Τροίᾳ μαχητῶν. Ἀλλὰ τώρα βλέπω ὅτι καὶ εἰς σὲ προώρως ἦλθεν ἡ μαύρη μοῖρα, εἰς τὴν ὁποίαν πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑποκείμεθα. Καλλίτερα νὰ ἀπέθνησκες εἰς τὴν Τροίαν μὲ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν ὡς βασιλεὺς εἶχες, ὅπου ὅλοι οἱ Ἕλληνες θὰ σοὶ ἔκαμνον τύμβον καὶ εἰς τὸν υἱόν σου θὰ ἄφινες μεγάλην δόξαν. Ἀλλὰ τώρα σοὶ ἦτο εἰμαρμένον νὰ ἀπολεσθῆς διὰ τοῦ ἐλεεινοτάτου θανάτου. »

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀτρεΐδου :

« Εὐδαιμονέστατε Ἀχιλλεῦ, διότι ἀπέθανες ἐν Τροίᾳ ἐνδόξως μαχόμενος μακρὰν τῆς πατρίδος. Περὶ τὸ σῶμά σου εἶχε συναφθῆ κρατερὰ μάχη καὶ Τρώων καὶ Ἀ-

χαιῶν καὶ πολλοὶ ἥρωες ἑκατέρωθεν ἐπίπτον, σὺ δὲ ὁ
 πελώριος ἔκεισο ἐξηπλωμένος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀναφερο-
 μένου κονιορτοῦ, μὴ φροντίζων οὔτε περίϊππων οὔτε περί-
 μάχης. Τέλος ὁμως καταρθώσαμεν νὰ λάβωμεν τὸ σῶ-
 μά σου, τὸ ὁποῖον ἐφέρομεν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀφ' οὔ το
 ἐπλύναμεν μὲ χλιαρὸν ὕδωρ καὶ τὸ ἀλείψαμεν μὲ μύρα,
 τὸ κατεθέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης σου. Βαρὺ πένθος κατέ-
 λαβε πάντα ἡμᾶς καὶ ἐχύναμεν ἄφθονα δάκρυα. Ἐπειτα
 ἦλθε ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ ἡ μήτηρ σου, ἥτις ἔμαθε τὴν
 κακὴν εἰδήσιν, ὁμοῦ μὲ ὅλας τὰς θαλασσίους θεὰς θρηνοῦ-
 σα καὶ ὀδυρομένη. Βοή δὲ μεγάλη ἐγένετο καθ' ὅλην τὴν
 θάλασσαν καὶ πάντα τοὺς Ἀχαιοὺς κατέλαβε τρόμος.
 Καὶ θὰ ὤρμων εὐθύς εἰς τὰ πλοῖα καὶ θὰ ἐφευγον, ἂν δὲν
 τοὺς ἐμπόδιζεν ὁ Νέστωρ λέγων: «Θάρρος, Ἀργεῖοι, μὴ
 φεύγετε παῖδες τῶν Ἑλλήνων. Δὲν εἶνε τίποτε, ἡ μήτηρ
 τοῦ Ἀχιλλέως ἔρχεται μετὰ τῶν θαλασσίων θεῶν διὰ
 νὰ κλαύσῃ τὸν υἱὸν τῆς.» Ταῦτα εἶπεν ὁ Νέστωρ, οἱ δὲ
 Ἀχαιοὶ ἔλαβον θάρρος καὶ ἔμειναν. Ἀφ' οὔ δὲ ἐφθασαν
 αἱ θαλάσσιαι θεαὶ ἐστάθησαν περίξ σου καὶ ἐκλαιον περι-
 παθῶς καὶ σὲ ἐνέδυσαν μὲ θεῖα φορέματα. Καὶ αἱ ἐννέα
 δὲ Μοῦσαι σὲ ἐθρήνουν ἐκ διαδοχῆς μὲ θεῖαν φωνὴν καὶ
 κἀνεὶς τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔμεινεν ἀδάκρυτος. Ἀφ' οὔ δὲ
 σὲ ἐκλαύσαμεν δεκαεπτὰ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ θεοὶ καὶ
 ἄνθρωποι, τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ σὲ παρεδώκαμεν εἰς τὸ πῦρ
 καὶ μετὰ σοῦ ἐκαύσαμεν πολλὰ παχέα πρόβατα καὶ βόας.
 Ἐν ᾧ δὲ ἐκαίεσο, πολλοὶ ἥρωες καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεις ἔ-
 τρεχον περίξ τῆς πυρᾶς σου καὶ πολὺς ἠγέρθη θόρυβος.
 Ἀφ' οὔ δὲ ὄλος ἐκάης, πρῶτ' ἔμαζεύσαμεν τὰ ὀστά σου,
 Ἀχιλλεῖ, καὶ βρέξαντες αὐτὰ μὲ ἄκρατον οἶνον ἀπεθέ-
 σαμεν εἰς τὴν χρυστὴν ὑδρίαν, τὴν ὁποίαν σοὶ εἶχε δῶση

ἡ μήτηρ σου καὶ ὁμοῦ μὲ τὰ ὄσῳ τὰ ἰδικά σου ἐθέσαμεν
καὶ τὰ ὄσῳ τοῦ Πατρόκλου. Χωριστὰ δὲ ἀπὸ τὸ ἄλλο
μέρος τῆς ὑδρίας ἐθέσαμεν καὶ τὰ ὄσῳ τοῦ Ἀντιλόχου,
τὸν ὅποιον σὺ πολὺ ἐτίμας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πα-
τρόκλου. Ἄφ' οὗ δὲ πάντα ταῦτα ἐξετελέσθησαν, ἐφέ-
ρομεν τὰ ὄσῳ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ
ἀνυψώσαμεν πύμβον διὰ τὴν φαίνεται μακρόθεν ἐκ τῆς
θαλάσσης καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι τῶρα ὑπάρ-
χουσι καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Ἐπειτα ἡ μήτηρ
σου ἔκαμεν ἀγῶνας καὶ ὤρισε λαμπρότατα βραβεῖα ζητή-
σασα ταῦτα παρὰ τῶν θεῶν. Εἶδες πολλάκις, Ἀχιλλεῦ,
ὅταν ἀποθάνῃ βασιλεὺς, εἰς ἐπιταφίους ἀγῶνας ὅποια
βραβεῖα τίθενται. Ἄλλὰ θὰ ἐθαύμαζες, εἰ ἔβλεπες,
τὰ βραβεῖα, τὰ ὅποια ἔφερε διὰ σὲ ἡ μήτηρ σου Θέτις·
διότι οἱ θεοὶ σὲ ἠγάπων πολὺ. Καὶ οὕτω σὺ μὲν, Ἀχιλ-
λεῦ, καὶ ἀποθανῶν δὲν ἀπώλεσας τὸ ὄνομά σου, ἀλλὰ
θὰ εἶνε εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους πάντοτε ἡ δόξα σου
μεγάλῃ. Ἐγὼ δ' ὅμως τί ἐκέρδησα ἀπὸ τὸν πόλεμον,
τοῦ ὁποίου εἶχον γείνη ἀρχιστράτηγος; Ἐφρονεύθην ἐν
τῇ πατρίδι μου ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου αὐτοῦ καὶ τῆς κατη-
ραμένης συζύγου μου.» Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ὠμίλουν τοιαῦτα
πρὸς ἀλλήλους, ἐπλησίασε καὶ ὁ Ἑρμῆς μὲ τὰς ψυχὰς
τῶν μνηστήρων. Ὡς δὲ εἶδον ταύτας ἐξεπλάγησαν καὶ
ἔδραμον εἰς συνάντησίν των. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἐγένω-
σκε τὸν Ἀμφιμέδοντα, εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὁποίου εἶχεν
ἄλλοτε φιλοξενηθῆ καὶ ἀποταθεῖς πρὸς αὐτὸν εἶπε·
«Ἀμφιμέδον, τί ἐπάθετε καὶ ἤλθετε ὅλοι σεῖς ἐδῶ οἱ
ἐκλεκτοὶ νέοι, τῆς αὐτῆς ὅλοι ἡλικίας; Ἐπνίγη ἄρά γε
τὸ πλοῖόν σας ἢ ἐπέσετε μαχόμενοι ὑπὲρ πατρίδος, ὑπὲρ
τῶν τέχνων καὶ γυναικῶν σας; Ἐγὼ εἶμαι φίλος σου, ἡ

δὲν μὲ ἐνθυμεῖσαι, ὅτε ἦλθον εἰς Ἴθάκην μετὰ τοῦ Μενελάου διὰ νὰ πείσωμεν τὸν Ὀδυσσεῖα νὰ συνεχιστρατεύσῃ εἰς Τροίαν, καὶ ἐφιλοξενήθημεν εἰς τὴν οἰκίαν σας ;»

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀμφιμέδοντος:

« Ἐνδοξότατε Ἀτρείδῃ, ἐνθυμοῦμαι πάντα ταῦτα, ὡς λέγεις. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐφρονεύθημεν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς. » Ὁ Ἀμφιμέδων διηγεῖται καταλεπτῶς τὴν πανουργίαν τῆς Πηνελόπης μὲ τὸ πανί, πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθεν ὡς ἐπαίτης εἰς τὰ ἀνακτορά του καὶ ὅτι κρυφᾶ μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἀφαιρέσας τὰ ὄπλα ἐκ τῆς αἰθούσης ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐτελεῖτο ὁ ἀγὼν καὶ ἐφόνευσεν ὅλους.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀγαμέμνων εἶπε:

« Εὐτυχὺς εἶσαι σύ, ὦ Ὀδυσσεῦ, ὅστις τῶρα ἔχεις τὴν ἐναρετωτάτην γυναῖκά σου! Πόσον εὐγενῶς αὕτη ἐσχέπετο περιμένουσα τὸν σύζυγόν της! Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτῆς θὰ μένη ἀθάνατον μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Κλυταιμνήστρα ὁμῶς διὰ τὸ κακούργημα, τὸ ὁποῖον διέπραξε, φονεύσασα τὸν σύζυγόν της, ἠτίμασεν αἰωνίως καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας. »

Τοιαῦτα ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλας αἱ ψυχαὶ εἰς τὸν Ἄδην. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς μετὰ τῶν ἄλλων, ἀφ' οὗ κατεβησαν ἐκ τῆς πόλεως, ἔφθασαν εἰς τὸ περιβόλι τοῦ Λεέρτου, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν οἰκία μὲ πολλὰς περίξ καλύβας διὰ τοὺς δούλους τοῦ κτήματος. Ἐκεῖ δὲ ὑπῆρχε καὶ μία ὑπηρέτρια γραῖα ἐκ Σικελίας, ἣτις ἐπεριποιεῖτο καλῶς τὸν γέροντα. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸς τὸν υἱόν του καὶ τοὺς ἄλλους: « Σεῖς μὲν τῶρα πηγαίνετε εἰς τὴν οἰκίαν καὶ σφάξατε τὸν καλλίτερον χοῖρον διὰ νὰ γευματίσωμεν ἐγὼ δὲ θὰ ἔλθω πρὸς τὸν πατέρα μου διὰ

δαντος τοῦ Προλυπημονίδου καὶ ὀνομάζομαι Ἐπήριτος.
 Ἔρχομαι δὲ ἐδῶ παρὰ τὴν θέλησίν μου ἀποπλανηθεὶς
 ἀπὸ τῆς Σικανίας μὲ τὸ πλοῖόν μου, τὸ ὁποῖον ἀφήκα
 μακρὰν τῆς πόλεως εἰς τοὺς ἀγρούς. Εἶνε δὲ τὸ ἔτος
 τοῦτο τὸ πέμπτον, ἀφ' ὅτου προέπεμψα ἐκ τῆς πατρίδος
 μου τὸν δυστυχεῖ Ὀδυσσεύα. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του
 ἐφάνησαν εὐνοϊκοὶ οἰωνοὶ καὶ χαίροντες ἀπεχαιρετήσα-
 μεν ἀλλήλους, διότι ἠλπίζομεν ὅτι καὶ πάλιν θὰ ἐβλέ-
 πομεν ἀλλήλους καὶ θὰ ἀντηλάσσομεν λαμπρὰ δῶρα.»

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Λαέρτης κατελείφθη ὑπὸ μεγί-
 στης λύπης καὶ μὲ τὰς δύο χεῖράς του λαβὼν χῶμα
 ἔρριψεν ἐπάνω εἰς τὴν πολιὰν κεφαλὴν του καὶ ἔκλαιε
 καὶ ἀγεστέναζε διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ του. Τότε ὁ
 Ὀδυσσεὺς μὴ δυνάμενος πλέον νὰ βλέπῃ τὸν πατέρα του
 ὀδυρόμενον ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν ἐ-
 φίλησε καὶ εἶπε : « Ἐγὼ εἶμαι πάτερ μου ὁ υἱός σου, τὸν
 ὁποῖον ζητεῖς, ἦλθον μετὰ εἴκοσιν ἐτῶν ἀποδημίαν. Παῦ-
 σε καὶ μὴ κλαίῃς· τοὺς κακούργους μνηστῆρας ἐφό-
 νευσα ὅλους ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων.»

Πρὸς τοῦτον εἶπεν ὁ Λαέρτης : « Ἄν ἀληθῶς εἶσαι σὺ
 ὁ Ὀδυσσεὺς, δεῖξέ μοι ἐν σημεῖον διὰ νὰ πεισθῶ.»

« Ἴδού, εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς, παρατήρησε τὴν πληγὴν
 ἐπάνω τοῦ γόνατός μου, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐπροξένησεν ὁ
 ἀγριόχοιρος εἰς τὸν Παρνασσόν. Ἐπειτα ἔλα νὰ σοὶ εἶπω
 καὶ τὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα σοὶ ἐζήτουν ὅτε ἤμην παιδίον
 καὶ ἠρχόμην μαζῆ σου εἰς τὸν κῆπον, καὶ σὺ μοὶ τὰ ἔ-
 δωκες. Ἦσαν δεκατρεῖς ἀχλαδέαι, δέκα μηλέαι καὶ τέσ-
 σαράκοντα συκαῖ. Μοὶ ὑπέσχεσο δὲ τότε νὰ μοὶ δώσῃς
 καὶ πεντήκοντα σειρὰς κλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐτρυγῶντο
 κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἔκαμνον παντός εἶδους στα-

φυλάς, ὁσάκις ἔφθανον αἱ προσδιωρισμένα ὥραι τοῦ ἔτους.

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ Λαέρτης, ἐλύθησαν τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία του καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ υἱοῦ του λιπόθυμος. Ὅτε δὲ ἀνέπνευσε καὶ ἤλθε πάλιν εἰς ἑαυτὸν εἶπε :

«Θεὸς ὑπάρχει εἰς οὐρανοὺς τιμωρῶν τὰς κακὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Οὗτος ἐτιμώρησεν ἤδη καὶ τοὺς μνηστῆρας. Ἄλλ' ἐγὼ φοβοῦμαι πολὺ μὴ οἱ Ἰθακῆσιοι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔλθωσιν ἐδῶ καὶ μᾶς βλάβωσι.»

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς :

«Ἐχε θάρρος, πάτερ, καὶ μὴ ἀνησυχῆς διὰ τοῦτο. Ἐλα νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας ἤδη, ὅπου προαπέστειλα τὸν Τηλέμαχον, τὸν βουκόλον καὶ τὸν χοιροβοσκὸν νὰ προετοιμάσωσι τάχιστα κατι τι διὰ νὰ φάγωμεν.»

Εὐθὺς ἤλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ἔνθα εὔρον τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς ἄλλους κόπτοντας τὰ κρέατα καὶ κεραυνύοντας τὸν οἶνον. Ἡ δὲ Σικελὴ ὑπηρέτρια ἔλουσε τὸν Λαέρτην καὶ τὸν ἐνέδυσεν ὠραῖαν χλαῖναν. Μετεβλήθη δὲ καθ' ὀλοκληρίαν ἤδη ὁ γέρον καὶ κατὰ τὴν μορφὴν καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ ἤλθε πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. Ἐπειτα ἐκάθισαν ὅλοι νὰ φάγουν τὰ παρασκευασθέντα φαγητά. Δὲν εἶχον δὲ ἀκόμη ἀρχίσῃ ὅτε ἤλθε καὶ ὁ Δολίος μετὰ τῶν υἱῶν του κατάκοποι ἐκ τῆς ἐργασίας. Ὡς δὲ εἶδον τὸν Ὀδυσσεά τὸν ἀνεγνώρισαν εὐθὺς καὶ ἴσταντο ἐκπληκτοί. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς φιλοφρόνως :

«Ἐλα κάθισε, γέρον, νὰ φάγῃς. Σᾶς περιμένομεν ἤδη τόσον χρόνον, ἡ δὲ πείνά μας εἶνε μεγάλη.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ δὲ Δολίος μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας ἐλθὼν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά ἠσπάσθη τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ εἶπε : «Καλῶς ὦριτες, ἀγαπητέ μου, καὶ ὁ θεὸς

νά σοι χαρίζη ὑγίειαν καὶ εὐτυχίαν. Δὲν ἠλπίζομεν νὰ σὲ ἐπανίδωμεν, ἀλλ' ὁ θεὸς σὲ ἐβοήθησε νὰ μᾶς ἔλθῃς. Τὸ ἔμαθεν ἄρα γε καὶ ἡ Πηνελόπη, ὅτι ἦλθες καὶ εἶσαι ἐδῶ ἢ νὰ στείλω ἄνθρωπον νὰ τὸ εἶπῃ;» Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς· «Τὸ ἔμαθε γέρον. Διὰ τί νὰ κοπιάζῃς σὺ διὰ τοῦτο;» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκάθισεν ὁ Δολίος ἐπὶ τινος σκαμνίου, πλησίον δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ υἱοὶ του, ἀφ' οὔ ἔχαιρέτισαν καὶ οὔτοι τὸν Ὀδυσσεά.

§ 53. ΣΗΘΝΔΑΙ.

Ὅτε δὲ οὔτοι ἐνησχολοῦντο νὰ παρασκευάσωσι τὸ γεῦμά των, ἐν τῇ πόλει πανταχοῦ εἶχε διαδοθῆ ὁ φοβερὸς θάνατος τῶν μνηστήρων. Καὶ ὁ λαὸς ὅλος ἔτρεχε κλαίων καὶ στενάζων εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύς. Καὶ τοὺς μὲν μνηστήρας ἐξ Ἰθάκης ἔφερον εὐθύς καὶ ἔθαψαν, τοὺς δὲ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων ἔστειλαν διὰ πλοίων εἰς τὰς πατρίδας των νὰ ταφῶσι. Ἐπειτα συνηθροίσθησαν ὅλοι εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ὁ Εὐπείθης ὁ πατήρ τοῦ Ἀντινόου σφόδρα πενθῶν διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του μετὰ δακρύων ὠμίλησε ταῦτα :

«Μέγα κακὸν ἐπροξένησεν ἡμῖν ὁ ἀνὴρ οὗτος, φίλοι. Δὲν ἤρκει ὅτι ἀπώλεσεν ὁμοῦ μὲ τὰ πλοιά μας καὶ τόσους καλοὺς ἀνδρας, οὓς ἄλλοτε συμπαρέλαβε μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἦλθε καὶ ἐδῶ νὰ φονεύσῃ τοὺς καλλιτέρους νέους τῆς πατρίδος μας. Ἄλλὰ μὴ βραδύνετε, ἄς πορευθῶμεν κατ' αὐτοῦ, πρὶν φύγῃ εἰς Ἥβλον ἢ εἰς Ἥλιδα· διότι τοῦτο φέρει κατασχύνῃν εἰς ἡμᾶς νὰ μὴ τιμωρήσωμεν τοὺς φονεῖς τῶν τέκνων μας. Ἐγὼ τούλαχιστον δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ζῶ, καλλίτερα νὰ ἀποθάνω μετὰ τῶν ἀποθανόντων. Δράμετε λοιπὸν, ἵνα μὴ προφθάσωσιν ἐκεῖ καὶ μᾶς φύγωσι.»

Ὁ λαὸς εὐσπλαγχνίσθη τὸν Εὐπείθη τοιαῦτα πρὸς αὐτοὺς μετὰ δακρύων λέγοντα. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἦλθεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων καὶ ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Αἰδώς. Ὁ λαὸς μετ' ἐκπλήξεως παρετήρει αὐτοὺς διότι ἠπόρει πῶς οὗτοι διέφυγον τὸν θάνατον. Ἐπειτα ὁ Μέντωρ σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα:

«Τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσεν ὁ Ὀδυσσεύς, Ἰθακήσιοι, ἦτο ἀπόφασις τῶν θεῶν. Εἶδον ὁ ἴδιος μετοὺς ὀφθαλμοῦς μου τὸν θεὸν ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος τὸν μὲν Ὀδυσσεῖα νὰ ἐνθαρρύνῃ πάντοτε, τοὺς δὲ μνηστῆρας νὰ φοβίζῃ, καὶ φεύγοντες ἐντὸς τῶν μεγάρων νὰ πίπτωσιν ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνέβαλον φόβον εἰς πάντας. Ἐπειτα ὠμίλησε καὶ ὁ σοφὸς γέρον Ἀλιθέρσης λέγων: «Σεῖς εἴσθε ἡ αἰτία διὰ τὴν δειλίαν σας νὰ συμβῶσι τοιαῦτα πράγματα· διότι δὲν ἠθελήσατε νὰ ἀκούσητε οὔτε ἐμὲ οὔτε τὸν Μέντορα, οἵτινες σᾶς συνεβουλεύομεν νὰ ἐπεμβῆτε καὶ νὰ ἐμποδίσητε τοὺς παῖδάς σας νὰ πράττουν τὰ ἀνόητα ἐκεῖνα, νὰ φθείρουν τὴν περιουσίαν καὶ νὰ ὑβρίζωσι τὴν σύζυγον τοῦ βασιλέως, διότι δὲν ἐπίστευον ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ἐκεῖνος. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅμως τώρα τί ἔγεινε. Ἄς προσέξωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς μὴ σύρωμεν καθ' ἡμῶν κακόν τι. Ἄς ἀφήσωμεν τὰ πράγματα ἕως ἐδῶ.»

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους τὸ πλῆθος, περισσότεροι μὲν ἀπὸ τοὺς ἡμίσεις εὐχαριστήθησαν καὶ ἐσηκώθησαν διὰ νὰ διαλυθῇ ἡ συνέλευσις. Οἱ ἄλλοι ὅμως ἐπέισθησαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Εὐπείθους καὶ δραμόντες εἰς τὰς οἰκίας των ὠπλίσθησαν καὶ συνήχθησαν ἔμπροσθεν τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐξέλεξαν οἱ ἀνόητοι ἀρχηγὸν τὸν Εὐ-

πειθή και ἐπορεύοντο κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Ἄλλ' ὁ Εὐ-
 πείθης δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω.

Ἡ δὲ Ἀθηναῖα ὡς εἶδε τούτους πορευομένους ἠρώτησε
 τὸν πατέρα της τὸν Δία τίνα ἀπόφασιν εἶχε, νὰ γείνη
 πόλεμος μεταξύ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῶν Ἰθακησίων ἢ θά
 τοὺς συμφιλιώσῃ. Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ζεὺς :

«Τέκνον μου, τί ἐρωτᾷς ἐμέ; Ἰδική σου ἀπόφασις ἦτο
 νὰ τιμωρήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς μνηστήρας καὶ πρᾶξον
 τώρα ὅ,τι θέλεις. Εἰς ἐμέ ὅμως φαίνεται καλὸν μετὰ
 τὸν φόνον τῶν μνηστήρων νὰ γείνωσι συνθήκαι μεταξύ
 των καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ μένη βασιλεὺς των. Ἡμεῖς δὲ
 θὰ κάμωμεν αὐτοὺς νὰ λησμονήσωσι τὸν φόνον τῶν τέ-
 κνων των καὶ τῶν ἀδελφῶν των καὶ ὅλοι νὰ μένωσιν
 ἡγαπημένοι μεταξύ των ὡς καὶ πρότερον καὶ νὰ ζῶσι
 ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐδαιμονίᾳ.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀθηναῖα ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ
 ταχέως εἰς τὸ περιβόλι τοῦ Λαέρτου, ὅπου πάντες εἶ-
 χον ἤδη φάγη καὶ ἐκάθηντο. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε νὰ
 ἐξέλθῃ τις καὶ παρατηρήσῃ μὴ ἔρχωνται ἐκεῖνοι. Ὡς δὲ
 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ Δολίου καὶ εἶδεν ἐκείνους πλησίον ἐρ-
 χομένους ἀνήγγειλε τοῦτο μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν Ὀδυσ-
 σέα. Εὐθὺς δὲ πάντες ὠπλισθησαν καὶ ὁ Λαέρτης αὐτὸς
 ὡς καὶ ὁ Δολίος καὶ οἱ ἕξ υἱοὶ τοῦ Δολίου. Ἐπειτα ἤνοιξαν
 τὰς θύρας καὶ ἐξῆλθον. Ἐκ εἰ ἐνεφανίσθη καὶ ἡ Ἀθηναῖα
 ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος, τὴν ὁποίαν ὡς εἶδε ὁ Ὀ-
 δυσσεὺς ἐχάρη. Ἐπειτα εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν του : «Τηλέ-
 μαχε, ἰδοὺ ἡ στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν διακρίνονται οἱ ἄ-
 ριστοι ἐν τῇ μάχῃ. Πρόσεξε μὴ καταισχύνης τὸ γένος
 τῶν πατέρων μας, οἵτινες πάντοτε ἦσαν θαυμαστοὶ εἰς
 ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ῥώμην των.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος : «Θαῖ ἰδὼς, ἀγαπητέ μου πάτερ, ὅτι ἐγὼ δὲν καταισχύνω καθόλου τὸ γένος σου, ὡς λέγεις.»

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ Λαέρτης ἐχάρη καὶ εἶπε : «Θεέ μου ! Ὁ υἱός μου καὶ ὁ ἔκγονός μου φιλονεικοῦσι πρὸς ἀλλήλους περὶ ἀνδρείας.»

Πρὸς δὲ τὸν Λαέρτην εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα πλησίον τοῦ ἱσταμένη· «Υἱὲ τοῦ Ἀρκεσίου, ἐπικαλέσθητι τὴν βοήθειαν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηναῖς καὶ ρίψε μεθ' ὀρμῆς εὐθὺς κατ' ἐκείνων τὸ δόρυ.»

Ὁ Λαέρτης ἐξετέλεσε εὐθὺς τὴν συμβουλήν τῆς θεᾶς καὶ ρίψας τὸ δόρυ ἐπέτυχε κατὰ κεφαλῆς τὸν Εὐπείθην, ὅστις ἔπεσε κατὰ γῆς εὐθὺς νεκρός. Τότε ὤρμησεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ ἀνεμίχθησαν μετὰ τῶν προμάχων. Καὶ θὰ ἐφόνευον πάντας, ἂν ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἐμπόδιζεν αὐτοὺς λέγουσα μεγαλοφώνως νὰ ἀφήσωσι τὸν πόλεμον καὶ νὰ συμφιλιωθῶσι. Ὡς ἤκουσαν τὴν φωνὴν τῆς θεᾶς οἱ Ἰθακήσιοι ἐτρόμαξαν καὶ ρίψαντες κατὰ γῆς τὰ ὄπλα ἔφευγον νὰ σωθῶσιν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς φοβερὰ κραυγάζων ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν ὡς ὑψιπέτης ἀετός. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ. Τότε εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα ἡ Ἀθηναῖα : «Παῦσε, Ὀδυσσεῦ, μὴ ὀργισθῇ ἐναντίον σου ὁ Ζεὺς.» Ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπήκουσε μετὰ χαρᾶς καὶ ἡ Ἀθηναῖα κατόπιν ὑπὸ τὴν μορφήν πάντοτε τοῦ Μέντορος συνῆψε μετὰξὺ αὐτῶν συνθήκην. Μέχρι βαθέος γήρατος ἐβασίλευεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν Ἰθάκῃ ὡς πατὴρ ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ του.

ΤΕΛΟΣ.